

**ПРИРОДНО-
ЗАПОВІДНИЙ ФОНД
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Національний екологічний центр України
Інститут зоології імені І.І. Шмальгаузена НАНУ

Василюк О., Костюшин В., Норенко К., Плига А.,
Прекрасна Є., Коломицев Г., Фатікова М.

**Природно-заповідний фонд
Київської області**

Київ 2012

Василюк О., Костюшин В., Норенко К., Плига А., Прекрасна Є., Коломицев Г., Фатікова М. Природно-заповідний фонд Київської області. — К.: НЕЦУ, 2012. — 338 с., з дод.

Книга, яку ви тримаєте в руках, є результатом виконання проєкту «Громадський контроль та підтримка мережі природно-заповідного фонду (ПЗФ) в Київській області, як основного напрямку розвитку національної екологічної мережі України», що виконаний Національним екологічним центром України за підтримки Посольства Королівства Нідерландів в Україні.

Книга містить описи та карти існуючих (станом на 1.09.2012) об'єктів та територій ПЗФ Київської області та описи пропозицій науковців і громадськості щодо організації нових територій ПЗФ у області. Також, книга включає іншу довідкову та аналітичну інформацію щодо стану заповідної справи Київщини та окреслює проблеми територій ПЗФ.

Більш обширну та актуальну інформацію по питаннях заповідної справи на Київщині, ви можете знайти на веб-сайті www.pgyroda.in.ua/kyiv-region.

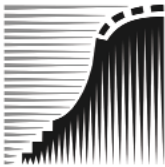
Ілюстрації: Василюк О., Богомаз М., Костюшин В., Некрасова О., Плига А., Демченко Д.

Відповідальний за випуск: Василюк О.

Дизайн обкладинки: Терещенко О.

Фото на обкладинці: Костюшин В.

Макет: Іноземцева Д.

Видано Національним екологічним центром України за підтримки Посольства Королівства Нідерландів в Україні

© Національний екологічний центр України, 2012

ЗМІСТ

Зміст.....	3
Вступ.....	4
Джерела інформації про природно-заповідний фонд Київської області.....	7
Історія формування ПЗФ Київщини	10
Існуючі території та об'єкти ПЗФ Київщини.....	37
Загальна характеристика ПЗФ Київщини.....	37
Території та об'єкти загальнодержавного значення.....	38
Території та об'єкти місцевого значення.....	54
Проектовані території та об'єкти ПЗФ Київщини.....	131
Території та об'єкти загальнодержавного значення.....	131
Території та об'єкти місцевого значення.....	136
Проблеми заповідної справи та ПЗФ Київської області	186
Загальні проблеми заповідної справи.....	186
Проблеми ПЗФ Київської області.....	193
Подяки	197
Література	198
Додатки	201
1. Перелік існуючих ПЗФ Київщини станом на 1.09.2012 р.....	202
2. Перелік перспективних ПЗФ Київщини	225
3. Перелік рішень державних органів влади, якими створені існуючі ПЗФ Київщини	238
4. Проект Розпорядження голови Київської обласної державної адміністрації	243
5. Карти існуючих територій та об'єктів ПЗФ Київщини	248

ВСТУП

Перші природні території, де було обмежено, або повністю заборонено діяльність людини, з'явилися багато сотень років тому. Причини цього були як релігійного характеру, так і суто утилітарного, наприклад збереження мисливських ресурсів. Князі та поміщики забороняли мисливство і рубки на привабливих територіях, які їм належали.

У наш час території набувають охоронного статусу переважно для збереження рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, рідкісних рослинних угруповань та екосистем. Незважаючи на те, що в ХХ сторіччі виникли й інші механізми охорони природи — червоні книги, плани дій по збереженню окремих видів, екологічна мережа та багато іншого, природно-заповідні території лишаються головним і найбільш ефективним інструментом збереження біоти.

В Україні існує близько 8500 територій та об'єктів, які складають природно-заповідний фонд (ПЗФ) країни. Вони відносяться до різних категорій: біосферні та природні заповідники, національні природні парки (НПП) та регіональні ландшафтні парки (РЛП), заказники, заповідні урочища, пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, дендропарки, ботанічні сади та зоопарки. Останні чотири категорії хоча й включають в себе штучно створені об'єкти, але в комплексі вони нерідко відіграють важливу роль у збереженні рідкісних видів тварин та рослин.

Незважаючи на довгу історію створення сучасної мережі ПЗФ, її розвиток ще далеко не завершено, функціонування заповідних територій зіштовхується з багатьма проблемами і потребує докорінного вдосконалення. По-перше, загальна площа природно-заповідного фонду України складає трохи менше від 7 % її території, в той час, як в розвинутих країнах її частка сягає 15–20%. По-друге, інформація щодо багатьох об'єктів ПЗФ дуже застаріла та неповна. Для деяких об'єктів навіть відсутні відомості про їх точне розташування. По-третє, більшість територій ПЗФ взагалі не відображено у державному земельному кадастрі, тобто з точки зору земельних відносин, вони не існують. Важливою проблемою також є те, що населення України, як правило, не має доступної інформації щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду, і не розуміє з якою метою вони створюються. Широко поширене хибне уявлення, що території ПЗФ цілком заборонені для відвідування та будь-якої діяльності, нерідко стають причиною опору місцевого населення

заповіданню виявлених цінних природних територій. Особливо ці проблеми загострилися в умовах приватизації землі, і ймовірно стануть ще гострішими, коли земля стане ринковим товаром. Нажаль, держава не має відповідних механізмів для ефективного розвитку природно-заповідного фонду України в умовах ринкових відносин, і, більше того, не розвиває їх належним чином.

Всі ці проблеми та деякі інші характерні зокрема і для природно-заповідного фонду Київської області. Специфіка області полягає в тому, що з одного боку вона є столичною, що обумовлює господарську освоєність території та наявність значної кількості населених пунктів різного розміру, особливо в межах Київської агломерації, велику кількість транспортних засобів та розвинену транспортну інфраструктуру, високий рівень забруднення та дуже значні рекреаційні навантаження на природні комплекси. З іншого боку, Київська область знаходиться на межі двох природних зон — Полісся та Лісостепу, через неї протікає найбільша річка України — Дніпро, на якій в межах області розташовані Київське та Канівське водосховища. Уздовж долини Дніпра проходить один із головних міграційних шляхів птахів, з тих, що перетинають територію України. Перелічені природні фактори обумовлюють наявність в області великого різноманіття ландшафтів, екосистем, рослин та тварин, серед яких десятки видів, які потребують охорони, та занесені до Червоної книги України і низки міжнародних «червоних» списків.

Розвиток природно-заповідного фонду нашої країни є результатом взаємодії, а нерідко і протидії, перш за все чотирьох суспільних груп — центральної та місцевої влади, громадських організацій, наукових установ, а також місцевого населення. Як показує вся історія заповідної справи, рушійною силою охорони природи є здебільшого науковці та громадські організації. Зрозуміло, що реалізація природоохоронних ідей неможлива без використання владних механізмів та підтримки населення, але їх ініціатором і каталізатором, частіше за все є перші дві групи. Національний екологічний центр України (НЕЦУ), який було створено в 1991 році, є однією з тих громадських організацій, які беруть активну участь у розбудові природно-заповідного фонду України, в тому числі і на території Київщини. Декілька років тому НЕЦУ сформулював та поставив мету зібрати, проаналізувати, систематизувати та оприлюднити всю наявну інформацію щодо існуючих об'єктів та територій ПЗФ Київської області. Для реалізації задуманого НЕЦУ отримав підтримку Посольства Королівства Нідерландів в Україні, яке, в

рамках програми МАТРА, профінансувало проект «Громадський контроль та підтримка мережі природно-заповідного фонду в Київській області, як основного напрямку розвитку національної екологічної мережі України».

У ході його виконання було зроблено наступне:

1. Зібрано та узагальнено наявні описи існуючих та перспективних територій природно-заповідного фонду Київської області;

2. Зібрано та проаналізовано законодавчі документи органів влади різного рівня, щодо створення, скасування чи зміни меж заповідних об'єктів Київщини;

3. Проведено масштабні польові дослідження стану ПЗФ Київської області — учасники проекту обстежили понад 80 територій та об'єктів ПЗФ;

4. Підготовлено наукові обґрунтування на 16 нових територій ПЗФ;

5. Створено ГІС-мапу існуючих та перспективних територій природно-заповідного фонду області;

6. Створено веб-сайт природно-заповідного фонду Київської області <http://pryroda.in.ua/kyiv-region>, на якому розміщено всю зібрану інформацію;

7. В електронних та друкованих засобах масової інформації опубліковано 58 статей про 14 проблемних територій ПЗФ та ініційовано 6 сюжетів у телевізійних новинах;

8. Проведено обласний семінар з проблем природно-заповідного фонду області та його подальшого розвитку;

9. Підготовлено проект рішення Київської обласної ради, щодо подальшого розвитку ПЗФ області;

10. У рамках проекту також підготовлено дану книгу — «Природно-заповідний фонд Київської області».

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Аналізуючи сучасний стан природно-заповідного фонду Київської області, ми зібрали та опрацювали практично всі доступні джерела тематичної інформації. Нажаль, такі відомості виявились дуже обмеженими, а для частини територій ПЗФ — взагалі відсутніми.

Основними джерелами даних стали: по-перше, оригінальні наукові обґрунтування, згідно з якими території ПЗФ створювались в минулому, по-друге, книги «Природно-заповідний фонд Української РСР» (1986), «Оберігайте заповідні об'єкти Київщини» (1997) і «Гордість заповідної Київщини» (1997), які відповідно містять мінімальну інформацію про всі наявні на 1997 рік території ПЗФ. Третім джерелом інформації стали наукові публікації щодо окремих територій ПЗФ, кількість яких виявилася вкрай обмеженою, а кількість згаданих в них заповідних територій взагалі мізерною.

В архіві Державного управління охорони навколишнього природного середовища в Київській області (далі — Держуправління) на час, коли ми розпочали збір інформації, було виявлено копії наукових обґрунтувань 78 територій та об'єктів ПЗФ, 20 з яких створені після 2008 року. У зв'язку з цим ми були змушені звертатися до описів та зведень, що були наведені в різних публікаціях. Так, в книзі «Природно-заповідний фонд Української РСР» наявні дуже стислі відомості ще про 55 заповідних територій Київської області. Публікації «Гордість заповідної Київщини» та «Оберігайте заповідні об'єкти Київщини» доповнюють новою інформацією 47 описів з попередньої книги, та містять описи ще 30 територій. В результаті було виявлено, що інформація по 17 територіях ПЗФ Київщини взагалі відсутня. Для цих територій наявним є лише рішення про створення та зазначено відомості про їх адміністративне розташування.

Ще одним джерелом інформації про існуючі та перспективні об'єкти ПЗФ Київщини мали б стати наукові статті, присвячені окремим об'єктам ПЗФ. Нажаль, тут також виявлена неабияка прогалина. Більшість територій ПЗФ області не є результатом довгострокової роботи науковців або об'єктами моніторингу бодай окремих груп рослин або тварин. Тому наукова література описує лише декілька територій, що охороняються, зокрема заказник «Тулинецькі переліски», заповідне урочище «Бабка», пам'ятки природи «Роблена Могила», «Хвощ великий», дендропарк «Олександрія» та РЛП

«Трахтемирів» і практично не включає відомості щодо решти ПЗФ області.

На відміну від ряду інших областей, станом на початок 2012 року, для Київщини відсутні джерела в мережі інтернет, де можна було б ознайомитися з переліком ПЗФ області, їх описами та картосхемами. Інформація про це відсутня на сайті Держуправління <http://eco-kyiv.com.ua> та порталі Мінприроди <http://menr.gov.ua>, а також на сайті «Заповідна Україна» <http://www.reserves.in.ua>. Загальну схему природно-заповідного фонду країни приведено на великомасштабній карті сайту <http://www.nature.land.kiev.ua>, де показані місця розташування частини об'єктів ПЗФ області. Відповідний розділ відсутній у Вікіпедії <http://uk.wikipedia.org> (знову таки — на відміну від інших областей). Лише окремі описи та перелік об'єктів ПЗФ області знаходимо на <http://ukrainaincognita.com>. Також, урізаний вп'ятеро перелік об'єктів ПЗФ міститься і на сайті Державної екологічної інспекції в Київській області <http://www.deiko.gov.ua>.

Вказані вище джерела інформації також частково містять дані про території, перспективні для включення до природно-заповідного фонду області. Так, в книзі «Гордість заповідної Київщини» подано значний обсяг перспективних на той час територій ПЗФ, підготовлених на основі напрацьованих авторами книги наукових обґрунтувань. Значна частина перспективних в 1997 році територій ПЗФ сьогодні є створеними. Більшість об'єктів з числа описаних в книзі перспективних ПЗФ можна легко співставити з існуючими нині (за винятком низки вікових та меморіальних дерев, що мають дуже загальні описи щодо їх розміщення та подібні між собою назви). Серед іншого, автори книги розглядають можливість створення великого заповідного об'єкту в гірловій частині р. Прип'ять, що сьогодні реалізовано в формі заказника «Чорнобильський спеціальний». Також книга подає рішення рішення Київської обласної Ради від 10.03.1994 «Про резервування цінних природних територій під заповідання», більшість яких не містяться серед поданих у книзі описів перспективних об'єктів ПЗФ і не відомі з будь-яких інших джерел. Наші звернення до Держуправління, Київської обласної ради та Київської обласної державної адміністрації не дали можливості побачити оригінал зазначеного рішення і тим більше — додатки до нього із описами згаданих в рішенні перспективних об'єктів ПЗФ.

Не менш складною виявилася й ситуація з картографічними матеріалами щодо конфігурації та розміщення територій ПЗФ

Київщини. На момент початку нашої роботи в Держуправлінні, яке потенційно є головним і єдиним державним органом в якому повинен міститись вичерпний набір максимально повної інформації щодо існуючих і перспективних територій ПЗФ області, не було навіть примітивних картографічних матеріалів для деяких з них. Така проблема відома і для деяких інших областей.

ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ПЗФ КИЇВЩИНИ

Згідно з наявними джерелами, історія формування сучасного природно-заповідного фонду Київщини складає більш ніж два століття. Першими природоохоронними територіями Київщини можна вважати дендропарки, які створювалися в маєтках великих землевласників. Деякі з них збережені до нашого часу і тепер мають статус парків-пам'яток садово-паркового мистецтва або дендропарків. Це, передусім, «Олександрія» (створена наприкінці 18 століття), парки «Згурівський», «Ташанський», «Кагарлицький», «Копилівський» тощо.

Історія розвитку мережі ПЗФ Київщини включала, як періоди активного створення територій, що охороняються, так і їх знищення, що, перш за все, визначалося політикою влади по відношенню до охорони природи. Яскравим прикладом таких змін є «Конча-Заспа». З 1923 по 1934 рік на південь від тодішньої межі Києва, на заплавах річки Дніпро, існував один з перших в Україні заповідників, який називався «Конча-Заспа». У науково-дослідній станції, що існувала на території заповідника ще до його створення, з 1893 року, працювали такі відомі вчені, як М. В. Шарлемань, В. І. Вернадський. Влітку 1934 року, разом із багатьма іншими радянськими заповідниками, «Конча-Заспа» ліквідували. Після цього, територію заплави розділили під сінокоси між чотирма колгоспами Києво-Святошинського району Київщини. У 1936 році територія «Конча-Заспи» увійшла до складу земель м. Києва і в 1999 році рішенням Київської міської ради № 146/649 оголошена ландшафтним заказником «Острів Жуків» (1630 га). У 2007 році Київська міська рада скоротила площу заказника до 196 га та роздала землі під приватну житлову забудову. З того часу триває протистояння природоохоронної громадськості і забудовників.

Перший законодавчий документ із заповідної справи на території Української РСР з'явився в 1926 році. Це «Положення про пам'ятки культури і природи», якими встановлені правила створення, охорони, утримання, дослідження і пропаганди заповідних об'єктів. Після прийняття «Положення...» було створено 4 природоохоронні інспектури, одна з яких була Київська, яку очолив М. В. Шарлемань. Саме він розпочав цілеспрямовану роботу із заповідання цінних природних об'єктів в Київській та сусідніх областях. У 1928 році створюється Український комітет охорони пам'яток природи. На початку 30-х років в Україні був опублікований реєстр заповідних об'єктів М. Шаліти, згідно з яким в Київській області нараховувалось 125 пам'яток природи.

Станом на 1929 рік на території Київської інспектури (до неї входила Київська, Житомирська, Чернігівська, Сумська, Черкаська, Вінницька області) було заповідано 50 природних об'єктів. Наприкінці 20-х років статусу заповідного об'єкту місцевого значення на Київщині набув дендропарк «Олександрія».

У 1946 році, коли було затверджено перші «Положення про державні заповідники і пам'ятки природи», виходить урядова постанова «Про хід відновлення державних заповідників УРСР». У 1949 році вийшла урядова постанова «Про охорону природи на території Української РСР», згідно з якою заборонялось розорювати цілині землі, вирубувати вікові дерева (*перша спроба резервування територій під заповідання*). У цей період академік П. С. Погребняк порушує питання про створення 11 нових лісових заповідників, серед яких Чорнобильський у Київській області. В той же час частина заповідників закривається для будівництва дач, санаторіїв, будинків відпочинку. Частина заповідників була переведена у мисливські господарства.

У 50–60-х роках, коли створювалося Київське море, 30% території колишнього заповідника «Гористе» було затоплено, ліс вирубано. Член-кореспондент АН УРСР І. Г. Підплічко намагався захистити від вирубки ці мальовничі місця, секретар ЦК КПУ М. В. Підгорний відповів, що «будівництво комунізму важливіше за красу». Нажаль, у цей період практично не з'явилося наукових досліджень заповідних об'єктів Київщини. Один виняток — опубліковане в 1960 році, зведення професора Київського університету О. Л. Липи про вікові дуби, що заслуговують на охорону.

У 1957 та в 1967 роках на Київщині були організовані заповідні мисливські господарства «Заліське» та «Дніпровсько-Тетерівське», що використовувались як мисливські угіддя для високопоставлених чиновників з Москви та Києва. Окрім цього, дещо нижчий ранг мали спецугіддя «Березова Кладь», «Білоозерське» та інші. Справжні ж природно-заповідні об'єкти практично не створювались. І лише з організацією в Україні у 1967 році спеціального природоохоронного органу — Держкомприроди УРСР, заповідна справа на Київщині знову пожвавилась. Уже в 1968 році на Київщині було заповідано 26 об'єктів, а в 1972 році — ще 15. У 80–90-х роках кількість заповідних об'єктів збільшилась порівняно з 70-ми роками вдвічі (Борейко, 2001).

Аналіз обґрунтувань щодо створення ПЗФ того часу показує, що переважна їх більшість підготовлена науковцями В. І. Мельником,

Т.Л. Андрієнко та ін., а також активістами тодішньої Дружини охорони природи (ДОП) Київського державного університету «Ленінський дозор». Зі спогадів командира сектора «Фауна» ДОП В. М. Грищенка (Ким ти був, коли був молодим, 2010), ДОПівці готували багато наукових обґрунтувань, частина з яких так і не були реалізованими. Так, у зв'язку із Чорнобильською катастрофою не була створена низка заказників, розміщених в межах нинішньої зони відчуження ЧАЕС.

Нами було проаналізовано всі наявні рішення державних органів влади, якими створювались, розширялись і подекуди скасовувались об'єкти та території природно-заповідного фонду Київщини. Загалом нам вдалося зібрати інформацію про існування 57 документів Київської обласної ради, Державного комітету Української РСР з екології і раціонального природокористування, Ради Міністрів Української РСР та Президента України за період з 1963 по 2012 роки (див. додаток 3). Сім із них на сьогодні втратили чинність. Документи, найбільш важливі для аналізу сучасного стану ПЗФ Київщини розглядаються нижче, в розрізі трьох часових періодів — 1980-ті, 1990-ті та 2000-ні. Передусім, це документи організаційного плану, згідно з якими регламентується необхідність розвитку заповідної справи в області. Рішення, які стосуються лише створення тих чи інших ПЗФ, не потребують обговорення.

1980-ті

Найбільш раннім документом цього періоду є Постанова Ради Міністрів Української РСР № 263 від 4.06.1983 «Про заходи з підвищення економічної ефективності і екологічної обґрунтованості осушувальних меліорацій в зоні Полісся Української РСР». Ця постанова, фактично, стала першим кроком до створення у майбутньому заказника «Усівський», на території болота, визначеного для охорони цим рішенням.

Рішення Виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів № 441 від 18.12.1984 «Про класифікацію і мережу територій та об'єктів природно-заповідного фонду області», що прийняте на виконання Постанови Ради Міністрів УРСР від 22.07.83 № 311 «Про класифікацію і мережу територій та об'єктів природно-заповідного фонду Української РСР» затверджує класифікацію ПЗФ; доручає всім організаціям і установам, у віданні яких перебувають об'єкти ПЗФ, забезпечити їх утримання і охорону,

розробити протягом одного місяця положення про них на основі типових положень, затверджених постановою Держплану СРСР від 27.04.1981 № 77/106; нанести їх контури на планово-картографічний матеріал землекористувачів; обласній інспекції Державного комітету УРСР з охорони природи провести паспортизацію об'єктів ПЗФ, передати їх під охорону користувачам та видати реєстр ПЗФ області. Рішення затверджує низку нових територій ПЗФ та переводить частину наявних раніше ПЗФ до нових категорій.

У відповідності з положеннями Додатку 5 до рішення № 441 від 18.12.1984, затверджено також перелік державних заповідних територій і об'єктів місцевого значення, **виключених** із складу природно-заповідного фонду області. Загалом зі складу ПЗФ цим рішенням виключається 13 державних пам'яток природи та заказників місцевого значення, створених у 1972 та 1978 роках загальною площею 265,9 га. Причини їх скасування були такими:

1. Державна пам'ятка природи місцевого значення «Бархат амурський». Причина скасування — всихання дерева.

2. Державна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб черешчатий». Причина скасування — зараження дерева трутовиком, що викликав гниття стовбура.*

3. Державна пам'ятка природи місцевого значення «140-річний дуб черешчатий та 110-літня сосна звичайна». Причина скасування — зараження дерева дуба трутовиком, а сосни — сосною губкою, що викликали гниття стовбурів.*

4. Державна пам'ятка природи місцевого значення «Дубові насадження» (2,7 га). Причина скасування — виробнича необхідність діючих цехів лісопромислового комплексу, розширена площа під реконструкцію насаджень.**

5. Державна пам'ятка природи місцевого значення «Діброва 100-річна»(2,3 га). Причина скасування — на території розміщена база відпочинку кіностудії ім. Довженка.

6. Державний заказник місцевого значення «Урочище Вахівське» (8.0 га) Причина скасування — лісогосподарські роботи (підсочка сосни, тощо) призвели до зміни лісорослинних умов.**

7. Державна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб віком 700 років». Причина скасування — всихання дерева.

* — На час прийняття такого рішення ніхто не намагався лікувати заповідні дерева, як робиться сьогодні (в т.ч. в нинішній час проводять лікування дерев аналогічного віку і того ж часу заповідання) (Борейко, 2002).

** — На час прийняття такого рішення вважалося нормальним скасування об'єктів ПЗФ для потреб заготівлі деревини.

8. Державна пам'ятка природи місцевого значення «Насадження понад р. Таль» (2,9 га). Причина скасування — проведення підсочки сосни на всій площі.**

9. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дубові насадження природного походження» (61,2 га). Причина скасування — усихання насаджень внаслідок підняття рівня ґрунтових вод при наповненні Канівського водосховища.***

10. Державний парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Заповідний парк імені 40-річчя КНРС» (10 га). Причина скасування — самовільна порубка дерев і забудова об'єктами спортивного призначення.

11. Державний парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Лісопаркові насадження Козинського лісництва» (172 га) Причина скасування — невідповідність вимогам нової класифікації.****

12. Державний заказник місцевого значення «Грабове» (2 га). Причина скасування — невідповідність вимогам нової класифікації.****

13. Державний заказник місцевого значення «Слобода» (2 га). Причина скасування — невідповідність вимогам нової класифікації. ****

Додаток 6 до рішення № 441 від 18.12.1984 затверджує повторно також перелік територій і об'єктів природно-заповідного фонду республіканського значення, серед яких числяться Державні заповідні лісомисливські господарства, що на той час входили до складу ПФЗ. Це ДЗЛМГ «Дніпровсько-Тетерівське» (30544 га; Затверджене Постановою Ради Міністрів УРСР № 751 від 20.11.1867) та ДЗЛМГ «Заліське» (35089 га; Затверджене Постановою Ради Міністрів УРСР № 251 від 9.03.1965). Сьогодні ДЗЛМГ «Заліське» відповідно до Указу Президента України має бути перетворене в національний природний парк, але й досі перебуває на етапі реорганізації, а ДЗЛМГ «Дніпровсько-Тетерівське» заплановане до включення у перспективний НПП або біосферний заповідник.

У відповідності з положеннями Додатку № 7 до рішення №441 від 18.12.1984, скасовуються попередні рішення, дотичні до питань заповідної справи, а саме:

1. Розпорядження Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих від 18.11.1963 № 374;
2. Розпорядження Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих від 15.06.1964 № 156;

*** — Даний об'єкт ПЗФ є єдиним, що постраждав від створення Канівського водосховища.

**** — Незрозумілим лишається те, чому ці території визнані такими, що не відповідають новій класифікації, а інші лишилися такими, що відповідають.

3. Розпорядження Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих від 06.07.1964 № 242;
4. Рішення Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих від 01.07.1968 № 460 «Про передачу Сулимівській середній школі ділянки лісопарку в с. Сулимівка Баришівського р-ну»;
5. Рішення Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих від 19.08.1968 № 574 «Про встановлення пам'яток природи, які розташовані на території області»;
6. Рішення Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих № 118 від 28.02.1972 «Про віднесення пам'яток природи місцевого значення за категоріями, згідно з новою класифікацією, та затвердження нововиявлених заповідних територій і природних об'єктів області»;
7. Рішення Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих № 128 від 26.02.1973 «Про затвердження П'ятигорського старовинного ландшафтної лісопарку пам'яткою садово-паркового мистецтва місцевого значення».

Сама ж Постанова Ради Міністрів УРСР від 22.07.83 № 311 «Про класифікацію і мережу територій та об'єктів природно-заповідного фонду Української РСР» затверджує перелік дендрологічних парків загальнодержавного значення Української РСР (Додаток 3), серед яких і дендропарк «Олександрія» (201,5 га), що перебуває у віданні НАН України.

1990-ті

Наступні документи організаційного характеру з'являються лише за 10 років, після згаданих вище. Це Указ Президента України «Про резервування для наступного заповідання цінних природних територій» № 79/94 від 10.03.1994 року та рішення Київської обласної ради від 10.03.1994 «Про оголошення нововиявлених та резервування цінних для заповідання територій, об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення».

Указ Президента України «Про резервування для наступного заповідання цінних природних територій» № 79/94 є в своєму роді єдиним і водночас взірцевим Указом Президента про резервування територій під заповідання. В тексті указу йдеться про те, що з метою збереження цінних природних комплексів та об'єктів, генофонду тваринного і рослинного світу, місцезнаходжень рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів

тварин і рослин та поліпшення умов для задоволення рекреаційних потреб населення постановлено затвердити Перелік цінних природних територій, що резервуються для першочергової організації у 1994–1996 роках нових та розширення існуючих природних заповідників, національних природних парків, заказників і пам'яток природи загальнодержавного значення. В указі прописується зміст та ідеологія резервування територій під заповідання, що в значно більш урізаному вигляді відображено у відповідній частині Закону України «Про природно-заповідний фонд України». Зокрема, указ означає такі вимоги до зарезервованих під створення ПЗФ територій:

– території, зазначені в додатку, залишаються у віданні землевласників та землекористувачів і використовуються за їх цільовим призначенням.

– на землях, що резервуються, не допускається без погодження з Міністерством охорони навколишнього природного середовища України промислове, господарське, дачне та інше будівництво, проведення меліоративних робіт, розорювання та залісення цілинних і перелогових земель та інша діяльність, яка може призвести до знищення або руйнування цінних природних комплексів та об'єктів, що підлягають заповіданню.

– до прийняття рішення про створення або розширення в установленому порядку природних заповідників та національних природних парків землі, що резервуються, залишаються у державній власності й приватизації не підлягають. У разі передачі до комунальної чи приватної власності земель, зарезервованих для наступного заповідання в інших категоріях природно-заповідного фонду, землевласники зобов'язані додержуватися режиму їх охорони та використання, визначеного статтею 2 цього Указу.

– Міністерство охорони навколишнього природного середовища України разом з обласними державними адміністраціями за участю Національної академії наук України мають забезпечити розробку проектів та підготовку інших матеріалів для організації в межах зарезервованих територій природних заповідників, національних природних парків, інших заповідних об'єктів.

З числа зарезервованих Указом територій в межах Київської області є дві:

– урочище «Мутвицьке» (Макарівський р-н, 785 га). Добре збережений у природному стані лісо-болотний комплекс, типовий для Українського Полісся.

– урочище «Унава» (Фастівський р-н, 974 га). Лісовий масив із ділянками старих дубів 100–150-річного віку. Має екологічне значення для збереження гідрологічного режиму річки Унава.

Обидві зарезервовані території створені Указом Президента України від 20.08.96р. № 715/96.

Також, у 1994 році прийняте рішення Київської обласної ради від 10.03.1994 «Про оголошення нововиявлених та резервування цінних для заповідання територій, об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення», згідно з яким 13 цінних природних територій зарезервовані під подальше заповідання в якості територій ПЗФ місцевого значення.

Зокрема, згідно з Додатком 4 Рішення, для наступної організації природно-заповідного фонду резервуються такі об'єкти:

№	Назва	Опис	Розташування	Площа
1.	Зоологічний заказник місцевого значення «Василівський»	Запущена ділянка з поселенням бобрів	Прилегла територія до с. Василів, Василівська сільська рада Білоцерківського р-ну	50 га
2.	Ландшафтний заказник місцевого значення «Ковічина»	Мальовнича ландшафтна ділянка заплави р. Рось з вільшаником	Землі колгоспу ім. Шевченка с. Коженики Білоцерківського р-ну	300 га
3.	Заповідне урочище «Нечаївщина»	Ділянка заплави р.Трубіж зі своєрідною флорою та фауною	Землі птахорадгоспу «Іванківський», с. Іванків Бориспільського р-ну	22 га
4.	Зоологічна пам'ятка природи місцевого значення «Гніздо орлана-білохвоста»	Гніздо орлана-білохвоста	Вишеньківське лісництво Бориспільського держлісгоспу Бориспільського р-ну	4 га
5.	Лісовий заказник місцевого значення «Кодрянський»	Високопродуктивні 80-90 річні лісові насадження сосни	Кодрянське лісництво Тетерівського держлісгоспу Макарівського р-ну	74 га
6.	Загальнозоологічний заказник місцевого значення «Гланишівські кар'єри»	Старі затоплені кар'єри з багатою орнітофауною	Землі радгоспу ім. Б. Хмельницького, с. Гланишів Переяслав-Хмельницького р-ну	42 га
7.	Гідрологічний заказник місцевого значення «Фастівецький»	Заболочена балка з трав'яними ценозами	Землі радгоспу «Великоснітинський» та колгоспу «Заповіт Ілліча» Фастівського р-ну	59,7 га

№	Назва	Опис	Розташування	Площа
8.	Ботанічна пам'ятка природи «Левурда»	Ділянка із заростями цибулі ведмежої у залісненій балці	Землі колгоспу «Нове життя», с. Кошів, Тетіївського р-ну	1,5 га
9.	Гідрологічна пам'ятка місцевого значення «Кошівські джерела»	Дно балки із джерелами	Землі колгоспу «Нове життя», с. Кошів, Тетіївського р-ну	5 га
10.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Козацький дуб»	Дуб віком 600 років, діаметр стовбура 220 см, висота 27 м	м. Яготин, вул. Леніна, 55	0,02 га
11.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Віковий дуб»	Віковий дуб, що є залишком колишніх дібров, діаметр стовбура 160 см, висота 25 м.	Переяслав-Хмельницький держлісгосп, Яготинське лісництво, кв. 79, вид. 22. Яготинський район	0,02 га
12.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Віковий дуб звичайний»	Віковий дуб, що є залишком колишніх дібров, діаметр стовбура 130 см, висота 25 м.	Переяслав-Хмельницький держлісгосп, Яготинське лісництво, кв. 79, вид. 22. Яготинський район	0,02 га
13.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Віковий дуб звичайний»	Розгалужений віковий дуб, що є залишком колишніх дібров, діаметр стовбура 170 см, висота 26 м.	м.Яготин, вул. Незалежності, 55-а	0,02 га

З числа зарезервованих цим рішенням територій, до 2012 року не створено жодного. Створений у 2010 році в Тетіївському районі ландшафтний заказник «Кошівські джерела» є лише однойменним із пропозицією 1994 року, а насправді має зовсім інші межі та значно більшу площу. Обґрунтування щодо його створення підготоване нами в 2010 році.

Згідно з Додатком 5 Рішення, з переліку природно-заповідного фонду області виключається заповідне урочище «Плютівські соснові насадження», площею 114,4 га, причиною чого названо ураження насаджень кореневою губкою. Аргументацію щодо прийняття такого рішення і встановити доцільність скасування даного об'єкту сьогодні не є можливим.

2000-ні

У 2000-х роках всі існуючі документи організаційного плану стосуються розвитку ідеї створення на Київщині національних природних парків. Передусім це декілька указів Президента України та рішення Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

Першим з них є Указ Президента України № 838/2005 від 23 травня 2005 року «Про заходи щодо подальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні», в якому декларується: *«З метою поліпшення умов для реалізації єдиної державної політики у сфері розвитку природно-заповідної справи, вдосконалення управління природними, біосферними заповідниками та національними природними парками, прискорення формування національної екологічної мережі, розвитку міжнародного співробітництва з цих питань п о с т а н о в л я ю... визнати розвиток природно-заповідної справи на основі системного врахування природоохоронних, економічних, соціальних та інших інтересів суспільства, а також міжнародних зобов'язань держави одним з найважливіших пріоритетів довгострокової державної політики України.»*

Цей Указ частково «реанімував» роботу з розвитку заповідної справи на державному рівні, проте мало зачепив територію Київщини.

12 травня 2008 року відбулися слухання у Комітеті Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи на тему «Природно-заповідний фонд України: стан та перспективи розвитку». За результатами слухань підготовлене Рішення Комітету, дотичне і до заповідної справи на Київщині. Зокрема, в Рекомендаціях слухань зазначається таке:

«...На підставі вищевикладеного Комітет рекомендує:

...27. В проекті Закону України «Про затвердження Загальнодержавної цільової екологічної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року» передбачити створення: ...

– НПП «Подесіння» в межах заплави річки Десна в Київській та Чернігівській областях;

– спеціального Чорнобильського біосферного заповідника....

II. Генеральній прокуратурі України:

1. Організувати разом із Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством охорони навколишнього природного середовища України перевірки дотримання природоохоронного та

земельного законодавства в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду. Про результати перевірки поінформувати Комітет до 01.10.2008 р.»

Аналіз стану виконання рекомендацій комітетських слухань, викладених загалом на 10 сторінках тексту, показує, що більшість з них до 2012 року не виконані.

Вже наступний Указ Президента відчутно конкретизує наміри розвитку заповідної справи, декларуючи необхідність створення 22 конкретних територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення. Так, Указ Президента України № 1129/2008 від 1.12.2008 «Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів», фактично є логічним продовженням рішень комітетських слухань 12.05.2008 року. *«з метою відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність, прискорення формування національної екологічної мережі постановляю... підтримати ініціативу обласних державних адміністрацій, Севастопольської міської державної адміністрації щодо створення...національних природних парків «Залісся», «Переяславський» (робочі назви – «Білоозерський», «Переяслав-Хмельницький»), «Подесіння», «Дніпровсько-Тетерівський» та ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Конча-Озерна» (Київська область)»*

За мотивами зазначеного Указу в області прийняте Розпорядження голови Київської обласної державної адміністрації № 375 від 15.05.2009 «Про деякі питання створення національних природних парків у Київській області». Цим документом затверджено комісію з погодження питань, пов'язаних зі створенням національних парків, до якої увійшли також представники громадськості, зокрема: Василюк О. В. (НЕЦУ) та Колінько В. В. (БФ «Київська ландшафтна ініціатива»). Також цим розпорядженням головам райдержадміністрацій, в межах яких пропонується створити НПП «Подесіння», «Залісся», «Білоозерський» та «Дніпровсько-Тетерівський», рекомендовано при наданні у власність чи користування фізичним чи юридичним особам земельних ділянок за рахунок земель запасу за межами населених пунктів, а також зміні їх цільового призначення, враховувати схеми розташування земель, які плануються до включення у національні природні парки. Також

розпорядження доручає всім підпорядкованим ОДА управлінням і службам сприяти створенню НПП «Залісся», «Білоозерський», «Подесіння» та «Дніпровсько-Тетерівський». Однак після цього розпорядження роздача земель не припинилась, жодних подальших дій з боку ОДА не слідувало. Комісія збиралась один раз, з чого стало зрозуміло, що територія пропонована для створення НПП «Подесіння» — заплава р. Десна давно вже роздана під забудову або розпайована. Інші перспективних НПП така ситуація минула, оскільки вони розміщені винятково на землях держлісфонду, що суттєво обмежує можливості органів місцевого самоврядування надання їх у власність або користування.

Після першого ж засідання комісії розпорядженням голови Київської обласної державної адміністрації № 904 від 19.08.2010 до попереднього розпорядження внесено зміни, якими всі представники громадськості і НАН України були виключені з її складу, хоча лише вони за весь час роботи комісії проявляли ініціативу щодо створення та становлення національних парків на Київщині. Жоден із виключених членів Комісії про виключення не був повідомлений, підстави цього рішення озвучені не були.

2 квітня 2009 р. Міністром охорони навколишнього природного середовища України видане Окреме доручення № 240-од, в якому Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в областях доручається забезпечення проведення робіт з обстеження та заповідання цінних територій, які є місцями поширення видів, занесених до Червоної книги України.

У липні 2009 року Президент України В. А. Ющенко провів Всеукраїнську нараду з питань розвитку природно-заповідної справи в м. Шацьку Волинської області. На нараді були присутні представники облдержадміністрацій, територіальних органів Мінприроди, заповідників, нацпарків та громадськості (зокрема представник НЕЦУ І. П. Сіренко). *«Показник «заповідності» територій країн Європи становить 15%, в той час як в Україні він коливається на рівні 5%. Найвигідніший бізнес — туризм — є найбільш занедбаним. Сьогодні, на 18-му році української незалежності, скорочуються популяції карпатського ведмеда... А поголів'я зубра скорочено втричі... У нас природоохоронна система працює чи ні?»* — задав риторичне питання Президент В. А. Ющенко під час свого виступу на нараді. Доречі, в 2010 році довго тривали розмови про наміри нового Президента В. Ф. Януковича щодо проведення аналогічної наради, дата якої кілька разів переносилась, а згодом і взагалі розмови про неї

припинились, хоча з боку Мінприроди вже були підготовлені всі матеріали для цієї наради, включно з новими Указами Президента щодо оголошення територій ПЗФ загальнодержавного значення.

За наслідками наради в Шацьку, місяцем пізніше вийшов Указ Президента України №611/2009 14 серпня 2009 року «Про додаткові заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні»: *«З метою поліпшення умов реалізації єдиної державної політики у сфері розвитку природно-заповідної справи, вдосконалення управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду п о с т а н о в л я ю...*

1. Кабінету Міністрів України...

1) внести у місячний строк на розгляд Верховної Ради України законопроект про загальнодержавну цільову екологічну програму розвитку заповідної справи на період до 2020 року;

.....

5) у тримісячний строк забезпечити проведення інвентаризації земель, що перебувають у користуванні Міністерства оборони України, та надати в установленому порядку пропозиції щодо заповідання природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду...;

.....

7) забезпечити встановлення в установленому порядку до 1 січня 2011 року в натурі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду, оформлення їх відповідними знаками та інформаційними матеріалами, нанесення меж цих територій та об'єктів на відповідні планово-картографічні матеріали, а також виготовлення і видачу природним та біосферним заповідникам, національним природним паркам, ботанічним садам, дендрологічним та зоологічним паркам документів, що посвідчують право на передані їм земельні ділянки;

8) активізувати роботу з утворення в установленому порядку нових біосферних заповідників, у тому числі в рамках програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера»...

2. Кабінету Міністрів України, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним державним адміністраціям:

1) забезпечити підготовку у шестимісячний строк та внесення в установленому порядку узгоджених пропозицій щодо створення нових і розширення територій існуючих національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів, передбачених Указами Президента України від 27 серпня 2008 року N 774 (774/2008) «Про

невідкладні заходи щодо розширення мережі національних природних парків» та від 1 грудня 2008 року N 1129 (1129/2008) «Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів»...

....

3) вжити заходів щодо проведення роз'яснювальної роботи серед населення, що проживає на природних територіях, на яких передбачено створення об'єктів природно-заповідного фонду, про необхідність створення таких об'єктів, особливості їх функціонування та обмеження традиційного природокористування...

4. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям:

1) підготувати та внести у місячний строк у встановленому порядку пропозиції щодо створення нових і розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення;

2) співпрацювати з органами місцевого самоврядування щодо розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;

3) вжити в установленому порядку заходів щодо розміщення на постійній основі соціальної реклами, спрямованої на формування у населення екологічної культури, підвищення екологічної свідомості, популяризацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

4) сприяти участі юридичних і фізичних осіб у заходах із розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

5) вжити у тримісячний строк заходів щодо ліквідації на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду стихійних сміттєзвалищ, недопущення їх утворення у майбутньому;

6) вживати заходів щодо впровадження на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду еколого-натуралістичних напрямів позашкільної освіти, зокрема проведення екскурсій, організації літніх екологічних таборів, залучення учнівської молоді до практичної природоохоронної роботи.

5. Рекомендувати Національній академії наук України...

2) до 1 січня 2011 року: ужити заходів щодо вивчення та наукового дослідження природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема ділянок морського узбережжя та заплаव великих і середніх річок, морських акваторій, для виявлення найбільш цінних природних комплексів з метою подальшого заповідання цих територій та об'єктів...

6. Державному комітету телебачення та радіомовлення України забезпечити широке висвітлення в засобах масової інформації заходів щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні, інформації, спрямованої на популяризацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду, формування у населення екологічної культури і підвищення його екологічної свідомості.

7. Запропонувати Генеральній прокуратурі України:

1) провести у тримісячний строк разом із Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством охорони навколишнього природного середовища України перевірки додержання законів України, що регулюють відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища та у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, земельних відносин, в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду і резервованих для заповідання;

2) організувати перевірки додержання органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування законів України, що регулюють відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища та у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, земельних відносин;

3) посилити нагляд за додержанням законів України під час розслідування кримінальних справ про порушення природоохоронного та земельного законодавства;

Переважна більшість завдань, визначених цим Указом, до 2012 року лишається невиконаними, не зважаючи на те, що в ньому прописані конкретні строки виконання кожного з пунктів. Так, з боку НЕЦУ неодноразово надсилались звернення до різних органів державної влади щодо заповідання військових полігонів (у т.ч. танкового полігону «Дівички» на Київщині), проте жодної інформації про результати виконання цього пункту Указу не отримано.

Важливо зауважити, що у 2000-х роках, було поновлено практику скасування територій ПЗФ місцевого значення. Так, рішенням Київської обласної ради від 5.10.2000 № 233-13-XXIII «Про скасування статусу територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області», було скасовано такі об'єкти:

— ботанічна пам'ятка природи «Модрина» (0,02 га). обидві модрина всохли, а стовбури заселені шкідниками і начебто становлять загрозу лісу.

— ботанічна пам'ятка природи «Сосна» (1,7 га). Причини скасування — внаслідок низової пожежі 1992 року, що перекинулася на ліс з сусіднього перелогу, на ділянці загинуло 70-80% дерев, в т.ч. 200-річна сосна.

— Заповідне урочище «Вільха чорна» (4,8 га). Причини скасування — внаслідок всихання на ділянці загинуло до 90% вільхових насаджень.

Друге рішення Київської обласної ради від 5.03.2002 № 326-20-XXIII «Про скасування статусу території природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області» скасовує заповідне урочище «Козинські насадження сосни звичайної» (77,2 га). Причина скасування — територія урочища не складає суцільного масиву, насадження досягли свого біологічного віку і не виконують функцій заповідної території. Фактично, територія ПЗФ була скасована безпосередньо під вирубки. Отримати копії наукових обґрунтувань, що лягли в основу скасування заповідного статусу території, виявилось неможливим. Листом № 04-09/8539 від 04.08.2011 обласне Державне управління охорони навколишнього природного середовища у Київській області повідомляє: *«у зв'язку з тим, що в Держуправлінні тривалий час не існувало архіву, зазначені наукові обґрунтування... в Держуправлінні відсутні».*

В цей період було створено перший прецедент зміни меж заказників в Київській області. Рішення Київської обласної ради від 20.11.2003 № 134-10-XXIV «Про зміну меж територій природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області» змінює межі заповідних урочищ «Старопетрівські соснові насадження» та «Первомайське» (створені 18.02.84 Постановою Ради Міністрів УРСР № 49 «Про затвердження переліку державних пам'яток садово-паркового мистецтва республіканського значення в зв'язку з упорядкуванням їх мережі у відповідності до нової класифікації територій та об'єктів природно-заповідного фонду Української РСР»). Зі складу заповідного урочища «Старопетрівські соснові насадження» вилучається 44,3 га, а додається 102 га. Зі складу заповідного урочища «Первомайське» вилучається 77,5 га, додається 82,1 га. Сьогодні викликає здивування конфігурація вказаних територій ПЗФ. Очевидно, замість колись цілісних ділянок, важливих для охорони природи лісів, які були виведені з складу ПЗФ і вирубані, до них включили еkleктично вибрані, нецікаві для лісового господарства ділянки. Картографічний матеріал вихідних меж цих заповідних територій нам виявити не вдалося. Надалі такі прецеденти мали місце у випадках із заказниками «Заплавний» та «Обухівський».

Згадуючи історію заповідної справи Київщини, не можна обійти тему участі громадських об'єднань у розвитку мережі ПЗФ. Особливо значущою була їх роль в останні роки, що було пов'язано з діяльністю нового складу Дружини охорони природи м. Києва, НЕЦУ та Київського еколого-культурного центру. Протягом 2007–2010 років спільними зусиллями цих організацій, із залученням фахівців інститутів зоології та ботаніки НАН України, було підготовлено понад 100 обґрунтувань на створення нових територій ПЗФ Київщини. З числа зазначених обґрунтувань, на момент підготовки цього видання, реалізовано 24. На базі напрацьованих обґрунтувань, в 2008 році Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища у Київській області затверджена Програма розвитку мережі природно-заповідного фонду області. 22 липня 2008 р. в Держуправлінні ОНПС в Київській області відбулась міжвідомча нарада з питань розвитку заповідної справи в області, в ході якої сформовано робочу групу з питань розвитку заповідної справи, до складу якої також увійшли представники НЕЦУ, ДОП м. Києва та Інститутів зоології і ботаніки НАН України. Члени робочої групи були запрошені на засідання Колегії Держуправління 25.12.08, де озвучувались успіхи та спільні здобутки в галузі розвитку заповідної справи області. Ще одне засідання робочої групи відбулось 15.01.2009. В результаті активності керівництва Держуправління, виникла низка пропозицій щодо необхідності створення об'єктів ПЗФ місцевого значення від самих землекористувачів: сільських та районних рад і лісогосподарських підприємств. За сценарієм Держуправління, створена робоча група могла б розглядати пропозиції та готувати наукові обґрунтування щодо створення ПЗФ на ділянках, які готові віддати самі землекористувачі. На превеликий жаль, більшість пропозицій виявилась несумісною з уявленнями природоохоронців про пріоритетні природні території області. Відповідно, більшість запропонованих «невгідь» не отримали заповідного статусу (як і більшість цінних територій, запропонованих замість них науковцями). Таким чином, вкотре підтвердилась думка про хибність «адміністративного» принципу створення об'єктів ПЗФ. Натомість Держуправління і далі продовжує слідувати за цим курсом. Зокрема, після надходження клопотань про створення нових об'єктів ПЗФ, Держуправління не погоджує їх, а надсилає землекористувачам для з'ясування їхньої думки. У разі ж відмови землекористувача погодити створення об'єкта ПЗФ, не погоджує і Держуправління.

Таким чином, відбувається порушення процедури погодження клопотань щодо створення ПЗФ, що передбачене ст. 52 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» та п. 2.1 Порядку оголошення заказників, заповідних урочищ, пам'яток природи, що затверджений Наказом Державної служби заповідної справи Міністерства охорони природи України № 30 від 25.12.2003 р. «Про затвердження Положення про Порядок оголошення заказників, заповідних урочищ, пам'яток природи».

Неоднозначну роль у розвитку природно-заповідного фонду Київщини відігравало й відіграє місцеве населення. Так, в ряді випадків створення територій ПЗФ в період 2007–2011 супроводжувалось протестами місцевого населення, підбуреного керівництвом сільських або районних рад. Так, жителі села Біївці у 2007 році провели сходи, на яких одногосно підписали заяву про відмову погодити створення заказника «Бівецький» до того, як «екологи не проведуть в село газ!» (Василюк, 2006б). Більшість таких ситуацій закінчувалася тим, що робота зі створення даних об'єктів ПЗФ була призупинена.

Разом із тим, з ініціативи землекористувачів в цей період були створені три дійсно важливі природно-заповідні території: лісовий заказник «Гайдамацьке болото» (751 га), за ініціативою ДП «Іванківське лісове господарство» а також ландшафтні заказники «Кілов-Рудяків» (1000 га) та «Бориспільські острови» (6 900 га), за ініціативою Бориспільської районної державної адміністрації.

Також варто згадати ініціативу сільської ради с. Лісники Києво-Святошинського району і переважно — особисту ініціативу тодішнього землевпорядника сільської ради А. Г. Вересенка. Завдяки ініціативі села в його адміністративних межах створено 4 об'єкти ПЗФ: пам'ятка природи місцевого значення «Ясен» та ботанічні заказники «Кірикове», «Урочище «Безодня» та «Гора Козинська» (2005 р.). Пізніше, у 2008 році були підготовлені наукові обґрунтування щодо розширення заказників «Урочище «Безодня» та «Гора Козинська» та щодо створення на землях сільської ради ще трьох територій ПЗФ: заказників «Чернечий ліс» і «Урочище «Панське» та дендропарку імені М. В. Олексієнко — трагічно загиблої голови сільської ради, за керівництва якої створені існуючі об'єкти ПЗФ села Лісники. Були прийняті рішення про погодження створення всіх перелічених територій ПЗФ. Проте зміна влади в селі нанесла удар по заповідній справі на місцевому рівні, і новий склад сільради (фактично ті ж депутати, але новий голова сільради)

скасував всі видані до того погодження, а також здійснив спроби надання земельних ділянок за рахунок існуючих територій ПЗФ. Відновити погодження сільради не вдалося навіть після скарг Держуправління до прокуратури та спеціального розслідування СБУ. Активні протести громадських організацій, пильна увага ЗМІ та навіть створення в селі власної громадської організації «Лісник» не принесли очікуваного результату. Кілька десятків гектарів діброви, передбаченої до включення у заказник «Чернечий ліс» вже зараз надані під забудову і забудовані приватними будинками. Боротьба за створення заказника «Чернечий ліс» стала першим випадком на Київщині, коли створення ПЗФ в області стало темою потужної публічної дискусії та громадської кампанії. У рамках цієї кампанії переважно силами ГО «Лісник» та НЕЦУ проведена низка прес-конференцій, залучені народні депутати, ініційоване розслідування на рівні МВС, широко залучені ЗМІ, знято документальний фільм про загрозу забудови «Чернечого лісу», а також проведені акції протесту, до яких долучилось багато інших організацій. Результатом кампанії стало балотування на пост голови сільради голови ГО «Лісник», проте за результатами виборів керівництво села лишилось незмінним.

Окрема частина кампанії по заповіданню «Чернечого лісу» стосується охорони, історичної та археологічної спадщини. Так, в межах кв. 61 Хотівського лісництва — найбільш старовікової і цінної ділянки перспективного заказника — розміщена база Північної експедиції Інституту археології Національної академії наук України, яка створена для охоронних розкопок у Київській і Чернігівській областях. Експедиція діє постійно протягом багатьох років та досліджує Ходосіївське городище і Рославське поселення періоду Київської Русі, також проводить студентські практики під керівництвом наукового співробітника відділу давньоруської та середньовічної археології Інституту археології НАНУ І. А. Готуна. Завдячуючи розголосу роботи експедиції, частим відвідуванням її відомими людьми та посадовцями, а також огороженню археологічної пам'ятки, вдається зберігати територію від вирубки. Також неподалік бази експедиції вдалось створити ботанічну пам'ятку природи «Ходосівський дуб».

З наведеного вище видно, яку важливу роль у розвитку мережі територій ПЗФ в Київській області відігравали відношення між владою, громадськими об'єднаннями та населенням. Яскравим прикладом цього є процес створення НПП «Подесіння», найбільшого

проектованого національного парку України (403 000 га), до ідеї створення якого причетні і автори цієї книги. Вперше вона прозвучала з вуст заступника голови Постійної комісії Київської обласної ради з питань екології, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи О. П. Чернікова на засіданні комісії 21.11.2007 року. Активність комісії щодо охорони долини р. Десни була викликана загрозою будівництва нового міста в заплаві річки в районі сіл Рожни, Пухівка та Новосілки у Броварському районі (протоколи постійної комісії від 21.11.2007, та від 25.01.2008 р.). На той час про необхідність будівництва нового міста особисто заявляв пізніше ув'язнений голова Броварського району М. Ф. Діденко, активно даючи інтерв'ю та демонструючи журналістам графічні матеріали проекту будівництва, розроблені за його словами за кошт інвесторів. Наукове обґрунтування щодо створення НПП, підготоване НЕЦУ, ДОП та Інститутами зоології та ботаніки НАНУ, було погоджене Міністерством охорони навколишнього природного середовища України (лист № 1242/28/10-09 від 03.02.2009 року).

12 травня 2008 року тема Подесіння була озвучена представниками НЕЦУ на згаданому вище розширеному засіданні профільного комітету Верховної ради України. Однією з причин розгляду питання на комітетських слуханнях стало звернення голів всіх сільських рад Вишгородського району до народного депутата України І. О. Зайця з проханням сприяти створенню НПП «Подесіння». Рекомендація щодо створення НПП потрапила до рішення комітетських слухань, а 1 грудня 2008 НПП «Подесіння» вже фігурував серед перспективних національних парків, створення яких передбачене Указом Президента 1129/2008 від 1.12.2008 року.

Активно сприяючи роботі обласного Держуправління зі створення національного парку, НЕЦУ долучився також до організації круглих столів в Броварському і Вишгородському районах із роз'яснення головам сільських рад процедури та задач створення НПП. Натомість, попри позитивну і оптимістичну обстановку на круглих столах, а також попередні прохання самих сільрад, до цього часу не відбулось жодного погодження (ні районних, ані сільських рад). Жодного погодження чи пояснення причини відмови у їх наданні нам не вдалось отримати навіть після кількох скарг Держуправління до Прокуратури. Погодження отримане лише у ДП «Вищедубечанське лісове господарство» (2000 га), в користуванні якого знаходиться вузька смуга водоохоронних лісів вздовж русла

річки. Згодом, в 2010 році, Держуправління виступило з ініціативою створення в якості 1 черги НПП ландшафтного заказника «Зачарована Десна» за рахунок зазначених лісів. Проте і він досі не був реалізований.

Втім, основна частина площі проєктованого НПП «Подесіння» на Київщині лишається розпайованими заплавами луками (пасовища і сіножаті). З певного періоду розпочались ініціативи щодо зміни цільового призначення земель та їх подальшого продажу під забудову, а отже існує загроза створення «другої Конча-Заспи» (дійсно, заплава Десни розміщена відносно Києва на північ, так само як і «Конча-Заспа», в заплаві Дніпра на південь від нього). Першою ластівкою стала історія будівництва котеджного містечка в районі дачних масивів «Зазим'я 15–17» у 2005 році біля с. Зазим'я. На той час власники дач з масиву, розміщеного поряд, організували потужну кампанію спротиву забудові в околицях села, вдавшись до перекриття доріг, судових позовів та активної кампанії в ЗМІ. Іншим випадком стало спорудження шляхом самозахоплення котеджного містечка «Рив'єра Любича» біля с. Соболівка Літківської сільради, того ж таки Броварського району. Завдяки нашим скаргам Державна екологічна інспекція опломбувала техніку та зупинила самовільне будівництво. Проте згодом «заднім числом» документація на право володіння земельною ділянкою була оформлена і подальші потуги як громадськості, так і постійної комісії з екополітики облради виявились марними.

Таким чином, більшість земель, що заплановані під створення НПП, є розпайованими, а частина взагалі надана в користування дачним кооперативам всупереч вимогам Водного кодексу України. Частково стримує забудовників лише те, що на Десні розміщено київський водозабір, а також існує заборона зміни цільового призначення паїв, наданих у заплаві для випасу худоби та сінокосіння. За неофіційними даними майже всі паї продані, і на їх території давно розроблені проєкти забудови. Так, в ЗМІ можна знайти оголошення про продаж земельних ділянок (в т.ч. на території перспективного заказника «Острів Любичів») і навіть оголошення про *«пошук партнера для спільного освоєння 800 га в заплаві Десни»* (Журнал «Дом-Індекс» за травень 2009 р.). За нашими даними ці 800 гектарів якраз і є землями, на яких кількома роками раніше хотіли будувати нове місто.

Після того, як почалось активне просування ідеї створення національного парку «Подесіння», селяни сіл Рожни і Пухівка

розгорнули потужну кампанію протистояння створенню НПП, оскільки ні погодити входження в національний парк, ні зізнатись, що незаконно продали паї, не можуть. В рамках цієї «антикампанії» вийшли 6 об'ємних замовних статей в газеті «Вечірні вісті». Загальний зміст статей зводиться до того, що начебто є громадські організації, за якими хтось стоїть, хто хоче загарбати собі заплаву Десни, а селян чекає ледь не рабство. Активісти «антикампанії» закидали всі можливі державні органи листами, провели кілька акцій протесту і навіть були на особистому прийомі у Президента В. А. Ющенка (подробіці цього нам не відомі). Газети з компро матом на проєктований національний парк активно роздавались в усіх селах Броварського, Вишгородського та прилеглого до Київщини Козелецького районів та масово поширювались в приміщеннях сільських рад. Також поширювались серед населення і листівки відповідного змісту. З цього легко зрозуміти, що кампанія протидії НПП «Подесіння» добре фінансувалася і мала кваліфікованих менеджерів.

Також, як і у випадку з популяризацією ідей будівництва нового міста, керівництво Броварського району профігурувало і в інших аналогічних випадках:

а) коли на о. Любичів (2010 р.), на території перспективного заказника, було побудовано міст вантажопідйомністю 25 тон (для перевезення будматеріалів) «в подарунок громаді села» за 250 000 грн районного бюджету. На відкритті мосту було телебачення, оркестр, урочисте перерізування стрічки, але селяни у телесюжетах здивовано обурюються мовляв міст їм ні до чого і все це — наміри забудови. І дійсно, незадовго після цього в Інтернеті виникло оголошення про продаж земельної ділянки на острові на Десні, до якого вже прокладено міст. Саме цьому товариству, вказаному в оголошенні, передано на баланс міст, збудований за державний кошт.

б) коли у 2009 р. була прийнята програма укріплення берегів Десни в Броварському районі. Фактично під укріпленням берегів мається на увазі налив піску з русла на берег, ефективність і мета чого не витримують жодної критики.

в) ініціатива 2010 року щодо розчистки русла Десни в Київській області (затверджено Броварським районом без відома Вишгородського району) з метою поновлення судноплавства на річці. Ці роботи, аналогічно попереднім, є просто наливом піску з русла на берег. Такі роботи можна проводити нескінчено, оскільки Десна є потужною річкою і легко замиває «розчищене» русло. Проте

найбільш дивним є те, що ініціатива щодо поновлення судноплавства пролунала лише на Київщині, в межах якої розміщено лише 1/10 протяжності Десни та не існує жодного порту. Аналогічні ініціативи з боку Чернігівської області відсутні.

г) аналогічно прикриття намірів гідронамиву шляхетними ідеями виявлені нами в межах Рухівської сільради в 2010 році, де була затверджена програма покращення екологічного стану 11 водойм, яких навіть на карті не існує.

Разом з тим, на території заплави р. Десна все частіше виникають нові намиви та будівництва.

Окремою, і поки незавершеною сторінкою історії заповідної справи на Київщині, є створення та розбудова національного природного парку «Голосіївський». Сьогодні цей національний парк існує на території м. Києва, проте початково основна його площа мала розміщуватись в межах Обухівського та Києво-Святошинського районів Київщини. Процес створення НПП «Голосіївський» бере початок ще з радянських часів, а саме з кінця 80-х років. Спочатку планувалось, що національний парк матиме площу 65000 га і простягнеться на південь аж до с. Витачів. Другою чергою, до нього мали увійти Трахтемирівський півострів і Канівський природний заповідник. В далекій перспективі природоохоронці уявляли ціле намисто заповідних об'єктів національного значення, розташованих вздовж течії Дніпра. Вони мали утворити охоронювану, нефрагментовану ділянку Дніпровського екологічного коридору.

У 1993 року громадськістю було прийняте рішення про роботу над створенням НПП будь-якою ціною. клопотання про необхідність створення парку тоді готувала і подавала громадська організація «Зелений світ». Пізніше з'явилась і окрема організація «Спілка «Порятунок Голосієва». Єдиним об'єктом національного значення, який вдалося тоді створити, був державний ботанічний заказник «Лісики» (в межах м. Києва), що нині входить до складу національного парку. Тоді, як компромісний варіант, було утворено Регіональний ландшафтний парк (РЛП) «Голосіївський», замість національного природного парку. Площа РЛП склала 11000 га. Його територія поглинула всі проєктовані до НПП землі, що знаходяться в адміністративних межах Києва. (С. Жабка. «НПП «Голосіїв»: Історія фіаско», 12.02.2007, <http://h.ua/story/30780/>). Сам же НПП «Голосіївський» був нарешті створений Указом Президента України № 794/2007 від 27 серпня 2007 року на площі 4521,29 га. За тривалу історію створення, його площа зменшилась з 11000 га, як

планувалось з самого початку втричі (!). Буквально в останній момент зі створюваного національного парку виключили і віддали під забудову урочища «Бичок», «Покал», заказник «Острів Жуків» і багато інших цінних природних територій. Ще багато територій встигли забудувати до того, як вони стали заповідними (Національний природний парк «Голосіївський» створили для того, щоб його забудувати!, НЕЦУ 19.02.2009 <http://www.necu.org.ua/golosievo-pid-zabudovu/>).

У 2011 році розпочались нові ініціативи щодо розширення території НПП «Голосіївський». Членами НЕЦУ, спільно з фахівцями профільних інститутів НАНУ було розроблене обґрунтування щодо розширення території НПП. До переліку територій, запропонованих до включення у НПП, увійшли практично всі землі, запропоновані в минулому. Тобто головним резервом розширення НПП «Голосіївський» названо прилеглі до Києва природні масиви Києво-Святошинського та Обухівського районів. Важливо відмітити, що в Генеральному плані м. Києва до 2020 року частина цих територій (з числа таких, які пропонуються до включення у адміністративні межі м. Києва) вже позначені як землі, перспективні для включення у НПП.

Непростою також є історія створення тих національних парків, що відбулись на території області. Згідно з Указами Президента України від 11 грудня 2009 року, президентські резиденції «Залісся» та «Білоозерське», що у Київській області, у шестимісячний термін мали бути реорганізовані у національні природні парки. Проте зміна влади зупинила реорганізацію державних резиденцій «Білоозерське» та «Залісся» у відповідні НПП. Незважаючи на встановлені відповідними указами Президента України терміни реорганізації, Державне Управління Справами при Адміністрації Президента України не провело робіт із їх реорганізації. 11 червня 2010 року, НЕЦУ та ДОП м. Києва, під гаслом «ДУСя, пусти у національні парки!», провели пікетування Державного управління справами. Учасники акції принесли під стіни ДУС похоронні вінки з написами на стрічках «Від ДУСі національному природному парку «Залісся», «Від ДУСі національному природному парку «Білоозерський». Оскільки на заклики пікетувальників — «ДУСя, пусти у нацпарки!», жоден представник установи не вийшов, екологи відправились разом із журналістами до НПП «Залісся», та вкотре спробували потрапити на його територію. Представник «Залісся» не пустив журналістів з екологами на територію національного парку, та знову порадив щодо національних парків звертатись до ДУС. У відповідь

на це екологи передали до національного парку похоронний вінок «Від ДУСі національному природному парку «Залісся». Згодом мандрівку до цього національного парку з журналістами повторив директор Київського еколого-культурного центру В. Борейко. Проте ситуація лишилась незмінною.

Окремо слід згадати про історію розвитку природно-заповідного фонду в Зоні відчуження Чорнобильської АЕС, яка займає чималу частину Київської області, і завдяки значному зниженню загального рівня антропогенного впливу, стає все більш цінною для збереження біорізноманіття. На момент Чорнобильської катастрофи у 1986 році в сьгоднішніх межах зони відчуження знаходилось 11 територій природно-заповідного фонду загальною площею 2351,72 га, серед яких один — гідрологічний заказник Іллінський (2131 га) — має загальнодержавне значення.

У 2005 році ГО «Зелена Україна» виконала проект «Підготовка наукового обґрунтування створення нового заповідного об'єкту — біосферного заповідника «Чорнобильська зона». Зонування проєктованого заповідника було сплановано згідно із зонуванням зони за рівнями забруднення радіонуклідами. До заповідної зони запропоновано віднести 5-кілометрову зону забруднення, гирло Прип'яті, лісові масиви та перелоги північніше залізниці, ліси та перелоги на південь від залізниці в межах лінії сіл Клівіни — Товстий ліс — Бовище — Луб'янка до р. Ілля, лісовий масив у центральній частині Дитятківського лісництва, смугу чорновільхового лісу вздовж дренажного каналу Зимовище-Брагинка, північну частину Машівського лісництва, лівобережні заплаву р. Прип'ять в межах р. Муравка — Краснянський старик між новою і старою дамбами, перелоги біля сіл Когород — Роз'їждже, перелоги в лівобережній заплаві р. Ілля на південь від с. Льїнци та перелоги між селами Вільшанка — Стара Рудня — Весняне між р. Ілля та трасою Чорнобиль-Поліське. Загальна площа вказаних ділянок перевищує 500 кв. км. Решта територій пропонувалась до включення у буферну зону та зону антропогенних ландшафтів. Нажаль, біосферний заповідник так і не було створено. Замість нього, у 2007 році за клопотанням Міністерства надзвичайних ситуацій України, Указом Президента України від 13.08.2007р. № 700/2007 створено загальнозоологічний заказник загальнодержавного значення «Чорнобильський спеціальний» площею 48870, що поглинув ділянку, запропоновану до включення у заповідну зону проєктованого біосферного заповідника в гирлі та дельті р. Прип'ять. Його межами є лінія, яка з'єднує

населені пункти: Ямпіль — Іванівна — Чорнобиль — на пн. від с. Паришів — на с. Гдень — вздовж державного кордону з Білоруссю — с. Теремці — акваторія водосховища проти гирла р. Прип'ять — по акваторії на південь до лінії на захід на с. Зелений Мис.

В останній час, а саме 2010–2011 роки, громадські організації і науковці, які продовжують займатися створенням нових територій ПЗФ у Київській області, зіштовхнулись з категоричним небажанням лісогосподарських підприємств погоджувати створення нових об'єктів. Так, наприклад, після початку роботи зі створення ландшафтного заказника «Великий ліс», лісники розпочали рубку урочища, а потім територія проектного заказника ще й постраждала від низової пожежі, яка зайнялася внаслідок підпалу.

Незважаючи на проблеми, про які йдеться вище, робота з розбудови мережі природно-заповідного фонду області продовжується. Так, у 2012 році Київська обласна рада створила декілька нових територій ПЗФ — «Три Дуби», «Юрівський», «Астрагал», «Сині дубки», «Гореницький» та «Дулицьке». Цікаво, що заказники «Астрагал» та «Сині дубки» є досить давніми напрацюваннями групи науковців Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка, проте через тривалий період після підготовки обґрунтувань вдалося таки довести заповідання згаданих об'єктів до логічного завершення. Також у 2012 році була підготовлена значна кількість нових обґрунтувань щодо створення територій ПЗФ Київщини.

Аналізуючи обґрунтування і рішення органів державної влади, згідно з якими у різні роки створювалися території ПЗФ, можна прослідкувати певну еволюцію природоохоронної думки з кінця 1960-х до сьогоdnішнього дня. Так, заповідні території, які створювалися на початку цього періоду, були заповідними парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва або ділянками лісів, виділених за суто господарськими критеріями, як то «високопродуктивні соснові насадження», «природні зарості звіробою — цінної лікарської рослини» (аналогічно — зарості чорниці, конвалії тощо). Проте, починаючи з середини 1980-х років головною причиною створення територій ПЗФ стає збереження популяцій, колоній, гнізд, місць зростання видів, занесених до Червоної книги України, збереження болотних та старовікових лісових екосистем. Причинами цього, вірогідно, є поява в СРСР інституту Червоної книги та поява громадських організацій природоохоронного спрямування (зокрема ДОП), які активно опікувались питаннями заповідної справи. Таким чином, спостерігається позитивний тренд

щодо адекватності вибору ділянок для заповідання. У той же час, на наш погляд, в деяких випадках доцільним є продовження використання господарських критеріїв заповідання територій. Початкова природна цінність таких ділянок подекуди нижча, ніж у створених за біотичними критеріями, але згодом, внаслідок обмеження господарської діяльності в межах цих територій, їх природна цінність значно зростає. Так, створені у 1970–1980-х роках лісові заповідні території, з того часу суттєво підвищили свою природну цінність, яка продовжує зростати з кожним наступним роком. Наприклад, заповідані у 1970-х роках 80-річні насадження сьогодні мають 120-річний вік.

ІСНУЮЧІ ТЕРИТОРІЇ ТА ОБ'ЄКТИ ПЗФ КИЇВЩИНИ

Загальна характеристика ПЗФ Київщини

Станом на 1.08.2012 року в Київській області нараховується 193 території та об'єктів природно-заповідного фонду, загальною площею 112895,67 га. Серед них 170 територій та об'єктів місцевого значення, загальною площею 31986,75 га, та 23 території загальнодержавного значення, загальною площею 80908,92 га (див. додаток 1). З них 2 національні природні парки, 2 регіональні ландшафтні парки, 96 заказників, 61 пам'ятка природи, 14 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва та 17 заповідних урочищ.

Найбільшими за площею територіями ПЗФ області є загальнозоологічний заказник загальнодержавного значення «Чорнобильський спеціальний» (48870,0 га), національні природні парки «Залісся» (13548,5 га) та «Білоозерський» (3658,22 га), а також регіональний ландшафтний парк «Трахтемирів» (5148,7 га). До числа найменших за площею можна віднести низку «точкових» об'єктів ПЗФ, як правило вікових та меморіальних дерев, яким надано статус пам'яток природи (загалом 21 об'єкт).

Дві території ПЗФ, а саме НПП «Білоозерський» і РЛП «Трахтемирів» лише частково лежать на території області, оскільки розміщені одночасно в межах і Київської і Черкаської областей. У майбутньому кількість міжобласних ПЗФ може зрости. Це пов'язано із намірами держави створити Канівський біосферний заповідник (Черкаська та Київська області) та НПП «Подесіння» (Чернігівська та Київська області), створення якого передбачене Указом Президента України від 1.12.2008 № 1129/2008. Також довгий час в обговоренні знаходиться ідея створення транскордонного біосферного резервату в зоні відчуження Чорнобильської АЕС (Київська область та Гомельська область Республіки Білорусь).

Всі природно-заповідні території разом становлять лише 4% від загальної площі Київської області, що є одним із найнижчих показників порівняно з іншими областями України. В області немає жодного природного заповідника, хоча всі інші категорії ПЗФ у різній мірі представлені на її території. Слід зауважити, що ПЗФ Київщини лишається не тільки дуже малим за площею, а й незбалансованим відносно розподілу територій, що охороняються за типами зональних біотопів, представлених на Київщині. Так, близько половини площі області знаходиться в межах Полісся, а друга половина — у Лісостеповій зоні. Область розсічена вздовж потужною

водною артерією — Дніпром, з двома великими водосховищами — Київським та Канівським. Проте, наприклад, представленість степових біотопів в складі наявних територій ПЗФ явно замала. Так, із 193 існуючих об'єктів ПЗФ, степові біотопи в різній мірі представлені лише в 20 з них (у т.ч. 6 мають дуже малу площу, а 5 створені лише у 2010 році). Також в ПЗФ області недостатньо представлені водно-болотні біотопи, хоча їх частка серед територій, що охороняються, більша, ніж частка степових ділянок.

Території та об'єкти загальнодержавного значення*

1. Ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Дніпровсько-Деснянський»

Об'єкт розташовується у Вишгородському районі та входить у межі Сувидської, Деснянської та Жукинської сільських рад. Підпорядковується ДП «Вище-Дубечнянське лісове господарство» (Воропаївське і Чернинське лісництва) та Вишгородській районній раді та займає площу 1400 га. У Воропаївському лісництві згідно з даними землеустрою та лісовпорядкування 1993 р. займає кв. 6, вид. 13; кв. 7, вид. 3; кв. 8, вид. 2; кв. 20, вид. 2; кв. 21, вид. 2; кв. 22, вид. 1; кв. 23, вид. 6; кв. 35, вид. 1, кв. 36, вид. 1; кв. 37, вид. 1. У Чернинському лісництві займає кв. 52, вид. 3; кв. 53, вид. 20, кв. 61, вид. 1; кв. 62, вид. 1, 2; кв. 63, вид. 5, 15, 13; кв. 64, вид. 4, 10, 13, 14, 18; кв. 71, вид. 1, 2, 3, 4, 5; кв. 72, вид. 1, 5, 6, 7; кв. 73, вид. 6, 10; кв. 80, вид. 28, 29; кв. 1, вид. 3, 5, 7; кв. 2, вид. 5; кв. 3, вид. 12; кв. 6, вид. 13, 14; кв. 7, вид. 15, 16, 17; кв. 8, вид. 5, 11; кв. 11, вид. 8, 11; кв. 12, вид. 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19; кв. 13, вид. 10, 14, 15; кв. 39, вид. 2, 14, 16; кв. 44, вид. 2, 18; кв. 45, вид. 4, 6, 7, 8, 11, 13; кв. 47, вид. 12; кв. 54, вид. 1, 9; кв. 55, вид. 2, 10, 12; кв. 10, вид. 12, 13 (згідно з даними за 1993 р.). Об'єкт був створений згідно з Постановою Ради Міністрів УРСР від 25.02.1980 р.

Територія є частиною межириччя Дніпра та Десни, де чергуються болотні смуги зі смугами піщаних суходолів. Болота низинного типу з переважанням угруповань очерету звичайного, осоки гострої та омської. Значне місце займають чагарникові болота з вербою поплястою. Типовими гідрофільними видами є: вех широколистяний, живокіст лікарський, жовтець повзучий, незабудка болотна. Тут також зростають пальчатокорінник м'ясочервоний та травневий.

* — порядок територій та об'єктів ПЗФ у списку сформовано відповідно до порядку, наданого укладачам книги Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища у Київській області.

Лісова рослинність, основні площі якої знаходяться в Чернинському лісництві, характеризується наявністю флористично багатих листяних лісів. Деревостан утворюють дуб звичайний, граб звичайний, ясен звичайний, клен гостролистий, липа серцелиста з домішкою берези повислої та осики. У травостої переважають неморальні види: осока волосиста, осока пальчаста, копитняк європейський, просянка розлога, фіалка дивна, яглиця звичайна. Також тут виявлені коручка чемерниковидна, цибуля ведмежа, зозулині черевички справжні — види, занесені до Червоної книги України. Для останнього виду — це єдине відоме на Київщині сучасне місце знаходження цього рідкісного виду.

Джерело: 1) Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998.; 2) Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона / Під заг. ред. Т. Л. Андрієнко. — Київ, Фітосоціоцентр, 2006.

2. Ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Калитянська дача»

Знаходиться в Броварському районі в межах Калитянської та Заворицької сільських рад та займає площу 1162 га. Займає кв. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 Семиполківського лісництва ДП «Київське лісове господарство». Об'єкт був створений згідно з Указом Президента України від 20.08.1996 р. № 715/96.

Основну площу заказника займає лісова рослинність. Переважають листяні ліси з дубом звичайним, ясенем звичайним та липою серцелистою. Значні домішки в деревостані складає клен гостролистий, поодинокі в масиві висаджений бархат амурський. У трав'яному покриві переважають яглиця звичайна, зірочник ланцетолистий та осока волосиста. Тут також зростають зозулині сльози яйцевидні та коручка чемерниковидна — види, занесені до Червоної книги України.

Болота, які розміщуються у долиноподібних зниженнях, обводнені, належать до евтрофного типу. На території заказника представлені осокові болота з осокою омською, осокою гостровидною, високотравні з переважанням очерету звичайного та рогузу широколистого, досить поширені чагарникові болота з вербою попелястою. Невеликими ділянками трапляються лісові болота, представлені чорновільшанниками з теліптерисом болотним.

Джерело: 1) Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998; 2) Фіто-різноманіття Українського Полісся та його охорона / Під. заг. ред. Т. Л. Андрієнко. — Київ: Фітосоціоцентр, 2006. — 316 с.

3. Ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Козинський»

Заказник розташовується в Обухівському районі та займає площу 967 га. Об'єкт знаходиться в межах смт. Козин. Землекористувачем є Обухівська Райдержадміністрація. Заказник оголошений Указом Президента України від 10.12.1994 р. № 750/94.

Ділянка є фрагментом центральної частини заплави Дніпра, яка внаслідок створення системи водосховищ майже не збереглася у природному стані. В еколого-ценотичному відношенні тут можна виділити 4 рівні рослинних угруповань: водну рослинність та прибережно-водні угруповання; рослинність заболочених лук; рослинність сухих лук на підвищених гривах; рослинність розріджених гайків на плескатих гривах. Водна рослинність представлена угрупованнями, які на сьогодні є рідкісними в Україні: латаття білого та глечиків жовтих. Тут трапляються також сальвінія плаваюча та водяний горіх — види, занесені до Червоної книги України. У водно-прибережній смузі р. Іржавець виявлена рідкісна північна рослина — вовче тіло болотне, що знаходиться тут на межі ареалу. У смугах заболочених лук переважають угруповання лепешняку великого, осоки гострої, костриці лучної. Зростає також ряд таких рідкісних рослин, як півники сибірські, валеріана висока, півники болотні, цибуля гранчаста, ситник чорний, та цінна лікарська рослина — калган. На піщаних луках переважають угруповання костриці овечої. Тут зростають дрік фабрівний, голосхенус звичайний, ліщиця мурова та інші види. Також виявлено очиток шестирядний — центральноєвропейський вид на східній межі ареалу. Великий ландшафтний та флористичний інтерес становлять дубові рідколісся з порослевим дубом із домішками в'язу, осокору, тополі білої та інших порід. У трав'яному покриві зростають буквиця лікарська, конвалія, ранник бульбистий, вероніка колосиста, оман верболистий.

Багатим є тваринний світ ділянки. Тут є великі популяції кулика-сороки, занесеного до Червоної книги України, а також мешкають чапля сіра, декілька видів мартинів і качок.

Джерело: Наукова характеристика ділянки заплави Дніпра між обводним каналом та р. Козинкою. Укладач: Андрієнко Т. Л.

4. Ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Хутір Чубинського»

Об'єкт займає площу 10 га та розташовується біля села Нова Олександрівка Бориспільського району. Був створений Указом Президента України від 10.02.1994 р. № 750/94. Землекористувачем є Великоолександрівська сільська рада.

Об'єкт цікавий як своїм природоохоронним, так і історико-культурним значенням. Тут зростають дерева віком 200–300 років; це залишки пралісів, які росли колись по Лівобережжю Дніпра. Вони є дуже важливими для денрологічних досліджень. Окрім того, тут була садиба Чубинських, де мешкав Павло Платонович Чубинський, автор тексту гімну України. Нажаль, самої садиби вже немає. Втім, у положенні про заказник передбачена можливість відбудови садиби.

Джерело: Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. — 1997. Укладачі: Борейко В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г.

5. Ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Дзвінківський»

Заказник займає площу 700 га в межах Дзвінківської сільської ради Васильківського району. Створений відповідно Постанови Ради Міністрів УРСР від 28.10.1974 р. № 500. Знаходиться у віданні ВП НАУ «Боярська лісова дослідна станція». Входить до меж Дзвінківського лісництва. Займає 7, 8, 9, 10, 17, 18, 19, 20, 21, 30, 32, 33, 43, 44, 45, 57, 58, 59, 60 квартали, всі виділи.

Розташовується заказник на крайньому півдні Київського Полісся на правій надзаплавній терасі р. Ірпінь. Середній вік соснових лісів природного походження в заказнику складає 150 років, окремі ділянки мають вік 180–190 років. На його території виявлено 350 видів судинних рослин. П'ять видів занесено до Червоної книги України: лілію лісову, гніздівку звичайну, коручку морозниковидну, любку зеленоквіткову та осоку тіньову. Окрім того, в заказнику зростає ряд видів, занесених до регіонального списку рідкісних видів рослин Київської області: косарики черепитчасті, півники угорські, клопогін європейський, стародуб широколистний.

Джерело: 1) Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. — 1997. Укладачі: Борейко В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г.; 2) Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998.

6. Ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Жуків хутір»

Розташовується в Києво-Святошинському районі в межах Бузівської та Михайло-Рубежівської сільських рад та займає площу 622,5 га. Знаходиться у кв. 5, вид. 13; кв. 6, вид. 7, 8, 11; кв. 7, вид. 3; кв. 8, вид. 4; кв. 9, вид. 1, 2; кв. 11, вид. 18, 6; кв. 14, вид. 13, 15; кв. 15, вид. 3, 14; кв. 16, вид. 19, 23; кв. 17, вид. 6, 7; кв. 18, вид. 6, 7, 9, 10; кв. 19, вид. 2, 8, 13, 18; кв. 20, вид. 3, 6, 7, 11; кв. 21, вид. 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 13; кв. 22, вид. 8; кв. 23, вид. 2, 4, 18; кв. 24, вид. 1, 8, 11, 14; кв. 25, вид. 5; кв. 26, вид. 6, 10, 15; кв. 28, вид. 2, 4, 6 Ірпінського лісництва ДП «Київське лісове господарство». Об'єкт був створений Постановою Ради Міністрів України від 26.12.1985 р. № 451. Межі об'єкту змінені Указом Президента України від 20.08.1996 р. № 751/96.

Рослинність об'єкта представлена в основному старими та середньовіковими сосновими, дубово-сосновими, дубовими та грабово-дубовими лісами, є вільхові ліси. Вік деревостану на деяких ділянках дубово-соснового лісу досягає 150 років.

Серед соснових лісів переважають ліси з домінуванням чорниці і зелених мохів. У трав'яному ярусі дубових та дубово-соснових лісів здебільшого домінує конвалія травнева, інколи орляк. На ділянках дубово-грабових лісів в трав'яному ярусі переважають яглиця, осока волосиста, копитняк європейський.

В заказнику зростає близько 600 видів вищих судинних рослин, 9 з них занесені до Червоної книги України: булатка довголиста, пальчатокорінник м'ясочервоний, коручка чемерниковидна, зозуліні сльози яйцевидні, гніздівка звичайна, любка дволиста та зеленіквіткова, плаун річний.

Джерело: 1) Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998; 2) Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона/Під. заг. ред. Т. Л. Андрієнко. — Київ: Фітосоціоцентр, 2006. — 316 с.

7. Ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Ржищівський»

Розташовується в Кагарлицькому районі та займає площу 1288 га. Входить до адміністративних меж Стайківської, Стрітівської, Гребенівської, Кузьминецької сільських рад та Ржищівської міської ради. Знаходиться у кв. 2, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 29, 39, 41, 42, 43; кв. 3, вид. 7 Ржищівського лісництва та кв. 23, 24, 26, 28, 29, 33, 34 Стайківському лісництві ДП «Ржищівське лісове господарство». Об'єкт був створений постановою Ради Міністрів УРСР від 26.12.1985р. № 451.

Заказник є мальовничим природним ландшафтом, що розташовується на правому березі р. Дніпро. Рельєф глибокопересічений внаслідок водної та вітрової ерозії, де ростуть сосново-листяні ліси різного віку, смугами різної ширини, що мають велике ґрунтозахисне і водорегулююче значення. Багата трав'яна рослинність.

Джерело: Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998.

8. Ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Урочище «Мутвицьке»

Знаходиться в межах Забуянської сільської ради Макарівського району та займає площу 785 га, в межах ДП «Макарівське лісове господарство», Забуянського лісництва — кв. 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 (входять всі виділи). Об'єкт був створений згідно з Указом Президента України від 20.08.1996 р. № 715/96.

У заказнику охороняється типовий ландшафт півдня Київського Полісся, який зберігається в долині р. Мутвиці. Добре збережений рослинний покрив цієї території представлений лісами та болотами.

Серед лісової рослинності переважають дубові, сосново-дубові та мішані ліси. Відмічені ділянки дубового лісу трясучковидно-осокового, який знаходиться тут на східній межі свого поширення. Невеликими плямами трапляються ділянки грабового лісу. Найбільші площі серед лісової рослинності займають мішані насадження, де в деревостані переважає дуб звичайний з домішкою сосни звичайної, берези повислої та осики. В другому ярусі цих лісів відмічені клен гостролистий та липа серцелиста, поодинокі граб звичайний. Підлісок утворює ліщина звичайна.

Серед типових лісових видів тут багато костяниці, поодинокі зростають просянка розлога, перстач білий, воронець колосистий,

чистець лісовий, типові лісові осоки — осока пальчаста, бліда, сусідня, а також затінкова — вид, занесений до Червоної книги України. Також виявлені любка дволиста, гніздівка звичайна, коручка чермерниковидна та темночервона, лілія лісова, які теж занесені до Червоної книги України.

Характерними в заказнику є болота, які займають найбільш знижені місця в рельєфі, та невеликими ділянками розміщуються біля ставу. Став є перегаченим руслом річки Мутвиці. Болота евтрофного типу. Переважають чагарникові болота з вербою попелястою та очеретом звичайним у трав'яному покриві, менші площі займають осокові болота. Болота обводнені, тут гнізяться лелека чорний, є поселення бобрів.

Джерело: 1) Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998; 2) Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона/Під. заг. ред. Т. Л. Андрієнко. — Київ: Фітосоціоцентр, 2006. — 316 с.

9. Ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Урочище «Унава»

Знаходиться на території Волицької сільської ради у Фастівському районі та займає площу 974 га. Розташовується в межах Фастівського лісництва ДП «Фастівське лісове господарство» — кв. 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 20, 27, 29, 30, 33, 34, всі виділи. Створення об'єкту затверджено Указом Президента України від 20.08.96 р. і № 751/96.

Лісовий масив з ділянками старих дубів 150-200-річного віку. Багатий тваринний світ. Має велике значення для збереження ґрунтозахисного та гідрологічного режиму річки Унава і прилеглих територій. В межах заказника розміщена ботанічна пам'ятка природи «Дуб черешчатий».

Джерело: Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998.

10. Орнітологічний заказник загальнодержавного значення «Жорнівський»

Знаходиться в Києво-Святошенському районі на території Жорнівської сільської ради. Займає площу 90 га. Підпорядковується ВП НАУ «Боярська лісова дослідна станція», Жорнівське лісництво,

кв. 53, 55, 58. Об'єкт був створений згідно з Постановою Ради Міністрів УРСР від 28.10.1974 р. № 500.

Територія заказника розміщується на терасі р. Ірпінь та має цінність як поселення чаплі сірої в типових для Київського Полісся лісових угрупованнях.

У рослинному покриві переважають високопродуктивні дубово-соснові ліси з домішкою берези повислої та по зниженнях — вільхи чорної. Підлісок утворюють переважно ліщина звичайна, крушина ламка, горобина звичайна.

Джерело: 1) Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998; 2) Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона/Під. заг. ред. Т. Л. Андрієнко. — Київ: Фітосоціоцентр, 2006. — 316 с.

11. Орнітологічний заказник загальнодержавного значення «Журавлиний»

Розташовується у Вишгородському районі на території, прилеглої до меж Сувидської сільської ради та має площу 399,7 га. До складу заказника входять кв. 21, вид. 2, 8, 11, 13, 14, 15, 21, 23, 24; кв. 22, вид. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; кв. 27, вид. 4, 12; кв. 28, вид. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; кв. 34, вид. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11; кв. 35, вид. 1, 2, 3, 4; кв. 41, вид. 4, 5, 7, 8; кв. 42, вид. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15; кв. 48, вид. 3; кв. 49, вид. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; кв. 56, вид. 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11; кв. 57, вид. 1, 2, 3, 4, 5; кв. 65, вид. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; кв. 73, вид. 2 в межах Чернинського лісництва ДП «Вищедубечанське лісове господарство». Об'єкт був створений Указом Президента України від 10.12.1994 р. № 750/94.

Об'єкт включає болотяний масив «Видра» та ділянку навколишнього лісу. «Видра» — типове поліське низове болото, на більшій частині важкопрохідне. Воно покрите заростями очерету, чагарникової верби, у багатьох місцях розріджено зростає береза та вільха, є острівці заболочених вільшаників, оточені болотом. Найбільше берез зростає у північній частині болота. Глибина його більша у південній частині. Посередині болота є річка зі спрямленим меліораторами руслом. Меліорація не призвела до осушення болота, зараз відбувається його вторинне заболочення. Через деякий час можливе повне відновлення болотного комплексу. Болото практично вздовж всього периметру оточене смугою середньовічного та досягаючого вільхового лісу. До північної частини болота прилягає дубово-

грабово-кленовий ліс зі значною кількістю дубів 100-150 річного віку, за участі ясена, клена, липи, берези, вільхи. Флора типова неморальна. Із ефемероїдів тут домінують анемона жовтецева, конвалія, веснівка дволиста, купина, вороняче око, ведмежа цибуля.

Дана територія має виняткове значення для птахів. Тут гніздяться сірий журавель, тетерук, зміїд та чорний лелека — види, занесені до Червоної книги України. Є також ряд птахів, які згідно зі МСОП та Міжнародною радою охорони птахів, віднесені до видів, що знаходяться в Європі під загрозою: підорлик малий, шуліка чорний, лунь очеретяний, яструб великий, погонич звичайний, мордунка, сова болотяна, жовна чорна, кропив'янка рябогруда, мухоловка білошия, жулан. Гніздує тут також канюк звичайний. Орнітокомплекс болота відрізняється багатством і різноманіттям. Переважають види, характерні для чагарників та заростей очерету: очеретянки, кропив'янки, деркач, пастушок. В цілому на території виявлено 75 видів птахів.

Територія має важливе значення для охорони бобра. Висока чисельність копитних: косулі європейської, кабана, оленя благородного, лося.

Джерело: 1) Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998; 2) Наукова характеристика проєктованого орнітологічного заказника республіканського значення «Журавлиний» у Вишгородському районі Київської області. Укладачі: Грищенко В. М., Гаврилюк М. Н.

12. Гідрологічний заказник загальнодержавного значення «Усівський-1»

Заказник розташовується в межах Згурівської селищної ради, КСП ім. Шевченка села Безуглівка, КАП «Нива» смт. Згурівка, КПС «Красеньке» села Красне, радгоспу «Ново-Олександрівський» села Нова Олександрівка, КСП «Усівське» села Усівка, КСП «Черевківське» села Черевки, Згурівського району та займає площу 2307,4 га. Оголошений постановою Ради Міністрів Української РСР від 25.02.1980 р. № 132.

Гідрологічний заказник є болотним масивом у заплаві р. Супій з типовою болотною рослинністю лівобережного Полісся. Тут зростає близько десяти видів осок: омська, зближена, здута, волосисто-подібна та ін. У частині болота біля с. Усівка на купині осоки зближеної знайдено рідкісний вид флори України — жировик Ле-

зеля. Заказник є регулятором водного режиму р. Супій Згурівської та Яготинської системи озер.

Джерело: Наукова характеристика природного комплексу Усівського гідрологічного заказника загальнодержавного значення у Яготинському та Баришівському районах Київської області. Укладачі: Андрієнко Т. Л., Семєков П. А., Осипова М. А.

13. Гідрологічний заказник загальнодержавного значення «Усівський-2»

Заказник знаходиться в межах Малоберезанської, Малосупівської сільської рад Згурівського та Яготинського районів та займає площу 1447,7 га. Оголошений Указом Президента України від 10.12.1994 р. № 750/94.

Ділянка осоково-рогозового болота в заплаві р. Супій в межах Згурівського та Яготинського районів. Воно є продовженням гідрологічного заказника загальнодержавного значення «Усівський-1». Флора цієї ділянки болота багата і різноманітна, представлена рядом рідкісних бореальних видів. Біля с. Безгулівка зростає льодовиковий релікт — верба лапландська, а також виявлено місце зростання пальчатокорінника м'ясочервоного — рідкісної орхідеї, занесеної до Червоної книги України.

Заказник є резерватом великої кількості водно-болотних видів птахів, серед яких регулярно трапляються журавель сірий та кульон великий, які охороняються Червоною книгою України.

Джерело: Положення про Гідрологічний заказник загальнодержавного значення «Усівський-2».

14. Гідрологічний заказник загальнодержавного значення «Іллінський»

Об'єкт підпорядковується Державному спеціалізованому виробничому комплексному підприємству «Чорнобильська Пуща» створений згідно з Указом Президента України від 13.08.2007 р. № 700/2007 р. Площа об'єкта 2000 га.

Територія заказника є заплавою р. Іллі та прилеглими до неї ділянками долини. Заплава повністю заболочена. Тут переважають лісові болота, здебільшого чорновільшанники, місцями зі співдомінуванням верб, з різноманітним трав'яним покривом, в якому домінують очерет звичайний, комиш лісовий, очеретянка звичайна та купинні осоки. На прилеглих ділянках тераси розміщуються сосново-дубові, дубові та дубово-грабові, а також соснові ліси.

У заказнику збереглися ділянки старих дубових лісів з переважанням ліщиново-яглицевих угруповань. Дубово-грабові ліси представлені крушиново-ліщиново-яглицевими ценозами типової для Українського Полісся будови.

Заказник «Іллінський» за характером рослинного покриву в цілому є типовим для заплавлених ділянок Українського Полісся. На території виявлені види з Червоної книги України — любка дволиста, коручка чемерниковидна, а також страусове перо звичайне.

Джерело: Фіторизноманіття Українського Полісся та його охорона/ Під. заг. ред. Т. Л. Андрієнко. — Київ: Фітосоціоцентр, 2006. — 316 с.

15. Загальнозоологічний заказник загальнодержавного значення «Чорнобильський спеціальний»

Заказник знаходиться у північній частині Київської області, у межах Чорнобильської зони відчуження. Його межами є лінія, яка з'єднує населені пункти: м. Ямпіль — с. Іванівка — м. Чорнобиль — на пн. від с. Паришів — с. Гдень — вздовж державного кордону з Білоруссю — с. Теремці — акваторія водосховища проти гирла р. Прип'ять — по акваторії на південь до лінії на захід на с. Зелений Мис. Площа заказника складає 48870 га. Заказник підпорядковується Державній адміністрації зони відчуження. Об'єкт створено Указом Президента України від 13.08.2007 р. № 700/2007.

У геоморфологічному відношенні територія заказника є гирлом р. Прип'ять з меандровою системою, старицями та островами, а також ділянками Київського водосховища, які знаходяться навпроти гирла р. Прип'ять. У радіоекологічному відношенні (станом на 2000 р.) об'єкт знаходиться на території південного сліду радіоактивного забруднення. Щільність забруднення ^{137}Cs становить 40–400 $\text{кБк}\cdot\text{м}^{-2}$ (1–11 $\text{Кі}/\text{км}^2$), ^{90}Sr локально сягає 400 $\text{кБк}\cdot\text{м}^{-2}$ (11 $\text{Кі}/\text{км}^2$), більшість території забруднена в межах 25–70 $\text{кБк}\cdot\text{м}^{-2}$ (0,5–2,0 $\text{Кі}/\text{км}^2$), ізотопами плутонію та америцію — локально до 10 $\text{кБк}\cdot\text{м}^{-2}$ (0,3 $\text{Кі}/\text{км}^2$) при забрудненні більшої частини території в межах 0,4–4,0 $\text{кБк}\cdot\text{м}^{-2}$ (0,01–0,11 $\text{Кі}/\text{км}^2$).

Природна рослинність заказника займає близько 80 % загальної площі, її основу створюють ліси, значні площі займає прибережно-водна та водна рослинність заплавлених ділянок, акваторії річок та прилеглих ділянок Київського водосховища, а також болотна рослинність замкнених улоговин. Псамофітна та лучна рослинність займають невеликі площі.

Найважливіше середовищеутворююче та фітостабілізуюче значення відіграють тут ліси, що займають близько 80 % території.

З них близько 60 % займають соснові ліси різних едафотопів, 30 % – молоді соснові ліси на місці згарищ 1995–1996 рр., 10 % – молоді соснові та сосново-березові ліси посадки 1988–1990 рр. Заплави річок на незначних територіях зайняті насадженнями верби ламкої, а також чагарниковими вербовими болотами. Територія заказника включає повністю Дитятківське і Опачицьке та частково Парішівське лісництва ДСВЛП «Чорнобильська пуща».

Лісова рослинність заказника є зональною і досить типовою для Українського Полісся. Серед лісів тут переважають соснові ліси зеленомохові у комплексі з сосновими лісами бруснично-зеленомоховими, орляково-чорничними та чорнично-зеленомоховими. Видовий склад вказаних ценозів представлений насамперед бореальними видами. Багатою та різноманітною є прибережно-водна рослинність. У її складі найбільш звичними рослинними угрупованнями є формації очерету звичайного, комишу озерного, лепешняка високого, осоки прибережної типового флористичного складу та ценотичної будови. У заказнику трапляються регіонально-рідкісні види: гвоздика Борбаша, півники сибірські, котячі лапки дводомні, щитник гребенястий, конюшина червонувата, костриця поліська, волошка сумська, гвоздика несправжньорозчепірена.

Велику цінність тут має тваринний світ. Видовий склад хребетних тварин добре відображає зональні особливості фауністичних комплексів Українського Полісся. Клас круглороті представлений многою українською, що занесена до Червоної книги України. На території заказника мешкає 59 видів кісткових риб, серед них 3 види занесені до Червоної книги України: стерлядь, вирезуб, марена дніпровська. Значно більша кількість видів – 21 – занесені до списку рідкісних видів Бернської конвенції. У межах заказника трапляється 12 видів амфібій, досить звичайних для Полісся, а також 7 видів рептилій, серед яких і мідянка звичайна – вид, занесений до Червоної книги України. У межах заказника спостерігається особливе різноманіття птахів. В об'єкті можливе перебування до 253 видів, з них гніздують 168 видів, взимку трапляється 65 видів, з яких до Червоної книги України занесені : лелека чорний, чернь білоока, гоголь, скопа, орлан-білохвіст, підорлик малий, зміїд, сапсан, балобан, глушець, журавель сірий, лежень, кулик-сорока, дерихвіст степовий, сипуха, пугач, сорокопуд сірий, золотомушка жовточуба. Теріофауна представлена 49 видами, 12 з них занесені до Червоної книги України: кутора мала, заєць білий, видра річкова, рись, горностаї, норка європейська, нічниця Наттерера, вечірниця

велетенська, вечірниця Лейслера, нетопир середземноморський, широколистяний європейський. До Європейського червоного списку з ссавців у об'єкті належать видра річкова, рись, нічниця Наттерера, вечірниця велетенська, ведмідь бурий. Слід також згадати про рідкісний вид — кінь Пржевальського, який був успішно акліматизований в межах Зони відчуження.

Джерело: Наукове обґрунтування створення загальнозоологічного заказника «Чорнобильський» загальнодержавного значення. Укладачі: Долін В. В., Орлов О. О.

16. Ботанічна пам'ятка природи загальнодержавного значення «Урочище Бабка»

Розташовується в Бородянському районі в адміністративних межах Клавдієвської селищної ради та займає площу 78 га. Підпорядковується ДП «Клавдієвське лісове господарство». У межах Дібровського лісництва займає кв. 41, вид. 11; кв. 42, вид. 12, 17; кв. 43, вид. 23, 24; кв. 51, вид. 1; кв. 52, вид. 1, 5. Об'єкт створено розпорядженням Ради Міністрів Української РСР від 14.10.1975 р. № 780-Р.

Урочище є унікальним ландшафтом півдня Київського Полісся, де в природному стані зростають високопродуктивні дубові і змішані насадження з багатим підліском. У трав'яному покриві — чониця, суниця, брусниця.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи загальнодержавного значення «Урочище Бабка».

17. Ботанічна пам'ятка природи загальнодержавного значення «Круглик»

Знаходиться в межах колишнього КСП «Тетіївське», м. Тетіїв і займає площу 14 га. Оголошено Указом Президента України від 20.08.1996 р. № 715/96.

Ботанічна пам'ятка є еталонною ділянкою добре збережених, флористично багатих листяних лісів. Зростають види, занесені до Червоної книги України: сон чорніючий, підсніжник звичайний.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи загальнодержавного значення «Круглик».

18. Дендропарк загальнодержавного значення «Олександрія»

Об'єкт займає площу 405,8 га та розташовується у м. Біла Церква. Землекористувачами є Білоцерківська міська рада, Фурсівська та Пилипчанська сільські ради. Дендропарк був створений

згідно з Постановою Ради Міністрів УРСР № 311 від 22.07.1983 р. та Указом Президента України від 09.12.1998 р. № 1341/98. Втім, свою історію парк починає ще з 18 століття, коли він був закладений графом Браницьким.

Наразі дендрологічний парк НАН України «Олександрія» функціонує як музей живих рослин. Тут зібрана колекція, що налічує понад 600 видів та форм деревних порід та понад 700 видів трав'янистих рослин. Поряд з типовими для України породами, такими як дуб черешчатий, липа серцелиста, клен гостролистий, ясен звичайний, сосна звичайна, тут зростає близько 500 видів дерев та кущів з Північної Америки, Приамур'я, Китаю, Японії та Європи.

Джерело: Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. — 1997. Укладачі: Борейко В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г.

19. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Згурівський»

Один з найбільших дендропарків України, площа якого сягає 309 га. Підпорядковується Згурівській селищній раді. Землекористувачем є ДП «Переяслав-Хмельницьке лісове господарство». Створений Постановою Колегії Держкомприроди УРСР від 26.07.1972 р. № 22. Заснований в 1837 році. На його території великими чистими або мішаними ділянками зростають такі лісові рослини: сосна Веймутова, ялина канадська, смерека бальзамічна, модрина європейська і сибірська, туя західна, гледичія, бархат амурський та ряд інших. Наявні великі галявини розміром від 10 до 30 га. З роками багатство та різноманіття рослин тут зменшувалось і на сьогодні залишилось всього до 45 видів дерев та кущів, хоча на кінець XIX століття в парку їх зростало 382 види. Парк з усіх боків обсажений лісозахисними смугами, що складаються на півдні переважно з дубів, липи, береста, в'яза, клена гостролистого і татарського, явора, ясена, білої акації, шипшини, глоду. У підліску зростають крушина, жостір, ліщина, бруслина. Із сходу переважають хвойні породи: сосна звичайна, ялина європейська, смерека європейська, модрина європейська.

У центрі парку існує два ставки. На берегах ставків і на острові насаджені верби, лози, тополі.

На сьогодні на території парку збереглося дві алеї: медово-липова та каштанова. Окрасою парку є могутній дуб-велетень віком 400 років.

Джерело: Положення про Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Згурівський».

20. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Кагарлицький».

Об'єкт розташовується в м. Кагарлик та займає площу 35,5 га. Був створений Постановою Держкомприроди УРСР від 29.01.1980 р. № 105. Знаходиться у віданні Кагарлицької місцевої ради.

В парку-пам'ятці відтворено типові для лісостепу ландшафти. Перважають дуб звичайний, сосна звичайна, граб, явір, ліщина, барбарис, калина. Також ростуть модрина сибірська, сосна Веймутова, псевдотсуга, дуб пірамідальний, софора японська. Парк славиться також своїм архітектурним багатством: тут було розташовано понад 700 мистецьких творів — копій грецьких та римських статуй, бюстів тощо.

Джерело: Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. — 1997. Укладачі: Борейко В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г.

21. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Ташанський»

Знаходиться в межах ДП «Переяслав-Хмельницьке лісове господарство», Студениківського лісництва — кв. 82, 83, 84 (всі виділи) Переяслав-Хмельницького району Ташанської сільської ради та займає площу 144 га. Був створений Указом Президента України від 20 серпня 1996 року № 715/96.

Парк був заснований в 1775 році графом П.О. Рум'янцевим-Задунайським. В часи князя Горчакова парк зазнав значних позитивних змін, збагатився такими екзотичними породами дерев, як дуб пірамідальний, клен канадський сріблястий, гледичія, сосна Веймутова, сосна кримська, бархат амурський, ялина срібляста, каштан звичайний, каштан їстівний, туя звичайна, береза повисла, граб, клен остролистий, берест, вільха, дуб черешчатий, акація біла, акація жовта, бересклет, сосна звичайна, ялина звичайна та багато інших дерев та кущів. У цілому, рослинність парку нараховує понад 300 видів дерев та чагарників.

22. Національний природний парк «Залісся»

Парк розташовується в Броварському районі та займає площу 13548,5 га. Об'єкт входить до адміністративних меж Літківської,

Літочківської, Рожнівської, Семиполківської, Жердівської, Богданівської сільських рад. Землекористувачем є Державна резиденція «Залісся». Створений Указом Президента України від 11.12.2009 р. № 1948/2009.

На території основною породою лісів переважно є сосна звичайна, яка в більшості представлена одноярусними сосняками, близько 1700 га з яких мають вік понад 100 років. 37% лісових земель займають ліси природного походження. Крім сосни в перший ярус входять дуб черешчатий та, по низинах, вільха чорна. Багатим є чагарниковий ярус, в якому зростають чорна та червона бузини, черемха пізня та черемха звичайна, барбарис, ліщина, алича, птелея трилистова, аморфа. Але на більшості території завдяки наявності копитних підлісок відсутній. У знижених ділянках сформувались листяні ліси. В трав'яному ярусі зростають копитняк європейський, зірочник ланцетолистий, ряст, гусяча цибулька жовта, медунка лікарська, а також присутні високотравні ценози з домінуванням очерету та осоки.

Слід відмітити, що всі середньовікові соснові насадження внаслідок того, що були створені без домішок листяних порід, втратили стійкість до шкідників та хвороб. Тому тут виявлено багато осередків кореневої губки; стиглі та перестиглі насадження вражені стовбуровою губкою.

Із представників фауни в національному парку трапляються олені благородний та плямистий, козуля європейська, лань, кабан, заєць сірий, лисиця звичайна, білка звичайна, ондатра, бобр європейський та інші. Тут відмічене гніздування рідкісних птахів, занесених до Червоної книги України: лелека чорний, журавель сірий, орлан-білохвіст. З червонокнижних ссавців відмічений зубр.

Джерело: Наукове обґрунтування створення національного природного парку «Залісся». Укладач: Кондакова Т.

23. Національний природний парк «Білоозерський»

Об'єкт розташовується в Переясла-Хмельницькому районі Хотківської та Циблівської сільських рад і займає площу 3658,22 га. Землекористувачем є ДОЛГ «Білоозерське». Національний парк був створений згідно з Указом Президента України № 1048/2009 від 11 грудня 2009 року.

Джерело: Положення про Національний природний парк «Білоозерський».

Території та об'єкти місцевого значення

24. Ландшафтний заказник місцевого значення

«Васильківські Карпати».

Розташовується в межах сіл Велика Бугаївка, Гвоздів, Крушинка, Роставичі Васильківського району і займає площу 226,8 га. Оголошений рішенням 6 сесії XXIII скликання Київської обласної ради від 2 лютого 1999 року № 79-06-XXIII.

Розчленований яружно-балковий ландшафт цінний у науковому відношенні, який знаходиться в системі р. Стугна та її притоки р. Бугаївка, що протікає по днищу балки. Мальовничі ландшафти заказника представлені остепненими луками, болотною рослинністю по днищу балок і прибережно-водними екотопами вдовж р. Бугаївка. Степова рослинність урочища представлена осоково-різнотравними, пірійовими та бородачевими угрупованнями. Заказник є притулком своєрідного за угрупованнями тваринного світу. На його території мешкає багато видів мисливських тварин, гніздиться понад 30 видів птахів.

Джерело: Наукова характеристика проектованого ландшафтного заказника місцевого значення «Васильківські Карпати» у Васильківському районі Київської області. Укладачі: Прядко О. І., Мельничук В. А.

25. Ландшафтний заказник місцевого значення

«Урочище Калинове»

Об'єкт розташовується в Обухівському районі та займає площу 114 га. Знаходиться в межах Стайківського лісництва ДП «Ржищівське лісове господарство» — кв. 13, всі виділи. Заказник оголошено рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної Ради народних депутатів від 10.03.1994 р.

Урочище Калинове є яром, на дні якого розміщується озеро. Схили балки заліснені, на пониззі зростають верба біла, вільха.

Джерело: Положення про Ландшафтний заказник місцевого значення «Урочище Калинове».

26. Ландшафтний заказник місцевого значення

«Копачівські схили»

Заказник розташовується в Обухівському районі та займає площу 30 га. Знаходиться в межах Копачівської сільської ради та підпорядковується Копачівській сільській раді. Оголошений

рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної Ради народних депутатів від 10.03.1994 р.

Заказник є схилами корінного берега та передтерася р. Стугна біля с. Копачів та представляє типовий ландшафт річкової долини Північної частини Лісостепу. Ділянка флористично багата. На території зустрічаються угруповання ковили волосистої, виду занесеного до Червоної книги України.

Джерело: Положення про Ландшафтний заказник місцевого значення «Копачівські схили».

27. Ландшафтний заказник місцевого значення «Кожанська балка»

Заказник розташовується в межах Малополовецької сільської ради Фастівського району та займає площу 50 га. Оголошений рішенням 16 сесії 21 скликання Київської обласної Ради народних депутатів від 10 березня 1994 р. «Про оголошення нововиявлених та резервування цінних для заповідання територій, об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення».

Неглибока балка, що є елементом ландшафту північної частини Лісостепу. Тут виявлені рідкісні для регіону угруповання типчаккових степів на північній межі їх поширення. В ній відмічений ряд видів, рідкісних для даного регіону: бородач звичайний, золототисячник гарненький, валеріана висока, осока здута.

Джерело: Положення про Ландшафтний заказник місцевого значення «Кожанська балка».

28. Ландшафтний заказник місцевого значення «Попів хутір»

Заказник займає площу 80 га та знаходиться у підпорядкуванні Тетіївської міської ради. Оголошений рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної ради народних депутатів від 10.03.1994 р., рішенням 16 сесії Київської обласної ради 21 скликання від 10.03.94 р. та розширений рішенням 24 сесії Київської обласної ради V скликання від 02.04.2009 р. № 447-24-V.

Схили балки переважно заліснені. Тут переважає середньовіковий порослевий грабовий ліс із участю дуба, осики, клена польового, ясена, липи, черешні. Багато цінних лікарських рослин. Трапляються рідкісні види комах — махаон та стрічкарка блакитна, що занесені до Червоної книги України.

Джерело: Положення про Ландшафтний заказник місцевого значення «Попів хутір».

29. Ландшафтний заказник місцевого значення «Обухівський»

Заказник розташовується в Обухівському районі та займає площу 625,5 га. Знаходиться в межах Козинського лісництва ДП «Київське лісове господарство», кв. 7, вид. 3, 3/1, 4, 6, 9–19; кв. 8, вид. 1–14, 16, 18, 18/1, 19, 22, 28; кв. 11, вид. 6, 7, 7/1, 8, 12, 13, 13/1, 13/2, 14, 15, 18, 20, 22, 23, 25, 25,1, 26, 27, 28; кв. 12, вид. 1, 1,1, 2, 3, 3,1, 3,2, 4–6, 6/1, 7, 8, 16; кв. 16, вид. 2–5, 7–14; кв. 17, вид. 1, 2, 2/1, 3, 3/1, 4–11, 19–22, 26–28, 31–33, 36–38, 38/1, 40; кв. 21, вид. 1–12, 14,1, 15–21; кв. 22, вид. 1, 2, 2/1, 3–5, 5/1, 5/2, 6, 6/1, 7, 12, 14–16, 18–20, 22, 25–27; кв. 27, вид. 1–11, 13, 14, 24; кв. 32, вид. 1, 2, 2/2, 3–5, 11, 12; кв. 37, вид. 1–15, 19, 20, 26, 31, 32, 38, 45, 46, 53, 54; кв. 42, вид. 1, 2, 2/1, 3, 4, 4,1, 5–12, 21–23, 28–30, 34, 35, 39, 43–45, 48; кв. 46, вид. 1–5, 8, 20, 21, 24, 25, 27, 28, 34, 35; кв. 53, вид. 1, 2, 6, 7, 10, 13; кв. 59, вид. 13–34; кв. 60, вид. 1, 2, 7, 8; кв. 65, вид. 1, 1/1, 1/2, 3, 7, 14, 15, 19–22, 22,1, 23–26; кв. 66, вид. 1, 3, 4, 5, 5/1, 6–9, 13–15; кв. 71, вид. 1–4, 11–14, 17–19, 24–29. Підпорядковується ДП «Київське лісове господарство». Заказник створено рішенням 20 сесії XXIII скликання Київської обласної ради від 19.02.2004 р. № 161–12–XXIV.

Унікальний лісовий масив з рідкісними рослинними угрупованнями та рідкісними видами флори. У лісовому фонді переважають соснові ліси, середній вік яких складає 50–60 років. У трав'яному ярусі домінують зірочник шорстколистий, копитняк європейський. У значній кількості тут зростають такі малопоширені на Київщині види, як перстач білий, сон широколистий, чаполоч пахуча. Тут знаходяться великі популяції сну чорніючого – виду, занесеного до Червоної книги України. Зростають також інші рідкісні види: вовчі ягоди пахучі, а також занесені до Червоної книги України лілія лісова та сон широколистий.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Південно боровий», Андрієнко Т. Л.; наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника «Обухівський» Мельник В. І., Віденко С. Я., Перегрим М. М.

30. Ландшафтний заказник місцевого значення «Ржищівський»

Заказник розташовується в Кагарлицькому районі та займає площу 1712 га. Розташований на території ДП «Ржищівське лісове господарство» у кв. 1, 3, 4, 7, 8, 11, 16, 17, 19, 22, 27, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 57, 59, 60, 61. Оголошено рішенням виконавчого комітету Київської обласної Ради народних депутатів від 18.12.1984 р. № 441.

Мальовничий природний ландшафт, що розташовується на правому березі р. Дніпро. Рельєф глибокопересічений внаслідок водної та вітрової ерозії, де ростуть сосново-листяні ліси різного віку, смугами різної ширини, що мають велике ґрунтозахисне і водорегулююче значення. Багата трав'яна рослинність.

Джерело: Положення про Ландшафтний заказник місцевого значення «Ржищівський».

31. Ландшафтний заказник місцевого значення «Заплавний»

Заказник розташовується в Обухівському районі та займає площу 214 га. Входить в межі смт. Козин та підпорядковується Козинській міській раді. Заказник створено рішенням Київської обласної ради 24 скликання від 19.02.2004 № 161-12-XXIV.

Об'єкт є цінною природною ділянкою заплавного ландшафту р. Дніпро та р. Козинка, яка є місцем поширення багатьох гідрофільних видів рослин та тварин, в тому числі занесених до Червоної книги України — це водяний горіх плаваючий, сальвінія плаваюча, джміль вірменський, дозорець-імператор. На ділянці зберігається генофонд багатьох цінних лікарських рослин.

Джерело: Положення про Ландшафтний заказник місцевого значення «Заплавний».

32. Ландшафтний заказник місцевого значення «Цезарівський»

Заказник займає площу 475 га та розташовується на території Ніжиловського лісництва ДП «Макарівське лісове господарство» — кв. 2, 13, 14, 22, 23, 24, 25, 33 в адміністративних межах Ніжиловецької сільської ради Макарівського району. Створений рішенням 16 сесії 21 скликання Київської обласної ради від 10.03.1994 р.

Заказник є своєрідним природним комплексом, де на підвищеннях розміщуюються ліси, а в зниженнях — болота. В залежності від геоморфологічної будови території розміщується її рослинний покрив. Плакорні ділянки займає лісова рослинність. Найбільші площі займають ліси, які представлені середньовічними сосново-дубовими та дубовими насадженнями, а також мішаними угрупованнями і більш молодими посадками корінних порід.

Ділянки сосново-дубового лісу характеризуються густим деревиною, у якому домішку становить береза, у другому ярусі зростає граб. У розрідженому підліску відмічається ліщина. Трав'яний покрив утворюють бореальні та неморальні види. На підвищених ділянках переважає веснівка дволиста, у зниженнях — молінія голуба.

Ділянки дубових лісів представлені тут асоціаціями дубового лісу ліщинно-рідкотравного. Ділянки соснових лісів, що оточують болота, заболочені, в трав'яному покриві домінує чорниця та молінія голуба. Тут відмічене зростання плауна колючого — виду, занесеного до Червоної книги України.

Обводнені зниження займають болота евтрофного типу, вище у рельєфі розміщуються болота еумезотрофного та мезотрофного типу (сфагнові). На екотонних смугах між лісом і болотом розміщуються чорновільшанники. Болота різні за площею. Найбільші з них — Зубареве, Моховате, Гранне. За рослинним покривом переважають осокові та високотравні евтрофні болота. Серед осокових поширеними є угруповання осоки омської, осоки пухирчастої. Трапляються невеликі ділянки по краях боліт з домінуванням осоки чорної. Також виявлено зростання рідкісної осоки, занесеної до Червоної книги України — осоки Буксбаума. Серед високотравних угруповань переважають ценози рогозу вузьколистого, менші площі займають угруповання очерету. Мезотрофні болота представлені осоково-сфагновими ценозами. Серед осок домінують пухнастоплодна та здута. В обводнених мікрозниженнях ясно зростає вовче тіло болотне.

Серед представників фауни відмічаються кабани і лосі.

Джерело: Наукова характеристика проектного ландшафтного заказника «Цезарівський» у Макарівському районі Київської області.

33. Ландшафтний заказник місцевого значення «Юрівський»

Заказник розташований неподалік с. Юріївка та с. Віта-Поштова Києво-Святошинського району Київської області та включає в себе витoki річки Сіверка а також луки, прилеглі до русла річки. Загальна площа об'єкту складає 63,15 га.

Рослинність урочища представлена такими основним групами: болотистими луками, вологими вербовими заростями. Вздовж витоків річки зростає очерет звичайний та рогіз вузьколистий. На вологих ґрунтах, прилеглих до русла, розташовані вологі вербові зарості з болотистими луками. Луки представлені угрупованнями осоки гострої та пухнастоплодої, до складу яких входять такі гідрофільні види як жовтець повзучий, жовтець їдкий, вербозілля звичайне; вербозілля лучне, коронарія зозуляча, дзвінець малий. Також тут ростуть такі лікарські рослини, як мати-й-мачуха звичайна та череда трироздільна. Особливу цінність описаного рослинного комплексу має існуюча тут популяція пальчатокорінника м'ясочервоного, занесеного до Червоної книги України. Поміж лучних ділянок роз-

ташовані вербові зарості. В їх складі верба біла та козяча, тополя біла, береза звичайна та жостір проносний.

Багатим є тваринний світ вказаної території. Зокрема, тут зустрічається ціла низка видів комах, занесених до Червоної книги України. Це, зокрема дозорець-імператор, вусач мускусний, та бджола-гесляр фіолетова. Лучні ділянки також є місцем мешкання зникаючих метеликів — махаона та подалірія. На території об'єкту мешкає квакша звичайна, що охороняється міжнародною Червоною книгою, а також зелена ропуха, жаба гостроморда та група зелених жаб. З плазунів зустрічається вуж звичайний та ящірка прудка. Ропуха зелена та ящірка прудка охороняються міжнародною Бернською конвенцією. Найбільш чисельною групою тварин на вказаній території є птахи. Це трав'янка лучна, вівсянка звичайна, просянка, посмітюха, жайворонок польовий, плиски жовта та біла, одуд. Відкриті ділянки урочища є угіддями для полювання низки хижих птахів, що охороняються на європейському рівні. Це підсоколик великий, боривітер звичайний, канюк звичайний та яструб малий. В лучно-болотяних заростях гніздують бугайчик та очеретянки трьох видів. Звичайною твариною вологих лук є кріт. Решта видів ссавців представлена переважно дрібними мишовидними гризунами, бурозубками. Зрідка в урочищі можна зустріти норку та тхора лісового, ондатру, зайця сірого та лисицю звичайну.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Юрівський». Укладачі: Костюшин В. А., Василюк О. В., Богомаз М. В., Сіренко І. П.

34. Ландшафтний заказник місцевого значення «Лебединий»

Територія проєктованого об'єкта є водно-болотними угіддями загальною площею 108,8 га в заплаві річок Роська та Дубравка, на землях запасу Тетіївської міської ради в межах населеного пункту м. Тетіїв Київської області. Земелкористувач — Тетіївська міська рада. Створений рішенням Київської обласної ради від 24.10.2011 р. № 234-12-VI.

Водна рослинність дуже різноманітна. Ряски мала та трироздільна, жабурник звичайний є типовими видами водяних поверхонь. Із занурених рослин звичайними є елодея канадська, кушир занурений, різак алоевидний. Високу цінність мають поширені тут угруповання глечиків жовтих. Добре розвинутою є прибережно-водна рослинність: тут зростають куга озерна, плакун лозний, чистець болотяний, вовконіг європейський, чихавка звичайна, частуха

подорожникова, стрілолист, сусак зонтичний. На вологих луках зростають типово заплавні види: цибуля гранчаста, жовтець їдкий, подорожник середній; на заболочених ділянках — гірчак печучийний, верболізья звичайне та рідкісні півники болотні і лепеха.

Багатим є світ комах, серед яких трапляються і червонокнижні види: дозорець-імператор та вусач мускусний. Великим є різноманіття водних м'якунів, серед яких низка видів жабурниць та скоюк. Із дрібніших м'якунів поширені численні види ставковиків, катушок, лужанок, а також кульки та річкові чашечки. На території заказника виявлено 10 видів земноводних, з яких ропуха звичайна, жаба гостроморда, квакша звичайна, кумка червоночерева, а також звичайний та гребінчастий тритони охороняються Бернською конвенцією. З плазунів тут мешкають вуж звичайний та ящірка прудка, теж охороняються Бернською конвенцією, а також є черепаха болотяна. Територія заказника є місцем розмноження та тимчасового перебування на міграції багатьох видів навколоводних птахів. У заплаві постійно мешкають лелеки білі, чаплі сірі, бугай, бугайчик, кілька видів качок. Великим є різноманіття горобиних птахів: пліски жовта й біла, вивільга, соловейко східний, ластівки сільська, міська і берегова та багато інших. Поширені крячки чорний та річковий. Регулярно трапляються мартини звичайний та сріблястий. Із ссавців зустрічаються ондатра, тхір лісовий, кріт звичайний.

Джерело: Наукове обрuntuвання створення андшафтного заказника місцевого значення «Лебединий». Укладачі: Василюк О. В., Богомаз М. В.

35. Ландшафтний заказник місцевого значення

«Стовп'язькі краєвиди»

Заказник, що займає площу 118,2 га, створений рішенням Київської обласної ради від 24.11.2011 р. № 234-12-VI на території Переяслав-Хмельницького району, в адміністративних межах Стовп'язької сільської ради, в околицях сіл Гречаники, Комуна та Кавказ. Землекористувачем є Стовп'язька сільська рада. Територія заказника складається з чотирьох урочищ: «Торфорозробка» розташоване в околиці с. Гречаники (площа 1,9 га), «Іваненків гай» розташоване в околиці с. Комуна (площа 58,0 га), «Вільшаники» розташоване в околиці с. Гречаники, «Ліс за Войцехівським» розташоване в околиці с. Гречаники (площа 8,6 га), «Кавказ» розташоване в околиці с. Кавказ.

Урочище «Торфорозробка» — це водна ділянка (став), який виник на місці розробки торфу. Природна рослинність урочища

представлена прибережно-водною флорою, в угрупованнях рослинності переважає осока гостра, частуха подорожникова, вовконіг європейський, м'ята водяна, вербозілля лучне, сідач конопляний. Водна поверхня вкрита ряскою. Також трапляються болотні угруповання з домінуванням очеретів — широколистого та вузьколистого. Урочище «Іваненків гай» складається з чотирьох частин, що представлені лісовими ділянками з сосново-дубовими, сосновими та вільховими насадженнями. Багатий рослинний світ із рідкісних видів, занесених до Червоної книги України, серед яких трапляються коручка морозниковидна, підсніжник звичайний, ряст ущільнений, ряст порожнистий, веснівка дволиста. Із трав'яних видів зустрічаються медунка вузьколиста, осока гірська, горобейник лікарський, звіробій гірський. Урочище «Вільшаники» представлене лісом із вільхи клейкої переважно порослевого походження. Флористичне ядро тут складають болотна папороть, паслін солодко-гіркий, хміль звичайний, сідач конопляний, осока видовжена, осока гостроподібна, вербозілля лучне, валеріана болотна, м'ята водяна. Великі популяції маточника болотного, який занесений до Європейського Червоного списку. Урочище «Ліс за Войцехівським» представлене сосновими насадженнями. Прилягаюча до лісу заплавна ділянка представлена угрупованнями прибережноводної та лучної рослинності, добре виражене флористичне ядро гідрофільних болотних та лучно-болотних видів, зокрема жирюк Лезеля, занесений до Червоної книги України та охороняється Бернською конвенцією. Також зустрічаються регіонально рідкісні види: це плаун булавовидний, голокучник дубовий, щитник гребенястий, фіалка болотна. Лікарські рослини представлені лепехою звичайною, алтеєм лікарським, сідачем конопляним. Урочище «Кавказ» представлене лісом з вільхи клейкої, переважно порослевого походження. Флористичне ядро складається з кропиви дводомної, зеленчука жовтого, бугили лісової, гравілату міського, болотної папороті, пасльону солодко-гіркого, хмелю звичайного, сідачу конопляного, осоки видовженої, осоки гостроподібної, вербозілля лучного, валеріани болотної, м'яти водяної. Великі популяції маточника болотного, який занесений до Європейського Червоного списку.

Джерело: Наукове обґрунтування створення заказника «Стовп'язькі краєвиди», укладачі: д.б.н. Федорчук М. М., к.б.н. Джуран В. М.

36. Лісовий заказник місцевого значення «Гореницький»

Заказник розташований біля села Дмитрівка у Приміському лісництві ДП «Київський лісгосп» та складається з лісових

кварталів 40, 41, 37 та 38, що знаходяться в межах Віто-Поштової сільської ради Києво-Святошинського району. Землекористувачем ділянки є ДП «Київський лісгосп». Загальна площа заказника складає 221 га. Об'єкт створено рішенням Київської обласної ради народних депутатів від 21.06.2012 р. № 365-19VI.

Основною породою є сосна, що має на даній ділянці зімкненість крон 80%. Середній вік насаджень — біля 70–75 років. Окрім сосни, в структурі лісових кварталів представлені окремі виділи берези, вільхи та дубу. Основним компонентом рослинності урочища є розвинені три-чотирирярусні сосняки. Для цієї території відомо близько 40 гніздуючих видів птахів. Це переважно лісові види, характерні для регіону. Крім того, тут мешкають і нічні хижі птахи — сови. Зокрема виявлені сови сіра та вухата. Всі ці види знаходяться під охороною міжнародної Бернської конвенції. Територія лісу також є місцем мешкання багатьох видів кажанів, всі види яких охороняються Бернською конвенцією.

Джерело: Обґрунтування створення лісового заказника місцевого значення «Гореницький». Укладачі: Костюшин В. А., Василюк О. В.

37. Ландшафтний заказник місцевого значення «Борщівський»

Заказник знаходиться в Баришівському районі та займає площу 35,8 га. Територія входить до меж Коржівської сільської ради. Підпорядковується ДП «Переяслав-Хмельницьке лісове господарство», займає кв. 18, вид. 14, 19; кв. 19, вид. 10 у Березанському лісництві. Об'єкт був створений рішенням обласної ради від 01.04.2003 р. № 89-07-XXIV.

Заказник є липово-дубовою ділянкою лісу. На території об'єкта зафіксоване місце зростання лілії лісової, занесеної до Червоної книги України.

Джерело: Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998.

38. Ландшафтний заказник місцевого значення «Борові ділянки»

Заказник розташовується на території Комарівського лісництва ДП «Макарівське лісове господарство» — кв. 72, вид. 11, 20, 28, 29, 31; кв. 73, вид. 1–4, кв. 74, вид. 1–4 в адміністративних межах Комарівської сільської ради Макарівського району. Площа заказника

складає 56 га. Заказник створено рішенням 16 сесії 21 скликання Київської обласної ради від 10.03.1994 р.

Ландшафтний заказник знаходиться в долині малої річки Гусочки, гідрологічної системи системи р. Тетерів. На вирівняних плакорних ділянках розміщується угруповання сосново-дубового лісу. На схилі річки зростає грабово-дубовий ліс, на зволжених ділянках вздовж русла розміщуються чорновільшанники, вікові дерева дуба. Сосни мають висоту до 30 м. Зростають лілія лісова, гніздівка звичайна — види, занесені до Червоної книги України.

Джерело: Положення про Ландшафтний заказник місцевого значення «Борові ділянки».

39. Ландшафтний заказник місцевого значення «Бушівський»

Об'єкт знаходиться в Рокитнянському районі та займає площу 148 га. Розташований в адміністративних межах Бушівської сільської ради. Підпорядковується ДП «Богуславське лісове господарство». В Бушівському лісництві займає кв. 18, вид. 4, 16, 20; кв. 19, 36, всі виділи; кв. 37, вид. 2, 3, 4. Об'єкт створений рішенням Київського облвиконкому від 12.01.1987р. № 5.

Заказник є лісовими насадженнями, в складі яких ростуть дерева модрина, сосни Веймутової, бука, бундука канадського, горіха сірого, вік яких сягає 110–130 років.

Джерело: Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998.

40. Лісовий заказник місцевого значення «Володарська дача»

Заказник «Володарська дача» загальною площею 213,0 га розташований в адміністративних межах Володарської селищної ради Володарського району Київської області на території Володарського лісництва ДП «Білоцерківське лісове господарство» — кв. 47–50 (входять всі виділи). Лісовий заказник «Володарська дача» оголошено рішенням 16 сесії 21 скликання Київської обласної ради від 10.08.1994 р. «Про оголошення нововиявлених та резервування цінних для заповідання територій, об'єктів прородно-заповідного фонду місцевого значення».

Заказник створено з метою збереження 90-річних культур дуба на плескатих ділянках. Під пологом зростають лікарські рослини.

Джерело: Положення про Лісовий заказник місцевого значення «Володарська дача».

41. Лісовий заказник місцевого значення «Михайлівська дача»

Заказник розташований в адміністративних межах Логвинської сільської ради Володарського району Київської області на території Володарського лісництва ДП «Білоцерківське лісове господарство» кв. 23 вид. 1–6, 8–10, 13, 14; кв. 24 (всі виділи); кв. 25 вид. 3, 5–13; кв. 26 (всі виділи), кв. 27 вид. 2–4. Оголошено рішенням 16 сесії 21 скликання Київської обласної ради від 10 березня 1994 року «Про оголошення нововиявлених та резервування цінних для заповідання територій, об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення».

Заказник створено з метою збереження лісових культур дуба, сосни, віком 70–120 років у заплаві р. Рось.

Джерело: Положення про Лісовий заказник місцевого значення «Михайлівська дача».

42. Лісовий заказник місцевого значення «Пустоварівка»

Заказник розташовується в межах Сквирського лісництва ДП «Білоцерківське лісове господарство» — кв. 22 вид. 1–11, 13, 14, 16–18; кв. 23 вид. 1–6, 8–30, 32–41, 43–47 в адміністративних межах Ленінської і Пустоварівської сільських рад Сквирського району. Площа заказника складає 198 га. Оголошено рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної ради від 10.03.1994 р.

Заказник є комплексом дубово-липових та ясеневоліпових культур вздовж берега річки Сквирки.

Джерело: Положення про Лісовий заказник місцевого значення «Пустоварівка».

43. Лісовий заказник місцевого значення «Улашівська дача»

Заказник загальною площею 133 га розташований в межах Та-рацанського району на території Улашівського лісництва ДП «Богуславський лісгосп» — кв. 47, 58 (входять всі виділи). Оголошено рішенням 20 сесії 23 скликання Київської обласної ради «Про нововиявлені території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області» від 5 березня 2002 року № 327-20-XXIII.

Основу урочища становлять малопорушені деревостани граба 50–60-річного віку за участю черешні. У складі рослинності цього лісового масиву зростають рідкісні, занесені до Червоної книги України, види рослин: проліска звичайна, вовчі ягоди звичайні, ведмежа цибуля.

Джерело: Положення про Лісовий заказник місцевого значення «Улашівська дача».

44. Ландшафтний заказник місцевого значення «Пухівський»

Заказник знаходиться в межах зони відчуження ЧАЕС, ДСВКП «Чорнобильська Пуща», Зеленополянське лісництво, кв. 78 вид. 5, 8. Площа заказника складає 13,9 га. Оголошений рішенням виконкому Київської обласної Ради народних депутатів від 28.02.1972 р. № 118.

Заказник є дуже цінною територією із 160-річними дубами та мальовничими галявинами, характерними для Полісся.

Джерело: Положення про Ландшафтний заказник місцевого значення «Пухівський».

45. Лісовий заказник місцевого значення «Уютне»

Заказник розташовується в межах Сквирського лісництва ДП «Білоцерківське лісове господарство», — кв. 21 всі виділи в адміністративних межах Шаліївської сільської ради Сквирського району. Площа заказнику складає 59 га. Оголошений рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної ради від 10.03.1994 р.

Заказник є системою двох розташованих поряд балок, розділених гривкою. Тут переважають насадження листяного лісу із домінуванням в деревостані ясена, що є рідкісним для області. Значну участь у деревостані беруть також дуб звичайний та ясен, місцями — липа, наявні береза, дика груша, лісова яблуня. Травостій складають типові неморальні види, такі як купини лікарська та багатоквіткова, жовтець кашубський, чина весняна, фіалка дивна, копитняк європейський. У зв'язку зі значною зволоженістю, особливо по днищу та в прилеглих частинах, відмічені такі вологолюбиві види, як розривтрава дрібноквіткова, що переважає на окремих ділянках, кропива дводомна, щитник чоловічий, безщитник жіночий, хміль. Із малопоширених видів слід відмітити купину широколисту, валеріану високу, воронець колосистий. Є великі популяції цінних лікарських рослин — первоцвіту весняного, конвалії травневої, собачої кропиви п'ятилистої. Цікавою в ботанічному плані є наявність в масиві великих популяцій лілії лісової, занесеної до Червоної книги України. У масиві на схилі балки є культури вільхи сірої віком 40–45 років — виду, який в Україні трапляється біля гірських річок Карпат та на рівнині насаджень не утворює. Також наявні культури ялини, в яких вона досягає висоти 24–26 м та діаметра 42–44 см.

Джерело: Наукова характеристика проектного лісового заказника «Утне» у Сквирському районі Київської області. Укладач д.б.н. Т. Л. Андрієнко.

46. Ландшафтний заказник місцевого значення «Ворзельський»

Заказник розташовується в межах КП «Бучанська лісогосподарська установа» – кв. 14 вид. 4, 6, 8, 11, 13, кв. 17 вид. 10, 19, кв. 24 вид. 4, 5, 6, 7, 8, 15, 16, 18, кв. 16 вид. 4, 9, 10, 11, 12, 19, 22, 32, 33, 40, 41, 13, 16, 17, 34, 35, 21, 24, 42, 38, 43, кв. 25 вид. 22, 34, кв. 20 вид. 12, 14, 15, 18, 21, 22, кв. 19 вид. 56, 55, 34, 44, 38, 30, 25, 20, кв. 28 вид. 6, 7, 8, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 27, 28 на території Ворзельської селищної ради Києво-Святошинського району. Загальна площа заказника складає 85 га. Об'єкт оголошено рішенням Київської обласної ради ХХІV скликання від 20.11.2003 р. № 133-10-ХХІV.

Ландшафтний заказник є комплексом соснових, дубово-соснових, дубових та березових лісових масивів, де зростають рідкісні види рослин, занесені до Червоної книги України – сон чорніючий та лілія лісова.

Джерело: Положення про Ландшафтний заказник місцевого значення «Ворзельський».

47. Ландшафтний заказник місцевого значення «Стугна»

Знаходиться в межах Обухівського лісництва ДП «Київське лісове господарство», – кв. 43 вид. 1–24; кв. 44 вид. 4, 5, 14, 19–25, 27 на території Української міської ради Обухівського району та займає площу 58,5 га. Об'єкт оголошений рішенням Київської обласної ради двадцять четвертого скликання від 20 листопада 20.11.2003 р. № 133-10-ХХІV «Про нововиявлені території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

Заказник є унікальним лісовим масивом, представленим сосновими насадженнями, з рідкісними рослинними угрупованнями та різними видами рослин у прибережній смузі річки Стугна.

Джерело: Положення про Ландшафтний заказник місцевого значення «Стугна».

48. Ботанічний заказник місцевого значення «Урочище Дубина»

Знаходиться в межах Сніжківської сільської ради Ставищанського району та займає площу 29 га. Був створений рішенням Київської обласної ради від 24.10.2002 р. № 045-04-ХХІV. Знаходиться у віданні ДП «Білоцерківське ЛГ».

На території заказника збереглися популяції занесених до Червоної книги України видів: підсніжника звичайного та цибулі ведмежої.

Джерело: Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. – 1997. Укладачі: Борейко В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г.

49. Ботанічний заказник місцевого значення «Атаманова роща»

Заказник займає площу 14,5 га та розташовується в межах Забуянського лісництва ДП «Макарівське лісове господарство» — кв. 29, вид. 9, 11, 14 на території Забуянської сільської ради Макарівського району. Створений рішенням 16 сесії 21 скликання Київської обласної ради від 10.03.1994 р. № 30.

Добре збережена в природному стані ділянка дубового лісу віком 80–90 років. Тут зростають лілія лісова та гніздівка звичайна — види, занесені до Червоної книги України. Серед малопоширених видів зустрічаються воронець колосистий та півники угорські. Зростають також цінні лікарські рослини — перстач білий та вероніка лікарська.

Джерело: Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Атаманова роща».

50. Ботанічний заказник місцевого значення «Бакумівський»

Заказник розташовується в межах Баришівської сільської ради Баришівського району та займає площу 33,4 га. Територія входить до меж. Заказник підпорядковується ДП «Бориспільське ЛГ». У межах Баришівського лісництва займає кв. 51, вид. 1. Об'єкт був створений рішенням Київського облвиконкому № 441 від 18.12.1984 р.

Об'єкт представлений дубово-липовими середньовічними насадженнями.

Джерело: Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998.

51. Ботанічний заказник місцевого значення

«Тулинецькі Переліски»

Заказник розміщений в межах Тулинецької сільської ради Миронівського району та займає площу 88 га. Був створений відповідно до рішення обласної ради 6 сесії 23 скликання від 02.02.1999 р.

Заказник є осередком степової рослинності на Київщині. В рослинному покриві переважають лучні степи. У складі флори виявлено понад 300 видів. Серед них і занесені до Червоної книги України — ковила пірчаста, ковила волосиста, астрагал шестиквітковий, сон чорніючий, брандушка різнокольорова, а також рідкісні для Середнього Придніпров'я види — горицвіт весняний, гіацинтик білуватий, льон жовтий, осока низька, цибуля ведмежа, шолудивник Кауфмана та інші.

Джерело: Наукове обґрунтування на заповідання урочища «Тулинецькі переліски». Укладач д.б.н. Мельник В. І.

52. Ботанічний заказник місцевого значення «Глибокий ліс»

Об'єкт знаходиться в Вишгородському районі та займає площу 29 га. Знаходиться в межах Каменського лісництва ДП «Димерське лісове господарство» — кв. 37, вид. 20; кв. 38, вид. 13. Об'єкт створено рішенням Київського облвиконкому № 441, 18.12.84 р.

Сосново-березові насадження. В підліску зростає конвалія травнева.
Джерело: Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Глибокий ліс».

53. Ботанічний заказник місцевого значення «Городещено»

Заказник розташований на території Зеленополянської сільської ради Поліського району в межах Красячичського лісництва ДП «Поліське лісове господарство» — кв. 5, вид. 7 та займає площу 9 га. Оголошений рішенням Київського облвиконкому № 173 від 10 квітня 1978 року, рішенням виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів від 18.12.1984 р. № 441 «Про класифікацію і мережу територій та об'єктів природно-заповідного фонду області».

Об'єкт є сосново-березовими насадженнями. На території зафіксовано зростання цінної лікарської рослини — полина звичайного.

Джерело: Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Городещино».

54. Ботанічний заказник місцевого значення «Діброва»

Заказник знаходиться в межах Студениківського лісництва ДП «Переслав-Хмельницьке лісове господарство» — кв. 10, 11 (всі види) на території Жовтневої сільської ради Переяслав-Хмельницького району та займає площу 102 га. Оголошений рішенням Київського облвиконкому від 18.12.1984 р. № 441.

Ботанічний заказник є середньовіковим дубовими насадженнями, де зростає цінна лікарська рослина конвалія травнева.

Джерело: Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Діброва».

55. Ботанічний заказник місцевого значення «Дмитрівський»

Ботанічний заказник місцевого значення «Дмитрівський» розташовується в межах Любимівської сільської ради Вишгородського району на території Дніпровського лісництва ДП «Димерське лісове господарство» — кв. 27, вид. 13, 19. Загальна площа заказника складає 16,6 га. Оголошено рішенням Київського облвиконкому від 10.04.1978 р. № 173.

Середньо-вікові сосново-березові насадження, де зростає цінна лікарська рослина конвалія травнева.

Джерело: Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Дмитрівський».

56. Ботанічний заказник місцевого значення «Дубина»

Об'єкт розташовується на території Семенівської сільської ради Баришівського району та займає площу 4 га. Заказник створено рішенням Київського облвиконкому № 191 від 26.11.1991 р.

Заказник створено для збереження та охорони в дубовому лісі рідкісних рослин — валеріани високої, пижма звичайного, буквиці лікарської, перстача білого.

Джерело: Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Дубина».

57. Ботанічний заказник місцевого значення «Лісовичі»

Заказник розтшований в межах Шевченківського лісництва ДП «Димерське лісове господарство» — кв. 38, вид. 12, 13, 14, 15, 16, на території Литвинівської сільської ради Вишгородського району та займає площу 9,7 га. Створений рішенням Київського облвиконкому № 173 від 10.04.1978 р.

Об'єкт є сосновими насадженнями, де зростає цінна лікарська рослина звіробій звичайний.

Джерело: Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Лісовичі».

58. Ботанічний заказник місцевого значення «Лобачівський ліс»

Заказник загальною площею 82 га розташований в адміністративних межах Лобачівської сільської ради Володарського району Київської області на території Володарського лісництва ДП «Білоцерківське лісове господарство» кв. 64 вид. 1, 3–12. Оголошено рішенням 16 сесії 21 скликання Київської обласної ради від 10 березня 1994 року «Про оголошення нововиявлених та резервування цінних для заповідання територій, об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення».

Заказник створено з метою збереження дубово-грабових насаджень на схилі яру.

Джерело: Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Лобачівський ліс».

59. Ботанічний заказник місцевого значення «Любимівський».

Об'єкт розташовується в Вишгородській районі в межах Любимівської сільської ради за таймає площу 23,2 га. Знаходиться в межах Дніпровського лісництва ДП «Димерське лісове господарство», — кв. 39, вид. 1, 5, 7, 12, кв. 40, вид. 6. Був створений рішенням Київського облвиконкому № 441 18.12.84 р.

Сосново-березові насадження. У підліску рясно зростає чорниця — цінний лікарський вид.

Джерело: Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Любимівський».

60. Ботанічний заказник місцевого значення «Маслівський»

Заказник знаходиться в межах Маслівського лісництва ДП «Ржищівське лісове господарство», — кв. 6 вид. 1, 2, 3, 4, 5, 6, кв. 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 29 (всі виділи), на території Маслівської сільської ради Миронівського району. Площа заказника складає 942,9 га. Оголошений рішенням виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів XXI скликання від 26.11.1991 р. № 191, Рішенням Київської обласної ради XXIII скликання від 05.10.2000 р. № 232-13-XXIII.

Типовий для Лісостепу Придніпров'я ландшафт, який охоплює лісовий масив на терасах р. Росави, лівої притоки р. Рось і невеликі ділянки в заплаві р. Рось. Наявність лісового масиву має велику наукову і природну цінність, оскільки на цій території зростають рідкісні та зникаючі види, занесені до Червоної книги України — лілія лісова, сон чорніючий, коручка широколиста, валеріана дводомна, підсніжник звичайний. У підліску зростає барбарис, глід, терен. Рослинний покрив лучних ділянок являє собою угруповання заболочених лук з переважанням осокових ценозів, серед яких наявні малопоширені для даного регіону ценози осоки дернистої. В складі флори заплавлених лук типові лучно-болотні види, серед яких багато цінних лікарських рослин, таких як дягель лікарський, живокіст лікарський, гірчак зміїний, гадючник в'язолистий, герань лучна, жовтець їдкий.

Джерело: Наукове обґрунтування доцільності зміни межі державного ботанічного заказника місцевого значення «Маслівський». Укладач О. Г. Опанасик; Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Маслівський».

61. Ботанічний заказник місцевого значення «Сині дубки»

Заказник знаходиться у Миронівському районі в адміністративних

межах Яхнівської сільської ради та Миронівської міської ради і має площу 30 га. Землекористувачем є Миронівська районна державна адміністрація. Об'єкт створений рішенням Київської обласної ради народних депутатів від 21.06.2012 р. № 365-19-VI.

Об'єкт є урочищем з фрагментами лісової рослинності з насадженням дуба, та степовими ділянками на схилах, вкритих степовою рослинністю, був виявлений дуже рідкісний вид флори — сон білий. Ця ендемічна центральноєвропейська високогірна рослина зростає на території України лише в Карпатах.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Сині дубки». Укладачі: Мельник В. І., Гриценко В. В.

62. Ботанічний заказник місцевого значення «Астрагал»

Заказник знаходиться між селами Андріївка та Центральне, що знаходяться на відстані 4 км на схід від м. Миронівка Миронівського району Київської області, займає площу 14,6 га. Балка знаходиться ліворуч від траси Миронівка — Центральне за 1 км до с. Центральне. Землекористувачем є Миронівська РДА. Заказник створено рішенням Київської обласної ради від 21.06.2012 р. № 365-19-VI.

Це унікальна ділянка зі збереженою первинною степовою рослинністю, що займає круті схили балки (40–45°). Рослинний покрив представлений формаціями типчака валійського та бородача звичайного. На схилах, вкритих степовою рослинністю, був виявлений рідкісний і зникаючий вид флори України — астрагал шерстистоквітковий. Цей вид занесено не лише до Червоної книги України, а й до Європейського червоного списку. Астрагал шерстистоквітковий трапляється на схилах балки досить часто. В Україні, як і в Європі в цілому, чисельність астрагалу шерстистоквіткового скорочується, і чисельність особин у популяціях невелика. Окрім астрагалу на території проєктованого заказника також трапляються такі рідкісні для Київської області види, як відкасник Біберштейна, юрієня вапнякова, гвоздика перетинчаста, льон шорсткий.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Астрагал». Укладачі: Мельник В. І., Гриценко В. В.

63. Ботанічний заказник місцевого значення «Овравівсько-Івашківський»

Заказник розташований в межах с. Русанів Русанівської сільської ради Броварського району та займає площу 19 га. Оголошений

рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної ради народних депутатів від 10 березня 1994 року.

У заказнику переважають липово-кленово-дубові ліси. Це сформовані насадження, в деревостані яких переважає дуб. До нього на деяких ділянках на першому ярусі домішується ясен. Майже на всій площі добре виявлений підлісок з ліщини, поодинокі трапляється бруслина європейська. У трав'яному покриві на більшій частині переважають яглиця звичайна, зірочник ланцетовидний, на погорбованих ділянках — осока волосиста. Флористичне ядро утворюють типові неморальні види. Особливу наукову цінність має тут місцезростання лілії лісової, занесеної до Червоної книги України. Із птахів в заказнику мешкають дрібні співочі птахи, такі як зяблик, синиця велика, щеврик лісовий, соловейко східний, дрізд співочий, дрізд чорний, вівчарик жовтобровий, із ссавців — козуля європейська та кабан.

Джерело: Наукова характеристика проектного «Овратівсько-Івашківського» ботанічного заказника загальнодержавного значення у Броварському районі Київської області. Укладачі: Прядко О. І., Якушина Л. А., Пшеничний Я. В.

64. Ботанічний заказник місцевого значення «Степовий»

Заказник знаходиться в межах с. Ташань Переяслав-Хмельницького району та займає площу 10 га. Землекористувачем є Ташанська сільська рада. Оголошений рішенням Київської обласної ради XXIV скликання від 20 листопада 2003 р. № 133-10-XXIV.

На правому березі р. Супій виходять на поверхню лесові породи, покриті степовою рослинністю. Основу травостою заказника створює угруповання степового виду залізняка колючого. Тут зберігся один із небагатьох в Київській області осередків зростання астрагалу шерстистоквіткового та горицвіту весняного, занесених до Червоної книги України.

Джерело: Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Степовий».

65. Ботанічний заказник місцевого значення «Стрижавський ліс»

Розташовується в межах Ставищанського лісництва ДП «Білоцерківське лісове господарство» — кв. 58 вид. 1–3, кв. 59 вид. 1–6, кв. 60 вид. 1, 2, 4, 5, кв. 61 вид. 1, 3–5, 7, 8, 10 в адміністративних межах Стрижавської сільської ради Ставищанського району. Оголошено рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної ради від 10 березня 1994 року № 30.

Ботанічний заказник є масивом молодого лісу із багатим флористичним складом.

Джерело: Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Стрижавський ліс».

66. Орнітологічний заказник місцевого значення

«Урочище «В'язове»

Знаходиться у заплавах лісах на лівому березі Канівського водосховища біля с. Проців Бориспільського району. Займає площу 336 га. Об'єкт розташований у межах Київлівського лісництва ДП «Бориспільське лісове господарство», – кв. 13, 14, 17, 18, 21, 22 (входять всі виділи) на території Процівської сільської ради Бориспільського району. Був створений згідно з рішенням Київського облвиконкому № 215 від 17.10.1988 р.

На території заказника на момент його створення знаходилась найбільша в Київській області колонія чаплі сірої: кількість гнізд якої оцінювалась в межах 250–350. Крім чаплі сірої тут гніздиться нічна чапля квак, є кілька гнізд лелеки білого. В окремі роки знаходили гнізда рідкісних на Київщині чепури великої та малої, баклана великого. Також тут гніздяться канюк звичайний, шуліка чорний, яструб великий, підсоколик великий. У заказнику відмічалось гніздування пари лелек чорних, які залишили гніздо. Утім, окремі чорні лелеки постійно тримаються у В'язовому, тому, можливо, вони знову загніздилися в межах заказника. Поруч із заказником, на межі великої вирубки, знаходиться гніздо орлана білохвоста, у зв'язку з чим були подані пропозиції щодо розширення заказника. У 1995 році тут бачили пару орлів-карликів. Окрім орнітологічної цінності урочище В'язове важливе також як добре збережена частина природного комплексу заплавах лісів середньої течії Дніпра, які в інших місцях дуже змінені або взагалі вирубані.

Джерело: Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. – 1997. Укладачі: Борецько В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г.

67. Орнітологічний заказник місцевого значення «Пірнівський»

Розташовується у селі Пірнове Вишгородського району та займає площу 5 га. Землекористувачем є Пірнівська сільська рада. Був створений згідно з рішенням Київського облвиконкому № 5 від 12.01.1987 р.

Особливість заказнику полягає у масовому гніздуванні чапель сірих. Колонія цих птахів знаходиться на невеликій ділянці

соснового лісу прямо в населеному пункті. У різні роки тут нараховувалось від 80 до 100 гнізд.

Джерело: Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. — 1997. Укладачі: Борейко В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г.

68. Орнітологічний заказник місцевого значення «Саварка»

Заказник розташовується в межах Ольшанського лісництва ДП «Богуславське лісове господарство» — кв. 10, 13 (входять всі види), на території Ольшеницької сільської ради Богуславського району та займає 89 га. Оголошено рішенням Київського облвиконкому № 5 від 12 січня 1987 р.

Орнітологічний заказник є унікальним поселенням чаплі сірої в густому заболоченому вільшаннику на березі р. Рось, де нараховується більше ста пар чаплі сірої.

Джерело: Положення про Орнітологічний заказник місцевого значення «Саварка».

69. Орнітологічний заказник місцевого значення «Стадницький став»

Заказник знаходиться у підпорядкуванні Стадницької сільської ради Тетіївського району та займає площу 71,6 га. Оголошений рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної Ради народних депутатів від 10.03.1994 р.

Заказник є ставом у заплаві р. Стадниця, на якому концентрується значна більшість водоплавних птахів — пірникоза чорношия, пірничрза велика, лиска, крижень, лебідь-шипун та кулики.

Джерело: Положення про Орнітологічний заказник місцевого значення «Стадницький став».

70. Орнітологічний заказник місцевого значення «Чапля»

Об'єкт розташований в межах Іванківського держлісгоспу Білобережського лісництва — кв. 7, вид. 5. Заказник займає площу 1,3 га в межах Шпилівської сільської ради. Оголошено рішенням Київського облвиконкому від 12.01.1987р. № 5.

Заказник є унікальними поселеннями чаплі сірої у високопродуктивних соснових насадженнях.

Джерело: Положення про Орнітологічний заказник місцевого значення «Чапля».

71. Орнітологічний заказник місцевого значення

«Чорний лелека»

Об'єкт розташовується в межах Макарівського лісництва Іванківського держлісгоспу — кв. 31, вид. 3, на території Макарівської сільської ради Іванківського району. Об'єкт займає площу 3,2 га. Оголошено рішенням 16 сесії XXI скликання Київського облвиконкому від 10.03.1994 р. № 5.

Заказник є місцем поселення лелеки чорного, занесеного до Червоної книги України.

Джерело: Положення про Орнітологічний заказник місцевого значення «Чорний лелека».

72. Іхтіологічний заказник місцевого значення «Процівський»

Об'єкт знаходиться в Бориспільському районі та займає площу 563 га. Знаходиться у віданні Процівської сільської ради. Створено рішенням 6 сесії XXIII скликання № 79-06-XXIII від 02.02.1999 р.

Територія заказника є важливою відтворювальною ділянкою для риб Канівського водосховища, що розміщується вздовж захисної дамби в районі сіл Вишеньки та Проців. Площі його зарослих міляків — нерестові угіддя фітофільних видів риб і місце нагулу їх молоді. Тут також багате різноманіття птахів, як перелітних, так і гніздуючих.

Джерело: Положення про Іхтіологічний заказник місцевого значення «Процівський».

73. Гідрологічний заказник місцевого значення

«Бабині лози»

Заказник розташовується в межах Стадницької сільської ради Тетіївського району та займає площу 20 га. Оголошений рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної ради народних депутатів від 10.03.1994 р.

Заказник є типовим водно-болотним ландшафтом в заплаві р. Гнилий Тікич. У рослинному покриві переважають вербнякові зарості та високотравна болотна рослинність, яка становить основну частину заплави. Зарості складають декілька видів верб — попляста, тритичинкова, ламка. На болоті зростають такі види, як чистець болотний, водяний перець, вербозілля звичайне, ранник тіньовий, жовтець повзучий, слабник водяний та ін. Болото має велике гідрологічне значення — на ньому багато природних джерел, з нього починається р. Гнилий Тікич.

Джерело: Наукова характеристика проектованого гідрологічного заказника Витоки у Тетіївському районі Київської області. Укладач д.б.н. Андрієнко Т. Л.

74. Гідрологічний заказник місцевого значення «Болото Біле»

Розташовується у межах Ржищівського військового лісництва ДП «Ржищівський військовий лісгосп» — кв. 98 вид. 3, кв. 99 вид. 9, кв. 100 вид. 14, кв. 101 вид. 11, кв. 114 вид. 4, кв. 115 вид. 4, кв. 116 вид. 1, кв. 117 вид. 1, вид. 118 вид. 14, кв. 128 вид. 10, кв. 129 вид. 1, кв. 130 вид. 1, кв. 131 вид. 1, кв. 142 вид. 4, на території Сошниківської сільської ради Бориспільського району. Створений згідно з рішенням обласної ради 6 сесії 23 скликання від 02.02.1999 р. Загальна площа заказника складає 392,6 га.

Територія болота з усіх боків оточена лісом та віддалена від населених пунктів. Болото Біле належить до низинного (евтрофного) типу. За рослинним типом воно є характерним для Лісостепової зони. Ця територія є військовим полігоном, здавна має особливий режим, тому болото зберігає свій природний стан. У рослинному покриві болота переважають високотравні ценози, які займають центральну, найбільш обводнену його частину. Основні площі займають угруповання очерету, часто монодомінантні, в менш обводнених місцях ближче до берега співдомінантом цих угруповань виступає осока гостра. Флористичне ядро утворюють типові гідрофільні види: півники болотні, плакун гостролистий, вербозілля звичайне, розсіяно зростає вовче тіло болотне, яке місцями виступає як співдомінант. Менші площі займають угруповання рогозу вузьколистого, які розміщуються плямами серед очерету і чітко відокремлюються у рослинному покриві. Невеликі площі по краю болота займають осокові угруповання, в яких переважає осока гостра. На сухіших ділянках значну домішку в травостой становить куничник сіруватий. Болото по краю оточене смугою чагарників, яка місцями розширюється. Серед кущів переважає верба попеляста, поодинокі відмічені верба п'ятитичинкова.

Болото відоме як місце зимової концентрації копитних тварин таких як лось та кабан. Звичайні тут лисиця звичайна та собака сніговидний. Часто трапляється вовк, що внесений до Червоного Європейського списку. Із птахів тут звичайні представники водноболотного комплексу, такі як лунь болотний, крижень, очеретянки та кобилочки. У значній кількості тут трапляються земноводні.

Джерело: Наукова характеристика проектованого гідрологічного заказника «Болото Біле» у Бориспільському районі Київської області. Укладач: Прядко О. І.

75. Гідрологічний заказник місцевого значення «Велеківське болото»

Заказник розташовується в Броварському районі та займає площу 773 га. Входить до меж Семиполківської, Богданівської сільських рад та до Броварської міської ради. Підпорядковується державній резиденції «Залісся» та входить до складу Національного природного парку «Залісся». В Деснянському лісництві займає кв. 3, 6, 9, 13, 16, 17, 19, 20, 21, всі виділи. У Хотівському лісництві — кв. 15, 23, 29, 37, всі виділи. Об'єкт створений рішенням 16 сесії 21 скликання від 10.03.1994 р. № 30.

Велеківське болото розміщується в одній із стариць Десни. Тут відбувається відновлення болотних екосистем — меліоративна робота тут припинена з 1957 року. У рослинному покриві болотного масиву переважають високотравні ценози з домінуванням в травостої очерету. Смугами в притерасній частині зростають вільха, береза, кущі верби попелястої. Тут мешкають журавель сірий, лелека чорний, видра, норка європейська — види, занесені до Червоної книги України.

Джерело: Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998.

76. Гідрологічний заказник місцевого значення «Урочище Гоців»

Об'єкт знаходиться в адміністративних межах Нещерівської та Старобезрадічівської сільських рад Обухівського району. Заказник займає площу 215 га. Створений відповідно до рішення Київського облвиконкому № 215 від 17.10.1988 р. Знаходиться у користуванні Козинського лісництва ДП «Київське лісове господарство» — кв. 51 вид. 8; 10; 28; кв. 57 вид. 1–15; кв. 58 вид. 15–19, 28, 32; кв. 63 вид. 1–15; кв. 64 вид. 1–21, 32–34, 39, 43; кв. 68 вид. 11, 14, 15; кв. 69 вид. 1–15.

Заказник є ділянкою заплавної лісу, що складається з верб, кленів, дубів та ясенів. У межах заказника виявлено гніздування канюка, чорного шуліки, великого яструба та орла-карлика. На прольоті в Гоцеві трапляються чорний лелека, сірий журавель, підорлики. В межах заказника трапляються також черепаха болотна, бобер європейський, ондатра.

Джерело: Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. — 1997. Укладачі: Борејко В. Є., Мельник В. І., Гриценко В. М., Листопад О. Г.

77. Гідрологічний заказник місцевого значення «Димерський»

Заказник загальною площею 850 га розташований в межах Ясногородської сільської ради Вишгородського району на території Дніпровського лісництва ДП «Димерське лісове господарство» — кв. 1, 2, 3, 4, 8, 9 (всі виділи), Ясногородського лісництва — кв. 2, 3, 4, 5, 8, 9, 12, 13 (всі виділи), кв. 18, вид. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. Створений рішенням Київського облвиконкому № 441 18.12.84 р.

Типовий болотний ландшафт з вільховими та змішаними насадженнями вільхи, берези, осоки, сосни, дуба.

Джерело: Положення про Гідрологічний заказник місцевого значення «Димерський».

78. Гідрологічний заказник місцевого значення «Катюжанський»

Об'єкт знаходиться у Вишгородському районі в межах Катюжанської сільської ради та займає площу 291 га, на території Катюжанського лісництва у межах ДП «Димерське лісове господарство» — кв. 40, 41, 42, 43, 44 (всі виділи). Створено рішенням Київського облвиконкому № 441 18.12.84 р.

Об'єкт є типовим болотом, яке є регулятором рівня ґрунтових вод, стабілізатором мікроклімату прилеглих територій. По болоту зустрічаються зарості журавлини, багато інших цінних видів лікарських рослин. Місце поселення водоплавної і болотної дичини.

Джерело: Положення про Гідрологічний заказник місцевого значення «Катюжанський».

79. Гідрологічний заказник місцевого значення

«Урочище Кончаки»

Заказник розташовується в межах Снітинського лісництва ДП «Фастівське лісове господарство» — кв. 60 вид. 1, 2, кв. 61 вид. 1, 16, кв. 62 вид. 1, на території Дідівщанської сільської ради Фастівського району. Об'єкт займає площу 72 га. Оголошений рішенням 16 сесії ХХІ скликання від 10.03.1994 р. Київської обласної ради народних депутатів «Про оголошення нововиявлених та резервування цінних для заповідання територій природно-заповідного фонду місцевого значення».

Ділянка має гідрологічну цінність, оскільки розміщена в заплаві р. Ірпінь. Тут переважають вільхові насадження з густим трав'яним

покривом, де домінують угруповання осок. На території заказника зростають лікарські рослини, а також пальчатокорінник травневий, занесений до Червоної книги України.

Джерело: Положення про Гідрологічний заказник місцевого значення «Кончаки».

80. Гідрологічний заказник місцевого значення «Копачівський»

Заказник розташовується в Обухівському районі та займає площу 227,7 га. Знаходиться в адміністративних межах села Копачів та підпорядковується Копачівській сільській раді. Заказник оголошений рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної ради народних депутатів від 10.03.1994 р.

Заказник створено з метою збереження Лівобережної частини заплави р. Стугна. Типовий природний комплекс річкової заплави та долини, в якому поєднуються болотний, луговий та лісовий типи рослинності. Тут наявні види, що занесені до Червоної книги України — шафран сітчастий, пальчатокорінник Фукса, сон чорніючий.

Джерело: Положення про Гідрологічний заказник місцевого значення «Копачівський».

81. Гідрологічний заказник місцевого значення «Подільський»

Заказник розташовується в Баришівському районі та займає площу 280 га. Територія входить до меж та підпорядковується Подільській та Масківецькій сільським радам. Об'єкт створено рішенням Київського облвиконкому № 191 від 26.11.1991 р.

Типовий водно-болотний масив в заплаві р. Альта, який є регулятором водного режиму і відіграє важливу роль в підтриманні екологічної рівноваги в районі. Місце гніздування водно-болотних птахів, місце зростання лікарських рослин.

Джерело: Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998.

82. Гідрологічний заказник місцевого значення «Дулицьке»

Територія заказника заболочена, розташована вздовж р. Роставиці та її притоки, займає частину кв. 27, 28, 29, 31, 32, 35, 36, 38, 39, 40, 45 Сквирського лісництва ДП «Білоцерківське лісове господарство» в адміністративних межах Шамраївської та Дулицької сільських рад Сквирського району. Площа об'єкту близько 71,6 га. Створено рішенням Київської обласної ради від 21.06.2012 р. № 365-19-VI.

Територія заказника — ділянка заболочених вологих лісів та боліт з переважанням чорновільшанників, серед яких дуже багато ділянок із досить старими вільхами віком 70–80 років. Підлісок представлений вербою попелястою, крушиною ламкою, черемхою звичайною. Травостій представлений сідачем конопляним, осокою видовженою, хмелем, вовконогом та типовими болотними видами. Серед останніх переважає осока загострена, чималу участь беруть гадючник звичайний, дягель лікарський, герань болотна, гравілат річковий та ін.

На лісових ділянках виявлено малопоширений вид рослин — ситник тонкий. Тут також зростає багато видів лікарських рослин — череда трироздільна, крушина ламка, черемха, дягель лікарський, живокіст лікарський. Виявлено чотири види папоротей: щитники чоловічий, шартрський, безщитник жіночий, орляк звичайний.

По руслу р. Роставиця переважають обводнені зарості високотрав'я — очерету та рогозів широколистого та вузьколистого. Вони є притулком для водоплавних птахів.

Джерело: Наукове обґрунтування створення гідрологічного заказника місцевого значення «Дулицьке». Укладачі: Іноземцева Д. М., Василюк О. В., Богомаз М. В.

83. Ландшафтний заказник місцевого значення «Урочище Кирикове»

Об'єкт розташовується в Києво-Святошинському районі та займає площу 13 га. Знаходиться у віданні Лісниківської сільської ради. Оголошено рішенням Київської обласної ради 4 скликання від 27.10.2005 р. № 310-26-IV.

Заказник є розгалуженою балкою з широким округлої форми верхів'ям, стрімкими схилами і глибоким, місцями розширеним днищем. У центрі урочища розташовується джерело, що заслуговує на охорону як самостійний об'єкт. Рослинний покрив характеризується строкатістю та різноманіттям, переважно збережений у відносно природному стані. Природна рослинність розміщується по схилах і по днищу балки. Значна частина урочища заліснена: тут переважає робінія звичайна або акація біла, на більш понижених ділянках у верхів'ях балки — клен татарський, багато берези, поодинокі трапляється граб та ясен звичайний. Із чагарників по схилах зустрічаються бруслина європейська та ліщина, а по вологому днищу — верби попеляста та тритичинкова. В залісненій частині трапляється лікарська рослина оман високий. Значну частину урочища займають відкриті схили, вкриті трав'янистою рослинністю.

Найбільш флористично багатими є ділянки лучних степів, які займають верхів'я схилу південно-західної експозиції. В урочищі трапляється рідкісний вид, заселений до Червоної книги України, ковила волосиста.

Джерело: Наукова характеристика проектного ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Кирикове» у с. Лісники Києво-Святошинського району Київської області. Укладачі: Клестов М. Л., Прядко О. І., Берест З. Л., Вересенко А. Г.

84. Ботанічний заказник місцевого значення

«Урочище Гора Козинська»

Об'єкт розташовується в Києво-Святошинському районі та займає площу 2,08 га. Підпорядковується Лісниківській сільській раді. Оголошений рішенням Київської обласної ради 4 скликання від 27.10.2005 р. № 310-26-IV.

Заказник є ділянкою ковилового степу, який має наукове та природоохоронне значення. Верхню частину схилу, більш стрімку та суху, займають угруповання ковила волосистої, яку занесено до Червоної книги України, а її угруповання — до Зеленої книги України. У середній частині схилу утворює значну домішку, а у нижній — переважає пирій повзучий.

Зрідка на цій ділянці трапляється вусач земляний-хрестоносець та дибка степова, що занесені до Червоної книги України.

Джерело: Наукова характеристика проекрованої ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Козинська гора» у Києво-Святошинському районі Київської області. Укладачі: Клестов М. Л., Прядко О. І., Берест З. Л., Вересенко А. Г.

85. Ботанічний заказник місцевого значення

«Урочище Безодня»

Об'єкт розташовується в Києво-Святошинському районі на околиці с. Лісники та займає площу 3,35 га. Оголошено рішенням Київської обласної ради 4 скликання від 27.10.2005 р. № 310-26-IV.

Територія характеризується високими крутими схилами і заболоченим днищем. Тут виявлено велику популяцію рідкісної орхідеї пальчатокорінника м'ясочервоного, занесеного до Червоної книги України. Також відмічено два види комах, занесених до Червоної книги України: махаон та вусач мускусний.

Джерело: Положення про Ботанічний заказник місцевого значення «Урочище Безодня».

86. Регіональний ландшафтний парк «Трахтемирів»

Об'єкт розташовується на землях Малобукринської, Грушівської сільських Рад Миронівського району Київської області та Григорівської сільської Ради Канівського району Черкаської області. Загальна площа об'єкту складає 10711,2 га. В межах Київщини — 5148,7 га. Організовано рішенням Черкаської (№ 14-14 від 26.02.2000 р.), Київської (№ 16-10-ХХІІІ від 17.02.2000 р.) обласних Рад та рішенням Загальних зборів АТЗТ «АЕО «Трахтемирів» № 14 від 11.10.1999 р.

Ландшафт РЛП «Трахтемирів» представлений еродованими височинами з гляціальними дислокаціями з широким розвитком балок, ярів, зсувів. Переважають лучно-степові і широколистяні рослинні формації. Основними лісовими формаціями є: дубово-соснові, в'язові, осикові, ясеневі, кленові, березові, акацієві, вербові, вільхові, грабові. Ліси мають штучне походження й вік до 50 років. Для закріплення ярів були створені насадження білої акації, сосни звичайної, в'язу гладкого, дубу звичайного та червоного, липи серцелистої, карагани деревовидної тощо. Менші площі займають типові для Середнього Придніпров'я грабові та дубово-грабові ліси. У лісах трапляються такі рідкісні види як цибуля ведмежа, підсніжник білосніжний, лілія лісова, що занесені до Червоної книги України. На території парку відмічені також невеликі ділянки заболочених вільхових лісів та вербняки. Відкриті ділянки верхніх частин схилів, які не зазнали відчутного антропогенного впливу зайняті степовою рослинністю. Тут представлені угруповання зональних лучних степів з домінуванням ковила волосистої, костриці овечої, тонконогу вузьколистого тощо. У складі степових угруповань наддніпрянських схилів зростають рідкісні рослини: рябчик руський, ковила волосиста, пальчатокорінник майський та регіонально рідкісна рослина анемона лісова.

Територія належить до південного лісостепового фауністичного комплексу з елементами інших комплексів. На території парку мешкають такі рідкісні види, як дибка степова, махаон, подалірій, люцина, синявець мелеагр, пістрянка весела, ведмедиця гера, абія блискуча, сколія-гігант, ктир-гігантський, жук-олень, орлан-білохвіст, пугач, кулик-сорока, мідянка, широковух європейський, горностай, борсук, видра, сліпак подільський, (всі занесені до Червоної книги України). На прольоті зустрічаються такі червонокнижні види, як скопа, журавель сірий, казарка червоноголова. Мешкають тут також види, що занесені до списків Бернської конвенції: ящірка прудка, ящірка зелена, веретільниця, вуж звичайний, черепаха болотна, жаба озерна, ропуха звичайна, квакша звичайна.

Об'єкт має також історично-культурну цінність, оскільки входить до складу Києво-Черкаської локальної групи скіфської культури. Біля сіл Григорівки, Зарубінців, Луковиці, Трахтемирова виявлено багато пам'яток від Трипільської культури до періоду Київської Русі.

Джерело: Наукове обґрунтування створення об'єкта природно-заповідного фонду регіонального ландшафтної парку «Трахтемирів». Укладачі: Межжерін С. В., Дудкин О. В., Микитюк О. Ю.

87. Регіональний ландшафтний парк «Богуславль»

Розташовується в м. Богуслав та займає площу 7,5 га. Знаходиться у віданні Богуславського комбінату комунальних підприємств. Був створений на базі пам'ятки природи «Відслонення богуславських гранітів» Рішенням Київської облради від 12.12.2008 р. № 391-21-V.

Джерело: Положення про Регіональний ландшафтний парк «Богуславль».

88. Комплексна пам'ятка природи «Вибла могила»

Об'єкт розташовується в Баришівському районі та займає площу 2 га. Входить до меж і підпорядковується Семенівській сільській раді. Пам'ятку створено рішенням Київського облвиконкому № 191 від 26.11.1991 р.

Об'єкт є старовинним великим земляним укріпленням, на території якого зростають види рослин, занесені до Червоної книги України — ковила волосиста та інші.

Джерело: Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998.

89. Комплексна пам'ятка природи місцевого значення «Мохове»

Об'єкт розташований в межах Лук'янівської сільської ради Таршанського району та має площу 0,3 га. Землекористувачем є Лук'янівська сільська рада. Створено рішенням Київського облвиконкому № 118 від 28.02.1972 р.

Джерело: Положення про Комплексну пам'ятку природи місцевого значення «Мохове».

90. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Акація біла»

Розташовується в Переяслав-Хмельницьку та займає площу 0,02 га. Знаходиться у віданні Переяслав-Хмельницького краєзнавчого

музею. Об'єкт створений Рішенням Київського облвиконкому № 118 від 28.02.1972 р.

Акація була посаджена в 1845 р. відомим переяславським лікарем А. Й. Козаченком. Поруч зростають ще 3 150-річні акації, перспективні до заповідання.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Акація біла».

91. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Віковий дуб черешчатий»

Пам'ятка розташована на території Небелицького лісництва ДП «Макарівське лісове господарство» — кв. 38 вид. 3, в адміністративних межах Борівської сільської ради Макарівського району та займає площу 0,02 га. Оголошено рішенням виконавчого комітету Київської обласної ради від 28.02.1972 р. № 118, рішенням виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів від 18.12.1984 р. № 441.

Ботанічна пам'ятка природи є дубом віком близько 200 років, висотою понад 24 м, насінневого походження з добре розвинутою кроною.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Віковий дуб черешчатий».

92. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Вікова сосна»

Пам'ятка знаходиться на території Дорогинського лісництва ДП «Фастівське лісове господарство» — кв. 29 вид. 9 в адміністративних межах Дорогинської сільської ради Фастівського району, її площа 0,02 га. Оголошено рішенням Київського облвиконкому від 18.12.1984 р. № 441 «Про класифікацію і мережу територій та об'єктів природно-заповідного фонду області».

Пам'ятка є сосною звичайною орієнтовним віком 160 років, висотою 34 м, діаметром 104 см, насінневого походження, з добре розвинутою кроною.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Вікова сосна».

93. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Високопродуктивні соснові насадження»

Об'єкт площею 7,3 га знаходиться в межах Логвинської сільської ради Володарського району, на території Володарського лісництва ДП «Білоцерківське лісове господарство», — кв. 12 вид. 17, 18, 22. Оголошено

рішенням виконкому Київської обласної ради народних депутатів № 574 від 19.08.1968 р., рішенням виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів від 18.12.1984 р. № 441 «Про класифікацію і мережу територій та об'єктів природно-заповідного фонду області».

Пам'ятка є насадженням сосни, що відзначаються високою продуктивністю. Висота орієнтовно 28 м, середній діаметр 46 см.

**94. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення
«Гінгго дволопатева»**

Пам'ятка розташовується в м. Сквирі та займає площу 0,02 га. Оголошена рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної ради народних депутатів від 10.03.1994 р.

Пам'ятка представлена прадавньою рослиною — гінгго дволопатевою, що зростає в парку м. Сквирі серед інших деревних порід, між тисом та модринами. Вік дерева близько 40 років, висота 12 м, діаметр 34 см.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Високопродуктивні соснові насадження».

**95. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення
«Двоярусні насадження»**

Пам'ятка розташовується в межах Жеревського лісництва ДП «Іванівське лісове господарство» — кв. 23, вид. 3, на території Розважівської сільської ради Іванківського району. Об'єкт займає площу 2,9 га. Оголошено рішенням виконкому Київської обласної Ради трудящих від 28.02.1972 р. № 118.

Пам'ятка є високопродуктивними складними сосново-дубовими насадженнями, де основна порода — сосна, віком 111 років.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Двоярусні насадження».

**96. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення
«Двоярусні насадження»**

Пам'ятка природи «Двоярусні насадження» створена рішенням виконкому Київської обласної ради трудящих від 28.02.1972 р. № 118 на території площею 6,2 га у межах Жеревського лісництва ДП «Іванівське лісове господарство» — кв. 23, вид. 11.

На території об'єкту знаходяться високопродуктивні сосново-дубові насадження, де основна порода — сосна, віком 111 років, має висоту понад 31 м, діаметр 38 см.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Двоярусні насадження».

97. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуби»

Пам'ятка розташовується в Бородянському районі та займає площу 0,8 га. Об'єкт підпорядковується ДП «Тетерівське лісове господарство» — кв. 14, вид. 5 Пісківського лісництва в адміністративних межах Пісківської сільської ради. Об'єкт створено рішенням виконкому Київської області Ради народних депутатів № 524 від 19.08.1968 р.

Пам'ятка є природним угрупованням дуба на березі р. Тетерів. Вік понад 110 років.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Дуби».

98. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дубові насадження»

Пам'ятка розташовується в Бородянському районі та займає площу 2,3 га. Знаходиться в підпорядкуванні ДП «Тетерівське лісове господарство» — кв. 63, вид. 17 Тетерівського лісництва в адміністративних межах Пісківської сільської ради. Об'єкт оголошено рішенням виконкому Київської обласної Ради народних депутатів № 524 від 19.08.1968 р.

Високопродуктивні дубові насадження насінневого походження віком орієнтовно 90 років.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Дубові насадження».

99. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб черешчатий»

Розташована в межах Дмитрівського лісництва ДП «Фастівське лісове господарство» — кв. 30 вид. 14 в адміністративних межах Волицької сільської ради Фастівського району та займає площу 0,02 га. Оголошено рішенням Київського облвиконкому від № 524 19.08.1968 р. «Про класифікацію і мережу територій та об'єктів природно-заповідного фонду області».

Пам'ятка є дубом, орієнтовним віком 210 років, висотою 31 м, діаметром 105 см, насінневого походження.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Дуб черешчатий».

100. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення

«Змішані насадження»

Об'єкт знаходиться в межах Жеревського лісництва ДП «Іванківське лісове господарство» — кв. 23, вид. 8 та займає площу 3,1 га. Оголошено рішенням виконкому Київської області Ради трудящих від 28.02.1972 р. № 118.

На території об'єкту зростають 112-річні соснові складні насадження високої продуктивності, де другий ярус займає дуб, вільха чорна, ялина.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Змішані насадження».

101. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Смерека»

Об'єкт розташовується на території Поташнянського лісництва ДП «Тетерівське лісове господарство» — кв. 92, вид. 32 в адміністративних межах Загальцівської сільської ради Бородянському районі та займає площу 0,02 га. Пам'ятку оголошено рішенням виконкому Київської обласної Ради народних депутатів №118 28.02.1972 р.

Пам'ятка представлена деревом смереки (ялини) віком близько 80 років.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Смерека».

102. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення

«Сосново-дубові насадження»

Пам'ятка розташовується на землях Пісківської сільської ради Бородянському районі на території Тетерівського лісництва ДП «Тетерівське лісове господарство» кв. 63, вид. 2, на площі 7,1 га. Об'єкт створено рішенням Київського облвиконкому № 524 19.08.1968 р.

Змішані насадження природного походження віком орієнтовно 130 років.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Сосново-дубові насадження».

103. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення

«Сосново-дубові насадження»

Пам'ятка розташовується на землях Пісківської сільської ради Бородянського району на території Тетерівського лісництва ДП «Тетерівське лісове господарство» — кв. 63, вид. 16, на площі 1 га. Об'єкт створено рішенням Київського облвиконкому від № 524 19.08.1968 р.

Пам'ятка представлена цінними ділянками змішаних насаджень на березі р. Тетерів віком орієнтовно 140 років.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Сосново-дубові насадження».

**104. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення
«Сосново-дубові насадження»**

Об'єкт знаходиться в межах Обуховицького лісництва ДП «Іванківське лісове господарство» на площі 3,8 га. Оголошений рішенням Київського облвиконкому № 118 від 28.02.1972 р.

На території пам'ятки зростають цінні дубово-соснові насадження.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Сосново-дубові насадження».

**105. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення
«Соснові насадження»**

Пам'ятка розташовується на землях Пісківської сільської ради Бородянському районі на території Тетерівського лісництва ДП «Тетерівське лісове господарство» — кв. 44, вид. 5 на площі 0,5 га. Об'єкт створено рішенням виконкому Київської обласної ради народних депутатів № 118 від 28.02.1972 р.

Пам'ятка є угрупованням сосни, модрина, ялини віком понад 110 років.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Соснові насадження».

**106. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення
«Соснові насадження»**

Пам'ятка розташовується на землях Пісківської сільської ради Бородянському районі на території Тетерівського лісництва ДП «Тетерівське лісове господарство» — кв. 63, вид. 11 на площі 5,5 га. Об'єкт створено рішенням виконкому Київської обласної ради народних депутатів № 118 від 28.02.1972 р.

Ботанічна пам'ятка природи є високопродуктивними захисними насадженнями вздовж р. Тетерів віком понад 150 років.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Соснові насадження».

**107. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення
«Соснові насадження»**

Пам'ятка розташовується на території Леонівського лісництва ДП «Іванківське лісове господарство» — кв. 8, вид. 14. на площі 4,5 га. Оголошено рішенням виконкому Київської обласної Ради трудящих від 28.02.1972 р. № 118.

Пам'ятка є високопродуктивними сосново-дубовими насадженнями, серед яких є сосна висотою понад 30 м і діаметром близько 64 см, дуб висотою 26 м, діаметр — 46 см.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Соснові насадження».

108. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Соснові насадження»

Пам'ятка розташовується на землях Обухівського лісництва ДП «Іванківське лісове господарство» кв. 10, вид. 9, на площі 3,8 га. Оголошено рішенням Київського облвиконкому від № 118 від 28.02.1972 р.

Пам'ятка є високопродуктивними сосновими насадженнями віком понад 156 років.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Соснові насадження».

109. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Соснові насадження»

Пам'ятка розташовується на землях Феневицького лісництва ДП «Іванківське лісове господарство» — кв. 22, вид. 1, на площі 10 га. Оголошено рішенням виконкому Київської області Ради трудящих від 28.02.1972 р. № 118.

Пам'ятка представлена ділянками природного соснового лісу високої продуктивності віком понад 126 років.

110. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Соснові насадження»

Пам'ятка розташовується на землях Феневицького лісництва ДП «Іванківське лісове господарство» — кв. 22, вид. 6, на площі 7 га. Оголошено рішенням виконкому Київської області Ради трудящих від 28.02.1972 р. № 118.

Пам'ятка є високобонітентими сосновими насадженнями висотою понад 30 м.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Соснові насадження».

111. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення

«Тюльпанове дерево»

Пам'ятка розташована на території комунального підприємства Бучанська лісогосподарська установа — кв. 18, вид. 7 в адміністративних межах Ворзельської селищної ради Києво-Святошинського району. Площа об'єкту складає 0,02 га. Оголошено рішенням виконавчого комітету Київської обласної Ради народних депутатів № 118 від 28.02.1972 р.

Ботанічна пам'ятка представлена одиничним екземпляром тюльпанового дерева — цінного екзоту родом із Північної Америки. Вік дерева — близько 110 років, висота — 25 м, діаметр — 70 см.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Тюльпанове дерево».

112. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення

«Хвощ великий»

Знаходиться у Вишгородському районі поблизу м. Вишгород і с. Межигір'я та займає площу 2 га. Пам'ятка була створена рішенням обласної 6 сесії 23 скликання від 02.02.1999 р. Знаходиться у віданні Вишгородської міської ради.

Тут знаходиться одна з небагатьох на Київщині великих популяцій хвоща великого, що занесений до Червоної книги України.

Джерело: Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. — 1997. Укладачі: Борейко В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г.

113. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Три брати»

Пам'ятка розташовується в межах с. Стовп'яги Переяслав-Хмельницького району та займає площу 0,5 га. Оголошена рішенням Київської обласної ради XXIV скликання від 20 листопада 2003 р. № 133-10-XXIV.

Кургани «Три брати» є трьома курганами, зайнятими угрупованнями ковили волосистої та типчака валійського. Кургани є унікальними осередками зростання видів, занесених до Червоної книги України — ковили волосистої, астрагалу шерстистоквіткового та горцивіту весняного.

Джерело: Наукове обрuntuвання створення ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Три брати» (Київська обл.). Укладачі: Мельник В. І., Грищенко В. В.

114. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення

«Роблена могила»

Пам'ятка розташовується в межах с. Переяславське Переяслав-Хмельницького району та займає площу 0,3 га. Оголошена рішенням Київської обласної ради XXIV скликання від 20 листопада 2003 р. № 133-10-XXIV.

Курган є старим козацьким укріпленням. На кургані зберігся фрагмент лугового степу та знайдено 180 видів вищих рослин, з них три занесено до Червоної книги України — астрагал шерстистоквітковий, ковила волосиста та горицвіт весняний.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Роблена могила» (Київська обл.). Укладачі: Мельник В. І., Гриценко В. В.

115. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення

«Омелькова гора»

Об'єкт знаходиться в межах Васильківського району, с. Велика Солтанівка та займає площу 3 га. Оголошений рішенням 4 сесії XXIV скликання Київської обласної ради від 24 жовтня 2002 р. № 045-04-XXIV.

Рослинний покрив пам'ятки представлений формацією типчака валійського. В його складі виявлені рідкісні види: горицвіт весняний, сон чорніючий, осока низька, анемона лісова.

Джерело: Наукове обґрунтування створення урочища Валки (Київська область). Укладачі: Мельник В. І., Парубок М. І.

116. Геологічна пам'ятка природи місцевого значення

«Білогородський горб»

Об'єкт розташовується біля села Білогородка Києво-Святошинського району. Площа пам'ятки складає 2 га. Створена згідно з рішенням Київського облвиконкому № 510 від 29.10.1979 р. Землекористувачем є Білогородська сільська рада.

Пам'ятка відома завдяки відслоненням четвертинних відкладів — палево-жовтого лесовидного суглинку потужністю до 12 м, нижче якого залягають породи київської свити — зелено-сірий слюдяний щільний мергель видимої потужності 2,5 м.

Грунтові води, водоупором яким слугує мергель київської свити, в багатьох місцях обводнюють підшву схилу долини р. Ірпінь та днища ярів. Під час геологічної зйомки в 1960 р. в с. Білогородка виявлені гляціодислокації (порушення залягання шарів, зв'язані

з пересуванням льодовика, в даному випадку дніпровського зледеніння). Зараз задерновані схили не дають змоги бачити ці порушення, проте відклади київської свити у відслоненні залягають на декілька метрів вище, ніж в найближчих оголеннях, що вказує на порушення їх первісного залягання.

Джерело: Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. — 1997. Укладачі: Борейко В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г.

117. Геологічна пам'ятка природи місцевого значення «Відслонення богуславських гранітів»

Пам'ятка розташовується у м. Богуслав та займає площу 4 га. Створена рішенням 16 сесії 21 скликання від 10.03.1994 р. Знаходиться у підпорядкуванні Богуславської міської ради.

На обох берегах та в руслі річки Рось виходять гранітні скелі заввишки до 10 м. Відслонення є стратотипом богуславських гранітів звенигородського комплексу архейського віку. Граніти світло-сірі середньозернисті з великою кількістю порфіробластів (розміром до 1,5 см) світло-сірого польового шпату. В деяких місцях вони прорвані звивистими жилами пегматиту (потужністю до 0,5 м).

Джерело: Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. — 1997. Укладачі: Борейко В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г.

118. Геологічна пам'ятка природи місцевого значення «Ново-Петрівський геологічний розріз»

Пам'ятка розташовується в селі Нові Петрівці вишгородського району та займає площу 2 га. Була створена рішенням Київського облвиконкому № 510 від 29.10.1979 р. Наразі пам'ятка перебуває у підпорядкуванні Київської ЛНДС.

На березі Київського водосховища у стіні кар'єру та в яру, що перетинає село, оголюються відклади неогенового та палеогенового віку. Найпотужніший шар складає 50–60 м. Об'єкт має серію різноманітних порід, окрасою яких є пісковик (потужністю 2,5–3 м). Він містить скам'янілі ядра прісноводних пелеципод.

Джерело: Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. — 1997. Укладачі: Борейко В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г.

119. Геологічна пам'ятка природи місцевого значення «Щербаки»

Об'єкт розташовується біля села Щербаки Білоцерківського району та займає площу 2 га. Створений об'єкт був рішенням Київського облвиконкому від 29.10.1979 р. Землекористувачем є Фесюрівська сільська рада.

Пам'ятка є кар'єром, в стінках якого на глибину до 4-5 м оголюються плагіограніти та мігматити звенигородського комплексу, світло-сірі, масивні, середньозернисті, з невеликим вмістом біотиту. Розіз кар'єру цікавий складним співвідношенням різних порід звенигородського комплексу (ізотопний вік 2000–1570 млн. років). У північно-західній стінці кар'єру мігматити містять великі ксеноліти амфібол-біотитових гнейсів та темно-сірих, чорних, масивних, дрібнозернистих амфіболів. В мігматитах на контакті з гнейсами та амфіболами спостерігаються видовжені лінзовидні скупчення біотиту.

Джерело: Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. — 1997. Укладачі: Борецько В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г.

120. Геологічна пам'ятка природи місцевого значення «Змієві вали»

Пам'ятка розташовується на території ДП «Макарівське лісове господарство»: на площі 7,58 га Макарівського лісництва — кв. 30 вид. 3, 4, 10, 11, 12, 18, 24, 25, 26, 36, кв. 32 вид. 19, 20, 29, 22, 31, 34, кв. 37 вид. 2, 3, 10.2, 11, 12, 15, 16, 17, 18, кв. 39 вид. 4.1, 2, 13, 21, кв. 40 вид. 18, 19, кв. 42 вид. 5, 14, 19, 25, 26, кв. 44 вид. 16, 19, 20, 21, кв. 46 вид. 10, 11, 15, 16, 18, 21, кв. 48 вид. 4, 7, 9, 14, 15, кв. 50 вид. 17, 1, 19, 20, 21, 22, кв. 52 вид. 4, 5, 10, 11, 12, 14, кв. 90 вид. 18, 19, 21 ; 0,97 га Ніжиловицького лісництва кв. 33, вид. 25, 26, 28, 29, 35, кв. 46 вид. 10, 12, 13, 17, кв. 56 вид. 3, 4, 5, 6, 8, кв. 57 вид. 2, 5, 6, 7, 10 та 7,2 га Небелицького лісництва кв. 14 вид. 9.2, 10.1, кв. 15 вид. 1.2, 2.1, 3.1, 4.1, 7.1, кв. 16 вид. 10.1, 13.1, кв. 17 вид. 12.3, кв. 18 вид. 16.1, кв. 34 вид. 1.1, кв. 35 вид. 1.1, 7, 9.1. Загальна площа об'єкту складає 15,75 га. Створено рішенням XX сесії ХХІІІ скликання Київської обласної ради від 05.03.2002 р. № 327-20-ХХІІІ.

Геологічна пам'ятка природи є множиною відрізків стародавніх валів висотою від 1 до 3-х метрів і шириною від 6 до 9 метрів загальною довжиною 15920 метрів.

Джерело: Положення про Геологічну пам'ятку природи місцевого значення «Змієві вали».

**121. Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення
«Дзвінкова криниця»**

Гідрологічна пам'ятка розташовується на території Старопетрівського лісництва ДП «Київська лісова науково-дослідна станція» — кв. 163 вид. 12 в адміністративних межах Новопетрівської сільської ради Вишгородського району та займає площу 2,5 га. Об'єкт оголошено рішенням тринадцятої сесії Київської обласної ради двадцять третього скликання від 5 жовтня 2000 року № 231-12 ХХІІІ.

Унікальне історичне джерело, яке розташоване в урочищі «Дзвінки» поблизу Межигірського монастиря (с. Нові Петрівці), який був відомий з часів Київської Русі. У період свого розквіту мав п'ять церков, зокрема і Спасо-Преображенський собор, в XIV–XVIII століттях Межигірський монастир був військовим монастирем Запорізької Січі, утримувався коштом козаків і вони мали притулок на схилі життя при монастирському шпиталі. Вважається, що вода Дзвінкової криниці цілюща. Дзвінкову криницю відвідували такі відомі історичні постаті: Тарас Шевченко, Павло Скоропадський.

Джерело: Положення про Гідрологічну пам'ятку природи місцевого значення «Дзвінкова криниця».

**122. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення
«Тюльпанові дерева»**

Об'єкт розташовується в м. Сквирі, Селекційна, 1, Сквирської дослідної станції та займає площу 0,02 га. Оголошено рішенням 13 сесії Київської обласної ради ХХІІІ скликання від 05.10.2000 р. № 231-13-ХХІІІ.

Тюльпанове дерево з родини магнолієвих — реліктова рослина, за даними палеонтології відома ще з крейдяного періоду. Вона походить з Північної Америки, де зростає від центральних та східних штатів Сполучених Штатів Америки до Північної Мексики. З XVII століття як високодекоративне швидкоросле дерево введено в культуру рядом європейських країн, у тому числі і Україною. Екземпляри тюльпанового дерева на станції мають вік близько 40 років, висоту — 16 м, діаметром до 25 см.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Тюльпанові дерева».

**123. Комплексна пам'ятка природи місцевого значення
«Городище»**

Пам'ятка природи створена рішенням виконкому Київської об-

ласної ради народних депутатів № 574 від 19.08.1968 р. на території площею 8,3 га у межах зони відчуження ЧАЕС, ДСВКЛП «Чорнобильліс», Старошепелицьке лісове відділення, кв. 80., вид. 23, 30, 31; кв. 90, вид. 5. Землекористувачем є ДСВКЛП «Чорнобильліс».

Об'єкт є поселенням древніх слов'ян, що обнесене земляним валом. На місці поселення густі зарості трав'яної рослинності зі звіробою, папороті орляка та осок. Зважаючи на таксаційні дані матеріалів лісовпорядкування 1996 р. площа пам'ятки природи «Городище» була збільшена на 3,3 га.

Джерело: Положення про Комплексну пам'ятку природи місцевого значення «Городище».

124. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Вікові дубові насадження»

Об'єкт знаходиться в межах Зони відчуження ЧАЕС, Яковецьке лісове відділення ДСВКП «Чорнобильська Пуща», кв. 52, вид. 2. Займає площу 121 га. Створено рішенням виконавчого Київської області Ради народних депутатів № 118 від 28.02.1968 р.

Пам'ятка представлена змішаними дубово-осиковими високопродуктивними насадженнями. В межах пам'ятки зростає дуб віком 130 років.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Вікові дубові насадження».

125. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Вільхові насадження проф. Товстоліса»

Об'єкт знаходиться в межах Зони відчуження ЧАЕС, Яковецьке лісове відділення ДСВКП «Чорнобильська Пуща», кв. 199, вид. 7. Займає площу 4,8 га. Створено рішенням виконавчого Київської області Ради народних депутатів № 118 від 28.02.1968 р.

Пам'ятка є посадкою вільхи чорної, створеною в 1928 р. відомим вченим проф. Товстолісом. Має наукове значення.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Вільхові насадження проф. Товстоліса».

126. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Ділянка сосни звичайної»

Об'єкт знаходиться в межах Зони відчуження ЧАЕС, Дитятківське лісове відділення ДСВКП «Чорнобильська Пуща», кв. 152, вид. 2, 13. Займає площу 5,8 га. Створено рішенням виконавчого Київської області Ради народних депутатів № 118 від 28.02.1968 р.

Пам'ятка представлена лісовими культурами сосни звичайної, створеної у шаховому порядку в 1892 р. проф. Алексеевим. Мають наукову цінність.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Ділянка сосни звичайної».

127. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб»

Об'єкт знаходиться в межах зони відчуження ЧАЕС, Старошепелицьке лісове відділення ДСВКП «Чорнобильська Пуща», кв. 82, вид. 28. Пам'ятка займає площу 0,02 га. Об'єкт був створений рішенням виконкому Київської обласної Ради народних депутатів № 118 від 28.02.1968 р.

Пам'ятка є дубом віком 420 років, висота 25 м, діаметр 127 см, насінневого походження з добре розвинутою кроною.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Дуб».

128. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Чорновільхові насадження понад р. Прип'ять»

Об'єкт знаходиться в межах зони відчуження ЧАЕС, Старошепелицьке лісове відділення ДСВКП «Чорнобильська Пуща», кв. 17, вид. 12, кв. 18, вид. 16. Пам'ятка займає площу 10 га. Була створена рішенням виконкому Київської обласної Ради народних депутатів № 118 від 28.02.1968 р.

Пам'ятка є високопродуктивними вільховими насадженнями.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Чорновільхові насадження понад р. Прип'ять».

129. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Чорновільхові насадження понад р. Прип'ять»

Пам'ятка площею 16 га розташована в межах Зони відчуження ЧАЕС, ДСВКЛП «Чорнобильліс» на території Старошепелицького лісового відділення кв. 8, вид. 14. Об'єкт оголошено рішенням виконкому Київської обласної ради народних депутатів № 574 від 19 серпня 1968 року.

Пам'ятка є унікальними високоповнотними і високопродуктивними насадженнями висотою 29 м, діаметром 36 см, повнотою 0,8.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Чорновільхові насадження понад р. Прип'ять».

**130. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення
«Насадження дуба черешчатого»**

Об'єкт знаходиться в межах зони відчуження ЧАЕС, Денисовицьке лісове відділення ДСВКП «Чорнобильська Пуща», кв. 67, вид. 4. Пам'ятка займає площу 11 га. Була створена рішенням виконкому Київської обласної Ради народних депутатів № 118 від 28.02.1968 р.

Пам'ятка є високопродуктивними лісовими насадженнями дуба насінневого походження, віком близько 130 років.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Насадження дуба черешчатого».

**131. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення
«Ясен звичайний»**

Пам'ятка розташовується в Києво-Святошинському районі та займає площу 0,01 га. Оголошений рішенням Київської обласної ради 4 скликання від 27.10.2005 р. № 310-26-IV.

Пам'ятка є кремезним деревом з проекцією крони близько 100 кв. м в с. Лісники, який має історичну та естетичну цінність.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Ясен звичайний».

**132. Ботанічна Пам'ятка природи місцевого значення
«Соболева могила»**

Об'єкт знаходиться в межах с. Виповзки Переяслав-Хмельницького району та займає площу 0,3 га. Оголошений рішенням Київської обласної ради 4 скликання від 27 жовтня 2005 р. № 310-26-IV.

Пам'ятка є унікальним в природному відношенні для даної місцевості мальовничим ландшафтом, де зростають червонокнижні види — ковила волосиста та астрагал шерстистоквітковий.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Соболева могила».

**133. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення
«Два товариша»**

Пам'ятка розташовується в межах с. Мала Каратуль Переяслав-Хмельницького району та займає площу 0,2 га. Пам'ятка оголошена рішенням Київської обласної ради 4 скликання від 27 жовтня 2005 р. № 310-26-IV.

Пам'ятка природи є цікавим в екологічному відношенні елементом степового ландшафту з цінними, а також червонокнижними видами рослин, такими як ковила волосиста.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Два товариша».

134. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Урочище «Гірка»

Об'єкт розташовується в межах с. Дениси Переяслав-Хмельницького району та займає площу 1,1 га. Пам'ятка оголошена рішенням Київської обласної ради 4 скликання від 27 жовтня 2005 р. № 310-26-IV.

Пам'ятка природи є цікавим в екологічному відношенні елементом степового ландшафту з цінними, а також червонокнижними видами рослин, такими як ковила волосиста.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Урочище «Гірка».

135. Ботанічна пам'ятка природи «Ходосівський дуб»

Об'єкт розташовується в адміністративних межах Ходосівської сільської ради Києво-Святошинського району на території Хотівського лісництва ВП НУБПУ «Боярська лісова дослідницька станція» вид. 20, кв. 61 та займає площу 0,04 га. Створено рішенням 5 скликання Київської обласної ради № 391-21-V від 12.12.2008 р.

Пам'ятка природи є старовіковим екземпляром дуба звичайного віком щонайменше 250 років.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Урочище «Ходосівський дуб»; наукове обґрунтування створення ботанічної пам'ятки природи «Ходосівський дуб», укладачі: Подбайло А. В., Остапченко Л. І., Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

136. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Витоки струмка Дніприк»

Пам'ятка знаходиться на території ДП «Дослідне господарство «Чабани» Інституту землеробства УААН в адміністративних межах Чабанівської селищної ради Києво-Святошинського району. Площа території складає 1,5 га. Об'єкт оголошено рішенням п'ятого скликання Київської обласної ради № 391-21-V від 12.12.2008 р.

Урочище включає в себе витоки струмка Дніприк та його прибережні ділянки на південному боці с. Чабани. По берегам струмка

розташовані вологі вербові зарості з болотистими луками. Луки представлені угрупованнями осоки гострої. Тут ростуть такі лікарські рослини як мати-й-мачуха та череда трироздільна, а також пальчатокорінник м'ясочервоний — орхідея, занесена до Червоної книги України. Популяція пальчатокорінника повночленна та багаточисельна.

Багатим є і тваринний світ. Тут мешкає декілька видів комах, занесених до Червоної книги України: ксилокопа фіолетова, вусач мускусний. На території об'єкта також зустрічаються квакша звичайна, що охороняється міжнародною Червоною книгою України, ропуха зелена, що охороняється Бернською конвенцією. Найбільш чисельною групою тварин на вказаній території є птахи.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Витоки струмка Дніприк». Укладачі: Іноземцева Д. М., Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Василюк О. В.

137. Ботанічна пам'ятка природи «Дуби княгині Ольги»

Об'єкт знаходиться в урочищі «Лужок» с. Новосілки Вишгородського району та має площу 0,05 га. Землекористувачем є Новосіківська сільська рада. Об'єкт створений рішенням Київської обласної ради народних депутатів від 21.06.2012 р. № 365-19-VI.

Пам'ятка природи — це сім дубів, віком понад 400 років, високою понад 20 м. На висоті 1,3 м перший дуб має охоплення 5,7 м і знаходиться на захисній дамбі. На південь від нього зростають ще п'ять дубів, що мають в охопленні 3,3 м, 4,5 м, 4,34 м, 2,86 м. Сьомий дуб зростає на південний захід від цієї групи дубів на відстані приблизно 150 м та має в охопленні 4 м. Дуби мають велику меморіальну та естетичну цінність.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Дуби Княгині Ольги».

138. Геологічна пам'ятка природи місцевого значення «Криниця св. Георгія»

Пам'ятка розташовується в межах с. Горбані Переяслав-Хмельницького району та займає площу 0,025 га. Об'єкт оголошено рішенням Київської обласної ради 4 скликання від 27 жовтня 2005 р. № 310-26-IV.

Пам'ятка є стародавньою святою криницею з джерельною водою, що знаходиться в урочищі «Гай». З нею пов'язано чимало легенд, вона освячена церквою на честь св. Георгія.

Джерело: Положення про Геологічну пам'ятку природи місцевого значення «Урочище «Криниця св.Георгія».

139. Комплексна пам'ятка природи

«Дніпрово-Яненковий вал»

Об'єкт розташовується в межах Переяслав-Хмельницького району та займає площу 5,6 га. Знаходиться у віданні Циблівської сільської ради. Пам'ятку оголошено рішенням Київської обласної ради 4 скликання від 27.10.2005р. № 310-26-IV.

Важливі в історико-культурному та природному відношенні вали з цінними та рідкісними біоценозами.

Джерело: Положення про Комплексну пам'ятку природи місцевого значення «Дніпрово-Яненківський вал».

140. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Альта»

Парк-пам'ятка розташовується в межах Подільської сільської ради Баришівського району та займає площу 3 га. Підпорядковується Подільській середній школі. Об'єкт створено рішенням облвиконкому № 191 від 26.11.1991 р.

Об'єкт закладений в XIX столітті. Тут зростають віковічні дуби, ясени та липи.

Джерело: Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998.

141. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Жорнівський»

Парк знаходиться у межах Жорнівського лісництва Боярської лісової дослідницької станції, — кв. 55 вид. 8, 9, кв. 56 вид. 1 та займає площу 5,2 га. Пам'ятка оголошена рішенням виконкому Київської обласної Ради трудящих від 28.02.1972 р. № 118.

Парк має оригінальний архітектурно-композиційний ландшафт. Тут зростає близько 160 видів унікальних дерев та кущів, значна частина з яких екзоти.

Джерело: Положення про Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення «Жорнівський».

142. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Копилівський»

Об'єкт знаходиться в с. Копилів Макарівського району та займає площу 8 га. Парк створено рішенням комітету Київської обласної ради від 28.02.1972р. № 118 Землекористувачем є Копилівська сільська рада.

Парк цінний старовіковими насадженнями липи, клена, ялини та іншими декоративними породами дерев віком понад 110 років. На території парку знаходиться старовинна будівля, на якій встановлена меморіальна дошка на честь перебування тут в 1889–1890 роках відомого композитора П. І. Чайковського.

Джерело: Положення про Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення «Копилівський».

143. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «П'ятигірський»

Об'єкт знаходиться на території ДП «Білоцерківське лісове господарство», Черепинське лісництво – кв. 12 вид. 3–8 в адміністративних межах П'ятигірської сільської ради Тетіївського району. Площа об'єкту складає 29,8 га. Оголошено рішенням виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів від 18.12.1984 р. № 441.

Парк розташований вздовж правого берега р. Молочна. Насадження штучного походження різні за складом і віком, до складу яких входять 38 деревних і чагарникових порід. Парк цінний віковими деревами сосни кримської, дуба червоного і середньовіковими деревами модрина, липи, горіха, граба, тополі.

Джерело: Положення про Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва «П'ятигірський».

144. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Ставищанський»

Парк розташовується в межах смт. Ставище та займає площу 14 га. Землекористувачем є Ставищанське житлово-комунальне підприємство. Оголошений рішенням Київського облвиконкому від 28 лютого 1972 р. № 118.

Парк закладено в 1785 році. Це зразок паркової ландшафтної архітектури, в якому зростає 13 деревних і чагарникових порід, серед яких особливо цінні вікові дуби, липи. Парк прилягає до мальовничого ставу.

Джерело: Положення про Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення «Ставищанський».

145. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Сулимівський»

Розташований в межах с. Сулимівка Бориспільського району, на землях ВАТ «Кіровське» та займає площу 17,4 га. Об'єкт був

оголошений рішенням Київської обласної Ради народних депутатів від 28 лютого 1972 року № 118.

Це зразок садово-паркового мистецтва XIX століття, на його території зростає 30 видів цінних дерев та чагарників, серед яких є і екзотичні.

Джерело: Положення про Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення «Сулимівський».

146. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Томилівський»

Парк розташовується в межах ДП «Білоцерківське лісове господарство», Томилівське лісництво — кв. 77 вид. 20, кв. 79 вид. 4 на території Шкарівської сільської ради Білоцерківського району та займає 2,8 га. Оголошено рішенням виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів від 28.02.1972 р. № 118.

В парку зростає близько 330 видів деревних і чагарникових порід, які не трапляються в навколишніх лісах. Цінний у науковому та естетичному значенні.

Джерело: Положення про Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення «Томилівський».

147. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Фастівський»

Об'єкт розташовується в межах ДП «Фастівське лісове господарство», Дмитрівське лісництво — кв. 39 вид. 24, 26–30, 34–36, 40–69, кв. 45 вид 3–10, 12–47, 51, 52, 59, 61 на території Бортниківської сільської ради Фастівського району. Площа, яку займає парк-пам'ятка, складає 33 га. Оголошено рішенням виконавчого комітету Київської обласної ради від 28.02.1972 р. № 118.

У парку, який був заснований в 1950 році, зібрано понад 80 видів цінних аборигенних порід і екзотів.

Джерело: Положення про Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення «Фастівський».

148. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Молодіжний»

Об'єкт розташовується в межах м. Фастів та займає площу 14,02 га. Землекористувачем є Фастівський міський відділ освіти. Об'єкт оголошено рішенням тринадцятої сесії Київської області двадцять третього скликання від 5 жовтня 2000 року № 231-13-

XXIII «Про нововиявлені території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

Дендропарк розташований на підвищеному березі р. Унави. Це найбільш північна ділянка Лісостепу поблизу природної межі лісової та лісостепової зон. Рельєф почленований ярами, які впадають до річки Унави. Дендрофлора парку є багатою і різноманітною. На початку XX століття тут було висаджено групу лип серцелистих, кленів гостролистих, грабів, кінських каштанів, кленів польових. На схилах та днищах ярів зростають дерева природної флори, серед яких чимало старих екземплярів. Це — тополя біла, тополя чорна, в'яз, верба ламка, верба п'ятитичинкова. З чагарників є ліщина, свидина. Особливої уваги заслуговують екзотичні види дерев та чагарників. Тут зростають тсуга канадська, псевдотсуга тисолиста, верба Матсуди. Окрім того, тут зростає тис ягідний, що занесений до Червоної книги України.

Джерело: Наукова характеристика проектного Фастівського дендропарку місцевого значення. Укладач: Андрієнко Т. Л.

149. Заповідне урочище місцевого значення «Вепрове»

Заповідне урочище знаходиться на землях Небелицької сільської ради Макарівського району, та займає площу 118 га на території Небелицького лісництва ДП «Макарівське лісове господарство» — кв. 42, 43. Створене рішенням 16 сесії 21 скликання Київської обласної ради від 10.03.1994 р. Землекористувачем є Державне підприємство «Макарівське лісове господарство».

Урочище «Вепрове» за рослинним покривом є дубово-сосновими та сосновими насадженнями з трансформованим рослинним покривом на більшій його частині. Цінність полягає у самовідновленні корінних порід. Густих підлісок із бузини червоної та чорної, а також густих заростей малини створює сприятливі умови для схованок диких свиней. У розрідженому другому ярусі зростає дуб, клен татарський, поодинокі трапляються груша лісова. Відімічені ділянки, де збереглися окремі старі ділянки дерева липи серцелистої, граба, а також куртини ялини звичайної. Загущеності цих ценозів сприяють також ділянки зі значною участю хмелю.

Трав'янисті види на таких ділянках не утворюють густого покриву у зв'язку із затіненням. Це в основному папороті: щитник чоловічий і безщитик жіночий. Серед лісових видів тут зростають хвощ лісовий, вероніка лікарська, чистець лісовий, грушанка середня, наперстянка великоцвітна, вороняче око звичайне. На

узліссі — дзвоники персиколисті та ряд інших видів. Значні площі займають ділянки, де в трав'яному покриві переважають розрив-трава дрібноквіткова та кропива дводомна, що свідчить про значний антропогенний вплив на екосистему.

Джерело: Наукова характеристика проектного заповідного урочища «Вепрове» у Макарівському районі Київської області. Укладач к.б.н. Прядко О.

150. Заповідне урочище «Верем'я»

Об'єкт розташовується в Обухівському районі займає площу 6,7 га. Знаходиться в межах Копачівської сільської ради. Об'єкт створено рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної Ради народних депутатів від 10.03.1994 р.

В урочищі виявлені великі популяції рідкісних для Київщини степових видів — адонісу весняного та анемони лісової. Також на ділянці добре виявлене флористичне ядро лучно-степових видів. Тут зростають шавлія дібровна, ліщина розлога, наявні великі популяції цінних лікарських рослин — цміну піскового та заячої конюшини.

Дном балки протікає струмок від великого джерела, яке знаходиться в бетонному кільці, обсажене вербами ламкими. У вологому зниженні біля джерела зростають типові болотні трави — лепешняк плавучий, очерет лісовий, паслін солодко-гіркий, ранник тіньовий.

У фауністичному відношенні урочище має цінність як місце розмноження земноводних у весняний період та водопоєю птахів у літню спеку.

Джерело: Наукова характеристика проектного заповідного урочища «Верем'я» в Обухівському районі Київської області. Укладач: Клестов М. Л.

151. Заповідне урочище місцевого значення «Галаганове»

Урочище розташовується розташовується в межах Безуглівської та Шевченківської сільських рад Згурівського району та займає площу 170 га. Землекористувачем є ДП «Переяслав-Хмельницьке лісове господарство». Оголошено рішенням Київського облвиконкому № 118 від 28.02.1972 р.

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Галаганове».

152. Заповідне урочище місцевого значення «Корчуватник»

Розташовується в межах Приміського лісництва ДП «Київське

лісове господарство» — кв. 48 (всі виділи), на території Шпитківської сільської ради Києво-Святошинського району. Площа заповідного урочища складає 41 га. Об'єкт оголошено рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної ради від 10.03.1994 р.

Урочище представлено залісною яружно-балковою системою, розташованою серед сільгоспугідь. Територія біля с. Горбовичі є перехідною смугою між Лісовою та Лісостеповою зонами. Балка, в якій знаходиться урочище, глибока, розгалуджена із бічними відрогами та обводненим днищем. У напрямку до с. Горбовичі днище балки розширюється, стає плескатим. В цьому місці воно зайняте заболоченим вільшанником із переважанням в трав'яному покриві видів високотрав'я: очерету, рогозів широколистого та вузьколистого, а також різних видів осок. На інших ділянках днище вужчає, вільшаник в ньому представлений лише вузькою смугою. У трав'яному покриві переважають види вологих лісів: яглиця звичайна, жовтяниця черволиста, щитник шартрський. Основний лісовий масив розміщується схилами балки. Ліс середньовіковий, з окремими старшими деревами. В деревостані переважає граб, значну домішку складає липа, групами трапляється осика. Як домішка в деревостані помічені в'яз, береза, клен гостролистий. Поодинокі трапляються ясени. В густому травостої переважають неморальні види. З малопоширених на Київщині видів, тут знаходиться медунка м'яка. На узліссі зростають численні світлолюбиві види: волошка фригійська, в'язіль барвистий, дрік красильний, орляк, кунічник наземний. Чимало тут і лікарських рослин: звіробій звичайний, деревій звичайний, цикорій, парило звичайне. У фауністичному відношенні найбільшу цінність має поселення борсуків. Поселення складається з двох складних та семи простих нір. Крім борсуків, в межах урочища виявлені ознаки перебування кабана, козулі європейської, крота звичайного, зайця сірого. З орнітофауни домінуючими видами є синиця велика, повзик, синиця блакитна. Відмічені крук і канюк звичайний.

Джерело: Наукова характеристика проектного заповідного урочища Корчуватник у Києво-Святошинському районі Київської області. Укладачі: Андрієнко Т. Л., Клестов М. Л.

153. Заповідне урочище місцевого значення «Первомайське»

Урочище знаходиться в межах Першотравневого лісництва ДП «Київська лісова науково-дослідна станція» —, кв. 3 вид. 1, кв. 49 вид. 10, кв. 96 вид. 2, кв. 112 вид. 2, кв. 117 вид. 1, кв. 123 вид. 5, кв. 135 вид. 1, 5 на території Новопетрівської та Старопетрівської

сільських рад Вишгороського району. Об'єкт займає площу 82,1 га. Об'єкт оголошено рішенням виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів від 18.12.1984 р. № 441, змінено межі рішенням Київської обласної ради від 20.11.2003 р. № 134-10-XXIV «Про зміну меж територій природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

Урочище є високопродуктивними сосновими насадженнями.

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Первомайське».

154. Заповідне урочище місцевого значення «Малишки»

Урочище знаходиться в межах Томиліського лісництва ДП «Білоцерківське лісове господарство», – кв. 102–106 (всі виділи) на території Биково-Греблянської сільської ради Білоцерківського району. Площа урочища складає 142 га. Об'єкт оголошено рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної ради від 10 березня 1994 року.

Урочище є неглибоким розгалуженим яром, схили якого вкриті дубовими і ясеневими культурами.

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Малишки».

155. Заповідне урочище місцевого значення «Ревуха»

Урочище розташоване в Ставищанському лісництві ДП «Білоцерківське лісове господарство» – кв. 38 вид. 13, кв. 39 вид. 13, кв. 41 вид. 7, кв. 42 вид. 1, 2 на території Розкішнянської сільської ради Ставищанського району. Об'єкт займає площу 56 га. Оголошений рішенням виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів від 18.12.1984 р. № 441.

Заповідне урочище є дубовими високопродуктивними насадженнями віком 120 років, насінневого походження.

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Ревуха».

156. Заповідне урочище місцевого значення «Старопетрівські соснові насадження»

Урочище знаходиться в межах ДП «Київська лісова науково-дослідна станція» – Старопетрівське лісництво, кв. 53 вид. 6, кв. 54 вид. 1, 4, кв. 55 вид. 2, кв. 60 вид. 1, кв. 79 вид. 1, кв. 88 вид. 1, кв. 117 вид. 12, кв. 141 вид. 1–6, кв. 150 вид. 1 на території Лютіжської сільської ради Вишгородського району. Об'єкт займає площу 102,9 га.

Оголошено рішенням виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів від 18.12.1984 р. № 441, змінено межі рішенням Київської обласної ради від 20.11.2003 р. № 134-10-XXIV «Про зміну меж територій природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

Високопродуктивні соснові насадження.

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Старопетрівські соснові насадження».

157. Заповідне урочище місцевого значення «Болото «Солонці»

Урочище площею 50 га знаходиться в адміністративних межах Жовтневої сільської ради Переяслав-Хмельницького району. Об'єкт створено рішенням Київського облвиконкому від 18.12.1984 р. № 441 «Про класифікацію і мережу територій та об'єктів природно-заповідного фонду області». Землекористувачем є Жовтнева сільська рада.

Урочище є типовим болотом в лісостеповій зоні із заростями осоки, очерету, рогози. В середньовікових дубових насадженнях зростає конвалія травнева — цінна лікарська рослина.

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Болото «Солонці».

158. Заповідне урочище місцевого значення «Студенеківські дубові насадження»

Урочище розташовується на території Студенеківського лісництва Переяслав-Хмельницького держлісгоспу, — кв. 13 вид. 6, 8, 9, 12, кв. 14 вид. 11, 12, 16, кв. 15 вид. 6, 13, кв. 19 вид. 2, 3, 9, кв. 21 вид. 2, 4, 6, 14. Площа урочища складає 96 га. Об'єкт оголошено рішенням Київського облвиконкому від 1968 р. № 118.

Об'єкт представляє собою дубові різновікові насадження насінневого походження з домішкою сосни, берези, осики, тополі, клена, що є типовими насадженнями для даних лісорослинних умов, повнота 0,8, висота 25 м, діаметр 32 см.

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Студенеківські дубові насадження».

159. Заповідне урочище місцевого значення «Таліжинецький ліс»

Урочище розташовується в межах Кашперівського лісництва ДП «Білоцерківське лісове господарство» — кв. 21–23 (всі виділи) на території Таліжинецької сільської ради Тетіївського району. Площа

урочища складає 177 га. Об'єкт оголошено рішенням 16 сесії XXI скликання Київської обласної ради від 10.03.1994 р.

Урочище є системою боліт, вкритою дубово-грабовим лісом з багатою флорою і фауною.

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Галіжинецький ліс».

160. Заповідне урочище місцевого значення «Турчино»

Об'єкт знаходиться в межах Медведицького лісництва ДП «Богуславське лісове господарство» — кв. 5, 6, 7, 8, 9, 10 (всі виділи), на території Бранепільської сільської ради Богуславського району та займає площу 327 га. Об'єкт створений рішенням виконавчого Київського обласного ради народних депутатів № 574 від 19.08.1968 р.

Насадження урочища цінні своїми віковими деревами (110–410 років) таких порід: дуб, модрина, ялина.

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Турчино».

161. Заповідне урочище місцевого значення «Пужа»

Урочище розташовується в межах Плахтянського лісництва ДП «Київське лісове господарство», — кв. 1 вид. 1.1, 7, 8, 9, 9.1, 14 на території Плахтянської сільської ради Бородянського району. Площа урочища становить 10 га. Об'єкт оголошено рішенням чотирнадцятої сесії Київської обласної ради XXIII скликання від 23.11.2000 р. № 249-14-XXIII.

Територія є долиною невеликого струмка водозбору річки Здвиг. Характерною особливістю ділянки є наявність джерел, які давно привертають увагу своєю питною водою. В урочищі різноманітний рослинний покрив. Вздовж водотоку та по неширокому, місцями заболоченому, днищу утворились гідрофільні угруповання, переважно з трав'янистою рослинністю. У верхів'ях струмка на підвищеннях рельєфу розміщуються різноманітні угруповання соснових лісів, які є характерними для цього регіону. Нижче у рельєфі в 200–300 м від верхів'я струмка на більш вирівняній ділянці розміщується дубово-грабовий ліс з розрідженим ярусом дуба і більш густим грабом. Найбільші площі в урочищі займає лісова рослинність, серед якої переважають угруповання соснових лісів. Це середньовікові соснові насадження. Характерною особливістю цих ценозів є наявність дуба у другому ярусі, а ближче до струмка поодинокі зустрічається липа. В ярусі підліску зустрічається ліщина,

бруслина бородавчата, місцями малина, в трав'яному покриві переважають злаково-різнотравні ценози. В цих угрупованнях зберігається флористичне ядро бореальних видів — веснівка дволиста, щитник шартрський, щитник чоловічий. Відмічені види неморальної флори: зленчук жовтий, осока пальчата, зірочник ланцетовидний.

Джерело: Наукова характеристика проєктованого заповідного урочища «Пужа». Укладачі: Прядко О. І., Бондаренко І. М., Криницька Л. Л.

162. Заповідне урочище місцевого значення

«Вікові дубові насадження»

Об'єкт знаходиться в межах Зони відчуження ЧАЕС, ДСВКП «Чорнобильська Пуща», Яковецьке лісове відділення, кв. 128, вид. 10. Займає площу 17,5 га. Об'єкт створено рішенням виконавчого Київської області Ради народних депутатів № 118 від 19.08.1968 р.

Урочище є високопродуктивними дубовими насадженнями на сінневого походження, віком близько 130 років.

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Вікові дубові насадження».

163. Заповідне урочище місцевого значення «Загір'я»

Урочище площею 119 га знаходиться в межах зони відчуження ЧАЕС ДСВКЛП «Чорнобильліс» на території Денисовицького лісового відділення кв. 34, 35 (входять всі виділи). Об'єкт створено рішенням виконкому Київської обласної ради народних депутатів № 510 від 29 жовтня 1979 року.

Урочище є пониззям, частоково зарослим лозою. Навколо розташовується сосново-березовий ліс з домішкою вільхи, осики, дуба, верби віком 30–40 років.

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Загір'я».

164. Заповідне урочище місцевого значення «Крутуха»

Урочище розміщується в межах с. Ствоп'яги Переяслав-Хмельницького району. Об'єкт оголошене рішенням Київської обласної ради 4 скликання від 27 жовтня 2005 р. № 310-26-IV.

Урочище є унікальним в природному відношенні для даної місцевості мальовничим ландшафтом, де зростають червонокнижні види — ковила волосиста та астрагал шерстистоквітковий.

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Крутуха».

165. Ландшафтний заказник місцевого значення «Гайдамацьке болото»

Об'єкт займає площу 751 га та знаходиться в межах Жеревського лісництва кв. 20 (всі виділи); кв. 34 (всі виділи); кв. 35 (всі виділи); Обуховецького лісництва кв. 57 (всі виділи); кв. 58 (всі виділи); кв. 59 (всі виділи); кв. 60 (всі виділи); кв. 51 (всі виділи); кв. 52 (всі виділи); кв. 53 (всі виділи); кв. 54 (всі виділи); кв. 44 (всі виділи); кв. 45 (всі виділи); кв. 46 (всі виділи) ДП «Іванківське лісове господарство» на території Розважівської та Обуховецької сільських рад Іванківського району. Оголошено рішенням Київської обласної ради V скликання від 02.04.2009 р. № 447-24-V.

В рослинності урочища поєднуються два головні типи. В перший ярус мішаних сосново-дубових лісів входить сосна, до неї домішуються дуб черешчатий та подекуди дуб північний. В другому ярусі зростають клен татарський, ясен, горобина, черешня, черемха та ірга. Багатим є чагарниковий ярус: тут поєднуються чорна і червона бузини, ліщина, свидина криваво-червона, крушина ламка та жостір проносний. Поширені сон широколистий, що занесений до Додатку I Бернської конвенції, сон лучний та плаун колючий, що занесені до Червоної книги України. Також зустрічається перстач білий, цінна лікарська рослина, плаун булавовидний, конвалія травнена, які запропоновані до включення в Червоний список Київської області. Рослинність верхових боліт та їх периферії зберігає в майже непорушеному стані унікальну болотяну флору Полісся, яка зникла внаслідок суцільної осушувальної меліорації. Широке поширення тут мають сфагнові верхові болота. Наявні відомості про зростання тут рідкісних для Київщини сфагнових мохів, а також рідкісних рослин, як росичка, бобівник трилистий, образки болотяні, теліптерис болотяний. У заказнику росте верба чорнична, що занесена до Червоної книги України. На плесах боліт існують популяції трьох видів комахоїдних рослин з роду пухирчатка, що рекомендовані до внесення в Червоний список Київської області. Тут також виявлено цінну популяцію рідкісної червонокнижної орхідеї — пальчатокорінника Фукса. Це єдине достовірне місцезростання такого виду на Київщині.

В заказнику поширені 10 видів амфібій та 6 видів плазунів. З них ящірка прудка, черепаха болотяна, веретільниця ламка та жаба трав'яна, що охороняються Додатком II Бернської конвенції. Мешкає також рідкісна червонокнижна змія мідянка звичайна. Птахи представлені великим різноманіттям горобиних, також гніздяться 6 видів дятлів, серед яких жовна чорна, найбільший дятел у Європі.

Особливу цінність становлять популяції денних та нічних хижих птахів: сови сіра, вухата, болотяна, а також яструб великий. Усі ці птахи охороняються згідно з Додатком II до Бернської конвенції. З осілих птахів велику цінність становлять гніздуючі тут лелека чорний та орлан-білохвост. На території об'єкту періодично трапляються зальоти рідкісних червонокнижних хижаків: підорлика малого, зміїду та шуліки чорного. Із ссавців тут мешкають лось, олень благородний, козуля європейська, кабан, заєць сірий, бобр європейський, ласка, вовчки сірий та лісовий, бурозубка звичайна, занесені до Червоної книги України норка європейська, борсук, видра, а також дрібні мишовидні гризуни. Об'єкт входить до зони поширення рідкісних видів кажанів, серед яких вечірниця мала та нічниця ставкова, які охороняються Червоною книгою України. Регулярними є заходи рідкісної червонокнижної рисі. З червонокнижних комах тут поширені жук-олень, вусач великий дубовий західний, вусач мускусний, бражник дубовий, ведмедиця Гера та ведмедиця-хазяйка. махаон.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Гайдамацьке болото». Укладачі: Костюшин В. А., Василюк О. В., Парнікоза І. Ю., Сіренко І. П.

166. Комплексна пам'ятка природи «Ревина гора»

Пам'ятка розташовується в Обухівському районі та займає площу 1 га. Входить в адміністративні межі Германівської сільської ради. Пам'ятку оголошено рішенням 25 сесії Київської обласної ради V скликання від 23.07.2009 р. № 490-25-V.

На території об'єкту зберігся комплекс рослинних угруповань сухих степових лук. Переважно вони формуються такими видами: конюшина гірська, в'язіль різнобарвний, лядвінець український, скабіоза блідо-жовта, вероніка сиза, дзвоники репчатовидні. Серед інших видів конюшина польова, лаватера тюрінгська, підмаренник справжній та астрагал солодколистий, чагарник рокитник руський, суховершки звичайні, деревій звичайний, суніці лісові, звіробій продірявлений, материнка, чебрець Маршала, пижмо звичайне, полин гіркий.

Місцевість населяє низка птахів ряду горобцеподібних — вівсянки, трав'янки, пліски, жайворонки та інші. Наявність таких видів плазунів, як ящірки прудка та зелена, приваблює і хижих птахів — лунів та канюків. Серед комах мешкають типові степові види, зокрема занесені до Червоної книги України метелики махаон та подалірій, а також бджола-тесляр фіолетова.

Джерело: Наукове обґрунтування створення комплексної пам'ятки природи місцевого значення «Ревина гора». Укладачі: Іноземцева Д. М., Василюк О. В.

167. Ландшафтний заказник місцевого значення «Пролісок»

Заказник розташовується в Обухівському районі та займає площу 391 га. Знаходиться у межах Обухівського лісництва ДП «Київське лісове господарство» — кв. 66, 67, 68, 69 (всі виділи) на території Григорівської сільської ради. Заказник оголошено рішенням 25 сесії Київської обласної ради V скликання від 23.07.2009 р. № 490-25-V.

Територія є лісовими масивами, що збереглися в околицях сіл Григорівка, Матяшівка та Германівка. У ландшафтному відношенні урочище є терасованими схилами по правому березі р. Красна. Рослинність складається переважно з деревних ценозів, в яких представлені граб звичайний, дуб звичайний, ясен звичайний, клен гостролистий, береза повисла. Біля підніжжя схилу на більш вологих місцях ростуть тополя біла, тополя чорна, верба біла, осика та вільха чорна. На деяких ділянках є незначні насадження ялини європейської та сосни кримської. У трав'яному покриві можна побачити проліску дволісту, ряст порожнистий, зірочки жовті. Улітку на галявинах квітують підмаренник справжній, суниці лісові, конюшина польова. В урочищі зростають цінні лікарські рослини: звіробій продірявлений, полин гіркий, суховершки звичайні, шипшина собача та бузина чорна.

У заказнику мешкають жук-олень, вусач мускусний, махаон — види, що занесені до Червоної книги України. Амфібії представлені ропухою звичайною та жабою гостромордою. Серед плазунів трапляється вуж звичайний. Найбільша група тварин заказника — птахи. Тут гніздяться зяблик, два види синиць, кропив'янки, вівчарики, повзик, дрозди, шпак, сорока, сойка, крук та три види дятлів. Із ссавців тут трапляються білка звичайна, їжак білочеревий, заєць сірий, лисиця звичайна, кабан, козуля європейська та ряд видів гризунів та комахоїдних.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Пролісок».

168. Комплексна пам'ятка природи місцевого значення «Городище»

Пам'ятка розташовується в Обухівському районі та займає площу 1 га. Знаходиться в адміністративних межах Германівської сільської ради. Об'єкт оголошений рішенням 25 сесії Київської обласної ради V скликання від 23.07.2009 р. № 490-25-V.

Об'єкт є вершиною гори, на якій знаходиться власне городище. Територія зайнята дібровою штучного походження віком близько 30-40 років. Під пологом дубу звичайного сформувався природний травостій, до якого входять такі цінні лікарські рослини, як материнка, звіробій продірявлений, холодок лікарський, ластовень лікарський, парило звичайне, суниці лісові, підмаренник справжній, очиток Рупрехта. Зростають також зірочник ланцетовидний, ряст порожнистий, фіалка дивна. Підлісок утворюють клен гостролистий, граб звичайний, шипшина собача, бруслина бородавчаста. Діброву оточують схили, на яких зростають граб звичайний, осока та клен гостролистий.

В урочищі трапляється жук-олень, занесений до Червоної книги України. Амфібії представлені ропухою звичайною та жабою гостромордою. Серед плазунів трапляється вуж звичайний. З птахів тут мешкають зяблик, два види синиць, славки, вівчарики, повзик, дрозди, шпак, сойка, крук, три види дятлів. Із савців тут трапляються білка звичайна та ряд типових видів гризунів.

Джерело: Наукове обґрунтування створення комплексної пам'ятки природи місцевого значення «Городище». Укладачі: Іноземцева Д. М., Василюк О. В.

169. Ландшафтний заказник місцевого значення «Сторожівці»

Заказник розташовується в межах Луб'янської сільської ради Бородянського району та займає площу 47,9 га. Об'єкт розміщений на території Луб'янського лісництва ДП «Клавдієвське лісове господарство», — кв. 36, вид. 19, 20, 23, 24, 26; кв. 37, вид. 26, 29, 30; кв. 44, вид. 3, 4, 5, 8, 9, 12; кв. 45, вид. 1, 2, 3, 7. Заказник оголошено рішенням Київської обласної ради 5-го скликання від 23.09.2003 р. № 490-25-V.

Деревостан заказника представлений сосною звичайною, дубом звичайним, березою повислою, грабом звичайним, вільхою, осикою, в'язом. Частина території представлена низинними болотами з осоковою та осоково-сфагновою рослинністю, що частково заростають вільхою та березою. Тут зростають зозуліні черевички та булатка довголиста — види, занесені до Червоної книги України. У заказнику також мешкають махаон, жук-олень, джміль яскравий, ксилокопи звичайна та фіолетова, що є червонокнижними видами. З савців тут поширені заєць сірий та нориця водяна.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Сторожівці».

170. Ландшафтний заказник місцевого значення «Бурковиця»

Заказник розташовується в межах Загальцівської сільської ради Бородянського району та займає площу 349 га на території ДП «Тетерівське лісове господарство»: кв. 29, вид. всі виділи; кв. 39, всі виділи, Поташнянського лісництва та кв. 32, всі виділи; 33, всі виділи; 47, всі виділи; кв. 48, всі виділи Мирчанського лісництва. Заказник створено рішенням Київської обласної ради 5-го скликання від 23.07.2009р. № 490-25-V.

Рослинність заказника представлена мішаним деревостаном, що складається з сосни звичайної, вільхи чорної, дуба черешчатого, берези бородавчастої, граба звичайного, ясена звичайного. Особливу цінність представляють болотні ділянки вдовж річки Бурковиця, навколо яких зосереджені ділянки дубово-грабового лісу віком 100–150 років. Зустрічається рідкісний для Київської області вид — ялівець звичайний. Трав'яний покрив утворюють анемона жовтецева та дібровна, ряст ущільнений та порожнистий, фіалка собача та запашна, зірочник ланцетолистний, незабудка болотна у листяних та мішаних лісах. У соснових лісах трапляється осока пальчаста, верес звичайний, брусниця звичайна, чорниця звичайна, суниця лісова, зимолюбка зонтична. У болотних комплексах зустрічаються сфагнові мохи, півники болотні, калюжниця болотна, рогіз вузьколистий, осока омська, очерет звичайний, береза повисла.

Також тут зростає любка дволиста — вид, занесений до Червоної книги України, тасон розкритий — вид, занесений до I Додатку Бернської конвенції. Трапляються рідкісні для Київщини плаун булавовидний та конвалія травнева.

На території заказника мешкають ропуха звичайна, вуж звичайний, гадюка звичайна. Поширені ящірка прудка та веретільниця ламка, занесені до II Додатку Бернської конвенції. Серед хижих птахів трапляються канюк звичайний, а також сови сіра та вухата. Серед ссавців зустрічаються косуля європейська, кабан, лисиця звичайна, ласка, заєць сірий, їжак білочеревий та інші.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Бурковиця». Укладачі: Богомаз М. В., Василюк О. В.

171. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Чагари»

Об'єкт знаходиться в межах ДП «Білоцерківське лісове господарство», Кашперівського лісництва — кв. 13 вид. 2, кв.14 вид. 7 на

території Тетіївської міської ради. Площа об'єкту складає 33,9 га. Парк-пам'ятку оголошена рішенням 25 сесії Київської обласної ради V скликання від 23.07.2009 р. № 490-25-V.

Деревна рослинність представлена переважно насадженнями дуба звичайного віком 50–75 років, подекуди віком до 115 років, сосни звичайної та ялини. У трав'яному покриві трапляються лікарські рослини, такі як пшінка звичайна та медунка темна, також трапляються такі ранньовесняні квіти, як зірочки малі та ряс.

Джерело: Положення про Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення «Чагари».

172. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дубовий гай»

Розташовується в межах Київської обласної державної організації «Тетіївське державне агролісництво», кв. 23 вид. 12 на території Тетіївської міської ради. Об'єкт оголошено рішенням 25 сесії Київської обласної ради V скликання від 23.07.2009 р. № 490-25-V.

В деревному ярусі більшу частину складають різновікові дуби 25–80 років, граб та сосна з домішками акації білої, що є цінною медоносною та лікарською рослиною. У трав'яному покриві трапляються лікарські рослини — медунка темна та пшінка весняна. Також ростуть такі ранньоквітучі види, як анемона жовтецева та зірочки малі. На території урочища добре представлений характерний для дубово-грабових лісів комплекс лісових птахів.

Джерело: Положення про Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дубовий гай».

173. Ландшафтний заказник місцевого значення «Урочище «Мазепинці»

Заказник розташовується в межах Київської обласної державної організації «Тетіївське державне агролісництво», кв. 21 вид. 1, 2 на території Тетіївської міської ради. Площа заказника складає 15 га. Об'єкт оголошено рішенням 25 сесії Київської обласної ради V скликання від 23.07.2009 р. № 490-25-V.

Деревний ярус представлений переважно різновіковими насадженнями дуба та граба віком 45–80 років, а також ясена, клена, акації білої, осики. У підліску трапляються рослини-ефемероїди: ряс, анемона жовтецева, зірочки малі, пшінка весняна та медунка темна.

Джерело: Положення про Ландшафтний заказник місцевого значення «Урочище «Мазепинці».

174. Ландшафтний заказник місцевого значення

«Урочище «Кремез»

Урочище знаходиться в межах Київської обласної державної організації «Тетіївське державне агролісництво», кв. 18 (всі виділи) на території Тетіївської міської ради. Площа урочища складає 72 га. Заказник оголошено рішенням 25 сесії Київської обласної ради V скликання від 23.07.2009 р. № 490-25-V.

Деревний ярус урочища представлений переважно різновіковими насадженнями дуба та граба, а також ясена та клена. Частина території має добре збережений підлісок, до якого входять молоді клени, граб та бруслина. В підліску трапляються деякі види-ефемероїди: ряст, анемона дібровна, зірочки малі, пшінка весняна, медунка темна.

В заказнику представлений характерний для дубово-грабових лісів комплекс лісових птахів: сойка, сорока, крук, низка видів дятлів, славок та вівчариків, дрозди чорний та співочий, велика, чорна та блакитна синиці, повзик, шпак. Фауна земноводних представлена ропухою звичайною та жабою трав'яною. Серед плазунів поширений є вуж звичайний. На узліссях можна також зустріти ящірку прудку. Наявність серед лісової рослинності дубів сприяє поширенню тут рідкісного жука-оленя, занесеного до Червоної книги України.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище «Кремез». Укладачі: Іноземцева Д. М., Василюк О. В.

175. Ландшафтний заказник місцевого значення «Яхнівський»

Заказник знаходиться на території Кухарівського лісництва кв. 1, 2, 3, 14, 15, 16, 1, 19, 20 (всі виділи) ДП «Тетерівський лісгосп» в адміністративних межах Кухарської сільської ради Іванківського району. Площа 426 га. Заказник оголошено рішенням Київської обласної ради V скликання від 23.07.2009 р. № 490-25-V.

Рослинність території представлена мішаним, переважно пристигаючим та стиглим деревостаном, який утворений сосною звичайною, дубом черешчатим, березою бородавчастою. Ключову природну цінність заказника становлять сосново-дубові ліси з домінуванням ялівцю звичайного віком 100–130 років. Трав'яний покрив утворюють осока пальчаста, верес звичайний, зимолюбка зонтична, ортілія однобока, зірочник ланцетолистий, чорниця звичайна, бруслина звичайна, суниця лісова, плаун булавовидний. На півночі ліс виходить на заплаву річки Тетерів, де зустрічаються пів-

ники болотні, калюжниця болотна, рогіз вузьколистий, осока низька, очерет звичайний, береза повисла. Зростає тут також сон розкритий, який охороняється I Додатком Бернської конвенції.

З комах у заказнику трапляються махаон, занесений до Червоної книги України. Наявні ропуха звичайна, жаба гостроморда, вуж звичайний, гадюка звичайна, ящірка прудка, а також веретільниця ламка, що охороняється II Додатком Бернської конвенції. З хижих птахів трапляються канюк звичайний, сови сіра та вухата. Серед ссавців трапляються козуля європейська, кабан, лисиця звичайна, ласка, заєць сірий, їжак білочеревий та велике різноманіття гризунів.

Територіально об'єкт розміщується вздовж р. Тетерів та відіграє важливу роль у регіональній схемі екологічної мережі, як частина екологічного коридору вздовж всієї цієї ріки.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Яхнівський». Укладачі: Богомаз М. В., Василюк О. В.

176. Ландшафтний заказник місцевого значення «Березовське»

Заказник розташовується в адміністративних межах Димарської сільської ради Іванківського району та займає площу 240,7 га. Об'єкт знаходиться на території Іванківського спеціалізованого державного агролісогосподарського підприємства «Держагролісгосп» — кв. 8, вид. 39, 47, 4, 34, 41, 42, 43, 45, 46; кв. 9, вид. 1-37; кв. 10, вид. 1-26;. Оголошено рішенням Київської обласної ради V скликання від 23.07.2009 р. №490-25-V.

Лісові насадження заказника представлені різновіковими грабом, березою повислою, сосною звичайною, дубом звичайним. Частина заказника займають водно-болотні угіддя, які мають надзвичайно важливе значення для збереження біорізноманіття птахів. Поєднання різних типів лісу обумовлює фауністичне біорізноманіття. Поряд з представниками лісових біотопів різних типів тут мешкають тварини, характерні для болотних комплексів. Із ссавців в урочищі поширені сірий заєць, лисиця, велика популяція диких кабанів, їжак білочеревий та нориця водяна. Також урочище населяють численні види птахів, характерних для даного біотопу (дрозди, синиці, дятли, горлиці та інші).

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Березовське». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І, Парнікоза І. Ю, Борейко В. Є.

177. Ландшафтний заказник місцевого значення «Невідомщина»

Заказник розташовується в межах Васильківського району Великосолтанівської сільської ради та займає площу 16,5 га. Знаходиться у підпорядкуванні Васильківської районної державної адміністрації. Заказник оголошений рішенням Київської обласної ради від 17.06.2010 р. № 739-32-V.

Територія заказника є цінним острівним листяним лісом з добре збереженими екосистемами. Рослинність представлена триярусними угрупованнями неморального лісу. Флора урочища нараховує більш ніж 100 видів судинних рослин. Деревний ярус представлений головним чином грабом з домішками клена гостролистого та дуба. В чарагниковому ярусі наявні ліщина та крушина. В трав'яному ярусі абсолютну більшість становлять типові неморали: копитняк європейський, фіалка дивна, ряст ущільнений, анемона жовтецева, маренка запашна, зірочник ланцетовидний. Особливу цінність становлять популяції таких видів як проліска дволиста та ряст порожнолистий, що рекомендовані до внесення в Список видів рослин, що охороняються на території Київської області. Тваринний світ заказника досить різноманітний. Територія дуже сприятлива для збереження популяцій лісових амфібій. Серед них жаба трав'яна та квакша звичайна, що внесені до Додатку II Бернської конвенції. З плазунів тим самим документом охороняється веретільниця ламка. Значним є біорізноманіття птахів, серед яких багато видів охороняються Бернською конвенцією. Із ссавців в урочищі поширені заєць сірий, миша жовтогорла та нориця підземна та цілий ряд рідкісних лісових видів кажанів. На території проектного заказника протікає освячене джерело, вода якого вважається цілющою, у зв'язку з чим воно є дуже популярним місцем відпочинку місцевими мешканцями та туристами.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Невідомщина». Укладачі: Мосякін С. Л., Парнікоза І. Ю., Шевченко Н. М.

178. Ландшафтний заказник місцевого значення «Ковалівський яр»

Заказник розташовується в межах Крушинської сільської ради та північно-західної околиці м. Васильків. Площа урочища складає 15 га. Знаходиться у підпорядкуванні Васильківської районної державної адміністрації. Оголошений рішенням Київської обласної ради від 17.06.2010 р. №739-32-V.

Заказник займає схили яру, що простягається з північного сходу на південний захід. Днищем яру збігає невеличка річка, що є притокою першого порядку р. Стугни. Головну природну цінність урочища становить степовий флористичний комплекс, що зберігся у верхній та середній частині схилів. Основу його складає ряд видів злаків, зокрема головний степовий куртиноутворювач — вівсяниця борозенчаста. Крім того, на західних схилах урочища зберігся типовий типчаково-ковилловий степ. Саме тут знаходиться найбільша у Васильківському районі ценопопуляція ковили волосистої, яку занесено до Червоної книги України. Східні схили урочища вкриті сухими типчаковими, а в нижній своїй частині — типчаково-різнотравними степами. Нижня частина схилів яру є комплексом навколородної рослинності та вологих лук.

В одному з відгалужень Ковалівського яру, на зволоженій природним джерелом ділянці схилу виявлено ценопопуляцію зникаючого виду орхідей, занесеного до Червоної книги України — пальчаторітника травневого.

Під час багаторічних спостережень виявлено, що збереженість степових фітоценозів урочища виявилась вирішальною для існування цілого ряду рідкісних та малочисельних видів тварин, зокрема зникаючих видів комах. Серед останніх виявлено 11 видів, занесених до Червоної книги України. Це, зокрема, махаон, пістрянка весела, синявець мелиагр, ведмедиця Гера, бражник Прозерпіна та бражник дубовий, стрічкарка блакитна; вусач мускусний, вусач земляний хрестоносець, джміль яскравий та бджола-тесляр фіолетова. Навколородна рослинність слугує місцем гніздування цілого ряду птахів водно-болотних угідь, зокрема кількох видів очеретянок, лиски, крижня. Під час весняного і осіннього прольотів урочище наповнюють мігруючі види птахів, що тимчасово зупиняються тут для відпочинку. Деякі з них рідкісні і охороняються на території України згідно з Червоною книгою України та положеннями міжнародної Бернської конвенції. В урочищі стабільно гніздує припутень, в стінах урвищ розміщені колонії міської ластівки та бджолоїдки. «Ковалівський яр» є місцем гніздування куріпки сірої та перепілки, що сприяє загальному зростанню чисельності цих цінних мисливських видів. Завдяки великій кількості дрібних птахів, урочище стає місцем живлення низки видів хижих птахів, серед яких яструби малий та великий, канюк, що також знаходяться під охороною. На території урочища постійно зустрічається низка видів земноводних: група зелених жаб, жаба гостроморда, ропуха

звичайна. Плазуни представлені типовими для регіону ящіркою прудкою та вужем звичайним. З ссавців, на території Ковалівського яру можна зустріти зайця сірого, лисицю звичайну та велике різноманіття гризунів, притаманних біотопам степових балок Надніпрянщини.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника «Ковалівський яр». Укладачі: Костюшин В. А., Василюк О. В., Парнікоза І. Ю., Сіренко І. П.

179. Ботанічний заказник місцевого значення «Сухоліський»

Заказник розташовується в межах Рокитнянської селищної ради та займає площу 15,1 га. Знаходиться у підпорядкуванні ДП «Білоцерківське лісове господарство», Сухоліське лісництво. Об'єкт створено рішенням Київської обласної ради народних депутатів від 17.06.2010 р. № 733-32-V.

Це унікальний масив широколистяного лісу, у якому зростає рідкісний вид флори України — рябчик шаховий, занесений до Червоної книги України. У складі трав'яного покриву виявлені осока рання, підмаренник чіпкий, герань лучна, розхідник звичайний, первоцвіт весняний, медунка темна, жовтець золотистий.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Сухоліський». Укладачі: д.б.н. Мельник В. І., Накоп'юк І. П., Шевченко Д. Ю.

180. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Городище «Городок»

Об'єкт знаходиться за 1,5 км на південний захід від села Старі Безрадічі Обухівського району Київської області. Загальна площа ділянки 3 га. Землекористувачем є слізьська рада с. Старі Безрадічі. Створено рішенням Київської обласної ради народних депутатів від 29.07.2010 р. № 757-33-V.

Територія є високою горою, круті схили якої (50–60%) вкриті лучно-степовою рослинністю. Рослинний покрив представлений переважно формацією типчака валійського. Південний схил займають угруповання ковили волосистої. Верхні частини схилів займають місцями угруповання ковили пірчастої. Обидва види ковили занесені до Червоної книги України, а їх угруповання — до Зеленої книги України. На схилах виявлено також такі рідкісні для Київської області рослини, як гвоздика перетинчаста, залізник бульбистий, дивина фіолетова

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Городище «Городок». Укладачі: Мельник В. І., Гриценко В. В.

**181. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення
«Дуб Прадуб»**

Об'єкт розташовується в місті Ірпінь на вулиці Мечнікова та підпорядкований Ірпінської міської ради. Пам'ятка оголошено рішенням Київської обласної ради від 17.06.2010 р. № 739-32-V.

Пам'ятка природи є особливо старим дубом віком 600 років. На висоті 1,3 м дуб має стовбур 5,9 м в охопленні. Висота дерева 30 м.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Дуб Прадуб».

182. Заповідне урочище місцевого значення «Урочище «Чагарі»

Знаходиться в межах Сквирського лісництва ДП «Білоцерківське лісове господарство», на території Антонівської сільської ради. Площа урочища складає 47 га. Об'єкт оголошено рішенням Київської обласної ради від 17.06.2010 р. № 739-32-V.

Урочище є залісною балкою, схили та прилегла частина якої вкриті порослевим грабняком. В трав'яному покриві переважають типові неморальні види, в балці переважають грабово-яглицеві угруповання. Добре виявлене флористичне ядро неморальних видів, таких як зірочник лісовий, копитняк, медунка темна, купина багатоквіткова, жовтець кашубський, осока лісова, чина весняна. У балці також виявлено велику популяцію лілії лісової, яка занесена до Червоної книги України. Із фауністичних знахідок слід відмітити наявність борсукового «містечка».

Джерело: Положення про Заповідне урочище місцевого значення «Урочище «Чагарі».

**183. Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення
«Кошівські джерела»**

Об'єкт знаходиться у підпорядкуванні Тетіївської районної державної адміністрації, розташовується в межах Кошівської сільської ради та займає площу 178,9 га. Оголошена рішенням Київської обласної ради від 17.06.2010 р. № 739-32-V.

Територія пам'ятки є балкою, де розташовані природні джерела. Рослинність представлена справжніми та болотистими луками.

Найчастіше тут трапляються наступні лучні види: волошка лучна, деревій майже звичайний, перстач піщаний, жовтець їдкий та багато-квітковий, суховершки звичайні, подорожники ланцетовидний та середній, нечуйвітер волохатий, кульбаба лікарська, чебрець Маршала, вероніка дібровна, полин звичайний, суниці зелені, підмаренник справжній, китятки звичайні. У травостої також присутні такі малочисельні види, як первоцвіт весняний, козелець лучний.

Джерело: Обґрунтування необхідності створення комплексної пам'ятки природи місцевого значення «Кошівські джерела». Укладачі: Сіренко І. П., Богомаз М. В.

184. Ландшафтний заказник місцевого значення «Урочище Нечаївщина»

Територія заказника розміщена в адміністративних межах с. Іванків Бориспільського району Київської області, межує з Барिशівським районом та відновиться до земель запасу Іванівської сільської ради. Площа ділянки 17,6 га, з яких 6,5 га — орна земля, 5,6 га — лісові насадження, 5,5 га — зволожені луки. Створено рішенням Київської обласної ради народних депутатів від 21.10.2010 р. № 866-35-V.

Лісові насадження, що збереглися з кінця XIX століття є мішаними, представленими у більшості липами серцелистою та широколистою, дубом, березою, осикою. У чагарниковому ярусі наявні глід та терен. Орнітофауна представлена такими птахами як синиця велика, синиця блакитна, ремез, соловей, вивільга, сойка.

У 1905 році у урочищі було проведено обстеження науковими представниками Інституту ботаніки НАН України, які зафіксували близько 100 видів рослин, серед яких багато рідкісних. Лікарські рослини представлені такими: дягель лікарський, оман високий, валеріана лікарська, материнка, конвалія, живокіст, чемериця та ін. У низинній частині проектованого заказника поширене лучне різнотрав'я.

Окрім цього, урочище «Нечаївщина» має велике історико-культурне значення. На його території знаходиться курганна група, яка відноситься до скіфського періоду, епохи міді, бронзи. Найбільший з курганів — Сиза могила — зберіг ділянку степової ковили. На території урочища також виявлено археологічні знахідки, які відносяться до доби бронзи II тисячоліття до н.е., поселення ранніх слов'ян Черняхівської культури II-V ст. н.е., Київської Русі XII–XIII ст.

Джерело: Наукове обґрунтування на створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Нечаївщина». Укладач: Тур А. І.

185. Ландшафтний заказник місцевого значення «Чернинський»

Ландшафтний заказник «Чернинський» площею 3134,3 га знаходиться в Вишгородському районі, в адміністративних межах Сувидської сільської ради. Об'єкт був створений рішенням 35 сесії Київської обласної ради V скликання від 21.10.2010 р. № 866-35-V.

Територія заказника є лісовим масивом у міжріччі Дніпра та Десни. Флора масиву є досить багатою, що обумовлене різноманітністю екотопів. Основними типами рослинності заказника є болотяна та лісова рослинність. Суто болотяна флора представлена такими видами, як півники болотяні, вербозілля звичайне, плакун верболистий. На вологих затоплюваних ділянках зростають самоцвіли часниковий та сідач конопляний.

Основну частину площі проектного заказника складають комплекси заплавного лісу. В його деревостанах зустрічається також рідкісна верба розмаринолиста. В трав'яному ярусі таких лісів зустрічаються суниці лісові, дзвоники персиколісті, хвилівник звичайний та конвалія травнева. Лісова рослинність характеризується поєднанням соснових, мішаних та справжніх листяних лісів. Останні, що сформовані дубом, грабом, липою та кленом гостролистим, мають особливу цінність, як і зростаюча в трав'яному ярусі цих лісів неморальна рослинність, в складі якої виявлено рослини, занесені до Червоної книги України: ведмежу цибулю та орхідею — коручку чемерникову.

Відповідно до різних типів рослинних комплексів різноманітним є і тваринний світ вказаної території. Територія заказника є середовищем існування комах, занесених до Червоної книги України, зокрема стрічкарки блакитної, махаона, вусача мускусного, джмеля яскравого та ін. Територію об'єкту населяє 9 видів амфібій. З них квакша звичайна, тритон гребінчастий та кумка червоночерева охороняються міжнародною Червоною книгою, а часничниця звичайна, ропуха зелена та жаба гостроморда — Бернською конвенцією.

Найбільш численною групою тварин на вказаній території є птахи, значна кількість видів яких є рідкісними або зникаючими. Взимку можна зустріти сову болотяну. Багатство дрібних птахів приваблює на полювання великих хижаків: великого та малого яструбів, канюка звичайного та зимняка. Усі перелічені вище птахи охороняються Бернською конвенцією. Територія проектного заказника має важливе значення для «червонокнижних» птахів — леки чорного та журавля сірого.

Джерело: Обґрунтування необхідності створення ландшафтного заказника місцевого значення «Чернинський». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

186. Ландшафтний заказник місцевого значення

«Шевченківський ліс»

Територія заказника має площу 53,5 га та знаходиться в адміністративних межах Абрамівської сільської ради Вишгородського району, на території Шевченківського лісництва ДП «Димерське лісове господарство» — кв. 26. Об'єкт був створений рішенням 35 сесії Київської обласної ради V скликання від 21.10.2010 р. № 866-35-V.

Заказник є цінним дубовим лісом з фрагментами заболочених ландшафтів. Рослинність об'єкту представлена мішаними лісами та болотистими ділянками. Флора урочища нараховує більше, ніж 140 видів судинних рослин. Це надзвичайно цінне місцезнаходження плаунових та рідкісної папороті гронянки напівмісяцевої, занесеної до Червоної книги України. Тут зростає популяція плауна колючого — виду, що також занесено до Червоної книги України. Завдяки збереженості цінних деревостанів тваринний світ тут дуже різноманітний. Зустрічається рідкісний у Київській області лось. Територія об'єкту дуже сприятлива для збереження популяцій лісових та болотяних амфібій та плазунів, є зоною мешкання птахів, багато з яких охороняються Бернською конвенцією. Із ссавців поширений ряд рідкісних видів кажанів.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Шевченківський ліс». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

187. Ландшафтний заказник місцевого значення

«Щербанівський»

Ландшафтний заказник площею 67,2 га знаходиться в адміністративних межах Трипільської сільської ради Обухівського району. Землекористувачами більшої частини території заказника є ДП «Ржищівський лісгосп». Об'єкт був створений рішенням 35 сесії Київської обласної ради V скликання від 21.10.2010 р. № 866-35-V.

Урочище є розлогою степовою балкою з природною рослинністю. Його схили поперечно еродовані та вкриті переважно степовою трав'янистою рослинністю. Головною цінністю території є степовий флористичний комплекс, що зберігся у верхній та середній частинах схилів. Основу його складає ряд видів злаків, зокрема головний

степовий куртиноутворювач — вівсяниця борозенчаста (типчак). Крім того, на західних схилах урочища зберігся типчаково-ковилловий степ. Частина схилів вкрита сухими типчаковими комплексами за участі пірію середнього, а в нижній своїй частині типчаково-різнотравними степами. Угруповання ковили занесені до Зеленої книги України, а сама ковила до Червоної книги України. Серед різнотрав'я варто відмітити такі лікарські види як шавлія лугова, деревій дрібнолистий, полин гіркий, астрагал солодколистий, дивина лікарська, частина з них є ще й цінними медоносними рослинами. Надзвичайно естетично привабливого вигляду балка набуває в кінці травня — на початку червня під час квітання основної частини рослин.

Серед видів, занесених до Червоної книги України, тут постійно мешкають такі метелики, як махаон, подалірій, а також є рідкісний джміль яскравий, вусач земляний-хрестоносець та цінні запилювачі степових рослин — бджола тесляр фіолетова та сколія степова. На заліснених ділянках вздовж струмків, де зростають старі верби, зустрічається ще одна занесена до Червоної книги України комаха — вусач мускусний.

Для заказника характерне високе різноманіття наземних молюсків, притаманних степовим біотопам свідчить про гарне збереження степу як такого. На території урочища постійно зустрічається низка видів земноводних: група зелених жаб, жаба гостроморда, ропуха звичайна. Плазуни представлені типовими для регіону ящіркою прудкою та вужем звичайним.

Більшість місцевих видів птахів характерні для лучних ландшафтів. Це трав'янка лучна, вівсянка звичайна, просянка, посмітюха, жайворонок польовий, пліски жовта та біла, одуд, сорока. Відкриті ділянки урочища є угіддями для полювання низки хижих птахів, що охороняються на європейському рівні. Це підсоколик великий, боривітер звичайний, канюк звичайний, та яструб малий. Зустрічається також і лунь лучний, занесений до Червоної книги України.

Із ссавців тут можна зустріти зайця сірого, лисицю звичайну та велике різноманіття дрібних мишовидних гризунів, притаманних біотопам степових балок Наддніпрянщини.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Щербанівський». Укладачі: Костюшин В. А., Іноземцева Д. М., Сіренко І. П., Василюк О. В.

188. Гідрологічний заказник місцевого значення «Криничка»

Об'єкт знаходиться в м. Ірпінь Київської області вул. Глінки,

Ново-Оскольська. Територія проєктованого заказника розділяється дорогою на два кластери загальною площею 14,81 га. Об'єкт розміщений на землях запасу Ірпінської міської ради. Він був створений рішенням 35 сесії Київської обласної ради V скликання від 21.10.2010 р. № 866-35-V.

У центрі однієї із ділянок знаходиться джерело чистої води «Криничка», яке разом із лісовим масивом має велике природоохоронне, рекреаційне, естетичне та релігійне значення. Вода в криниці холодна, не має сторонніх присмаків та запахів, відповідає вимогам норм діючих стандартів за органолептичними, санітарно-хімічними та мікробіологічними показниками, не містить пестицидів та важких металів. Води стоку джерела утворюють невелику водойму, яка в посушливу пору року забезпечує водою невелику ділянку лісу, а також є місцем водопою багатьох видів птахів і місцем існування деяких цінних для науки видів водних тварин та рослин. Ліс утворюють такі цінні породи дерев, як граб, вільха, бук, з домішками дуба та сосни. Підріст граба щільний і зімкнений. Ділянка об'єкта і осередком збереження біорізноманіття у межах міста. Серед тварин поширені крук (охороняється Бернською конвенцією, 3 категорія), кумка звичайна (охороняється Бернською конвенцією, 2 категорія). Крім того, територія має дуплисті дерева, що є місцем існування кажанів (вухань бурий, нічниця водяна, ставкова та велика), що охороняються Бернською конвенцією (2 категорія), Боннською конвенцією (2 категорія) та Червоною книгою України.

Джерело: Наукове обґрунтування створення гідрологічного заказника місцевого значення «Криничка». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Борейко В. Є.

189. Орнітологічний заказник місцевого значення

«Стайківські обрії»

Заказник «Стайківські обрії» площею 212,0 га розташовується в Кагарлицькому районі, в адміністративних межах Стайківської сільської ради. Об'єкт був створений рішенням 35 сесії Київської обласної ради V скликання від 21.10.2010 р. № 866-35-V.

Острівна територія заказника складається з заплавної острови Канівського водосховища та прилеглої до них акваторії. Острови сформовано алювіальними відкладеннями: переважно замуленими пісками. Ландшафт заплавної, лучно-болотяний. Територія островів значною мірою затоплюється під час весняних паводків та не має господарського використання. Добре розвиненою є прибережна

водна рослинність, флористичне ядро якої утворюють рогіз вузьколистий, очерет звичайний, куга озерна, стрілолист стрілолистий, сусак зонтичний, частуха ланцетна.

Акваторію заток островів займає водна рослинність. Основу водних угруповань формують рдесники пронизанolistий, гребінчастий, блискучий та плаваючий, елодея канадська, ряски мала та трироздільна, а також спіродела багатокоренева. Особливої цінності зазначеним водоймам надає присутність тут рідкісних угруповань водних рослин, занесених до Зеленої книги України. Зокрема, тут зберігається одна з крайніх точок поширення в Канівському водосховищі угруповання водяного горіха плаваючого — реліктової рослини, що занесена до Червоної книги України.

Комплекс заплавних островів Канівського водосховища в околицях с. Стайки та прилегла до них акваторія є дуже важливою для збереження багатьох видів тварин територією. Акваторію Дніпра та внутрішні водойми населяють біля 30 видів риб, з яких щипавка звичайна, йорж Балона, синець звичайний, чехоня звичайна, білизна європейська та сом європейський охороняються згідно з положеннями Бернської конвенції. Для території островів відома низка видів комах, занесених до Червоної книги України. Це бабки кордулегастер кільчастий та дозорець-імператор.

Найчисленнішою групою тварин на території проектного заказника є птахи. Велику кількість видів складають постійно мешкаючі пернаті, з яких особливе місце посідають три види очеретянок. Багатство дрібних птахів приваблює на полювання великих хижаків: великого та малого яструбів, канюка звичайного та зимняка, а також луня очеретяного. Усі перелічені вище птахи охороняються міжнародною Бернською конвенцією. На островах також відмічені випадки полювання дорослих орланів-білохвостів — виду, що занесений до Червоної книги України та охороняється низкою міжнародних угод. Проте, найбільше значення острови мають для птахів, що мігрують. Село Стайки розміщене на березі одного з розширень Канівського водосховища у верхів'ях, де зосереджуються острівні комплекси заплави р. Дніпро. До заповнення Канівського водосховища (1976 р.) тут також існував комплекс островів, який цілковито не затоплювався під час весняних паводків і утворював багаті рибою мілководдя та закриті водойми. Саме з цієї причини, ця територія здавна приваблює маси мігруючих птахів. Тенденція зупинки мігруючих птахів на цій ділянці Канівського водосховища збереглась і досі. Окремі тимчасові скупчення мігруючих птахів подекуди сягають 6–10 тисяч особин.

Джерело: Наукове обґрунтування створення орнітологічного заказника місцевого значення «Стайківський» або «Стайківські обрії». Укладачі: Костюшин В. А., Василюк О. В., Сіренко І. П.

190. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Медвин дуб»

Об'єкт розташований в селі Медвин Богуславського району. Знаходиться у підпорядкуванні Медвинської сільської ради. Площа 0,02 га. Пам'ятка була створений рішенням 35 сесії Київської обласної ради V скликання від 21.10.2010 р. № 866-35-V.

Пам'ятка є дубом віком 600 років. Висота — 25 м, охоплення — 6,10 м.

Джерело: Положення про Ботанічну пам'ятку природи місцевого значення «Медвин дуб».

191. Ландшафтний заказник місцевого значення «Кілов-Рудяків»

Заказник місцевого значення «Кілов-Рудяків» розташований в межах заплави р. Дніпро на північний захід та на південь від с. Київ-лів, входить до складу земель Гологурівської сільської ради Бориспільського району Київської області. Об'єкт був створений рішенням 35 сесії Київської обласної ради V скликання від 03.02.2011 р. № 043-04-VI.

Загальна площа території заказника становить 800,15 га. Землекористувачем всієї території є Гологурівська сільська рада.

Вся територія заказника складається із заплавної островів Канівського водосховища та прилеглої до них акваторії. Острови сформовано алювіальними відкладами: замуленими пісками та заторфованими ґрунтами. У заказнику зростають два види орхідних, що занесені до Червоної книги України — коручка болотна та пальчатокорінник м'ясочервоний. Зустрічаються також ділянки заплавної лісу. Їх сформовано головним чином із тополі чорної, верб ламкої та білої, вільхи чорної, поодинокі трапляються граб звичайний та дуб черешчатий.

Акваторію Дніпра та внутрішні водойми населяють близько 30 видів риб, з яких щипавка звичайна, йорж Балона, синець звичайний, чехоня звичайна, білизна європейська та сом європейський охороняються згідно з положеннями Бернської конвенції. У межах заказника трапляється 9 видів амфібій. З них квакша звичайна, тритон гребінчастий та кумка червоночерева охороняються

міжнародною Червоною книгою, а часничниця звичайна, ропуха зелена та жаба гостроморда — Бернською конвенцією.

Заказник є одним із найважливіших місць гніздування колоніальних водно-болотних птахів у акваторії середнього Дніпра. Тут розташована найбільша на цій акваторії полівидова колонія чапель. На двох очеретяних куртинах щороку гніздує близько 150 пар чепури великої, близько 50 пар чаплі сірої, близько 30 пар чаплі рудої, а також декілька пар чепури малої. Тут також розташовані чотири полівидові колонії болотяних крячків роду *Chlidonias*, загальною чисельністю близько 100 пар; колонія крячка річкового чисельністю блтзько 150 пар та колонія мартина звичайного чисельністю близько 100 пар. Відмічено гніздування лебедя-шипуну та кулика-сороки, занесеного до Червоної книги України.

Джерело: Обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Кілов-Рудяків». Укладачі: Костюшин В. А., Атамась Н. С., Богомаз М. В., Сіренко І. П., Василюк О. В.

192. Ландшафтний заказник місцевого значення «Бориспільські острови»

Ландшафтний заказник місцевого значення «Бориспільські острови» розташований в межах акваторії та каскаду островів р. Дніпро у Бориспільському районі Київської області на південний захід та на південь від с. Сошників. Об'єкт був створений рішенням 35 сесії Київської обласної ради V скликання від 03.02.2011 р. № 043-04-VI.

Загальна площа території заказника становить близько 6900,26 га. Територія заказника відноситься до земель водного фонду, якими опікується Дніпровське басейнове управління водних ресурсів та Бориспільська РДА.

Вся територія заказника складається із заплавлених островів Канівського водосховища та прилеглої до них акваторії. На заплавлених луках зростають два види орхідних, що занесені до Червоної книги України — коручка болотна та пальчатокорінник м'ясо-червоний, а також півники сибірські.

Комплекс островів та куртин очерету в межах заказника, є одним із найважливіших місць гніздування колоніальних водно-болотних птахів у акваторії середнього Дніпра. Тут розміщені колонії болотяних крячків *Chlidonias hybrida* та *C. niger*. Відмічено гніздування двох видів чапель — бугая та бугайчика, лебедя-шипуну, гуски сірої, качок родів *Anas* та *Aythya*, курочки водяної, луня очеретяного, ремеза та синиці вусатої. Всі ці види охороняються згідно з

Положеннями 2 і 3 Бернської конвенції. На піщаних дюнах також гніздує кулик-сорока, занесений до Червоної книги України.

Під час сезонних міграції велика кількість перелітних водоплавних птахів зупиняється в акваторії заказника для перепочинку (зокрема мартинові, коловодники та кулики роду *Calidris*).

На території об'єкта відмічений горностай, занесений до Червоної книги України, та видра і норка європейська, що крім Червоної книги України, занесені до Червоної книги Міжнародного Союзу Охорони Природи та Бернської конвенції. Поширені на теренах островного архіпелагу куниця кам'яна та тхір лісовий, які охороняються Бернською конвенцією.

Джерело: Обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Бориспільські острови». Укладачі: Костюшин В. А., Атамась Н. С., Богомаз М. В., Сіренко І. П., Василюк О. В.)

193. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб-Володар»

Об'єкт знаходиться на території Лобачівської сільської ради Володарського району Київської області на околиці с. Нове Життя. є дубом віком 600 років, що на висоті 1,3 м має охоплення 5,75 м, висота дерева 30 м. Землекористувачем є ДП «Білоцерківський лісгосп». Площа 0,02 га. Об'єкт був створений рішенням 35 сесії Київської обласної ради V скликання від 03.02.2011 р. № 043-04-VI.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Дуб-Володар». Укладачі: Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

ПРОЕКТОВАНІ ТЕРИТОРІЇ ТА ОБ'ЄКТИ ПЗФ КИЇВЩИНИ

В цьому розділі зібрані відомості з наукових обґрунтувань та інших зібраних нами матеріалів, які містять інформацію про проєктовані та пропонувані в різний час нові території та об'єкти ПЗФ Київської області. Розміщені в розділі тексти є лише витримками з оригінальних матеріалів і не є повними їх описами.

Описи розміщені в порядку від об'єктів загальнодержавного значення до об'єктів місцевого значення та згруповані згідно таблиці у Додатку 2 в порядку по адміністративних районах.

Території та об'єкти загальнодержавного значення**1. Національний природний парк «Дніпровсько-Тетерівський»**

Національний природний парк площею 30 600 га пропонується створити у межах Дніпровсько-Тетерівського державного лісомисливського господарства, на території Вишгородського та Іванківського районів у межах п'яти сільських рад: Вахівської, Богданівської, Сухоліської, Страхоліської, Рудне-Димерської. Створення даного об'єкта передбачено Указом Президента України від 01.12.2008 р. № 1129/2008.

Флора даного об'єкта налічує понад 260 видів вищих рослин. У лісах, що представлені мало порушеними екосистемами, зростають верба чорнична, сон широколистий та сон лучний, що занесені до Червоної книги України. У верхів'ях р. Жидок збереглася в майже непорушеному стані унікальна болотна флора Полісся, що зникла в багатьох інших місцях внаслідок осушувальної меліорації. Тут також наявні популяції цінних видів, таких як бобівник трилистий, образки болотяні та теліптеріс болотяний, що рекомендовані до внесення в Червоний список Київської області. У водоймах, утворених річками Жидок та Хохора трапляється також рідкісна комахоїдна рослина альдрованда пухирчаста, яку занесено до Червоної книги України. Особливу цінність становить фауна хребетних тварин та риб. На території проєктованого НПП поширена сова сіра, сич хатний, яструб великий та підсоколик великий. Усі ці птахи охороняються згідно з Додатком II Бернської Конвенції. З осілих птахів велику цінність становлять популяції гніздуючих тут червонокнижних лелеки чорного та орлана-білохвоста.

На території проєктованого НПП відомо три археологічні пам'ятки: поселення часів бронзи у с. Дудки та с. Ритні, а також курганна група у с. Завадівка.

Джерело: Наукове обґрунтування створення Національного природного парку «Дніпровсько-Тетерівський». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

2. Біосферний заповідник у зоні відчуження ЧАЕС

У зоні відчуження ЧАЕС планується створити біосферний заповідник площею 260000 га. У 2005 році громадська організація «Зелена Україна» виконала проект «Підготовка наукового обґрунтування створення нового заповідного об'єкта — біосферного заповідника «Чорнобильська зона». Зонування проектного заповідника запропоновано у відповідності із зонуванням зони відчуження ЧАЕС за рівнями забруднення її радіонуклідами. До заповідної зони мають бути включені п'ятикілометрова зона забруднення, гирло р. Прип'яті, лісові масиви та перелоги північніше залізниці, ліси та перелоги на південь від залізниці в межах лінії с. Клівіни — Товстий ліс — Бовище — Луб'янка до р. Ілля, лісовий масив у центральній частині Дитятківського лісництва, смуга чорновільхового лісу вздовж дренажного каналу Зимовище-Брагинка, північна частину Машівського лісництва, лівобережні заплаву р. Прип'ять в межах р. Муравка — Краснянський старик між новою і старою дамбами, перелоги біля сіл Когород — Роз'їждже, перелоги в лівобережній заплаві р. Ілля на південь від с. Ільїнці та перелоги між селами Вільшанка — Стара Рудня — Весняне між р. Ілля та трасою Чорнобиль-Поліське. Решту ділянок пропонується включити у буферну зону та зону антропогенних ландшафтів. До складу проектного біосферного заповідника також необхідно включити загальнозоологічний заказник загальнодержавного значення «Чорнобильський спеціальний» площею 48870 га, який створено Указом Президента України від 13.08.2007р. № 700/2007.

Джерело: Проект «Підготовка наукового обґрунтування створення нового заповідного об'єкта — біосферного заповідника «Чорнобильська зона», 2005»

3. Національний природний парк «Дівички»

Проектований національний природний парк розміщується на лівому березі Канівського водосховища у Бориспільському районі Київської області. Територія НПП займає фрагмент терасованої алювіальної долини р. Дніпро. Об'єкт належить до Північнопридніпровської терасової низовинної області Лівобережно-Дніпровської лісостепової провінції.

Лучно-болотна рослинність території представлена невеликими фрагментами в межах заплавної частини проектованого НПП, а також на досить великих за площею заболочених ділянках. Найбільшу площу у проектованому національному парку займає псамофільна рослинність, представлена ксерофітними луками на верхівках та схилах піщаних гряд. Такі луки сформовані переважно кострицею Беккера, куничником наземним та келерією сизою. До складу флористичного ядра входять також щавель горобиний, миколайчики плоскі, гвоздика Борбаша, енотера дворічна, хвощ польовий, полин дніпровський, очитки шестирядний та їдкий, конюшина польова. Лісова рослинність представлена декількома головними типами: фрагментами соснових борів та суборів та листяних лісів на боровій терасі, а також листяними лісами заплави.

Особливу цінність становлять популяції денних та нічних хижих птахів, адже тут поширена сови сіра та вухата, сич хатній, яструб великий та підсоколик великий, канюк звичайний та зимняк. Усі ці птахи охороняються згідно Додатку II до Бернської Конвенції. На гніздуванні тут відмічені підорлик малий, зміїд, боривітер звичайний, шуліка чорний. Тут гніздується також орлан-білохвіст, що занесений до Червоної книги України. Комплекс островів та куртин очерету, є одним з найважливіших місць гніздування колоніальних водно-болотних птахів в акваторії середнього Дніпра. Тут розміщено колонії болотяних крячків — крячка білощокого та чорного. Відмічено гніздування чапель — сірої та рудої, чепури великої. Чапл сіра утворює дві колонії в центральній частині водосховища. Ці поселення розташовані в зарослях очерету поруч з гніздуваннями чепури великої. Відмічено також гніздування бугая та бугайчика, лебедя-шипуну, гуски сірої, водяної курочки, болотяного луня, ремеза та синиці вусатої. Всі ці види охороняються згідно Положень II і III Бернської конвенції. На піщаних дюнах також гніздує кулик-сорока, занесений до Червоної книги України. В середній частині Канівського водосховища на піщаному острові навпроти с. Балико-Щучинка розташовується колонія баклана великого, в якій нараховується близько 100 пар. Під час сезонних міграції велика кількість перелітних водоплавних птахів зупиняється в акваторії проектованого НПП для перепочинку (зокрема мартинові, брижачі, коловодники та кулики роду *Calidris*). Територію включено до міжнародної мережі ІВА територій BirdLife International за номером 017.

На території об'єкта відмічені горностай та видра, занесені до Червоної книги України.

Джерело: Наукове обґрунтування створення Національного природного парку «Дівички». Укладачі: Прекрасна Є. П., Василюк О. В., Домашевський С. В., Парнікоза І. Ю., Фатікова М. А., Надеїна О. В., Норенко К. М.

4. Національний природний парк «Подесіння»

Проектований НПП «Подесіння» займає територію всієї української частини заплави річки Десни орієнтовною площею 407139,3 га. У межах Чернігівської області проектований НПП займає приблизно 387040,9 га, Київської — близько 20 098,46 га у межах Вишгородського та Броварського районів. Створення об'єкта передбачене Указом Президента України від 1.12.2008 р. № 1129/2008.

На території проектованого НПП зустрічаються види, занесені до Червоної книги України: любка зеленоквіткова, лілія лісова, водяний горіх плаваючий, сальвінія плаваюча, плаун річний, пальчатокорінники Фукса, м'ясочервоний, травневий. У заплаві Десни також поширені види, що охороняються на обласному рівні в Чернігівській області: латаття біле та сніжно-біле, валеріана висока, віхалка гілляста, та рідкісні у регіоні водні рослини: кушир плоскоостий, різуха велика. В урочищі Долматів ліс, що знаходиться нижче гирла р. Івотка, виявлено реліктову папороть — страусове перо звичайне. На території майбутнього НПП поширені рідкісні рослинні угруповання, занесені до Зеленої книги України: формації водяного горіха плаваючого, сальвінії плаваючої, а також глечиків жовтих та латаття сніжно-білого. Тут гніздяться чернь білоока та коловодник ставковий, занесені до Червоної книги України. Заплава Десни відіграє також значну роль як одне з небагатьох постійних місць мешкання в Україні рідкісного кулика — баранця великого, що занесений до Міжнародної Червоної книги та списку глобально вразливих птахів Європи.

У долині Десни наявні дві території, що входять до переліку водно-болотних угідь міжнародного значення, що знаходяться під охороною Рамсарської конвенції: № 1 — «Заплава Десни», № 2 — «Заплава Десни між м. Остер та с. Смолин».

До території проектованого НПП на території Київської області входять існуючі заказники загальнодержавного значення «Дніпровсько-Деснянський» та «Журавлиний», а також заказники місцевого значення «Чернинський» та «Пірнівський».

Джерело: Наукове обґрунтування створення Національного природного парку «Подесіння». Укладачі: Акімов І. А., Мосякін С. Л.,

Костюшин В. А., Василюк О. В., Іноземцева Д. М., Полянська К. В.,
Борисенко К. А.

5. Національний природничий парк «Росичі»

Об'єкт площею 1 305 га розташований на околицях сіл Дешки, Бі-
ївці, Калинівка, Половецьке та Москаленки Богуславського району.
Тут, у середній течії р. Рось в межах її заплави наявні природні ді-
лянки, поєднані у цілісну екосистему, які є мережею розгалужених
балок та мішаних лісів. Це один із залишків типового для Наддніп-
рянщини балково-заплавного ландшафту. Це знижена місцевість,
частково заросла лозою, навколо зростає сосново-березовий ліс, з до-
мішкою вільхи, осоки, дуба червоного, верби, віком 50–70 років. Фло-
ристичне ядро, досить різноманітне. Тут зростають цінні види
лікарських рослин: звіробій, цикорій, парило звичайне. Особливу при-
родну цінність мають острови р. Рось, які є місцем гніздування чаплі
сірої, лебедів-шипунів та інших видів водно-болотних птахів. Також
тут мешкають бобри, ондатри, наявне поселення борсуків.

Джерело: Наукове обґрунтування створення Національного при-
родного парку «Росичі». Укладачі: Люрин І. Б., Пидюра П. І.

6. Ботанічний заказник загальнодержавного значення «Коженицький»

Територія, пропонована для створення заказника, знаходиться в се-
редній течії Росі і включає ділянки право- і лівобережної заплави,
русло, борову та лесову тераси лівого берега. Адміністративно об'єкт
розташований у Білоцерківському районі, між с. Шкарівка і с. Коженики.

Рослинність території, що пропонується для створення заказ-
ника, представлена водною, болотною, лучною (гігромезофітні та
мезофітні луки) та ліською рослинністю (заплавні вільхові та вер-
бові ліси, борові соснові ліси, грабові та дубово-грабові ліси лесової
тераси). На території відмічено локалітети 26 рідкісних видів, зок-
рема: 1 виду, що занесений до Червоного списку МСОП (ластовень
руський); 5 видів, занесених до Червоної книги України (підсніж-
ник білосніжний, любка дволиста, любка зеленоквіткова, пальчато-
корінник травневий, скополія карніолійська); 3 видів з Червоного
списку водних макрофітів України (вольфія безкоренева, латаття
біле, глечики жовті); 17 видів, що потребують регіональної охорони
(аконіт Бессера, осока болотна, шабельник болотний, верес
звичайний, пальчатокорінник травневий, наперстянка великоквіт-
кова, косаріки черепитчасті та ін.).

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника загальнодержавного значення «Коженицький». Укладач: Куземко А. А.

Території та об'єкти місцевого значення

7. Іхтіологічний заказник місцевого значення «Косівський»

Територія заказника включає ділянку річки Рось від греблі в с. Косівка до с. Рачки Володарського району. Загальна площа об'єкта складає 82 га. Землекористувачами вказаної території є Косівська, Зрайківська, Рачківська сільські ради.

Ботанічну цінність об'єкту становлять угруповання водних макрофітів, в тому числі глечики жовті, що включені до Зеленої книги України. Серед макрофауни зареєстровано 80 видів макрозоофітосу, 22 види зооперифітону, 54 види макрозообентосу, що створюють харчову базу для живлення більшості видів риб. На даній ділянці Росі мешкають 19 видів риб, а саме: ялець звичайний, плітка звичайна, краснопірка звичайна, верховодка звичайна, верховка звичайна, гірчак європейський, чебачок амурський, пічкур звичайний, короп звичайний (сазан), карась сріблястий, щипавка звичайна, минь річковий, сом європейський, триголкова колючка, судак звичайний, окунь звичайний, йорж звичайний, бичок пісочник, бичок цуцик. Шість видів охороняються III Додатком Бернської конвенції: гірчак європейський, верховка звичайна, щипавка звичайна, сом європейський, бички пісочник та цуцик. У Червоному списку Міжнародного союзу охорони природи короп і бичок пісочник зазначаються як недостатньо вивчені. Особливої уваги заслуговують такі рідкісні види як ялець звичайний і минь річковий.

Джерело: Наукове обґрунтування створення іхтіологічного заказника місцевого значення «Косівський». Укладачі: Куцонь Ю. К., Парнікоза І. Ю., Василюк О. В.

8. Іхтіологічний заказник місцевого значення «Білоцерківський»

Проектований заказник розташовується в Білоцерківському районі та має площу 60 га. Об'єкт включає ділянку річки Рось від греблі в с. Глибичка до верхньої межі дендропарку «Олександрія».

У складі флори даної території присутні регіонально-рідкісні види, такі як асплений північний, що зрідка трапляється по розщелинах гранітних виходів. На степових схилах понад Россю подекуди лишилися фрагменти заростей ковили волосистої, що занесена до

Червоної книги України, а її угруповання — Зеленою книгою України. Також трапляється сон лучний, що також занесений до Червоної книги України. На ділянці Росі, яка пропонується до заповідання, мешкають 26 видів риб, а саме: головень європейський, плітка звичайна, краснопірка звичайна, верховодка звичайна, верховка звичайна, лящ звичайний, білизна європейська, товстолобик білий, гірчак європейський, чебачок амурський, пічкур звичайний, короп звичайний (сазан), карась сріблястий, лин звичайний, щипавка звичайна, в'юн звичайний, сом європейський, щука звичайна, мала південна колючка, триголкова колючка, судак звичайний, окунь звичайний, йорж звичайний, бичок пісочник, бичок гонець, бичок цуцик. Десять видів охороняються III Додатком Бернської конвенції: білизна європейська, гірчак європейський, верховка звичайна, щипавка звичайна, в'юн звичайний, сом європейський, бички пісочник, гонець та цуцик. В'юн звичайний має категорію LR/nt (відносно благополучний, проте близький до загрозливого стану) у Червоному списку Міжнародного союзу охорони природи (IUCN), а білизна європейська, короп звичайний, бички пісочник та гонець зазначаються в цьому списку як недостатньо вивчені. Ядро іхтіофауни даної ділянки становлять аборигенні, цінні у промисловому значенні види риб реофільного комплексу.

Джерело: Наукове обрuntuвання створення іхтіологічного заказника місцевого значення «Білоцерківський». Укладачі: Куцонь Ю. К., Парнікоза І. Ю., Василюк О. В.

9. Лісовий заказник місцевого значення «Макіївська дача»

Лісове урочище «Макіївська дача» розташоване на південно-західній околиці с. Макіївка Білоцерківського району на землях Макіївської сільської ради. Урочище знаходиться в межах кв. 137 та 138 Білоцерківського лісництва ДП «Білоцерківського лісове господарство» та має площу 135,0 га.

«Макіївська дача» є залісною балкою, засадженою переважно дубовим лісом понад 280 років тому. Завдяки відсутності лісгосподарських заходів протягом багатьох десятиліть, в урочищі відновився повноярусний природний ліс. Дном балки протікає природний струмок, що є ділянкою витоків р. Красна. Струмок утворює ставки (частина з яких в минулому створена бобрами) та заплаву, порослу очеретами та болотними природними комплексами (площа плеса та інших водно-болотних угідь загалом становить 25,4 га). Також до складу урочища входить і виділ заплавного вільхового

лісу. Перший ярус представлений дубом черешчатим, липою серце-листою, ясенем звичайним, кленом гостролистим, вільхою чорною, березою бородавчастою. Другий ярус формує горобина звичайна, липа серцелиста, ліщина лісова. На території лісового масиву зустрічається асоціація липово-дубових та кленово-липово-дубових лісів яглицевих, що занесена до Зеленої книги України. Серед трав'яного ярусу домінують неморальні види — зірочник ланцетовидний, яглиця звичайна, копитняк європейський, ряс порожнистий, ряс ущільнений, зеленчук жовтий, гравілат річний, медунка темна. Серед видів, що занесені до Червоної книги України зустрічається підсніжник звичайний (II категорія охорони). Водно-болотні угіддя зайняті специфічними рослинними угрупованнями, які представлені типовою лучною (верба попеляста, плакун верболистий, деревій майже звичайний, вербозілля лучне та звичайне, костриця лучна) та водно-болотною рослинністю (зустрічається декілька видів осок та ситників, очерет звичайний, рогіз вузьколистий).

Серед тварин є представники різних фауністичних комплексів. Серед комах до Червоної книги України занесені вусач великий дубовий західний, жук-олень, приурочені до старовікових дібров а також стрічкарка блакитна, вусач мускусний — представники при-заплавних комплексів. Поза лісовим масивом на території степових біотопів, прилеглих до урочища з заходу зустрічаються також ма-хаон, подалірій, бджола-тесляр фіолетова. Серед земноводних тут можна зустріти комплекс зелених жаб, жабу трав'яну та гостро-морду, ропуху звичайну, тритонів звичайного і гребінчастого та квакшу звичайну, що включена до Європейського червоного списку. На території Макіївської дачі постійно зустрічається вуж звичай-ний, на узліссях — ящірка прудка. Трапляється черепаха болотна. Найчисельнішою і водночас найцікавішою в науковому плані гру-пою тварин «Макіївської дачі» є птахи. Старовіковий ліс, що займає значну частину урочища, має велику кількість дуплистих дерев, що дають притулок для багатьох птахів. Зокрема, в урочищі регулярно відмічаються велика, чубата, блакитна та довгохвоста синиці, по-взики, вівчарики, дрозди, сойка, чотири види дятлів. Серед нічних хижих птахів, урочище населяють сови сіра та вухата. Денні хижі птахи, що постійно зустрічаються тут, переважно використовують цю територію для полювання. Такими видами є канюк звичайний, яструби малий та великий, лунь очеретяний. Звичайними видами є дикі голуби: припутень, голуб-синяк та горлиця звичайна. На став-ках постійно зупиняються лебеді, гуси, ряд видів качок, кулики та

крячки. У межах урочища розміщена змішана колонія чапель (сіра, чепура велика та руда). Велика кількість видів птахів, які зустрічаються у проєктованому заказнику, охороняються Бернською конвенцією. На території урочища серед ссавців звичними видами є козуля європейська, кабан, заєць сірий, білка звичайна та велика кількість видів дрібних гризунів та комахоїдних тварин (у т.ч. їжак білочеревий та бурозубки). З хижаків тут мешкає лисиця звичайна, ласка, борсук, бобр, ондатра, а також занесена до Червоної книги України видра річкова. Дуплисті дерева урочища дають притулок для шістьох видів рідкісних кажанів, серед яких вечірниця мала та нічниця ставкова, що охороняються Червоною книгою України.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Макіївська дача». Укладачі: Костюшин В. А., Василюк О. В., Парнікоза І. Ю., Сіренко І. П.

10. Регіональний ландшафтний парк «Рось»

Територія, пропонується для створення парку, охоплює гирлову частину р. Рось, заплаву річки у пониззі, ділянку борової тераси долини Росі на перетині із боровою терасою Дніпра, а також частину лесової тераси лівобережної частини пониззя у Богуславському районі Київської області та на суміжних територіях у Черкаській області.

На території, що пропонується для створення РЛП, відмічені локалітети 56 рідкісних видів. Серед них: козельці українські, занесені до Європейського Червоного списку; 15 видів, занесених до Червоної книги України (у т.ч. гронянка півмісяцева, пальчатокорінник травневий, вовчі ягоди пахучі, зелениця сплюснута, гніздівка звичайна, зозулинці блощичний, салеповий, шоломоносний, болотяний, любка дволиста та зеленоквіткова, сон лучний, сальвінія плаваюча, ковила дніпровська, водяний горіх плаваючий); 11 видів з Червоного списку водних макрофітів України (жовтець водяний, виринниця весняна, кушир підводний, хотонія болотна, латаття біле та сніжно-біле, глечики жовті, рдесники альпійський, сплюснутий та волосовидний, пухирник малий); 28 видів, що потребують регіональної охорони (адоніс весняний, астрагал мінливий, верес звичайний, волошка дніпровська, зіноваті дніпровська та ліндемана, зимолюбка зонтична та ін.).

Джерело: Наукове обґрунтування створення регіонального ландшафтного парку «Рось». Укладач: Куземко А. А.

11. Заказник місцевого значення «Вільшаницький»

Проектований заказник розташований у заплаві лівого берега Росі в середній течії річки, територія також включає ділянку лесової тераси.

На території проектного заказника переважає лісова рослинність (заплавні вільхові та грабово-дубові ліси лесової тераси), а також лучна (ігромезофітні луки). У деревостані лісів переважає вільха чорна, граб, дуб черешчатий, липа серцелиста. На луках відмічені угруповання лепешняка великого. До рідкісних видів флори відносяться локалітети двох видів, що занесені до Червоної книги України (коручки болотна та морозниковидна).

Джерело: Наукове обґрунтування створення заказника місцевого значення «Вільшаницький». Укладач: Куземко А. А.

12. Ботанічний заказник місцевого значення «Томилівський»

Проектований заказник розташовується на лівобережній заплаві та лесовій терасі середньої течії р. Росі. Адміністративно він знаходиться у Білоцерківському районі між селами Томилівка і Бірюки.

На території об'єкта відмічені локалітети 8 рідкісних видів, у т.ч. занесених до Червоної книги України пальчатокорінника травневого та любки зеленоквіткової а також 6 видів, що потребують регіональної охорони (теліптерис болотний, пухівка багатоколоса, білозір болотяний, тризубець болотяний, мятлик торф'яний, півники угорські).

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Томилівський». Укладач: Куземко А. А.

13. Ботанічний заказник місцевого значення «Половецький»

Проектований заказник знаходиться на околицях с. Половецьке у Білоцерківському районі на лівому березі р. Рось (середня течія), в долині малої притоки Росі, яка пересихає.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Половецький». Укладач: Куземко А. А.

14. Ботанічний заказник місцевого значення в околицях с. Пугачівка

До заповідання пропонується ділянка заплавної луки з рідкісними видами рослин площею біля 30 га на лівому березі річки Рось, в околицях села Пугачівка Білоцерківського району.

Рослинний покрив ділянки є одним з найбільш цінних осередків лучної рослинності в Київській області. Основу травостою

утворюють мітлиця велетенська та китник тростинний. Також зустрічаються деревій звичайний, буквиця лікарська, відкаси́к Біберштейна, розхідник звичайний, гірчак зміїний, герань лучна тощо. У ранньовесняній синузії домінують пшінка весняна та рідкісний рябчик шаховий, занесений до Червоної книги України.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення в околицях с. Пугачівка. Укладачі: Мельник В. І., Накоп'юк І. П., Шевченко Д. Ю.

15. Ботанічний заказник місцевого значення у Сухоліському лісництві

Проектований заказник є унікальним масивом широколистяного лісу в Сухоліському лісництві (кв. 18, 19, 28) ДП «Білоцерківське лісове господарство». Площа ділянки 30 га.

Лісова рослинність проектованого заказника представлена широколистяним лісом віком 35–50 років. Крім дуба звичайного до складу деревостану входять вільха чорна, береза повисла, осика, клен гостролистий. Чагарниковий ярус утворений ліщиною звичайною і бруслиною європейською. На території проектованого заказника виявлено рідкісний вид флори України — рябчик шаховий, що занесений до Червоної книги України, а також охороняється в багатьох країнах Європи. В ранньовесняній синузії трав'янистого покриву домінують пшінка весняна та рябчик шаховий. Відбувається природне поновлення лісу.

На території об'єкта знаходиться низове болото з осоковою рослинністю та ставок. У складі трав'янистого покриву виявлені осока рання, підмаренник чіпкий, герань лучна, розхідник звичайний, первоцвіт весняний, медунка темна, жовтець золотистий, чемериця лобелієва, фіалка запашна.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення у Сухоліському лісництві. Укладачі: Мельник В. І., Накоп'юк І. П., Шевченко Д. Ю.

16. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб Синявський»

Об'єкт розташований на території Богуславського району Київської області у вид. 7 кв.27 Бушівського лісництва ДП «Богуславське лісове господарство» та займає площу 0,02 га. Проектована ботанічна пам'ятка природи представляє собою дуб черешчатий, висотою 28 м та охопленням 3,8 м.

Джерело: Наукове обґрунтування створення пам'ятки природи місцевого значення «Синявський дуб». Укладачі: Василюк О. В., Богомаз М. В.

17. Ландшафтний заказник місцевого значення «Бівецький»

Ділянка заплави та балкова система р. Рось між селами Біївці та Москаленки, що на південному сході Богуславського району Київщини, є одним із небагатьох залишків типового для Наддніпрянщини балково-заплавного ландшафту в районі. Територія площею 830 га розташована на землях Бівецької сільської ради.

Діброви на території проектного заказника представлені асоціаціями дуба. Підлісок рідкий, складається з поодиноких кущів глоду, степової вишні, бруслин бородавчастої, європейської та ін. На схилах глибоких балок поширені грабово-осокові діброви. У нижній частині схилів у трав'янистому ярусі багато яглиці та маренки пахучої, а на дні балок — левурди. Територія об'єкта є місцем поширення низки занесених до Червоної книги України комах, зокрема: махаона, подалірія, пістрянки веселої та бражника Прозерпіни.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Бівецький». Укладачі: Костюшин В. А., Подобайло А. В., Остапченко Л. І, Василюк О. В.)

18. Ландшафтний заказник місцевого значення «Луки над річкою Павлівка».

Проектований заказник включає фрагмент лівобережної заплави Дніпра на південно-західній околиці земель Головурівської сільської ради Бориспільського району. Площа об'єкта — 145 га.

Основними групами рослинності є: піщані луки, справжні луки, болотисті луки та болота, прибережно-водна та водна рослинність. Піщані луки сформовані в основному з вівсяниці Беккера, куничника наземного та келерії сизої. Флористичне ядро формують щавель горобиний, миколайчики плоскі, енотера дворічна, гвоздика Борбаша, полин Маршала, очитки звичайний та їдкий. В складі таких угруповань зустрічаються козельці та щавель українські та жовтозілля дніпровське, занесені до Європейського Червоного списку, а також такі малопоширені рослини, як очиток шестирядний, що знаходиться тут на східній межі свого ареалу. У справжніх луках переважають угруповання вівсяниці лучної, тонконогу лучного та пирію повзучого. На бідніших ґрунтах поширені

угруповання лисохвосту та тимофіївки лучних. Болотисті луки представлені угрупованнями осоки гострої, рідше лепешняку великого. З регіонально-рідкісних видів тут зустрічаються червонокнижні півники сибірські та тирлич звичайний. Також тут виявлені два види орхідних, що занесені до Червоної книги України: коручка болотна та пальчатокорінник м'ясочервоний. Суто болотяна рослинність представлена такими видами, як півники болотяні, вербозілля звичайне, плакун верболистий. Основу водних угруповань формують рдесники пронизанолистий, гребінчастий, блискучий та плаваючий, елодея канадська, ряски мала та трироздільна. Особливої цінності зазначеним водоймам надає присутність рідкісних угруповань водних рослин, занесених до Зеленої книги України: угруповання глечиків жовтих, латаття білого, а також сальвінії плаваючої. В тутешніх водоймах трапляється також найменша квіткова рослина на землі — вольфія безкоренева.

Вказана територія є середовищем існування комах, занесених до Червоної книги України: дозорця-імператора, кордулегастера кільчастого, стрічкарки блакитної, махаона, поліксени, вусача мускусного та ін. Внутрішні водойми населяють наступні види риб: щипавка звичайна, йорж Балона, синець звичайний, чехоня звичайна, білизна європейська, сом європейський, що охороняються згідно з Бернською конвенцією. Територію об'єкта заселяє 9 видів амфібій, з яких квакша звичайна, тритон гребінчастий та кумка червоночерева охороняються міжнародною Червоною книгою, а часничниця звичайна, ропуха зелена та жаба гостроморда — Бернською конвенцією. З поширених плазунів ящірка зелена, ящірка прудка та черепаха болотна охороняються Бернською конвенцією. Найбільш численною групою тварин на вказаній території є птахи. Серед хижих видів тут відмічені боривітер звичайний та шуліка чорний. Під час осіннього прольоту тут трапляються качки: чорна чубата, гоголь а також кулики. Зустрічаються також гагари червононошія та чорноношія, мартини сивий та звичайний, середній крохаль та луток.

Територія об'єкта входить до складу Дніпровського екологічного коридору та є рекомендованою до надання статусу водно-болотного угіддя міжнародного значення.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Луки над річкою Павлівка». Укладачі: Парнікоза І. Ю., Василюк О. В.

19. Ландшафтний заказник місцевого значення

«Болота Кругле та Шапчине»

Проектований заказник включає фрагмент лівобережної на-дзаплавної тераси в межах земель Головурівської сільради Бориспільського району. Територія включає ділянку заплавних луків Дніпра. Площа об'єкта — 1100 га.

Ліси борової тераси представлені переважно розвиненими трьох-чотирьох'ярусними сосняками, до яких домішуються дуб черешчатий та подекуди дуб північний. Вказані ліси є найбагатшими у Середньому Подніпров'ї фрагментами сосново-орлякових лісів. З червонокнижних видів у складі таких угруповань слід відзначити великі популяції сону розкритого та менші — сону лучного. На території проектного заказника виявлено також популяції плауну булавовидного — виду, що в останні роки потерпає від людського збору для різноманітних виробів.

Серед амфібій зустрічаються квакша звичайна, тритон гребінчастий та кумка червоночерева охороняються міжнародною Червоною книгою, а часничниця, зелена ропуха та жаба гостроморда — Бернською конвенцією. З поширених тут плазунів ящірка прудка та черепаха болотна також охороняються Бернською конвенцією. Птахи цієї території представлені передусім різноманіттям горобиних. Тут також зустрічається п'ять видів дятлів, серед яких найбільший у Європі — жовна чорна, сови сіра та вухата, сич хатний, яструб великий, підсоколик великий, канюк звичайний. Усі ці птахи охороняються згідно з Додатком II до Бернської Конвенції. На гніздуванні тут також відмічені підорлик малий, зміїд, шуліка чорний — види, занесені до Червоної книги України. Із ссавців на території об'єкта мешкають великі популяції кабана та козулі європейської. Поширеними є заєць сірий, а також дрібні мишовидні гризуни та комахоїдні. Трапляються тут також і червонокнижні кажани (вечірниця мала та нічниця ставкова).

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Болота Шапчине та Кругле». Укладачі: Василюк О. В., Прекрасна Є. П.

20. Ландшафтний заказник місцевого значення

«Болота Карань та Глуховщина»

Проектований заказник включає фрагмент лівобережної на-дзаплавної тераси в межах земель Головурівської сільради Бориспільського району. Територія включає ділянку болотного комплексу,

що простягається через територію сільської ради із заходу на схід. Площа об'єкта — 1500 га.

Проектований заказник прилягає до території іншого об'єкту, заповідання якого запропоноване нами — ландшафтного заказника місцевого значення «Болота Кругле та Шапчине». Флора і фауна обох проєктованих заказників аналогічна.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Болота Карань та Глуховщина». Укладачі: Василюк О. В., Парнікоза І. Ю., Прекрасна Є. П.

21. Ландшафтний заказник місцевого значення «Процівські луки»

Об'єкт включає заплаву Дніпра (лівобережну заплаву, острови та водну поверхню водосховища) від острова Дикий на півночі до м. Українка на півдні. Адміністративно проєктований заказник знаходиться в межах Обухівського та Бориспільського районів в межах Процівської сільської ради. Площа об'єкта — 4000 га.

Рослинність вказаної території представлена такими основними групами: піщаними луками, справжніми луками, болотистими луками та болотами, заплавленими лісами, прибережно-водною та водною рослинністю. Піщані луки займають найбільшу площу і найвищі елементи рельєфу. Вони сформовані в основному з вівсяниці Беккера, куничника наземного та келерії сизої. Флористичне ядро проєктованого заказника формують щавель горобиний, миколайчики плоскі, енотера дворічна, гвоздика Борбаша, полин Маршала, очитки звичайний та їдкий. В складі таких угруповань зустрічаються козельці та щавель українські та жовтозілля дніпровське, занесені до Європейського Червоного списку, а також такі малопоширені рослини, як очиток шестирядний, що знаходиться тут на східній межі свого ареалу. У справжніх луках переважають угруповання вівсяниці лучної, тонконогу лучного та пирію повзучого. На бідніших ґрунтах поширені угруповання лисохвосту та тимофіївки лучних. Флористичне ядро таких лук найбагатше. Тут зустрічаються типово лучні види: волошка лучна, суховершки звичайні, зозулин цвіт, цибуля гранчаста, конюшини гірська та альпійська. У комплексі зі справжніми луками на території об'єкта по знижених зволжених ділянках прилеглих до водойм сформувалися болотисті луки. Вони представлені угрупованнями осоки гострої, рідше лепешняку великого. Флористичне ядро в них утворюють такі гідрофільні види, як гадючник в'язолистий, щавель кінський, хвощ

річковий, плакун верболистий, вербозілля звичайне та ін. З регіонально-рідкісних видів тут зустрічаються півники сибірські та тирлич звичайний. Півники сибірські представлено великою повночленною популяцією. На вологіших ділянках зростають також малопоширені види: валеріана лікарська та мітлиця велетенська. Реліктова водна папороть сальвінія плаваюча, яка зустрічається в межах об'єкту, занесена до Червоної книги України. У тутешніх водоймах трапляється також надзвичайно цікава водна комахоїдна рослина — пухирчатка.

Відповідно до різноманіття рослинних комплексів різноманітним є і тваринний світ вказаної території. Це середовище існування різних видів комах, занесених до Червоної книги України: дозорця-імператора, кордулегастера кільчастого, стрічкарки блакитної, джмеля вірменського та яскравого, махаона, поліксени, вусача мускусного та ін. Їх збереження нерозривно пов'язане з існуванням острівних ландшафтів. Акваторію Дніпра та внутрішні водойми населяють такі види риб, як щипавка звичайна, йорж Балона, синець звичайний, чехоня звичайна, білизна європейська, сом європейський, що охороняються згідно з положеннями Бернської конвенції. Територію об'єкта населяє 9 видів амфібій, з яких квакша звичайна, тритон гребінчастий та кумка червоночерева охороняються міжнародною Червоною книгою, а часничниця звичайна, ропуха зелена та жаба гостроморда — Бернською конвенцією. З поширених плазунів ящірка зелена, ящірка прудка та черепаха болотна охороняються Бернською конвенцією, а змія мідянка звичайна — Червоною книгою України. Найбільш численною групою тварин є птахи, значна кількість видів яких є рідкісними або зникаючими. Окрім розмаїття горобиних, тут на гніздуванні відмічені боривітер звичайний, шуліка чорний, підсоколик великий, а також сови сіра, вухата та болотяна. Багатство дрібних птахів приваблює на полювання хижих птахів, що гніздують в околицях проектного заказника: великого та малого яструбів та канюка звичайного. Усі перелічені птахи охороняються Бернською конвенцією. Саме тут нерідко можна побачити і найбільшого в Україні орла — орлана білохвоста, якого занесено до Європейського Червоного списку, міжнародної та української Червоних книг. На території об'єкта відмічений горностаї, занесений до Червоної книги України, видра, що крім Червоної книги України занесена до Європейського Червоного списку та Бернської конвенції. ну проектованому заказнику зустрічаються куниця кам'яна та тхір лісовий охороняються Бернською конвенцією.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Процівські луки». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

22. Ландшафтний заказник місцевого значення

«Тетерівський бір»

Об'єкт розташований у Бородянському районі, його територія включає кв. 57, 58, 72, 73 Потапанського ДП «Тетерівське лісове господарство». Загальна площа об'єкта — 200 га.

Рослинність вказаної території представлена мішаним середньовіковим та пристигаючим деревостаном, який утворений сосною звичайною, дубом черешчатим та березою бородавчастою. У другому ярусі високого підросту часто зустрічається рідкісний вид для Київської області — ялівець звичайний. Серед трав'янистих рослин зустрічаються п'ять видів, що занесені до Червоної книги України — плаун колючий, діфазіаструм сплюснутий, сон лучний, сон розкритий та коручка черемниковидна. У проектованому заказнику зростають також рідкісні для Київщини види — плаун булавовидний та конвалія травнева.

На території об'єкта мешкає сіра ропуха, вуж звичайний та гадюка звичайна. Поширена тут прудка ящірка, що охороняється Бернською конвенцією (Додаток II). Серед птахів в межах проектованого заказника зустрічаються канюк звичайний та зміїд — вид занесений до Червоної книги України. Теріофауна даної території представлена козулею європейською, кабаном та ласкою, низкою видів дрібних ссавців

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Тетерівський бір». Укладачі: Безусько А. Г., Борейко В. Є.

23. Ландшафтний заказник місцевого значення

«Мирчанський»

Територія проектованого заказника знаходиться у підпорядкуванні Мирчанської сільської ради Бородянського району та має площу 30 га. Об'єкт є болотними луками та середньовіковими листяними лісами. З рідкісних видів тут трапляються такі орхідеї, як пальчатокорінники м'ясочервоний та Фукса, а також коручка черемниковидна.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Мирчанський». Укладачі: Богомаз М. В., Василюк О. В.

24. Ландшафтний заказник місцевого значення «Клавдієвська діброва»

Проектований заказник розташований у Бородянському районі, його територія площею 100 га включає кв. 80 та 81 Клавдієвського лісництва Клавдієвського державного лісового господарства.

Рослинність вказаної території представлена мішаним та широколистяним стиглим деревостаном, який утворений сосною звичайною, дубом черешчатим, березою бородавчастою, грабом звичайним та вільхою чорною. Найбільшу природну цінність проектованого заказника становлять лісові території вздовж річки та болота, де зустрічаються ділянки дубово-грабового лісу віком від 100 до 150 років. У другому ярусі високого підросту зустрічаються горобина звичайна та клен гостролистий. Трав'яний покрив утворюють анемона жовтецева та дібровна, ряс ущільнений і порожнистий, фіалка собача та запашна, зірочник ланцетолистий, вовче тіло болотне, зеленчук жовтий, собача кропива, підмаренник чіпкий, петрів хрест. Серед рослин, що занесені до Червоної книги України тут зустрічаються два види — булатка довголиста та цибуля ведмежа або черемша. На території проектованого заказника зростають два рідкісних для Київської області види: проліска дволиста і конвалія травнева. Рідкісна ентомофауна проектованого заказника представлена двома видами, що занесені до Червоної книги України — махаоном та жуком-оленом. Серед земноводних та рептилій на території об'єкта мешкають ропуха звичайна, вуж звичайний, гадюка звичайна. Поширені також ящірка прудка та веретільниця ламка, які охороняються Бернською конвенцією (Додаток II). Орнітофауна представлена дятлами та повзиком, декількома видами синиць, голубом-синяком. Серед ссавців зустрічаються козуля європейська, кабан, лисиця звичайна, заєць сірий та типовий для регіону набір видів дрібних ссавців — гризунів та комахоїдних.

Джерело: Наукове обґрунтування створення заказника місцевого значення «Клавдієвська діброва». Укладачі: Безусько А. Г., Борейко В. Є.

25. Ландшафтний заказник місцевого значення «Луб'янські ліси»

Територія проектованого заказника розташована між населеними пунктами Луб'янка та Здвиженка Бородянського району і має площу 1000 га. Об'єкт є дібровою віком понад 150 років, а також цінним місцезростанням булатки довголистої, зозулиних черевичок та ведмежої цибулі.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Луб'янські ліси». Укладачі: Богомаз М. В., Василюк О. В.

26. Ландшафтний заказник місцевого значення «Вільховий»

Об'єкт є вільховим лісом з прилеглою заплавою і знаходиться у нижній течії р. Тетерів. Загальна площа проектованого заказника — 45 га. Землекористувачем вказаної території є ДП «Тетерівське лісництво» (83 кв. Тетерівського лісництва).

Рослинність проектованого заказника представлена лісом з вільхи, берези бородавчастої та пухнастої, верби попелястої. У трав'янисто-моховому покриві ростуть болотні, лучні та лісові види: квасениця звичайна, анемона дібровна, теліптерис болотний. Серед осок представлені осока берегова, осока гостра, осока видовжена. Добре розвиненою тут є прибережна водна рослинність, флористичне ядро якої утворюють рогіз вузьколистий, очерет звичайний, куга озерна, стрілолист, частуха подорожникова.

Вказана територія є середовищем існування комах, занесених до Червоної книги України: дозорця-імператора, кордулегастера кільчастого, стрічкарки блакитної, махаона, вусача мускусного та ін. Територію об'єкта населяє 8 видів амфібій, з яких квакша звичайна, тритон гребінчастий та кумка червоночерева охороняються міжнародною Червоною книгою, а часничниця, ропуха зелена та жаба гостроморда — Бернською конвенцією. З поширених тут видів плазунів черепаха болотна охороняється Бернською конвенцією, а рідкісна неотруйна змія мідянка звичайна — Червоною книгою України. Найбільш численною групою тварин на вказаній території є птахи. Багатство дрібних птахів приваблює на полювання різні види хижих птахів — великого та малого яструбів, канюка звичайного. Усі ці птахи охороняються Бернською конвенцією. Окрім того, тут регулярно зустрічається лелека чорний, що занесений до Червоної книги України, а на прольоті — журавель сірий. Старі дуплисті дерева дають притулок для декількох видів кажанів. Серед них вухань звичайний та нічниця водяна, що охороняються Бернською конвенцією, а також нічниця ставкова, занесена до Європейського Червоного списку. Всі перелічені види кажанів занесені до Червоної книги України.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Вільховий». Укладачі: Василюк О. В., Парнікоза І. Ю., Коломицев Г. О.

27. Ландшафтний заказник місцевого значення «Урочище Росощі»

Територія проєктованого заказника площею 15 га знаходиться в межах с. Зазим'я Броварського району. Землекористувачем вказаної території є Броварське державне управління земельних ресурсів.

Об'єкт включає в себе болотисті різнотравні луки по берегах оз. Хома та р. Десни. Озеро, що є старицею річки, витягнулось зі сходу на захід. Береги його вкриті високими вербовими деревостанами, а також зберегли весь комплекс прибережно-водної рослинності. Зокрема, на плесах озера зустрічаються великі зарості латаття білого та глечиків жовтих, угруповання яких охороняються Зеленою книгою України. Крім того, тут зростає така рідкісна реліктова рослина, як сальвінія плаваюча, занесена до Червоної книги України, а асоціацію сальвінії — до Зеленої книги України. На берегах озера та його численних відгалуженнях масово зростає цінна лікарська рослина — лепеха, що в наслідок тотального збору потребує охорони. До червоної книги занесені півники сибірські, які внаслідок обривання квітконосів стають дедалі рідкіснішими на Київщині та орхідея пальчатокорінник травневий. Тут зростає чимало лікарських рослин, таких, як суховершки звичайні, валеріана лікарська, пижмо звичайне, коронарія зозуляча, живокіст, м'ята водяна, парило звичайне, подорожник ланцетний, череда трироздільна, щавлі кінський та кучерявий.

Розвинені заплавні ландшафти є запорукою виживання багатьох видів дикої фауни. Виявлені рідкісні види комах: занесені до Червоної книги України кордулегастер кільчастий, стрічкарка блакитна, дозорець-імператор, джміль моховий. Тут знаходять прихисток чимало рідкісних видів хребетних тварин: кумка червоночерева, що охороняється міжнародною Червоною книгою України, часничниця звичайна, ропуха зелена та жаба гостроморда, що охороняється згідно з Додатком II Бернської конвенції, мідянка звичайна, занесена до Червоної книги України. Під час осіннього прольоту тут відмічають чернь чубату, попелюха, крижня, креха великого, гоголя з Червоної книги України. На околицях с. Зазим'я в гніздовий період все ще можна почути деркача (Європейський Червоний список). Луки є цінними кормовими угіддями для лелек.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтної заказника місцевого значення «Урочище Росощі». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є., Клишта П. І.

**28. Ландшафтний заказник місцевого значення
«Калитянський»**

Територія проектного заказника знаходиться у підпорядкуванні Заворичанської сільської ради Броварського району та займає площу 5 га. Об'єкт є середньовіковим листяним лісом природного походження та місцезростанням зозулиних сліз яйцевидних — виду, занесеного до Червоної книги України.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Калитянський». Укладачі: Богомаз М.В., Василюк О.В.

**29. Ландшафтний заказник місцевого значення
«Зачарована Десна»**

Проектований заказник розташовується по берегах Десни на землях Броварського району. Площа становить 2031,32 га земель Вищедубечанського ДЛГ.

Рослинність об'єкта представлена цілковито заплавленими лісами з прилеглими до них комплексами прибережно-водної та водної рослинності. Комплекси заплавлених лісів сформовані головним чином з тополі чорної, верб ламкої та білої. Значною тут є також участь клену американського та розмаринолиста. У трав'яному ярусі таких лісів зустрічаються кропива дводомна, суниця лісова, хвилівник звичайний, конвалія травнева. Флористичне ядро прибережно-водної рослинності займають рогіз вузьколистий, очерет звичайний, куга озерна, стрілолист, сусак зонтичний, частуха ланцетна. Значну площу території об'єкта займають справжні та болотисті луки.

На території об'єкта трапляються всі види амфібій, наявні в цій частині заплави Десни з яких деревна жаба, тритон гребінчастий та кумка звичайна охороняються міжнародною Червоною книгою, а ропуха зелена та жаба гостроморда — Бернською конвенцією. Плазуни ящірка прудка та черепаха болотна, що мешкають тут, охороняються Бернською конвенцією. Серед птахів на гніздуванні відмічені підсоколик великий, боривітер звичайний, шуліка чорний, а також сови вухата та сіра. Під час міграцій на території проектного заказника можна зустріти також сову болотяну. Восени придеснянські лісові масиви є місцем відпочинку птахів, що летять на південь. Старі дуплисті дерева дають прихисток декільком видам кажанів.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Зачарована Десна». Укладачі: Атамась Н. С., Богомаз М. В., Сіренко І. П.

30. Ландшафтний заказник місцевого значення «Богданівські багна»

Проектований заказник розташований на території Броварського району Київської області на території Богданівської та Руднянської сільських рад на площі 70 га.

Рослинність вказаної території представлена післялісовими луками, заболоченими луками та болотами. Рослинний покрив заказника утворюють верба попеляста, вербозілля звичайне, плакун верболистий, калюжниця болотна, коронарія зозуляча, півники болотні, жовтець отруйний, валеріана звичайна, живокіст лікарський, подорожник індійський, дзвінець малий, а також декількома видами представлені осоки. Серед рослин тут зустрічаються два види, що занесені до Червоної книги України: пальчатокорінник м'ясочервоний та зозулинець болотний. Серед комах поширеними видами проектованого заказника є махаон — метелик, що занесений до Червоної книги України. Також тут зустрічається рідкісна для північних районів комаха — богомол звичайний. На території об'єкта мешкають ропуха звичайна, ропуха зелена, квакша звичайна, вуж звичайний, черепаха болотна, ящірка прудка — всі ці види охороняються Бернською конвенцією (Додаток II).

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Богданівські багна». Укладачі: Безусько А.Г., Борейко В.Є.

31. Ландшафтний заказник місцевого значення «Гайок у Глевасі»

Територія проектованого заказника знаходиться поблизу смт. Глеваха Васильківського району. Загальна площа об'єкта складає 16 га.

Об'єкт є цінним острівним листяним лісом, у якому починається невеликий струмок, який народжує річку Бобрицю, праву притоку р. Ірпінь. Окрім листяних лісів наявні вологі луки, а також заплавна рослинність витоків р. Бобриця. Флора урочища нараховує більш ніж 130 видів судинних рослин. Особливу цінність становлять популяції таких червонокнижних видів, як коручка чемерникова, коручка болотяна та пальчатокорінник м'ясочервоний, занесених до Червоної книги України

Тваринний світ урочища завдяки збереженості природного гідрорежиму також дуже різноманітний. Звичайними тут є такі червонокнижні комахи, як жук-олень, джміль яскравий, ксилокопи

звичайна та фіолетова, махаон. Територія об'єкту дуже сприятлива для збереження популяцій лісових та болотяних амфібій, плазунів, птахів та серед яких багато видів, що охороняються Бернською конвенцією. Із ссавців в урочищі поширені заєць сірий, нориця водяна та цілий ряд рідкісних лісових видів кажанів.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Гайок у Глевасі». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

32. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Ключ-Трава»

Пам'ятка природи є балкою, яка знаходиться на околицях с. Велика Бугаївка Васильківського району. Загальна площа об'єкта становить 1500 га.

Рослинність проектованого заказника представлена залишками листяних лісів та степовою рослинністю. Втім найбільшу цінність становить виявлена тут популяція рідкісної рослини, занесеної до Червоної книги України — гронянки напівмісяцевої. Збереженість степового флористичного ядра, а також деревостанів є причиною поширення таких видів, занесених до Червоної книги України, як махаон, пістрянка весела, джміль яскравий, ксилокопа звичайна та фіолетова.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічної пам'ятки місцевого значення «Ключ — трава». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

33. Ландшафтний заказник місцевого значення «Змієві Вали»

Урочище «Змієві вали» площею 7 га знаходиться в історичному центрі м. Василькова. Дана територія є комбінацією природної височини з крутими насипними валами часів Київської Русі. Урочище зайняте переважно степовою трав'янистою рослинністю. Тут наявні штучні насадження з липи серцелистої та дуба північного. Головну природну цінність урочища становить степовий флористичний комплекс, що зберігся у верхній та середній частині схилів у дуже багатому вигляді, що нараховує понад 100 видів. Основу його складають угруповання костриці скельної та пірїю проміжного. У верхній частині схилів поширені фрагменти асоціації ковили волосистої. Популяції невеличкі та перебувають під загрозою деградації. На схилах та гребені одного з валів виявлено також значні популяції регіонально-рідкісних видів — анемони лісової та перцювіту весняного.

Під час багаторічних спостережень виявлено, що збереженість степових фітоценозів урочища виявилась вирішальною для існування цілого ряду рідкісних та малочисельних видів тварин, зокрема зникаючих видів комах. Серед них виявлено 11 видів, занесених до Червоної книги України: махаон, пістрянку веселу, синявця мелягр, ведмедицю Гера, бражника дубового, бражника Прозерпіна, джмеля яскравого, вусача мускусного бджолу-тєсляра фіолетову. Урочище є місцем регулярного проживання дрімлюги, а також польового жайворонка, які внесені до Додатку II Бернської конвенції та місцем живлення низки видів хижих птахів, серед яких яструби малий та великий, канюк звичайний. Тут постійно зустрічаються ящірка прудка та вуж звичайний, які охороняються Бернською конвенцією.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Змієві вали». Укладачі: Парнікоза І. Ю., Василюк О. В.

34. Ботанічний заказник місцевого значення «Здорівка»

Територія проєктованого заказника розміщена на території м. Василькова вздовж вул. Ворошилова. Площа об'єкта становить близько 3 га. Об'єкт є добре збереженим острівцем лісостепового ландшафту в долині лівої притоки р. Стугна — струмка Здорівка. Струмок протікає дном яру, де утворено ряд ставків. Ставки та яр вкриті сильно розвинутою прибережно-водною рослинністю та високим листяним лісом. Цінність останньому надають старовікові великі екземпляри білої верби. Також тут поширені верба ламка та козяча. В деревостані наявні також високі екземпляри тополі чорної і білої та осики. В нижній частині схилів, затінених цими деревостанами добре розвинена фракція неморального травостою, зокрема зарості яглиці звичайної, а також рідкісний у Васильковій хвоц зимуючий. В урочищі виявлена червонокнижна орхідея пальчастокорінник м'ясочервоний. Сухі високі схили яру вкриті збідненою степовою рослинністю, характерною для типчакових лучно-степових формацій Придніпров'я.

Важливе значення має збереження даного урочища для охорони тваринного світу Василькова, адже щільні зарості дерев та травостою створюють надзвичайно сприятливі умови для гніздування десятків видів горобиних птахів. На території урочища також зафіксований підсоколик великий — вид, що також охороняється Бернською конвенцією. В урочищі відмічена велика щільність амфібій, таких як жаба трав'яна, що приваблює сюди лелек.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Здорівка». Укладачі: Парнікоза І. Ю., Василюк О. В.

35. Ботанічний заказник місцевого значення «Річка Плиска»

Заказник знаходиться поблизу с. Плесецьке Васильківського району. Загальна площа проектного заказника 1500 га. Землекористувачем є Мотовилівське лісництво.

Рослинність урочища представлена водною та прибережно-водною рослинністю річки Плиски, заплавною рослинністю її долини, а також багатими орляково-конвалієвими лісами на борових пісках на надзаплавних терасах. Флора урочища нараховує більш ніж 145 видів судинних рослин. Особливу цінність становлять популяції таких видів, як сон лучний, сон розкритий та лілія лісова, занесених до Червоної книги України.

Тваринний світ урочища завдяки збереженості природного гідрорежиму також дуже різноманітний. Тут звичайними є такі червонокнижні комахи, як махаон, жук-олень, джміль яскравий, ксилокопи звичайна та фіолетова. Територія об'єкта дуже сприятлива для збереження популяцій лісових та болотяних амфібій та плазунів, є схованкою місцем перебування для птахів, серед яких багато охороняються Бернською конвенцією. Із ссавців в урочищі поширені козуля, заєць сірий, нориця водяна та цілий ряд рідкісних лісових видів кажанів.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Річка Плиска». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

36. Ландшафтний заказник місцевого значення «Кожухівський»

Територія проектного заказника знаходиться в межах Кожухівської сільської ради Васильківського району, на землях, що належать Данилевській сільській раді. Площа проектного заказника становить 120 га

На території проектного заказника було знайдено численну популяцію орхідеї пальчатокорінника м'ясочервоного, занесеного до Червоної книги України. Популяція нараховує сотні особин та становить важливе значення для збереження генофонду даного виду в околицях м. Києва. Окрім того тут знайдені окремі особини ще 10 видів, що занесені до III видання Червоної книги України: гриб

зморшок степовий, комахи махаон, поліксена, райдужниця велика, ведмедиця господиня, красуня діва, жук-олень, ксилокопа фіолетова, та кажани нетопир звичайний, кажан пізній.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Кожухівський». Укладачі: Василюк О. В., Парнікоза І. Ю., Сіренко І. П., Ваградян С. В.

37. Ландшафтний заказник місцевого значення «Катюжанський ліс»

Проектований заказник площею 1500 га знаходиться на околицях сіл Абрамівна та Катюжанка Бородянського району Київської області.

Об'єкт є сосново-дубовим лісом з фрагментами заболочених ландшафтів — надзвичайно цінним місцезростанням плаунових та рідкісної папороті гронянки напівмісяцевої. Рослинність проектового заказника представлена мішаними лісами та болотистими ділянками. Флора урочища нараховує більш ніж 140 видів судинних рослин. Особливу цінність урочища становлять популяції таких видів, занесених до Червоної книги України, як плауна колючого (вид масово винищується на продаж) та гронянки напівмісяцевої. В усьому Придніпров'ї число популяцій цих видів обраховується одиницями. Територія об'єкта є оселищем для багатьох видів птахів, серед яких багато охороняються Бернською конвенцією. Із ссавців в урочищі поширений ряд рідкісних лісових видів кажанів. На території заказника зустрічається рідкісний в Київській області лось.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Катюжанський ліс». Укладачі: Подобайло А.В., Остапченко Л.І., Парнікоза І.Ю., Борейко В.Є.

38. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Віковий дуб у с. Мощун»

Об'єкт знаходиться на території с. Мощун, Вишгородського району, має площу 0,02 га та є екземпляром дуба черешчатого. Вік цього екземпляра сягає 300 років. Стовбур дерева сягає 4,5 м в охопленні, висота — 20 м. Землекористувачем є Горенська сільська рада. Цей дуб є не тільки патріархом мішаних лісів на північ від Києва, але й має надзвичайно розлогу та високу крону. Дуб не має жодних пошкоджень та має всі шанси досягнути більшого віку.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Віковий дуб у с. Мощун». Укладачі: Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

39. Ландшафтний заказник місцевого значення «Острів Любичів»

Проектований заказник розміщений на території однойменного Деснянського острова Любичів, в межах Вишгородського та Броварського районів, що утворений руслом р.Десна та її протокою Любич. Він знаходиться між селами Літочки, Літки, Рожни, Нижня Дубечня, Пирново, Воропаїв та Жукин.

Найбільшу площу на території об'єкта займають справжні та болотисті луки. Тут зустрічаються типово лучні види: волошка лучна, суховершки звичайні, коронарія зозуляча, цибуля гранчаста, конюшина гірська та ін. Флористичне ядро болотистих лук утворюють такі гідрофільні види, як гадючник в'язолистий, щавель кінський, хвощ річковий, плакун верболистий, вербозілля звичайне та ін. З регіонально-рідкісних видів, тут зустрічаються півники сибірські. Піщані луки сформовані в основному з вівсяниці Беккера, куничника наземного та келерії сизої. Флористичне ядро формують щавель горобиний, миколайчики плоскі, гвоздика Борбаша, енотера дворічна, полин дніпровський та Маршала, очитки звичайний та їдкий. Заплавний ліс острова сформовано головним чином з старих екземплярів тополі чорної, верб білої та сірої. Основу водних угруповань формують рдесники пронизанolistий, гребінчастий, блискучий та плаваючий, елодея канадська, ряска мала. Зростає тут латаття сніжно-біле запропоноване до включення в Червоний список Київської області, а реліктова водна папороть — сальвінія плаваюча занесена до Червоної книги України. Високу цінність становить факт гніздування тут найбільшого в Україні орла — орлана білохвоста, якого занесено до Європейського Червоного списку, міжнародної та української Червоних книг. Також тут відмічене гніздове угруповання червонокнижних куликів-сорок. Під час міграції тут трапляються лелека чорний, скопа, крячок малий та гоголь, занесені до Червоної книги України. Територія об'єкта входить до складу Дніпровського екологічного коридору який має велике значення як шлях міграції великої кількості перелітних птахів

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Острів Любичів». Укладачі: Василук О. В., Костюшин В. А., Парнікоза І. Ю., Іноземцева Д. М.

40. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Хвощ великий» (розширення)

Пам'ятка знаходиться у м. Вишгород, займає площу 2 га. Пропонується її розширення до 14 га.

Об'єкт є комплексом дніпровських круч та прилеглих до них лучних ділянок. Тут знаходиться одна з небагатьох на Київщині великих популяцій хвоща великого, що занесений до Червоної книги України. Також тут зустрічаються і червонокнижні орхідеї пальчатокорінник м'ясочервоний та жировик Лезеля. Популяції всіх трьох зникаючих видів рослин не охоплюються в повній мірі існуючим об'єктом ПЗФ.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Орхідейна гірка». Укладачі: Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

41. Комплексна пам'ятка природи місцевого значення «Орхідейна гірка»

Проектована пам'ятка природи знаходиться на околицях м. Вишгорода та займає площу 1 га. Тут зростає два види орхідних, занесених до Червоної книги України.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Орхідейна гірка». Укладачі: Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

42. Ботанічний заказник місцевого значення «Сувидські луки»

Проектований ботанічний заказник знаходиться на території, підпорядкованій Сувидській сільській раді, та має площу 50 га. Об'єкт є природними заплавленими луками, де зафіксовано зростання чотирьох видів рослин, занесених до Червоної книги України: півники болотні, плодоріжка болотна, пальчатокорінний м'ясочервоний, плодоріжка лощична.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Сувидські луки». Укладачі: Богомаз М. В., Василюк О. В.

43. Ботанічний заказник місцевого значення «Вишгородський»

Об'єкт площею 714,7 га є добре збереженими вологими лучними комплексами з вкрапленням листяного лісу та відкритими водними об'єктами на території полігону військової частини 3027 МВС України на захід від м. Вишгорода.

Територія проектованого заказника є цінною через наявність місць зростання надзвичайно чисельної популяції пальчатокорінника м'ясочервоного, занесеного до Червоної книги України. У центральній частині ділянки поблизу ставків зростає інший вид орхідей,

занесений до Червоної книги України — зозулинець блощичний. Дана популяція є найбільшою серед достовірно відомих популяцій цього виду на Київщині за останнє десятиріччя. На території проєктованого заказника виявлені й інші види червонокнижних рослин — коручку болотяну, зозулинець болотяний та грушанку круглолисту. На болоті південніше військової частини збереглися угруповання, занесені до Зеленої книги України, що включають пухівку піхвову, сфагнум та регіонально рідкісні хотонію болотяну, теліптерис болотяний, вовче тіло болотяне, півники болотяні.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Вишгородський». Укладачі: Мосякін С. Л., Тимченко І. А., Парнікоза І. Ю.

44. Ландшафтний заказник місцевого значення «Болого Перевід»

Територія проєктованого заказника розташована в межах одноїменного болота у Згурівському районі. Об'єкт є місцем існування зникаючого виду — очеретянки прудкої.

Джерело: Звернення Українського товариства охорони птахів до Міністра охорони навколишнього природного середовища України Джарти В. Г. «Щодо створення та підвищення природоохоронного статусу об'єктів ПЗФ в Чернігівській та Київській областях».

45. Заказник місцевого значення «Городове»

Територія проєктованого заказника знаходиться в межах Димарської сільської ради Іванівського району Димарського агролісництва ДП «Іванківське спеціальне державне агролісництво». Площа об'єкта складає 150 га. Об'єкт є цінними лісовими насадженнями природного походження.

Джерело: Пропозиція ДП «Іванківське спеціальне державне агролісництво», лист № 6 від 20.01.2004.

46. Ландшафтний заказник місцевого значення «Терехівські луки»

Територія проєктованого заказника, площею біля 100 га, знаходиться в адміністративних межах Дитятківської сільської ради Іванківського району Київської області.

Рослинність представлена лучними та водними угрупованнями. Особливу цінність представляє популяція орхідеї пальчатокорінника м'ясочервоного, занесеного до Червоної книги України, екземпляри

якого спорадично зустрічаються майже по всій території проєктованого заказника. Серед лучної рослинності значну частку займають лікарські та медоносні види, а саме: підмаренник справжній та північний, деревій майжесправжній, суховершки звичайні, миколайчики плоскі, щавель кислий, подорожник ланцетолистий, перстач гусячий, гадючник звичайний, королиця звичайна, вербозілля лучне. Серед водної рослинності зустрічаються ряска мала, різак алоевидний, різак широколистий, сусак зонтичний. По берегах відмічені угруповання чагарників, утворені переважно кількома видами верб, зрідка з додаванням груші звичайної.

З поширених тут видів плазунів ящірка прудка та черепаха болотна охороняються Бернською конвенцією, а мідянка звичайна — Червоною книгою України.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Терехівські луки». Укладачі: Богомаз М. В., Василюк О. В.

47. Ландшафтний заказник місцевого значення «Оранський»

Територія проєктованого заказника площею 760 га знаходиться в Іванківському районі на південь від с. Ороне, в адміністративних межах Оранської сільської ради, яка є землекористувачем даної території. Ділянка є заболоченими луками вздовж р. Тетерів.

У травостой луку присутні такі малочисельні види, як суніці зелені, фіалка висока та самосил часниковий. На вологіших ділянках зростають також малопоширені види: валеріана лікарська та мітлиця велетенська. Акваторію заплавної водойми займає водна рослинність, присутні рідкісні угруповання водних рослин, занесених до Зеленої книги України, зокрема це угруповання глечиків жовтих, латаття білого та сніжно-білого, а також сальвінії плаваючої. У водоймах заплави знайдено також надзвичайно цікаву комахоїдну рослину — пухирчатку звичайну.

Територія проєктованого заказника є середовищем існування комах, занесених до Червоної книги України: дозорця-імператора, кордулегастера кільчастого, стрічкарок червоної та блакитної, джмеля яскравого, махаона, поліксени, вусача мускусного та ін. Зустрічаються десять видів амфібій. З них квакша звичайна, тритон гребінчастий та кумка червоночерева охороняються міжнародною Червоною книгою, а часничниця звичайна, ропуха зелена та жаба гостроморда — Бернською конвенцією. З поширених плазунів відмічені ящірка прудка та черепаха болотна, що охороняються Бернською конвенцією, а змія мідянка звичайна — Червоною книгою України.

Серед птахів, на полюванні відмічають хижаків: великого та малого яструбів, канюка звичайного, які охороняються Бернською конвенцією. Окрім цього, на території регулярно реєструються лелека чорний та журавель сірий, занесені до Червоної книги України. Восени заплава р. Тетерів стає місцем прольоту качок багатьох видів водоплавних птахів, в тому числі червонокнижних гоголя та кулика-сороки.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Оранський». Укладачі: Іноземцева Д. М., Василюк О. В., Богомаз М. В.

48. Ландшафтний заказник місцевого значення «Тальський»

Територія проектованого заказника знаходиться у підпорядкуванні Пісківської, Мирчанської, Блідчанської сільських рад Бородянского та Іванівського районів та має площу 800 га. Об'єкт є водоохоронною зоною вздовж р. Таль, яка поєднує в собі старовікові мішані та листяні ліси, а також болота. Тут зустрічаються види рослин та тварин, занесені до Червоної книги України: любка дволиста, коручка чемерниковидна, гніздівка звичайна, пальчатокорінник м'ясочервоний, сон розкритий, плаун колючий, лелека чорний, зміїд.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Тальський». Укладачі: Богомаз М. В., Василюк О. В.

49. Ландшафтний заказник місцевого значення «Кобилицький ліс»

Територія проектованого заказника знаходиться у підпорядкуванні Леонівської сільської ради та має площу 500 га. Об'єкт є ділянкою неосушених евтрофних боліт, оточених листяним та мішаним деревостаном. Територія є місцезростанням пальчатокорінника м'ясочервоного — рослини, занесеної до Червоної книги України. Це також і місце гніздування журавля сірого.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Кобилицький ліс». Укладачі: Богомаз М. В., Василюк О. В.

50. Ландшафтний заказник місцевого значення «Леонівський»

Територія проектованого заказника знаходиться у підпорядкуванні Леонівської сільської ради та має площу 50 га. Об'єкт є евтрофними осоковими та вільховими болотами, старовіковими

мішаними лісами. Тут зростають три види рослин, занесених до Червоної книги України — любка дволиста, пальчатокорінник Фукса та пальчатокорінник м'ясочервоний.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Леонівський». Укладачі: Богомаз М. В., Василюк О. В.

51. Ландшафтний заказник місцевого значення «Тетерівський»

Об'єкт є незарегульованою частиною р.Тетерів у нижній течії з прилеглою заплавою та лісами. Загальна площа проєктованого заказника — 10 000 га. Землекористувачами вказаної території є Пісківська, Зарудницька, Кухарська та Тетерівська сільські ради на території Іванківського та Бородянського районів.

Рослинність проєктованого заказника представлена справжніми і болотистими луками та болотами, заплавленими лісами, прибережно-водною та водною рослинністю. В травостой справжніх лук присутні такі малочисельні види, як суниця зелена, фіалка висока та самосил часниковий. Ділянки заплавної лісу сформовані головним чином з тополі чорної, верб ламкої та білої. В таких деревостанах зустрічається також рідкісна верба розмаринолиста. У відкритих ландшафтах заплави збереглося багато великих поодиноких екземплярів верби білої, які мають значний вік. Серед водної рослинності відмічено угруповання глечиків жовтих, латаття білого та сніжно-білого, а також сальвінії плаваючої. В наш час площа поширення цих реліктових угруповань неухильно скорочується. Латаття сніжно-біле є рідкісним на Київщині. У водоймах знайдено також надзвичайно цікаву комахоїдну рослину — пухирчатку звичайну.

Вказана територія є середовищем існування комах, занесених до Червоної книги України: дозорця-імператора, кордулегастера кільчастого, стрічкарок червоної та блакитної, джмеля яскравого, махаона, поліксени, молочайного бражника, подалірія, вусача мускусного та ін. З числа амфібій, що населяють проєктований заказник, квакша звичайна, тритон гребінчастий та кумка червоночерева охороняються міжнародною Червоною книгою, а часничниця звичайна, ропуха зелена та жаба гостроморда — Бернською конвенцією. Серед плазунів, прудка ящірка та черепаха болотна охороняються Бернською конвенцією. Ця територія має велике значення для збереження і відтворення цінного мисливського птаха — куріпки сірої. На гніздуванні відмічені підсоколик великий, боривітер звичайний, шуліка чорний, підорлик малий а також сови вухата та сіра.

Взимку можна зустріти також сову болотяну. Усі ці птахи охороняються Бернською конвенцією. Окрім того, тут регулярно зустрічається лелека чорний, що занесений до Червоної книги України, а на прольоті — журавель сірий. Старі дуплисті дерева дають прихисток декільком видам кажанів. Серед них, вухань звичайний нічниця ставкова, та нічниця водяна, занесені до Червоної книги України. Тут також мешкає видра, що крім Червоної книги України, занесена до Європейського Червоного списку та Бернської конвенції. На території об'єкту поширені бобер європейський, куниця кам'яна, що охороняються Бернською конвенцією. Територія має велике значення і для збереження копитних: козулі європейської, кабана та лося.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Тетерівський». Укладачі: Богомаз М. В., Василюк О. В.

52. Ботанічний заказник місцевого значення «Гора Козинська» (розширення)

Існуючий ботанічний заказник місцевого значення «Гора Козинська», площею 2,8 га, розміщений в центральній частині с. Лісники Києво-Святошинського району. Створений рішенням Київської обласної ради № 310-26-IV від 27.10.2005 р. Територія площею 0,8 га пропонується для розширення вже існуючого об'єкта природно-заповідного фонду. Ділянка є фрагментом ковилового степу, на якій зростають рослини, занесені до Червоної книги України: ковила волосиста та сон лучний. Також тут зростають види рослин, включені до регіонального Червоного списку Київської області. З тваринного світу для урочища відомі низка видів комах, занесених до Червоної книги України: вусач земляний-хрестоносець, махаон, дозорець-імператор, подалірій, пістряка весела.

Джерело: Наукове обґрунтування необхідності розширення меж об'єктів природно-заповідного фонду та створення дендропарку у с. Лісники у Києво-Святошинському районі Київської області. Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І.

53. Ботанічний заказник місцевого значення «Урочище Безодня» (розширення)

Об'єкт розташовується в Києво-Святошинському районі на околиці с. Лісники, займає площу 2,25 га та пропонується в якості розширення вже існуючого об'єкта природно-заповідного фонду — ботанічного заказника місцевого значення «Урочище Безодня».

Територія характеризується високими крутими схилами і заболоченим дном. Тут виявлено велику популяцію рідкісної орхідеї пальчатокорінника м'ясочервоного, занесеного до Червоної книги України. Найвні тут також комплекси водно-болотних рослинних угруповань, що охороняються Зеленою книгою України. Тут відмічено два види комах, занесених до Червоної книги України: махаон та вусач мускусний.

Джерело: Наукове обґрунтування необхідності розширення меж об'єктів природно-заповідного фонду та створення дендропарку у с. Лісники у Києво-Святошинському районі Київської області. Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І.

54. Дендропарк місцевого значення ім. Олексієнко М. В.

Проектований дендропарк розміщений на західній околиці с. Лісники Києво-Святошинського району, на північ від урочища «Безодня». Лісниківською сільською радою прийняте рішення від 10 листопада 2007 року № 30/45 «Про необхідність створення Дендропарку в с. Лісники, урочище «Безодня». Дендропарк пропонується назвати на честь М. В. Олексієнко, голови сільської ради с. Лісники, яка за життя зробила значний внесок у становлення та благоустрій с. Лісники та збереження його природно-історичної спадщини. Загальна площа дендропарку 1,5 га.

Джерело: Наукове обґрунтування необхідності розширення меж об'єктів природно-заповідного фонду та створення дендропарку у с. Лісники у Києво-Святошинському районі Київської області. Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І.

55. Комплексна пам'ятка природи місцевого значення «Замкова гора»

Об'єкт знаходиться на території села Лісники Києво-Святошинського району, на вершині найбільшого в селі пагорба по вул. Високий Замок. Площа об'єкта — 0,35 га. Територія включена до генерального плану села та зарезервованій ним для оголошення об'єктом природно-заповідного фонду рішенням сільської ради.

Подібно до інших збережених в селі пагорбів, Замкова Гора зберігає степові рослинні угруповання, поміж яких трапляються і регіонально-рідкісні види рослин: гвоздика перетинчаста та анемона лісова.

Джерело: Наукове обґрунтування створення комплексної пам'ятки природи місцевого значення «Замкова гора». Укладачі: Подобайло А. В., Костюшин В. А., Василюк О. В.

56. Ботанічний заказник місцевого значення

«Урочище «Панське»

Урочище розташоване на території с. Лісники Києво-Святошинського району та включає нижню частину яру на північному-сході села. Загальна площа об'єкта складає 2,25 га.

Флористичне ядро представлених тут болотистих лук утворюють такі гідрофільні види, як гравілат річковий, калюжниця болотяна, осоки шорстка, жовта, лисяча та несправжньосмикавцева, гадючник в'язолистий, ситник розлогий, жовтець повзучий, плакун верболистий, вербозілля звичайне, куга лісова. У складі лук трапляються валеріана лікарська та незабудка болотяна. У розташованих ближче до схилів яру угрупованнях справжніх лук переважають вівсяниця лучна, тонконіг лучний та пирій повзучий. Тут зустрічаються типово лучні види: волошка лучна, люцерна хмелевидна, коронарія зозуляча, молінія блакитна, хатма тюрингська, конюшини гібридна, альпійська та гірська. Особливу цінність обох вищеописаних рослинних комплексів становить існуюча тут популяція пальчастокорінника травневого. Цю орхідею занесено до Червоної книги України. Напрочуд багатим є тваринний світ вказаної території: тут мешкає ціла низка видів комах, занесених до Червоної книги України. Це бабки дозорець-імператор та кордулегастер кільчастий; джміль глинистий, метелики стрічкарка блакитна та махаон а також вусач мускусний. На території об'єкта мешкає квакша звичайна, тритон гребінчастий та кумка червоночерева, що охороняються міжнародною Червоною книгою, а також часничниця звичайна та ропуха зелена, що охороняються Бернською конвенцією. В лучно-болотяних заростях гніздують очертянки та бугайчик. Лучні комплекси об'єкта мають важливе значення для збереження і відтворення деркача охороняються Бернською конвенцією. В урочищі зустрічаються куниця кам'яна та тхір лісовий, що також охороняються Бернською конвенцією.

Джерело: Наукове обґрунтування створення заказника місцевого значення «Урочище Панське». Укладачі: Парнікоза І. Ю., Василюк О. В.

57. Лісовий заказник місцевого значення «Чернечий ліс»

Проектований заказник знаходиться на території Києво-Святошинського району, безпосередньо поблизу південної межі м. Києва. Територія об'єкту включає кв. 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61 Хотівського лісництва Боярської лісодослідної станції. Загальна площа об'єкта становить 718,14 га.

Найвищу цінність території становлять популяції двох рідкісних ранньоквітучих рослин: сону широколистого, що охороняється згідно з Додатком I до Бернської конвенції та Рішенням Київради № 219/940 на території м. Києва, і сону чорніючого, занесеного до Червоної книги України. З ссавців тут зустрічаються козуля європейська, заєць сірий, а також дрібні мишовидні гризуни та комахоїдні. Тут відмічені такі кажани, як вечірниця мала та нічниця ставкова, що охороняються Червоною книгою України. Окрім того, на території проєктованого заказника розміщене поселення борсука.

Джерело: Наукове обґрунтування створення лісового заказника місцевого значення «Чернечий ліс». Укладачі: Костюшин В. А., Подобайло А. В., Остапченко Л. І, Парнікоза І. Ю.

58. Заповідне урочище місцевого значення «Селище»

Об'єкт знаходиться на території Києво-Святошинського району на околицях сіл Новосілки та Чабани і є фрагментом суцільного неморального масиву на відрогах Київського лесового плато. Площа об'єкта складає 100 га. Землекористувачем є Хотівське лісництво Боярської лісодослідної станції.

Проєктований заказник включає в себе фрагмент колись цілісного дубово-грабового лісу в районі південної околиці м. Києва (іншими фрагментами є урочища «Теремки», «Феофанія», «Голосіївський ліс» та «Лиса гора»). Деревостани сформовані переважно грабом, дубом черешчатим, кленом гостролистим. На території об'єкта збереглися старі дуби. У ярусі низьких дерев та чагарників зростають черемха пізня, бруслини європейська та бородавчаста, свидина криваво-червона, горобина звичайна, ірга овальна, клен польовий та татарський. В травостой домінують неморальні види: копитень європейський, тонконіг дібровний, щитник чоловічий, яглиця звичайна, маренка запашна, чистець лісовий, ранник лісовий, реп'яшок звичайний, вероніка дібровна та багато інших. Зустрічаються тут рідкісні види-ефемероїди: анемона жовтецева, ряст ущільнений, гусячі цибульки мала та жовта. Ці види під час квітання створюють напрочуд яскравий декоративний килим.

Велике значення територія об'єкта має для збереження популяцій тварин. З існуванням старих дубів пов'язана острівна популяція червонокнижного жука-оленя. В зімкнутих чагарниках гніздує велика кількість горобиних птахів: кропив'янки, дрозди, солов'ї. Звичайними на території об'єкту є шпаки звичайні та сойки, а також

велика кількість інших дрібних лісових птахів ряду Горобцеподібних. Тут трапляються жовна сива та малий дятел, а також крутиголовка. В урочищі гніздують сич хатній та сова сіра, що охороняються Бернською конвенцією. Взимку тут знаходять прихисток зграї омелюхів, снігурів та чикотнів. Тут все ще зустрічається багато дрібних ссавців. На лісових ділянках мешкають руда та підземна нориці, миша лісова, їжак білочеревий. Не менш цінною складовою зазначеного масиву є фауна кажанів. На його території зареєстровано нетопирякарлика, кажана пізнього та нетопира середземноморського (охороняються Бернською конвенцією та Червоною книгою України). Урочище «Селище» є важливим елементом у складі екологічної мережі Києво-Святошинського району та Київської агломерації.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Селище». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Парнікоза І. Ю., Василюк О. В.

59. Ландшафтний заказник місцевого значення «Мужеловський»

Проектований заказник розташовується у м. Ірпінь та має площу 13,74 га. Об'єкт складається із стиглого насадженнями дуба віком понад 100 років з цінними природними комплексами, що живлять природне джерело.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Тальський». Укладачі: Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

60. Комплексна пам'ятка природи місцевого значення «Білогород»

Об'єкт знаходиться на території Києво-Святошинського району на землях Білогородської сільської ради та має площу 10 га.

Пам'ятка розташована на березі річки Ірпінь. Її рослинність представлена хвойними, широколистяними та мішаними лісовими масивами і луками. Серед деревних порід переважають сосна звичайна, дуб звичайний, вільха сіра, клен гостролистий, липа серцелиста, груша лісова. Особливу цінність має старий дубовий лісовий масив на північному заході села. Серед рідкісних рослин, що потребують особливої охорони на території Київської області, зустрічається конвалія травнева. Луки представлені куничником наземним, кострицею лучною, тонконогом лучним, тимофіївкою лучною, деревієм майжезвичайним, конюшиною лучною та повзучою,

пижмом звичайним, дзвінцем малим, коронарією зозулячою, жовтецем повзучим, осокою заячою, осокою пухнастоплодою.

Територія урочища відзначається характерною для регіону фауною. Земноводні представлені групою зелених жаб, жабою гостромордою та квакшею звичайною. З плазунів найбільш поширений вуж звичайний, а на відкритих ділянках — ящірка прудка. Фауна птахів урочища представлена повзиком, декількома видами синиць та іншими видами дрібних горобцеподібних птахів. Також тут мешкає кілька видів дятлів, крутиголовка, голуб-синяк та горлиці звичайна і садова. З хижих птахів на території урочища зустрічається підорлик малий а також сови сіра та вухата, що охороняються Бернською конвенцією. Серед ссавців зустрічаються козуля європейська, кабан, лось та ласка.

Джерело: наукове обґрунтування створення комплексної пам'ятки природи місцевого значення «Білгород». Укладачі: Коломицев Г. О., Василюк О. В., Богомаз М. В.

61. Ландшафтний заказник місцевого значення «Великий ліс»

Територія проектованого заказника являє собою вид. 31. кв. 72 та вид 20 кв 58 Шибенського лісництва ДП «Клавдієвське лісове господарство» у Бородянському районі. Орієнтовна площа — 15 га.

Рослинність вказаних виділів представлена стиглим і перестиглим листяним деревостаном, вік окремих дерев якого сягає 200–250 років. Перший ярус представлений дубом черешчатим та, в якості домішок, — сосною, кленом гостролистим, вільхою чорною та ясенем звичайним. Підлісок представлений грабом звичайним та ліщиною; в трав'яному ярусі зростають анемона дібровна, зірочник ланцетовидний, яглиця звичайна, чина весняна та фіалка дивна. Особливу цінність складають рослини Червоної книги України: лілія лісова, зозулині сльози яййєвидні, любка дволиста та береза темна.

Тваринний світ представлений типовими і рідкісними видами широколистяних лісів. Серед комах Червоної книги України варто згадати жука-оленя та вусача великого дубового. Амфібії представлені жабою гостромордою, квакшею звичайною та ропухою сірою. Рептилії представлено вужем звичайним та ящіркою прудкою. Багатим є пташиний світ, представлений численними дуплогніздниками: білошиєю і строкатою мухоловкою, великою і блакитною синицями, великим строкатим дятлом звичайним тощо. Варто зауважити, що наявність великих дупел дає можливість гніздувати тут голубу-синяку (Червона книга України). Ссавці заказнику

представлені мисливською фауною — кабанами, козулями європейськими, а також лисицею звичайною, білкою звичайною тощо.

Джерело: Наукове обґрунтування створення лісового заказника місцевого значення «Великий ліс». Укладачі: Мельник В. І. Парнікоза І. Ю., Василюк О. В., Плига А. В.

62. Ландшафтний заказник місцевого значення «Тайгові ділянки»

Територія створюваного заказника є ділянкою Кодрянського лісництва Тетерівського державного лісового господарства. Об'єкт знаходиться в межах Бородянського району на землях Кодрянської сільської ради. До складу заказника входять виділи з ялиновим деревостаном у кв.кв. 76 і 91 Кодрянського лісництва ДП «Тетерівське лісове господарство». Орієнтовна площа — 15 га.

Рослинність даної території представлена стиглим частково природним ялиновим деревостаном, вік якого сягає 100 років. Підлісок представлений молодими ялинами природного походження. Трав'янистий ярус представлений килимом з веснянки дволистої і папороті щитника чоловічого. Крім того, окремі ділянки деревостану представлені молодими сосновими і березовими насадженнями, підлісок яких складають молоді ялини природного насінневого поновлення.

На території проєктованого заказника знайдені такі види земноводних як ропуха звичайна та жаба гостроморда. Рептилії представлені вужем звичайним, веретільницею ламкою, що входять до додатку II Бернської конвенції, та гадюкою звичайною. Птахи проєктованого заказника представлені дроздами, синицями, зябликом, підкоришником, повзиком, берестянкою звичайною та іншими типовими для біотопу видами. З інших птахів варто відмітити припутня і яструба великого. Ссавці проєктованого заказника представлені мисливськими видами: козулі європейські, кабани. Із хижих відмічено вовка, лисицю звичайну і куницю лісову.

Джерело: Наукове обґрунтування створення лісового заказника місцевого значення Тайгові ділянки. Укладачі: Василюк О. В., Іноземцева Д. М., Плига А. В.

63. Ландшафтний заказник місцевого значення «Наддніпрянський степовий»

Проектований ландшафтний заказник значення площею 3978,3 га розташований на південно-східній околиці Миронівського району і є комплексом степових балок. Землекористувачами

території є сільські ради сіл Македони, Тулинці, Горобіївка, Шандра, Кип'ячка та Потік.

Флора об'єкта налічує понад 350 видів вищих рослин. В урочищі поєднуються два головні типи рослинності: степова рослинність схилів та лучна, подекуди лучно-болотяна, рослинність днищ великих ярів. Схили поперечно еродовані, вкриті переважно степовою трав'янистою рослинністю, а на певних ділянках і деревостанами з тополі чорної, в'язу гладкого, верби білої, сосни звичайної. Головною цінністю є степовий флористичний комплекс, що зберігся у верхній та середній частині схилів. Основу його складає ряд видів злаків, зокрема, головний степовий куртиноутворювач — вівсяниця борозенчаста (типчак). Крім того, на західних схилах урочища зберігся типчакково-ковиловий степ. Підвищену цінність становлять популяції «червонокнижних» видів степового комплексу, що стали надзвичайно рідкісними на Київщині: брандушки різнокольорової, сну лучного, шафрану сітчастого та ковили волосистої. Цінним компонентом екосистем заказника є невеликі популяції рослин, що рекомендовані до включення до червоного списку Київської області: гіацинтик блідий, горицвіт весняний, анемона лісова, півники угорські, мигдаль степовий, ломиніс цілолистий, ряска Гусона, проліска сибірська тощо. Частина схилів вкрита сухими типчаковими комплексами за участю пирію середнього, а в нижній своїй частині типчакково-різнотравними степами. Дно ярів є комплексом вологолюбної рослинності та вологих лук, що межують з ефемерними та постійними водотоками. Тут спорадично поширена червонокнижна орхідея — пальчатокорінник м'ясочервоний. Вздовж водотоків подекуди зростає очерет звичайний та рогіз вузьколистий. На вологих ґрунтах, прилеглих до русла струмка, розташовані вологі вербові зарості з болотистими луками. Луки представлені угрупованнями осоки гострої та пухнастоплодої, до складу яких входять такі гідрофільні види, як жовтець повзучий, жовтець їдкий, вербозілля звичайне; вербозілля лучне, коронарія зозуляча, дзвінець малий. Також тут ростуть такі лікарські рослини, як мати-й-мачуха звичайна та череда трироздільна.

Серед комах, занесених до Червоної книги України, тут постійно мешкають метелики махаон, подалірій, поліксена, пістрянка весела, синявець-меліагр, ведмедиця Гера, бражник Прозерпіна; рідкісний, вусач мускусний, вусач земляний-хрестоносець, ксилокопи фіолетова та звичайна, сколія-гігант та сколія степова, джміль пластинчастозубий, джміль яскравий. Велике різноманіття наземних молюсків,

притаманних степовим біотопам свідчить про гарне збереження степу як такого. На території урочища постійно зустрічається низка видів земноводних: група зелених жаб, жаба гостроморда, ропуха звичайна. Плазуни представлені типовими для регіону ящіркою прудкою та вужем звичайним. Більшість тутешніх видів птахів характерні для лучних ландшафтів. Це трав'янка лучна, вівсянка звичайна, просянка, по-смітюха, жайворонок польовий, жовта та біла плиски, одуд. Відкриті ділянки урочища є угіддями для полювання низки хижих птахів: підсоколика великого, боривітера звичайного, канюка звичайного, луна лучного та яструба малого. У крутих урвищах розміщуються колонії бджолодок. Заліснені ділянки балок біля струмків відзначаються характерною орнітофауною — соловейко східний, кропив'янки сіра, чорноголова та рябогруда, припутень, горлиці звичайна та кільчаста, зозуля, дрозди. Заплавні ділянки біля дна найбільших балок додають до орнітофауни водно-болотні — чапля сіра, лелека білий, ремез, лунь очеретяний, пастушок, вивільга, шпак, три види очеретянок. Степова рослинність та складний рельєф, а також наявність поодиноких дерев надають можливість гніздування цінних хижих птахів. Серед них канюк звичайний та занесений до Червоної книги України канюк степовий, чисельність якого в межах проектованого заказника вища ніж будь-де на Київщині. Із ссавців, на території балок Миронівського району постійно можна зустріти зайця сірого, лисицю звичайну та різноманіття дрібних мишовидних гризунів, притаманних біотопам степових балок Наддніпрянщини. З копитних подекуди трапляється кабан та в заліснених ділянках — козуля європейська.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Наддніпрянський степовий». Укладачі: Костюшин В. А., Василюк О. В., Іноземцева Д. М., Парнікоза І. Ю., Сіренко І. П.

64. Ботанічний заказник місцевого значення «Миронівський»

В околицях села Центральне, що знаходиться в 4 км на південний-схід від міста Миронівка Миронівського району збереглась унікальна ділянка з первинною степовою рослинністю і прилеглими до неї лісовими угрупованнями. Фрагменти лісової рослинності мають загальну площу 12 га.

Рослинний покрив степової частини проектованого заказника представлений переважно формацією типчака валійського. Верхні частини схилів займають угруповання ковили пірчастої — виду занесеного до Червоної книги України, а її угруповання — до

Зеленої книги України. В середній та нижній частинах схилів трапляються рідкісні угруповання мигдалю степового, що також занесені до Зеленої книги України. В деревостані лісової частини переважає в'яз гладкий. На степових схилах виявлено ряд видів, внесених до Червоної книги України — ковила пірчасту, сон лучний, астрагал шестистоквітковий, крокус сітчастий, рябчика руського. З рідкісних видів на території об'єкту виявлені: горицвіт весняний, осока низька, анемона лісова, вишня степова, півники угорські, шавлія поникла, жовтець іллірійський, залізняк бульбастий. В екотоні, а також в лісових угрупованнях виявлені рябчик руський та крокус сітчастий — види, занесені до Червоної книги України.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Миронівський». Укладачі: Мельник В. І., Гриценко В. В.

65. Ботанічний заказник місцевого значення «Шандрівський ліс»

Урочище «Шандрівський ліс» розташоване на північно-східній околиці села Шандра Миронівського району. Урочище є лісовим масивом, рельєфом якого є система ярів та балок, з прилеглими до нього лучно-степовими ділянками. Його площа — 40 га.

Лісові угруповання складаються з насаджень дуба звичайного, ясеня високого, клена гостролистого, липи серцелистої. У рослинному покриві лучно-степових ділянок переважають типчак валійський та тонконіг вузьколистий. У лісовому масиві виявлено ряд видів, внесених до Червоної книги України: лілію лісову, рябчик руський, брандушку різнокольорову та рідкісні і зникаючі види: аконіт кубинський, ломиніс цілолистий. На прилеглих до лісового масиву лучно-степових ділянках також виявлено види, занесені до Червоної книги України: ковила пірчасту, ковила волосисту, сон лучний, брандушку різнокольорову та рідкісні види: горицвіт весняний, анемону лісову, осоку низьку.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Шандрівський ліс». Укладачі: Мельник В. І., Гриценко В. В.

66. Регіональний ландшафтний парк «Стугненський»

Територія проектного ландшафтного парку розміщена околицях вздовж долини р.Стугна у Васильківському та Обухівському районах. Ідея створення тут РЛП запропонована групою науковців

Інституту екології Національного екологічного центру України в 1990-х роках та потребує додаткового вивчення.

Джерело: Мальцев В. І., Зуб Л. М., Потапенко В. Г., Олексюк О. А., Дубровський Ю. В., Мельничук В. П. Річка стугна. Сучасний стан. Перспективи на майбутнє // Інститут екології (ІНЕКО), Комітет захисту Стугни. — К.: 1997, 52 с.)

67. Ентомологічний заказник «Новгород-Святополч»

Територія проектного заказника має площу 27 га та знаходиться в Обухівському районі в межах Витачівської сільської ради. Об'єкт розміщений на правому березі Дніпра та є степовим схилом.

На території об'єкта зберігся комплекс рослинних угруповань степових лук, які формує різнотрав'я: конюшина гірська, в'язіль різнобарвний, лядвинець український, скабіоза блідо-жовта, вероніка сива, дзвоники ріпчастовидні. Тут також зростає степовий чагарник рокитник руський, що є цінною лікарською рослиною.

Найвищою цінністю даної території є різноманіття комах, занесених до Червоної книги України. Це метелик махаон та бабка дозорець-імператор. Крім того, рослини, що квітнуть на території урочища, приваблюють ще один вид, занесений до Червоної книги України — ксилокопу фіолетову, що є важливим запилювачем для багатьох рослин. Серед плазунів слід відзначити ящірку прудку — вид, що охороняється Бернською конвенцією. Серед птахів на території урочища живляться лучні та частково степові види: трав'янка лучна, вівсянка звичайна, плиска жовта, жайворонки. Також на території урочища можна зустріти їжака білочеревого, низку видів комахоїдних ссавців та дрібних мишовидних гризунів.

Джерело: Парнікоза І., Василюк О., Іноземцева Д., Костюшин В., Мішта А., Некрасова О., Балашов І. Степи Київської області. Сучасний стан та проблеми збереження. Серія: Збережемо українські степи— К.: НЕЦУ, 2009. — 160 с. з іл.

68. Пам'ятка природи місцевого значення «Гіацинтова гора»

Проектowana пам'ятка знаходиться поблизу с. Жуківці Обухівського району. Загальна площа об'єкта — 167,77 га. Землекористувачем є Жуківецька сільська рада. Об'єкт є грядою цінних степових схилів західної експозиції.

Рослинність проектного заказника представлена степовими угрупованнями за переважанням пирію середнього. Унікальності цьому місцезнаходженню надає природне розрідження пирію на

крутому схилі, внаслідок чого тут складаються умови для існування однієї з найбільших популяцій гіацинтика білого на території Середнього Придніпров'я.

Тваринний світ урочища представлений комахами, для деяких видів з яких такі розріджені біотопи є надзвичайно сприятливими. Найвні амфібії та плазуни, серед яких внесені до Додатку II Бернської конвенції жаба звичайна та ящірка прудка. З птахів тут зустрічаються жайворонок польовий, одуд та канюк звичайний.

Джерело: Наукове обґрунтування створення пам'ятки природи місцевого значення «Гіацинтова гора». Укладач: Парнікоза І. Ю.

69. Лісовий заказник місцевого значення «Обухівський» (розширення)

Територія пропонується Національним екологічним центром України для розширення існуючого заказника. Об'єкт знаходиться в Обухівському районі та має площу 1537 га. Це лісовий масив із популяцією сону лучноговиду, занесеного до Червоної книги України.

Джерело: Наукове обґрунтування розширення ландшафтного заказника місцевого значення «Обухівський». Укладачі: Парнікоза І.Ю., Василюк О.В.

70. Ландшафтний заказник місцевого значення «Надстугнянський»

Проектований заказник знаходиться поблизу с. Тарасівка Обухівського району. Загальна площа об'єкту — 16 га.

Рослинність урочища представлена багатими орляково-конвалієвими лісами на борових пісках надзаплавної тераси р. Стугна. Флора урочища нараховує більш ніж 200 видів судинних рослин. Особливу цінність становлять популяції таких видів, занесених до Червоної Книги України, як сон лучний, сон розкритий та лілія лісова. Серед представників тваринного світу тут мешкають махаон, жук-олень, джміль яскравий, ксилокопи звичайна та фіолетова, види занесені до Червоної Книги України.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Надстугнянський». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

71. Ландшафтний заказник місцевого значення «Болото Трубайло»

Проектований заказник є малопорушеним фрагментом в межах

суцільно меліорованої заплави р. Трубіж на схід від с.Гланишів Переяслав-Хмельницького району. Землекористувачем території є Гланишівська сільська рада. Площа об'єкта — 16 га.

Місцевий рослинний покрив — фактично останній фрагмент долини р. Трубіж, що не зазнав докорінної трансформації внаслідок створення тут осушувальної системи. Рослинність урочища представлена формаціями болотистих та справжніх лук. На території проектного заказника існують умови сприятливі для представників родини зозулинцевих та вужачкових, зокрема для орхідей пальчатокрінників м'ясочервоного та кривавого (Червона книга України), а також вужачки звичайної (охороняється рішенням рішенням Київської обласної ради від 07.02.2012 № 285-15-VI). На території проектного заказника трапляється 5 видів амфібій. З них квакша звичайна охороняється міжнародною Червоною книгою, а часничниця звичайна, ропуха зелена та жаба гостроморда — Бернською конвенцією. Серед плазунів зустрічаються ящірка прудка, вуж звичайний. Птахи представлені комплексом лучних видів, характерних для заплав малих річок (плиска жовта, трав'янка лучна, вівсянка звичайна, сорокопуд терновий та ін.). На полюванні зустрічається канюк звичайний та зміїд.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Болото Трубайло». Укладачі: Василюк О. В., Парнікоза І. Ю.

72. Ландшафтний заказник місцевого значення «Сошниківський»

Проектований заказник розміщений в околицях с. Сошників Бориспільського району. Тут зберігся унікальний масив дубово-соснових лісів, які є рідкісними угрупованнями та занесені до Зеленої книги України. Деревостан двоярусний, середній вік — 70–120 років, площа — 50 га, висота 20–30 м, діаметр — 25–40 см. До складу рослинності цього лісового масиву входять рідкісні, занесені до Червоної книги України, рослини: коручка чемерниковидна, сон лучний, ковила пірчаста, а також ендемік Східно-Європейської рівнини — волошка сумська. В заказнику зустрічаються бореальні види, які знаходяться на південній межі ареалу: ялівець звичайний, верес, зимолюбка зонтична, плаун булавовидний, грушанки середня, мала та круглолиста, багатоніжка звичайна, а також рідкісні лісостепові види: півники угорські, оман мечолистий, змієголовик Рюйша та інші.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Сошниківський». Укладач: Парнікоза І. Ю.

73. Іхтіологічний заказник у верхів'ях Київського водосховища

Територія проєктованого заказника площею близько 30000 га знаходиться у верхній частині Київського водосховища, де ще збереглися риси, характерні для річкової системи, і є не тільки місцями нагулу, нересту й зимівлі, а й біофондом для більшості реофілних аборигенних видів риб. Згідно з біологічними обґрунтуваннями Інституту гідробіології Національної Академії Наук України, Інституту рибного господарства Академії Аграрних Наук та іхтіологічної служби органів рибоохорони, вся верхня частина Київського водосховища, включаючи правобережну його частину, яка знаходиться в межах Київської області (від с. Страхолісся до межі зони відчуження ЧАЕС) є основним місцем нересту, мешкання, міграції та нагулу молоді риб усього Київського водосховища.

Джерело: Звернення Державного комітету рибного господарства України до Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 16.05.2008 № 1-14-5/2077 «Щодо створення іхтіологічного заказника у верхній частині Київського водосховища».

74. Ландшафтний заказник місцевого значення в околицях с. Синява

Територія проєктованого заказника розміщена на правому березі р. Рось. Її площа — 5 га. Рослинність представлена лучним типом. В ранньовесняній синузії трав'янистого покриву переважає жовтець їдкий, зустрічаються калужниця болотна, волошка скабіозовидна, підмаренник чіпкий, півники болотні, гірчак зміїний, чемериця лобелієва, вероніка колосиста та рябчик шаховий. В Україні більша частина місцезнаходжень рябчика шахового сконцентрована на заході країни в долинах річок басейнів Дністра, Тиси й Сяну.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення в околицях с. Синява. Укладачі: Мельник В. І., Накоп'юк І. П., Шевченко Д. Ю.

75. Ландшафтний заказник місцевого значення «Бездній брід»

Територія проєктованого заказника знаходиться в адміністративних межах Ставищенського району та має площу 86 га.

Землекористувачем є Васишинська сільська рада.

Джерело: Звернення управління Держкомзему у Ставищенському районі Київської області до начальника Державного управління Охорони навколишнього природного середовища у Київській області О. І. Чабанову від 19.08.2009 р. № 1513/1.

**76. Ландшафтний заказник місцевого значення
«Журавлинний хутір»**

Територія проектованого заказника знаходиться в адміністративних межах Ставищенського району та має площу 33,1 га. Землекористувачем є Журавлинська сільська рада.

Джерело: Звернення управління Держкомзему у Ставищенському районі Київської області до начальника Державного управління Охорони навколишнього природного середовища у Київській області О. І. Чабанову від 19.08.2009 р. № 1513/1.

**77. Ландшафтний заказник місцевого значення
«Красилівська волость»**

Територія проектованого заказника знаходиться в адміністративних межах Ставищенського району та має площу 120,7 га. Землекористувачем є Красилівська сільська рада.

Джерело: Звернення управління Держкомзему у Ставищенському районі Київської області до начальника Державного управління Охорони навколишнього природного середовища у Київській області О. І. Чабанову від 19.08.2009 р. № 1513/1.

**78. Ландшафтний заказник місцевого значення
«Бесідська дубина»**

Територія проектованого заказника знаходиться в адміністративних межах Ставищенського району та має площу 30 га. Землекористувачем є Ставищенська районна державна адміністрація.

Джерело: Звернення управління Держкомзему у Ставищенському районі Київської області до начальника Державного управління Охорони навколишнього природного середовища у Київській області О. І. Чабанову від 19.08.2009 р. № 1513/1.

79. Ландшафтний заказник місцевого значення «Любомир»

Територія проектованого заказника знаходиться в адміністративних межах Ставищенського району та має площу 27,1 га. Землекористувачем є Ставищенська сільська рада.

Джерело: Звернення управління Держкомзему у Ставищенському районі Київської області до начальника Державного управління Охорони навколишнього природного середовища у Київській області О. І. Чабанову від 19.08.2009 р. № 1513/1.

80. Заповідне урочище місцевого значення «Лиса Гора»

Урочище знаходиться на околиці с. Бушеве Таращанського району, Богуславського ДЛГ, кв. 20, та займає площу 50 га. Це залишки парку графині Браницької з екзотичними деревами.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Лиса Гора». Укладачі: Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

81. Ландшафтний заказник місцевого значення «Байрачні комплекси річки Боярка»

Територія проєктованого заказника знаходиться на околицях с. В. Березнянка, Круті Горби, Ківшувата та має площу 2000 га. Об'єкт є заплавою річки із збереженими природними комплексами, місцем мешкання зникаючих видів тварин. До складу проєктованого заказника входить також комплекс прилеглих до річки балок. В межах об'єкта містяться археологічні пам'ятки і найвища точка Київської області.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Байрачні комплекси річки Боярка». Укладачі: Василюк О. В., Борисенко К. А., Бубела О.

82. Орнітологічний заказник місцевого значення «Попова левада»

Урочище «Попова левада» знаходиться біля с. Чапаївка Таращанського району, Київської області. Орієнтовна площа проєктованого заказника 100 га. Ділянка є частиною заплави Гнилого Тікича, яка в наслідок запруження перетворилась на високотравне болото. Територія простягається від с. Чапаївка до межі Таращанського району.

Із цінної флори по берегах річки була відмічена рідкісна для регіону північна рослина — цикута отруйна.

Урочище цінне в орнітофауністичному відношенні як місце розмноження мешканців високотравних боліт. Незважаючи на певну трансформацію біотопів в урочищі зберігається в значній кількості ряд видів, які стали нечисленними на правобережжі

в цілому та на Київщині зокрема. Це такі види, як кобилочка солов'їна, кобилочка річкова, синьошийка та очеретянка ставкова. Окрім цього, в урочищі трапляються в помітній кількості лиска, курочка водяна, лунь очеретяний, вівсянка очеретяна. Нечисленні бугай та бугайчик — характерні мешканці очеретяних заростей, — а також попелюх та крижень. Із інших тварин (за даними егерської служби) зрідка трапляються видра річкова — звір, занесений до Червоної книги України.

Джерело: Наукове обґрунтування створення орнітологічного заказника місцевого значення «Попова левада» Укладачі: Андрієнко Т. Л., Онищенко В. А.

83. Ботанічний заказник місцевого значення

«Ліс біля села Потоки»

Територія проектованого заказника знаходиться біля с. Потоки у Таращанському районі, в межах кв. 58 Улашівського лісництва ДП «Богуславське лісове господарство». Орієнтовна площа об'єкта становить 50 га.

Проектований заказник є частиною залісненої балки, в якій переважає грабовий ліс. Як домішка у деревостані тут також відмічені черешня, береза, клен польовий, ясен. У трав'янистому покриві влітку переважає зірочник лісовий. Тут зростають такі типові види широколистяних лісів, як просянка розлога, копитняк європейський, медунка темна, переліска багаторічна, жовтець кашубський та ін. У весняний період, коли в лісі домінує синюзія ефемероїдів, в густому травостої переважає ряс ущільнений. Наявні популяції видів рослин, які занесені до Червоної книги України, — це підсніжних білосніжний, та цибуля ведмежа. Смуга з підсніжниками знаходиться на схилі балки до дна з ухилом 20–25°. У південній частині Київщини, у тому числі й в Таращанському районі, цей вид знаходиться на східній межі свого ареалу. Підсніжник білосніжний трапляється окремими куртинами по всій ділянці, квітує, плодоносить. Цибуля ведмежа зростає плямами на протилежному схилі балки в ясенево-грабовому лісі із окремими старими черешнями. Із весняних ефемероїдів тут зростають також проліска дволиста, анемона жовтецева та гусяча цибулька жовта. На ділянці виявлено також два види папоротей — щитник чоловічий та пухирник ламкий.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Ліс біля с. Потоки». Укладачі: Андрієнко Т. Л., Онищенко В. А.

84. Комплексна пам'ятка природи місцевого значення «Огруд»

Проектована пам'ятка природи знаходиться у Таращанському районі біля с. Володимирівка. Орієнтовна площа — 7 га. Це напівосвоєна природна ділянка серед сільськогосподарських угідь, територія колишнього маєтку. Частина ділянки заліснена, а частина вкрита природною степовою рослинністю. Ділянка обнесена ровом та обсаджена старими ясенами, віком 80–90 років, висотою близько 20 м. Деревя добре розвинені, із живою кроною типової форми. На ділянці є невелика водойма, вірогідно штучна.

Найбільшою цінністю на території є невеликі степові галявини (площею близько 1 га) на схилі південно-західної експозиції. Тут зберігся типовий лучний степ, зональний для цього регіону, із переважанням тонконогу вузьколистого та осоки ранньої, місцями співдомінує стоколос безостий. До складу травостою входять такі типові степові види, як типчак, полуниця зелені, чапалоч степова (зубрівка), молочай Сегієрів, чистець прямий, гадючник звичайний. Тут також багато лікарських рослин, таких як звіробій звичайний, парило звичайне, подорожник середній, шавлія кільчаста, первоцвіт весняний. Виявлені популяції рідкісних степових видів, які охороняються на Київщині і знаходяться тут поблизу північної границі ареалу — півників угорських та анемони лісової. Відмічається також малопоширені на Київщині рослини: фіалка висока, медунка м'яка, валеріана пагоносна. У лісових смугах переважають досить старі граби із типовим трав'янистим покривом. По краях смуг відмічена цінна малопоширена лікарська рослина — перстач білий. На ділянці також зростає ряд декоративних порід: сосна веймутова, грецький горіх, висаджені яблуні та груші, які на степових схилах всихають, як і деякі види декоративних чагарників.

Джерело: Наукове обґрунтування створення комплексної пам'ятки природи «Огруд». Укладачі: Андрієнко Т. Л., Онищенко В. А.

85. Гідрологічний заказник місцевого значення «Урочище Степкове»

Проектований заказник знаходиться біля с. Степок Таращанського району. Орієнтовна площа ділянки 7 га. Урочище є балкою видовженої форми, на дні якої утворилась водойма з місцевою назвою «озеро Ріца».

Ділянка балки, яку планується взяти під охорону, в фауністичному відношенні не відзначається особливим різноманіттям. У її

складі представлені типові мешканці півночі правобережного Лісостепу, серед яких переважають дендрофіли та галофіли. Населення птахів цього біотопу більш різноманітне і представлене зябликом, вівсянкою звичайною, вівчариком-коваликом, вівчариком жовтобровим, соловейком східним, дроздом чорним, кропив'янкою чорноголовою. На розріджених ділянках трапляється кропив'янка сіра. Зрідка трапляються дятел звичайний та зозуля. На відкритих схилах балки виявлений кріт звичайний. До водойми навідуються чапля сіра, крижень, попелух та лунь очеретяний. У значній кількості тут тримаються жаби озерні. Ставок зариблений коропом звичайним та карасем сріблястим. Над урочищем постійно полюють на комах ластівки сільські. Деревно-чагарникові зарості на схилах балки зрідка відвідує козуля європейська, лисиця звичайна та заєць сірий.

Джерело: Наукове обґрунтування створення гідрологічного заказника місцевого значення «Урочище Степкове». Укладач: Андрієнко Т. Л.

86. Ландшафтний заказник місцевого значення «Великосолтанівський»

Проектований заказник знаходиться поблизу с. Велика Солтанівка Васильківського району. Загальна площа об'єкта складає 16 га. Землекористувачем є Великосолтанівська сільська рада. Об'єкт є цінним острівним листяним лісом з добре збереженими екосистемами.

Рослинність проектованого заказника представлена трьох'ярусними угрупованнями неморального лісу. Флора урочища нараховує більш ніж 100 видів судинних рослин. Деревний ярус представлений головним чином грабом з домішками клена гостролистого та дуба. В чагарниковому ярусі наявні ліщина та крушина. У трав'яному ярусі абсолютну більшість становлять типові неморали: копитняк європейський, фіалка дивна, ряст ущільнений, анемона жовтецева, маренка запашна, зірочник ланцетовидний, тощо. Особливу цінність становлять популяції таких видів, що перебувають під загрозою винищення на території Київської області, як проліска дволиста та ряст порожнистий, та рекомендовані до внесення в Червоний список Київської області.

Тваринний світ урочища завдяки збереженості екосистем листяного лісу також досить різноманітний. Територія об'єкта дуже сприятлива для збереження популяцій лісових амфібій. Серед яких внесена до Додатку II Бернської конвенції жаба трав'яна та квакша звичайна. З плазунів цим же документом охороняється веретільниця

ламка. Значним є біорізноманіття птахів, серед яких багато охороняються Бернською конвенцією. З ссавців в урочищі поширені сірий заєць, миша жовтогорла, нориця підземна та цілий ряд рідкісних лісових видів кажанів.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Великосолтанівський». Укладачі: Подобайло А. В., Остапченко Л. І., Парнікоза І. Ю., Борейко В. Є.

87. Лісовий заказник місцевого значення

«Діброва з черешнями»

Територія є ділянкою вид. 8 кв. 49 Дмитрівського лісництва ДП «Фастівське лісове господарство». Об'єкт знаходиться в межах Фастівського району, площа — 2,4 га.

Рослинність даної території представлена стиглим широколистяним дубовим деревостаном, вік якого складає 169 років. В першому ярусі в якості домішки представлена сосна звичайна; другий ярус представлений липою, грабом. Підлісок складається з грабу і ліщини. Повнота насаджень — 0,53. Середня висота деревостанів 23 м, середній діаметр насаджень — 44 см. Особливо примітними є старовікові черешні, що виходять в межах виділу в перший ярус. Трав'яний ярус представлений неморальними видами, серед яких відмічені копитняк європейський, сінкула європейська, маренка запашна, зірчатка ланцетовидна.

Червонокнижні комахи представлені жуком-оленом, великим дубовим вусачем і махаоном. На території проектного заказника знайдені наступні види земноводних: ропуха звичайна та жаба гостроморда. Рептилії представлені звичайним вужем, веретільницею ламкою, що входять в додаток II Бернської конвенції, мідянкою звичайною, що занесена до Червоної книги України. Птахи представлені типовими лісовими птахами широколистяних лісів, зокрема співочим і чорним дроздами, зябликом, берестянкою звичайною, та великою групою птахів-дуплогніздиків, для яких дуплисті старі дуби відіграють виняткове значення для розмноження. Це кілька видів синиць: велика, блакитна, гаїчка болотяна, а також повзик, підкоришник, шпак звичайний, дятли звичайний і малий. З інших птахів варто відмітити припутня, канюка звичайного. Рідкісні ссавці представлені передусім кажанами, які всі занесені до Червоної книги України і мешкають в дуплах старих дубів.

Джерело: Наукове обґрунтування створення лісового заказника місцевого значення «Діброва з черешнями». Укладач: Василюк О. В.

88. Ландшафтний заказник місцевого значення**«Витоки річки Стугна»**

Об'єкт знаходиться біля села Велика Снітинка Фастівського району. Орієнтована площа — 200 га. Вказана територія відноситься до малоцінних для ведення сільського господарства земель та входить до складу водоохоронної зони. Об'єкт є витокami р. Стугна, яка відноситься до басейну Дніпра.

Рослинність вказаної території представлена такими основними групами: луками; деревною та чагарниковою рослинністю, прибережно-водною та суто водною рослинністю. На вологих луках проектованого заказника зростають типово заплавні рослини: цибуля гранчаста та жовтець їдкий, подорожник середній. Наразі тут знаходяться популяції червонокнижної орхідеї — пальчастокорінника м'ясочервоного. У справжніх луках переважають угруповання вівсяниці лучної, тонконогу лучного та пирію повзучого. У комплексі зі справжніми луками по знижених зволжених ділянках сформувалися болотисті луки. Вони представлені угрупованнями осоки гострої, рідше — лепешняку великого. Флористичне ядро в них утворюють такі гідрофільні види, як гадючник в'язолистний, щавель кінський, хвощ річковий, плакун верболистий, вербозілля звичайне тощо. Дервно-чагарникова рослинність представлена по схилах річкової долини та безпосередньо біля води. Чагарникові зарості утворює верба попеляста. Такий видовий склад значно підвищує ємність тутешнього середовища для тваринного світу, адже плоди вказаних дерев дозволяють багатьом видам протриматися взимку.

На території балки зустрічаються комахи занесені до Червоної книги України: подалірій, махаон, бджола-тесляр фіолетова. Територію об'єкта населяє 5 видів амфібій: кумка червоночерева, часничниця звичайна та ропуха зелена, що охороняються Бернською конвенцією, а також два види зелених жаб, що тримаються на р. Стугна. Тут також поширений вуж звичайний. Заплава р. Стугна виконує дуже важливе значення для популяцій водоплавних птахів. Це місце гніздування багатьох видів птахів: куликів, качок, лисок. Під час прольоту на території об'єкта зупиняються зграї перелітних птахів.

Джерело: Наукове обґрунтування створення ландшафтної заказника місцевого значення «Лиса Гора». Укладачі: Богомаз М. В. Парнікоза І. Ю.

89. Ландшафтний заказник місцевого значення

«Рай Ханенків – Оленівка»

Територія проектного заказника має площу 200 га та знаходиться в адміністративних межах Фастівського району Оленівської сільської ради. Землекористувачем є Інститут селекції плодкових культур УААН та Оленівська сільська рада.

Об'єкт є поєднанням рослинності реліктових залишків дубового гаю зі штучноствореними в долині струмка деревними насадженнями з верби білої, в'яза гладенького та гіркокаштану кінського. Значна частина території проектного заказника – це степові ділянки та ділянки деревно-чагарникової рослинності на схилах балки, дном якої протікає притока р. Стугна. На ставах та вздовж ділянок вільної течії струмка поширена прибережно-водна та сутоводна рослинність. У складі реліктового дубового рідколісся збереглися надзвичайно цінні 200-річні та навіть одне 400-річне дерево дуба черешчатого.

На території проектного заказника існують надзвичайно сприятливі умови для цілого ряду тварин: кажанів, птахів, зокрема дятлів та сов. Значна їх частина охороняється Бернською конвенцією. Не менш важливе значення має збереження наявних на території об'єкта водно-болотних угідь. Вони представлені каскадом ставів та ділянками вільної течії річки, в яку збираються бічні притоки, у результаті чого формується справжній каньйон, дно якого по краю плеса ставів та вздовж русла вкрите стіною прибережно-водної рослинності, представленої угрупованнями очерету та рогозу. Прибережна рослинність дає прихисток таким коловодним птахам, як очеретянки та блакитний рибалочка, що охороняються Бернською конвенцією. Зарості ряски малої створюють кормову базу для качок. Значну площу займають степові біотопи, представлені асоціаціями типчака, пір'ю середнього, бородача та куничника наземного. Лучно-степові біотопи поєднуються з ділянками заростей груші звичайної, лоху, сосни, шипшини собачої, свидини та калини. Лучно-степові біотопи, заселені степовими гризунами, є місцем полювання совиних та яструбиних птахів, що знаходяться під охороною Бернської конвенції.

Джерело: Парнікоза І., Василюк О., Іноземцева Д., Костюшин В., Мішта А., Некрасова О., Балашов І. Степи Київської області. Сучасний стан та проблеми збереження. Серія: Збережемо українські степи— К.: НЕЦУ, 2009. — 160 с. з іл.

90. Яготинський гідрологічний заказник місцевого значення імені Кирила Розумовського

Проектований заказник розміщений у Яготинському районі на території водосховища Великого Супою площею 1040 га, Малого Супою № 1 площею 378 га та Малого Супою № 2 площею 421 га. Об'єкт є комплексом акваторії ставка та заплавної урочищ р. Супій. Створення об'єкта погоджено рішенням Яготинської районної ради від 27.10.2006 № 76-05-V.

Джерело: Рішення Яготинської районної ради Київської області п'ятого скликання «Про оголошення територій водосховищ Великого та Малого Супоїв гідрологічним заказником місцевого значення» від 27 жовтня 2006 року № 76-05-V.

ПРОБЛЕМИ ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ ТА ПЗФ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Проблеми заповідної справи та природно-заповідного фонду Київської області обумовлені як загальними причинами, зокрема законодавчими, інституційними, організаційними, фінансовими, так і місцевими — небалістю місцевих владних структур, порушеннями чинного законодавства, приватними інтересами бізнесу та місцевих жителів тощо. Не претендуючи на всебічність аналізу проблем заповідної справи, ми подамо стисло характеристику проблематики об'єктів ПЗФ на прикладі Київської області.

Загальні проблеми

А. Проблеми у сфері законодавства

Серед проблем загального плану перш за все слід вказати на недоліки законодавства. Назвемо основні з них. Законодавство дозволяє вилучення земель зі складу територій ПЗФ, що досить часто використовується без належного наукового обґрунтування, оцінки втрати об'єктом його цінності. Відсутнє детальне врегулювання щодо подальшого оголошення об'єктами ПЗФ територій, зарезервованих для заповідання, та умов їх використання. Такий стан справ нерідко призводить до скасування чи знищення зарезервованих в минулому територій. Процедура створення ПЗФ з одного боку дуже ускладнена, а з іншого — її досить легко саботувати на різних рівнях, за що законодавство не передбачає відповідальності. Після відмови землекористувача у погодженні ним створення ПЗФ, відсутні механізми впливу та заохочення землекористувача. Відсутні детальні вказівки про обмеження господарської діяльності на територіях ПЗФ у земельній документації і в умовах використання земельних ділянок в складі актів на постійне користування земельними ділянками. У лісових об'єктах ПЗФ, законодавство дозволяє підприємствам лісової галузі проводити всі типи санітарних рубок, в т.ч. суцільно-санітарну рубку, незалежно від того, як це впливає на заповідну територію, легко погоджуючи плани санітарних заходів в органах охорони навколишнього природного середовища. Відсутній дієвий механізм покарання за невиконання користувачами охоронних зобов'язань щодо територій ПЗФ, які знаходяться у їх підпорядкуванні і не мають власних адміністрацій. Слід також зауважити про відсутність державної цільової програми розвитку заповідної справи та перспективного розвитку мережі ПЗФ.

Б. Інституційні проблеми

У ході адміністративної реформи на початку 2011 року була ліквідована Державна служба заповідної справи України як урядовий орган державного управління у сфері збереження та невиснажного використання територій ПЗФ. Таким чином, сьогодні в структурі органів державної влади відсутній спеціальний орган державного управління в галузі заповідної справи (у т.ч. з мережею територіальних підрозділів в областях). Додатковою проблемою тут є тривало невизначений у ході адміністративної реформи статус територіальних підрозділів Міністерства екології та природних ресурсів України.

Об'єкти ПЗФ не мають центрального органу управління. Значна їх частина підпорядкована різним непрофільним установам (Державне агентство лісових ресурсів, Національна академія аграрних наук тощо), що значно ускладнює управління мережею ПЗФ та зменшує її ефективність.

Відсутня система кваліфікаційного підбору та професійної підготовки кадрів в установах ПЗФ. Невизначеність критеріїв формування персонального складу адміністрацій окремих установ ПЗФ дозволяє призначати на керівні посади людей, некомпетентних в питаннях заповідної справи. У цілому спостерігається низька кваліфікація та мотивованість керівництва значної частини установ ПЗФ, та їх дуже швидка ротація. Відсутні навчальні установи, що готують профільних працівників ПЗФ.

Заповідна справа в основному не є інтегрованою у більшість секторів державної політики та економіки.

Заповідна справа, або, охорона природи відсутні в переліку наукових спеціальностей в НАН України і відповідно не розглядаються як самостійні наукові дисципліни.

В. Організаційні проблеми

Однією з ключових сучасних проблем у заповідній справі України є незавершене винесення в натуру меж багатьох територій ПЗФ, попри наявність відповідних рішень Президента України та профільного комітету Верховної Ради України. Для частини установ ПЗФ досі відсутні проекти організації території, які є основою їх діяльності.

Рішення про створення об'єктів ПЗФ, зарезервованих до заповідання, не виконуються. Ділянки, зарезервовані під заповідання, часто розпайовуються та надаються для потреб, несумісних із їх подальшим заповіданням. Відбувається суттєва затримка у створенні установ ПЗФ, щодо яких вже видані відповідні Укази Президента України.

Попри наявне доручення Президента України від 14.08.2009 № 611/2009, не проведено інвентаризацію земель, що перебувають у користуванні Міністерства оборони України, та не надано пропозиції щодо заповідання природних територій за рахунок земель Міністерства оборони України.

На території ряду об'єктів ПЗФ ведеться господарська діяльність, несумісна з цілями та режимом цих об'єктів. Наприклад в деяких природних заповідниках проводиться туристична діяльність.

Фактично відсутній моніторинг стану мережі об'єктів та територій ПЗФ. Перш за все це стосується категорій об'єктів, де відсутні адміністрації, і які складають абсолютну більшість в переліку територій ПЗФ України — заказники, заповідні урочища, пам'ятки природи. Державною екологічною інспекцією не проводяться планові перевірки стану дотримання природоохоронного законодавства на всіх територіях ПЗФ, а також перевірки суб'єктів господарської діяльності, що здійснюють свою діяльність на територіях ПЗФ. Проведення таких перевірок лише на основі окремих звернень громадськості не має комплексного характеру і повноти. Тому, в багатьох випадках, невідомий стан багатьох об'єктів ПЗФ, а також їх сучасна природоохоронна цінність.

Слабкою є координація наукової роботи в установах ПЗФ та між ними, а також співпраця між науковими колективами університетів та науковими відділами заповідних установ.

Г. Фінансові проблеми

Фінансування установ ПЗФ є недостатнім та нерідко нерегулярним. Території та об'єкти ПЗФ, що не мають адміністрацій взагалі не отримують цільового державного фінансування. Відсутні механізми фінансування та видатки для викупу земельних ділянок для наступного заповідання, компенсації втрат землекористувачів, на землях яких вони створюються.

Проблеми лісових заказників

Враховуючи важливість лісових об'єктів ПЗФ для збереження біорізноманіття України, а з іншого боку цілий комплекс проблем пов'язаних з природно-заповідними територіями, розміщеними на землях державного лісового фонду, ми винесли розгляд цих проблем у окремий розділ. На території Київської області такі проблеми характерні для половини всіх наявних в області територій ПЗФ. Аналогічна ситуація спостерігається і в інших областях України.

Найбільш поширеною категорією лісових об'єктів ПЗФ є заказники. Лісові заказники, а також орнітологічні, гідрологічні, ботанічні

заказники та пам'ятки природи переважно розміщені на території лісогосподарських підприємств. Як правило, вони створюються для охорони ділянок лісу, що є унікальними або типовими для даної місцевості і потребують відповідної охорони для подальшого збереження (потреба в охороні навіть типових лісових екосистем рідко озвучувалась в недалекому минулому, проте є важливою темою для наукових дискусій сьогодні, у зв'язку з надмірною експлуатацією типових лісів у останні десятиліття, яка призвела до значного їх порушення або втрати). Ботанічні чи орнітологічні заказники створюються для охорони рідкісного рослинного угруповання чи певної рослини, або відповідного місця поселення, годівлі, зимівлі і т.д. рідкісного виду (або видів) птахів. Аналогічно із загальнозоологічними заказниками. Цілком очевидно, що якщо, наприклад, охороні підлягає рослина чи тварина, яка пов'язана з лісом, то її охорона нерозривно мусить бути пов'язана з охороною самого лісу. Тут варто зауважити, що охоронний режим заказника значно м'якший за відповідний режим природного заповідника чи заповідної зони національного природного парку, де, в ідеалі, людині заборонено навіть перебувати, вже не кажучи про ведення будь-якої господарської діяльності. У заказниках же охороняється певний об'єкт, і охоронний режим встановлюється, враховуючи вимоги до його охорони. Режим заказника влучно характеризується цитатою зі ст. 7 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», в якій сказано, що *«...На землях природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів...»*. Тобто, якщо в заказнику охороняється колонія кажанів в дуплах дерев, то збір чорниць під деревами не впливатиме негативно на цю колонію і відповідно не заборонятиметься. Як і сінокіс, випасання худоби тощо. Тобто спектр дозволеного в заказниках досить широкий, на відміну від природних заповідників, що має сприяти позитивному ставленню місцевого населення до цих об'єктів ПЗФ. І якби землекористувачі, місцеве населення, туристи, мисливці та інші правові суб'єкти діяли згідно зі ст.7 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», не порушуючи її, то апріорі були б відсутні їх конфлікти з природоохоронною громадськістю. Але, нажаль, найпоширенішою категорією землекористувачів, що порушує цю статтю, є державні лісові господарства.

Власне, список того, що заборонено робити в заказниках, прописано в охоронній грамоті заказника. Але прописано недостатньо

чітко. В охоронній грамоті заказника, як правило, записано багато доцільних і очевидних обмежень, наприклад, заборона скидання сміття, проведення меліоративних робіт, зберігання отрутохімікатів, порушення ґрунтового покриву та багато іншого, зокрема — заборона проведення рубок головного користування, тобто промислових рубок. Це звичайно важливо, інакше б заказник нічим не відрізнявся від лісового господарства. Але, як показує досвід, заказник і з цією забороною однаково може виглядати як звичайний лісгосп. Причина цього — санітарні рубки, так звані «рубки догляду». Вони виявляються не заборонені жодним положенням про заказники. Більш того, існують дві постанови Кабінету міністрів України — № 555 від 27.05.1995 «Про затвердження санітарних правил в лісах України» і № 724 від 12.05.2007 «Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів України», згідно з якими санітарні рубки дозволені навіть у природних заповідниках, що взагалі є юридичним абсурдом, оскільки в них, згідно із Законом України «Про природно-заповідний фонд України», взагалі заборонена будь-яка діяльність людини! Але якщо санітарні рубки в них потребують особливої процедури погодження, то заказники таких складнощів не потребують, і ці рубки в них погоджуються на рівні з санітарними рубками за межами заказників. Внаслідок цього, за інтенсивністю і фізичним впливом на екосистему заказника, вони можуть нагадувати промислові рубки поза межами заповідної території.

Що ж стає підставою для проведення санітарних рубок? Дерева, як і будь-який живий організм, мають свій обмежений вік. В природних лісах, пралісах, що багато років не підлягали рубкам, сформована багатоярусна структура лісу, де присутні як старі дерева, так і молоді, а також підріст. Коли старе дерево гине, до нижніх ярусів починає потрапляти більше світла і підріст швидко починає рости, заповнюючи невдовзі простір, звільнений загиблим деревом. З часом сухе старе дерево падає і стає середовищем для існування безлічі видів безхребетних тварин і грибів, що з часом руйнують його, перетворюючи на лісову підстилку та ґрунт. Так виглядає природний цикл дерева у здорових природних лісах. Але в межах Київської області, внаслідок багатовікової інтенсивної господарської діяльності, таких лісів фактично не лишилося. Всі ліси є або штучними насадженнями (переважно сосновими), або природними лісами, що самі виростили на місці рубок, згаріщ і т.д. І ті, і інші часто є одноярусними лісами, без добре вираженої різновікової структури корінних порід. Із віком та ускладненням ярусної структури, ці ліси набувають все більшого біорізноманіття, і з

досягненням сторічного віку, як правило, стають надзвичайно цінними ділянками. В силу природних умов частина дерев починає всихати, в чому немає нічого дивного; у разі, якщо дерева в лісі приблизно одного віку (особливо якщо це штучна культура), всихати може одночасно велика кількість дерев. Збільшення кількості світла сприяє інтенсифікації росту підросту. Таким чином починає формуватися природна багаторівнева структура лісу. В умовах господарської експлуатації лісів ми не маємо змоги спостерігати за цим процесом, оскільки дерева, досягнувши певного віку, набувають товарного значення і підлягають вирубці, після чого знову створюється лісова культура або відбувається природне відновлення лісу. Ми б мали змогу стати свідками відновлення природної структури лісу (що призвело б до зростання біорозманіття) в межах об'єктів природно-заповідного фонду, але... на заваді стають санітарні рубки. Сухі і всихаючі дерева потрапляють під них, адже, за твердженнями працівників лісової галузі, такі дерева стають причиною інтенсивного розмноження «шкідників» лісового господарства — короїдів та ін. комах. Але поява цих комах є невід'ємною складовою функціонування здорового, повноцінного лісу; їх чисельність регулюється птахами, зокрема дуплогнізниками, що гніздують в тих же сухих деревах. І це не говорючи вже про те, що «шкідники», які руйнують всихаючі або відмерлі дерева, не заселяють здорові дерева. Тому вирубування сухих дерев в заказниках є грубим втручанням в природні процеси, що є недопустимим в межах заповідного фонду. Особливо враховуючи те, що в дуплистих, сухих деревах мешкає цілий ряд видів, занесених до Червоної книги України, які потребують ретельної охорони, зокрема, майже всі види кажанів, ряд видів комах, що в дорослому або личинковому стані мешкають в гнилій деревині. Цикл вибіркового санітарних рубок призводить до зникнення їх біотопів та до зменшення повноти деревостану (один з лісівничих термінів, що означає «густину» лісу); у разі досягнення критичної повноти, і подальшого всихання, призначається суцільна санітарна, або лісовідновна вирубка, яка призводить до цілковитого руйнування лісової екосистеми, на місці якої створюється чергова культура. Поява великої вирубки пришвидшує всихання сосон по її периметру і каталізує наступні рубки.

Таким чином, господарювання в заказниках особливо не відрізняється від господарювання в типовому лісгоспі. Причина масових санітарних рубок теж стає зрозумілою, прийнявши до уваги низьке оподаткування дров'яної деревини. Деревина, яка зрубана під час санітарних рубок, підпадає під категорію «дров'яної», на відміну від

зрубаної промисловими рубками головного користування, яка у разі гарної якості, іде на продаж як ділова. Але деревина з 200-літніх сосон, прямих і високих, може реалізовуватися як ділова, оскільки володіє чудовими товарними якостями. Таким чином, лісові господарства уникають високих податків на неї, проводячи офіційно її як «дрова». Вірогідно, це одна із головних причин зростання частки санітарних рубок в загальному обсязі кубометрів добутої деревини, яка зараз доходить до половини цього обсягу. Внаслідок таких маніпуляцій із поняттями, санітарні рубки в заказниках стають вигідними і прибутковими, особливо враховуючи близькість ринку збуту — Київ, із його будівельним бумом і, відповідно, постійним попитом на деревину. Отже, комерційний господарський інтерес в заказниках витісняє їх природоохоронну складову, заради якої вони були створені, прикриваючись хибними уявленнями про «оздоровлення» лісу, адже таку мету мають рубки догляду (санітарні рубки). Окрім цього, ліси, в яких декілька сторіч не було рубок (та ж сама Біловезька пуця), мають просто неймовірно високе біорозманіття, передусім завдяки наявності значних обсягів мертвої деревини — до 200 кубометрів на гектар. Але ліси в наших заказниках не мають змоги дожити до віку Біловезької пуці через вищезгадані постанови Кабінету міністрів України та недосконалі охоронні положення. Між іншим, згідно із законодавством, кількість мертвої деревини в лісах повинна бути в межах 2–3 кубометрів на гектар; ця норма стосується і заказників. Але згідно з рекомендаціями WWF ця цифра має бути піднята принаймні до 25 кубометрів. В Латвії, між іншим, ця цифра наближається до рекомендацій WWF, і масове всихання лісів внаслідок катастрофічного розмноження «шкідників» лісу не починається. Саме цим аргументом користуються працівники нашої лісової галузі для прикриття заробляння грошей, що, подекуди, набуває масштабів відвертого грабунку лісів.

Нажаль, державні контролюючі органи, як правило, не помічають, що при проведенні санітарних рубок грубо порушується, останній пункт охоронного положення будь-якого лісового заказника, згідно з яким у межах заказника забороняються *«інші види господарської діяльності, що можуть призвести до втрати природної, наукової і культурної цінності заказника»*, а також, за наявності, пункт, в якому забороняється *«порушення гніздування птахів та оселення звірів»*. Адже цілком очевидно, що знищення вікового лісу призводить до повної втрати його культурної, виховної та етичної цінності, а важка лісівнича техніка не лише шансів ні рослинам, ні тваринам, заради

яких часто створено сам заказник, особливо за подальшого створення на місці рубки культур, переважно соснових. За достатньої прозорості контролюючих органів, зокрема Держекоінспекції, вирубки в заказниках мають класифікуватися під статтею 252 Кримінального кодексу України — як умисне нанесення шкоди об'єктам природно-заповідного фонду. Але екоінспекція слідує лісівничим нормам і постановам, замість того, щоб керуватися природоохоронним законом, як це має бути. Тому вирубка майже в усіх випадках продовжується.

Тому, нажаль, доводиться констатувати, що заказники далеко не завжди можуть слугувати гарантією збереження рідкісних представників рослинного і тваринного світу. Для зміни становища, поки не пізно, потрібно переглянути діючі нормативно-правові акти, аж до цілковитої заборони проведення рубок в межах природно-заповідного фонду чи, принаймні, жорсткішої процедури їх погодження в заказниках, як у випадку із заповідниками.

Підсумовуючи стислий аналіз проблем заповідної справи в Україні, слід підкреслити, що наявна мережа ПЗФ дуже фрагментована, має незначну площу та відсоток від площі України, і тому до цього часу не здатна в повній мірі виконувати покладені на неї функції охорони біотичного та ландшафтного різноманіття. Дуже загрозливою є тенденція комерціалізації заповідної справи, яка спостерігається в останні роки. Установи ПЗФ, особливо національні природні парки, поступово перетворюються в бізнес-установи, націлені на заробляння коштів будь-якими шляхами. Нажаль, це є не тільки результатом ініціативи на місцях, а й наполегливо стимулюється центральними органами влади. У той же час подальший розвиток мережі ПЗФ дуже ускладнився в умовах приватизації землі, а сучасні законодавчі, організаційні та фінансові механізми для цього ще не створені.

Проблеми ПЗФ Київської області

Всі загальні проблеми заповідної справи, перелічені в попередньому розділі, в повному обсязі мають місце і для ПЗФ Київської області. У цьому розділі ми фактично ілюструємо зазначені вище проблеми місцевими прикладами.

Однією з ключових проблем ПЗФ Київщини є винесення меж об'єктів у природу. Попри наявність відповідних рішень Президента України та профільного комітету Верховної Ради України, в Київській області лише незначна частина територій ПЗФ має винесені

в натуру межі. Частина територій навіть не має відповідних охоронних знаків і інформаційних аншлаків.

Масштабне приватне будівництво в межах Київської міської агломерації та дуже висока ціна на землю нерідко стають причиною надання земельних ділянок на території земель, включених до природно-заповідного фонду (*наприклад, земельні ділянки надані Козинською сільською радою на території ландшафтного заказника «Обухівський» та ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Козинський»; лісниківською сільською радою на території заповідного урочища «Кірикове»; після того як половина території заказника «Пірнівський» була незаконно надана під приватну житлову забудову, під час подальшого винесення меж заказника у натуру винесли вже зовсім інші межі, ніж первинна територія заказника*).

Існуюча законодавча можливість скасування територій ПЗФ у разі втрати ними природної цінності, провокує осіб, які претендують на володіння заповідними землями, умисно псувати їх з метою подальшого виведення зі складу ПЗФ. (*У Київській області такі випадки відомі для заказників «Обухівський» та «Заплавний»*).

На території ПЗФ відомі випадки незаконної діяльності людей:

- самовільна розробка корисних копалин (*піщаний кар'єр на території заказника «Тулинецькі переліски»*)
- використання територій ПЗФ як полігонів для змагань на високотехнологічних видах автотранспорту (*заказник «Васильківські Карпати»*)
- створення розплідників для диких тварин (*заказник «Діброва»*)
- встановлення меморіальних і культових споруд на популяціях рідкісних рослин (*заказник «Копачівські схили»*)
- браконьєрство широко розповсюджене на багатьох територіях ПЗФ області та практично не контролюється. На території заказника «Васильківські Карпати» нами було виявлене організоване місце мисливських розваг.

Відсутність реального механізму покарання за невиконання охоронних зобов'язань щодо територій ПЗФ, які не мають адміністрацій, робить можливими вказані вище, та інші численні порушення на багатьох обстежених нами територіях ПЗФ.

Як дуже важливу проблему слід зазначити ведення лісового господарства в межах ПЗФ (окремо розглядається у відповідному розділі). Зазвичай лісовпорядкування, тобто планування лісгосподарських заходів, проводиться без залучення біологів та без врахування потреб охорони біорізноманіття на землях природно-

заповідного фонду. Аналогічним чином лісовпорядкування погоджується органами Мінприроди, після чого на землях ПЗФ розпочинається ведення лісового господарства, яке мало відрізняється від звичайних територій лісгосподарських підприємств *(це стосується всіх лісових територій ПЗФ. Нами виявлено в заказниках «Дзвінківський», «Жуків Хутір», «Строжівці», «Чернинський», «Кончаки» та інших. У ряді випадків проводяться або проводились суцільні санітарні, або лісовідновні рубки, зокрема в заказниках «Цезарівський», «Обухівський», «Дзвінківський», «Жуків Хутір», «Катюжанський» та деяких інших)*. У деяких об'єктах ПЗФ, зокрема, новоствореному Чернинському, в охоронному положенні взагалі відсутня частина про обмеження рубок, тобто там дозволені навіть рубки головного користування. Тим самим нівелюється сама суть створення заказника — збереження лісу, адже він зберігається, поки не набуде важного і відповідно товарного вигляду.

Рішення про створення об'єктів ПЗФ, зарезервованих до заповідання, не виконуються *(це стосується проєктованих НПП «Подесіння», НПП «Дніпровсько-Тетерівський» та низки заказників, зарезервованих для заповідання у 1994 році)*. Ділянки, зарезервовані під заповідання, розпайовуються та надаються для потреб, несумісних з їх подальшим заповіданням *(в Київській області це стосується НПП «Подесіння»)*, або навіть відбуваються випадки скасування рішень про резервування територій *(відомий випадок в процесі створення заказника «Ковалівський яр»)*.

Створення об'єктів ПЗФ дуже затягується, навіть за наявності рішень вищих органів влади. Так, за 2 роки з моменту видання відповідних Указів Президента України про створення НПП, в НПП «Білоозерський» та НПП «Залісся» не створено їхні спеціальні адміністрації та не проведено реорганізацію державних мисливських господарств, якими вони лишаяються досі у національні парки. Звичайно, що відсутні і проєкти організації цих територій.

Території ПЗФ можуть мати зовсім інші межі ніж ті, що містились у клопотаннях. *(Наприклад заказник «Юрівський» в 2012 році створений не на тій ділянці, що є місцезростанням орхідей і для збереження якої пропонувався заказник, а на суміжній ділянці, розміщеній через дорогу від пропонованого заказника)*.

Процедура створення об'єктів ПЗФ така, що її легко саботувати на різних рівнях, за що законодавство не передбачає відповідальності. Після відмови землекористувача у погодженні ним створення об'єкту ПЗФ, відсутні механізми впливу на користувача. *(В Київській області*

Держуправління ОНПС веде таку політику, що після першої ж відмови землекористувача, Держуправління припиняє роботу зі створення проєктованого ПЗФ).

Загальний рівень діяльності щодо підтримки мережі існуючих об'єктів ПЗФ та її розширення в Київській області дуже низький. Так, ще у 2008 році, в області розроблена програма розвитку мережі ПЗФ, але й досі вона належним чином не затверджена. У період 2007–2008 рр. при облдержадміністрації працювала комісія з питань заповідної справи, яка потім припинила роботу. У той же час розпорядженням голови Київської обласної державної адміністрації організована робоча група зі створення на території області національних природних парків, яка з 2009 року не скликалася жодного разу.

Території та об'єкти ПЗФ, що не мають адміністрацій, не отримують цільового державного фінансування, на їх території відсутній належний контроль за дотриманням відповідного режиму використання, не ведеться моніторинг їх стану, поширені випадки втрати документації щодо територій ПЗФ в архівах профільних установ. Особливо це стосується територій ПЗФ, створених у минулі роки.

На території області не організовується цілеспрямоване виявлення перспективних для заповідання територій із залученням науковців. Інвентаризація стану ПЗФ Київщини жодного разу не проводилась на обласному або державному рівнях. Зведена інформація про його стан до підготовки цієї публікації була відсутня.

Інформація про ПЗФ Київщини, доступна для широких верств населення, зокрема в Інтернет-мережі, відсутня.

Пропаганда дбайливого ставлення до ПЗФ, необхідності створення ПЗФ та роз'яснювальна робота, що таке ПЗФ, не ведеться жодним із державних органів в області. У ЗМІ обласного та районного рівня дуже рідко публікуються матеріали про ПЗФ.

ПОДЯКИ

За активне сприяння розвитку мережі природно-заповідних об'єктів Київщини останніх років та виданню цієї книги висловлюємо вдячність колективу нині скасованої Держслужби заповідної справи, а також К. А. Борисенко, В. В. Коліньку, І. Ю. Парнікозі, М. В. Богомазу, Д. М. Іноземцевій, В. Є. Борейку, В. І. Мельнику, Т. Л. Андрієнко, Ю. К. Куцоконь, Н. С. Атамась, А. В. Подобайлу, В. В. Гриценко, О. В. Надєїній, І. О. Зайцю, Т. А. Недашковській, А. Г. Вересенку, М. І. Чую, О. П. Чернікову, О. А. Кучеренку, В. А. Тихонову, О. К. Бобирю, О. І. Ровенчук, Н. І. Шпег, О. М. Мелень, О. Г. Чеботарьову, Д. О. Муріну та працівникам ДП «Іванківське лісове господарство».

ЛІТЕРАТУРА

- Андрієнко Т. Л., Прядко О. І., Удра І. Х., Шеляг-Сосонко Ю. Р. Рослинність заповідного масиву «Бабка» на Київському Поліссі // Укр. бот. журн. — 1981. — 38, № 2, С. 91–95.
- Борейко В. Є., Мельник В. І., Грищенко В. М., Листопад О. Г. Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: КЕКЦ. — 1997.
- Борейко В. Е. История заповедного дела в Украине, Издание второе, дополненное. К.: КЭКЦ. — 2001.
- Борейко В. Е. Охрана вековых деревьев. — К.: КЭКЦ — 2002. — 98 с.
- Бортняк Н. Н. Флора кургану «Роблена Могила» в Переяслав-Хмельницьком районі Київської області і необхідність її охорони // Тезиси докладов к республиканскому семинару по развитию заповедного дела Украинской ССР. — Херсон: Аскания-Нова, 1979 — С. 40.
- Бортняк М. М., Войтюк Ю. О., Любченко В. М., Голяченко Т. В., Флористичні особливості ділянки степу Шандра-Тулинці (Київська обл., Україна) // Укр. бот. журн. — 1993. — 50, № 2, С. 122–125.
- Василюк О. В. Незабаром буде створено найбільший заказник Київщини // Жива Україна — 2006. — № 3–4, С. 19–20.
- Василюк О. В. Хто відповідь за «Ковалівський яр» // Екологічна газета — 2006. — № 38 (72).
- Василюк О. В. Що врятує острів Любичів? // Жива Україна — 2006. — № 5–6, С. 19–20.
- Василюк О. В. Екомережа сільської ради с. Лісники — пілотний проект локальної схеми екомережі в рамках Дніпровського екологічного коридору // Дніпровський екологічний коридор. — К.: Wetlands International Black Sea Programme, 2008. — 3 с.
- Василюк О. В., Парнікоза І. Ю., Шевченко М. С. О необхідності створення ландшафтної заказника місцевого значення «Ковалівський яр» // Поветлужье: проблемы, тенденции и перспективы социокультурного развития региона: Материалы межрегион. науч.-практ. конф., (г. Шарья, 18 апреля, 2008 г.) — Шарья: Шарьинский филиал КГУ им. Н. А. Некрасова, 2008. — С. 264–266.
- Василюк О., Костюшин В., Прекрасна Є., Парнікоза І., Куоконь Ю., Мішта А., Некрасова О., Заворотна Г., Плига А., Полянська К., Борисенко К., Буй Д. Деснянський екологічний коридор. Під заг. ред. В. Костюшина, Є. Прекрасної. — К.: НЕЦУ, 2010. — 164 с. з дод.

- Гелюта В. П., Макаренко Л. П., Тимченко І. А., Драпайло Н. М. Рідкісні рослини регіонального ландшафтного парку «Трахтемирів» // Укр. бот. журн. — 2001, — 58, № 5. — С. 604–609.
- Жабка С. «НПП «Голосіїв»: Історія фіаско», 12.02.2007. <http://h.ua/story/30780/>
- Ким ти був, коли був молодим? Під ред. Василюка О., Гльницької В. — К.: Національний екологічний центр України, 2010. — 134 с., та 80 с. дод.
- Клестов М. Л. Трахтемирівський регіональний ландшафтний парк — перспектива створення // Підсумки 70-річної діяльності Канівського природного заповідника та перспективи розвитку заповідної справи в Україні. Матеріали конф. — Канів, 1993. С. 128–129.
- Кляшторная Г. В. Флора южного склона Палиевой Горы дендропарка Александрия АН УССР — реликт степной растительности правобережной Лесостепи Украины // Восстановление и обогащение парковых ландшафтов в Украине. — К.: Наук. думка. 1981. — С.61–69.
- Куземко А. А. Охорона флори та рослинності долини річки Рось // Укр. бот. журн. — 2002. — 59, № 5. — С. 569–577.
- Кутовий П. Екологічна катастрофа розширюється — руйнація Десни набирає обертів // Екологічна газета — 2006. — № 40 (74).
- Кучерява Л. Ф., Шевчик В. Л., Бакаліна М. В., Тищенко О. В. Червонокнижні види у заказнику «Тулинецькі переліски» (Київська обл.) // Роль природно-заповідних територій у підтриманні біорізноманіття. Матеріали конф. — Канів, 2003, С. 116.
- Мельник В. І., Гриценко В. В. Рослинний покрив урочища «Тулинецькі переліски» — еталон лучних степів Київського плато // Збірник наукових праць Полтавського дер. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка. Серія «Екологія. Біологічні науки». — Полтава, 2005. — №4 (43) — С. 22–28.
- Мельник В. І., Гриценко В. В. Парубок М. І. Рослинний покрив перспективних для заповідання лучно-степових ділянок Київського плато // Заповідна справа в Україні. — 2006. — 12, вип. 1. — С. 77–82.
- Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області станом на 1 січня 1998 р. Державне управління екологічної безпеки в Київській області. — Київ, 1998.
- Мордатенко Л. П., Гайдамак В. М., Галкин С. И. Дендропарк «Александрия» : Путеводитель. — К.: Наук. Думка, 1990. — 80 с.
- Національний природний парк «Голосіївський» створили для того, щоб його забудувати!, НЕЦУ, 19.02.2009. <http://www.necu.org.ua/golosievo-pid-zabudovu/>

- Науково-проектне обґрунтування та генеральний план розвитку державного історико-культурного заповідника «Трахтемирів». Т. 1. Програмні документи. Ч. 1. Завдання на виконання робіт. — Черкаси; Київ: Софія, 1995. — 93 с.
- Парнікоза І. Ю., Василюк О. В., Таращук С. В. Про необхідність створення заказника місцевого значення «Урочище Конча-Озерна» // Теорія і практика заповідної справи в Україні. Збірник наукових праць. — Київ, 2005. — С. 146–152.
- Парнікоза І. Ю., Іноземцева Д. М., Шевченко М. С. Популяційні зміни *Pulsatilla nigricans* Storck в околицях с. Плесецьке (Київщина) за 5 років // Тези доповідей молодих учених : Матеріали II Міжнародної конф. «Біологія: від молекули до біосфери» (Харків, 19–21 листопада 2007 р.). — Харків : Планета-Прінт, 2007. — С. 281–282.
- Парнікоза І., Василюк О., Іноземцева Д., Костюшин В., Мішта А., Некрасова О., Балашов І. Степи Київської області. Сучасний стан та проблеми збереження. Серія: Збережемо українські степи — К.: НЕЦУ, 2009. — 160 с. з іл.
- Погребенник В. П., Кучерява Л. Ф., Нечитайло В. А., Хоменко Ж. И. Редкие и исчезающие растения урочища «Шандровский лес» // Охрана и обогащение растительного мира. — 1987, Вып.14. — С. 13–18.
- Погребняк В. П., Нечитайло В. А., Кучерява Л. Ф., Исан В. М. *Astragalus dasyanthus* в урочище Смаглева гора (Киевская обл.) // Пробл. общ. и молекул. биол. К.: Вища школа — 1989, Вып. 8, С. 8–12.
- Природно-заповідний фонд Української РСР. Реєстр-довідник заповідних об'єктів. Під ред. М. А. Воїтвенського. — К.: Урожай. — 1986.
- Фесенко Т. В. Обрегайте заповідні об'єкти Київщини. Посібник з проведення «Марша парків». Скорая заповедная помощь, 1997.
- Vasyliuk O. Podesinna — scenic lands along the Desna River» // Welcome to Ukraine -2009 — № 2.

Переважна більшість інформації історичного огляду, викладеного в книзі, отримана із власних архівів НЕЦУ.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1

Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення, розташованих у Київській області станом на 01.07.2011 року

№ п/п	Назва об'єкта, категорія	Площа (га)	Місце знаходження заповідного об'єкта (адміністративні межі сільських рад)	5	6
1	2	3	4	5	6
Території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення					
1	Ландшафтний заказник «Дніпровсько-деснянський»	1400	Сувидська, Деснянська та Жукинська сільські ради, Вишгородський район	ДП «Вище-Дубечанське лісове господарство», Жукинський та Деснянський радгоспи	Постанова Ради Міністрів УРСР від 25.02.1980р.
2	Ландшафтний заказник «Калитянська дача»	1162	Калитянська та Заворицька сільські ради, Броварський район	ДП «Київське лісове господарство»	Указ Президента України від 20.08.96р. №715/96
3	Ландшафтний заказник «Козинський»	967	Козинська селищна рада та Українська міська рада, Обухівський район	Обухівська райдержадміністрація	Указ Президента України від 10.12.94р. №750/94
4	Ландшафтний заказник «Хутір Чубинського»	10	Великоолександрівська сільська рада, Бориспільський район	Великоолександрівська сільська рада	Указ Президента України від 10.02.94р. №750/94
5	Лісовий заказник «Дзвінківський»	700	Дзвінківська сільська рада, Васильківський район	ВП НАУ «Боярська лісова дослідна станція»	Постанова Ради Міністрів УРСР від 28.10.1974 р. №500
6	Лісовий заказник «Жуків хутір»	622,5	Бузівська та Михайло-Рубежівська сільські ради, Києво-Святошинський район	ДП «Київське лісове господарство»	Постанова Ради Міністрів України від 26.12.1985 р. № 454: змінити межі Указом Президента України від 20.08.96р. №751/96

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
7	Ландшафтний заказник «Ржищівський»	1288	Стайківська, Стрітівська, Гребенівська, Кузьминецька сільські ради та Ржищівська міська рада, Кагарлицький район	ДП «Ржищівське лісове господарство»	Постанова Ради Міністрів УРСР від 26.12.85 р. №451
8	Лісовий заказник «Урочище «Мутвицьке»»	785	Забуянська сільська рада, Макарівський район	ДП «Макарівське лісове господарство»	Указ Президента України від 20.08.96 р. №715/96
9	Лісовий заказник «Урочище «Унава»»	974	Волицька сільська рада, Фастівський район	ДП «Фастівське лісове господарство»	Указ Президента України від 20.08.96 р. і №751/96
10	Орнітологічний заказник «Жорнівський»	90	Жорнівська сільська рада, Києво-Святошинський район	ВП НАУ «Боярська лісова дослідна станція»	Постанова Ради Міністрів УРСР від 28.10.1974 р. № 500
11	Орнітологічний заказник «Журавлинний»	399,7	Сувидська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Вище-Дубечанське лісове господарство»	Указ Президента України від 10.12.94 р. №750/94
12	Гідрологічний заказник «Усівський-1»	2000	Усівська, Красненська, Черевківська, Безуглівська, Ново-Олександрівська ради та Згурівська селищна рада, Згурівський район	Усівська, Красненська, Черевківська, Безуглівська, Ново-Олександрівська сільські ради та Згурівська селищна рада	Постанова Ради Міністрів УРСР від 25.02.1980 р. №132
13	Гідрологічний заказник «Усівський-2»	1447,7	Малоберезанська та Малосулійська сільські ради, Згурівський та Яготинський район	Малоберезанська та Малосулійська сільські ради	Указ Президента України «Про створення заказників загальнодержавного значення» від 10.12.1994 р. № 750/94

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
14	Гідрологічний заказник «Іллінський»	2307,4	Адміністрація зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення	Державне спеціалізоване виробниче комплексне підприємство «Чорнобильська Пуша»	Постанова Ради Міністрів Української РСР від 25.02.1980 р. № 132
15	Загальнозоологічний заказник «Чорнобильський спеціальний»	48870	Адміністрація зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення	Державний департамент-адміністрація зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення	Указ Президента України від 13.08.2007 р. № 700/2007
16	Ботанічна пам'ятка природи «Урочище Бабка»	78	Клавдієвська селищна рада, Бородянський район	ДП «Клавдієвське лісове господарство»	Розпорядження Ради Міністрів УРСР від 14.10.1975 р. № 780-Р
17	Ботанічна пам'ятка природи Круглик	14	Тетіївська міська рада, Тетіївський район	Тетіївська міська рада	Указ Президента України від 20.08.96 р. № 7115/96
18	Дендрологічний парк загальнодержавного значення «Олександрія»	405,8	Білоцерківська міська рада та Фурсівська та Пилипчанська сільські ради, Білоцерківський район	Дирекція дендропарку «Олександрія»	Постанова Ради Міністрів УРСР № 311 від 22.07.1983 р. Указ Президента України від 09.12.98 р. № 1341/98
19	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Згурівські»	309	Згурівська селищна рада, Згурівський район	ДП «Переяслав-Хмельницьке лісове господарство»	Постанова Колегії Держкомприроди УРСР від 26.07.1972 р. № 22
20	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Кагарлицьки»	35,5	Кагарлицька міська рада, Кагарлицький район	Кагарлицька міська рада	Постанова Колегії Держкомприроди УРСР від 29.01.1980 р. № 105

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
21	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Ташанський»	144	Ташанська сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	ДП «Переяслав-Хмельницьке лісове господарство»	Указ Президента України № 715/96 від 20.08.96 р.
22	Національний природний парк «Загілля»	13548,5	Літочківська, Літківська, Семиполківська, Рожнівська, Богданівська, Жердівська сільські ради Броварського району	Державна резиденція «Загілля»	Указ Президента України від 11.12.2009 р. № 1048/2009
23	Національний природний парк «Білоозерський»	3658,22	Хоцьківська, Цибулівська сільські ради Переяслав-Хмельницького району	ДО ЛП «Білоозерське»	Указ Президента України від 11.12.2009 р. № 1048/2009
Території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення					
24	Ландшафтний заказник «Васильківські Карпати»	226,8	Великобугайська, Гвоздівська, Крушинська, Рославичівська сільські ради, Васильківський район	Великобугайська, Гвоздівська, Крушинська, Рославичівська сільські ради	Рішення обласної ради 6 сесії 23 скликання від 02.02.99 р.
25	Ландшафтний заказник «Урочище «Калинове»	114	Витачівська, Халагянська сільські ради, Обухівський район	ДП «Ржищівське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
26	Ландшафтний заказник «Копачівські схили»	30	Копачівська сільська рада, Обухівський район	Копачівська сільська рада	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
27	Ландшафтний заказник «Кожанська балка»	50	Малополовецька сільська рада, Фастівський район	Малополовецька сільська рада	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
28	Ландшафтний заказник «Попів хутір»	80	Тетіївська міська рада, Тетіївський район	Тетіївська міська рада	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р., рішення 24 сесії V скликання від 02.04.2009 р. № 447-24-V.
29	Ландшафтний заказник «Обухівський»	625,5	Обухівська та Українська міські ради, Козинська селищна рада, Обухівський район	ДП «Київське лісове господарство»	Рішення Київської облради від 19.02.2004 р. № 161-12-XXIV
30	Ландшафтний заказник «Ржищівський»	1712	Стайківська, Гребенівська, Балико-Щучинська, Пивецька сільські ради та Ржищівська міська рада, Кагарлицький район	ДП «Ржищівське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 510 від 1968р., від 18.12.1984 р. № 441
31	Ландшафтний заказник «Заплавний»	213	Козинська селищна рада, Обухівський район	Козинська селищна рада	Рішення Київської облради від 19.02.2004 р. № 161-12-XXIV
32	Ландшафтний заказник «Пезарівський»	475	Нижловецька сільська рада, Макарівський район	ДП «Макарівське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
33	Ландшафтний заказник «Юрівський»	10	Віто-Поштова сільська рада, Києво-Святошинський район	Віто-Поштова сільська рада	Рішення Київської обласної ради від 21.06.2012 р. № 365-19-VI
34	Ландшафтний заказник «Лебединий»	108,8	м. Тетіїв, Тетіївський район	Тетіївська міська рада	Рішення Київської обласної ради від 24.10.2011 р. № 234-12-VI

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
35	Ландшафтний заказник «Стовп'язькі красиви»	118,2	Стовп'язька сільська рада	Стовп'язька сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	Рішення Київської обласної ради від 24.10.2011 р. № 234-12-VI
36	Лісовий заказник «Гореницький»	221	Віго-Поштова сільська рада, Києво-Святошинський район	ДП «Київське лісове господарство»	Рішення Київської обласної ради від 21.06.2012 р. № 365-19-VI
37	Лісовий заказник «Борщівський»	35,8	Коржівська сільська рада, Баришівський район	ДП «Переяслав-Хмельницьке лісове господарство»	Рішення обласної ради від 01.04.03 р. № 89-07-XXIV
38	Лісовий заказник «Борові ділянки»	56	Комарівська сільська рада, Макарівський район	ДП «Макарівське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
39	Лісовий заказник «Бушівський»	148	Бушівська сільська рада, Рокитнянський район	ДП «Богуславське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому від 12.01.987 р. № 5
40	Лісовий заказник «Володарська дача»	213	Володарська селищна рада, Володарський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
41	Лісовий заказник «Михайлівська дача»	209	Логвинська сільська рада, Володарський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
42	Лісовий заказник «Пустоварівка»	198	Ленінська і Пустоварівська сільські ради, Сквирський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
43	Лісовий заказник «Улашівська дача»	133	Чернинська і Улашівська сільські ради, Таращанський район	ДП «Богуславське лісове господарство»	Рішення Київської обласної ради від 05.03.02 р. № 327-20-XXIII

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
44	Лісовий заказник «Пухівський»	13,9	Адміністрація зони відчуження та безумовного (об'язкового) відселення	Державне спеціалізоване виробниче комблексне підприємство «Чорнобильська Пуца»	Рішення Київського облвиконкому від 28.02.1972 р. № 118
45	Лісовий заказник «Уютне»	59	Шаліївська сільська рада, Сквирський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
46	Лісовий заказник «Ворзельський»	85	Ворзельська селищна рада, Києво-Святошинський район	Бучанська лісгосподарська установа	Рішення Київської облради від 20.11.2003 р. № 133-10-XXIV
47	Лісовий заказник «Стугна»	58,5	Українська міська рада, Обухівський район	ДП «Київське лісове господарство»	Рішення Київської облради від 20.11.2003 р. № 133-10-XXIV
48	Ботанічний заказник «Урочище «Дубина»	29	Снижківська сільська рада, Ставищенський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення Київської обласної ради від 24.10.02 р. № 045-04-XXIV
49	Ботанічний заказник «Атаманова роща»	14,5	Забуянська сільська рада, Макарівський район	ДП «Макарівське лісове господарство»	Рішення Київської облради від 10.03.94 р. № 30
50	Ботанічний заказник «Бакумівський»	33,4	Барішівська сільська рада, Барішівський район	ДП «Бориспільське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 441 від 18.12.1984 р.
51	Ботанічний заказник «Тулинецькі Переліски»	88	Тулинецька сільська рада, Миронівський район	Тулинецька сільська рада	Рішення обласної ради 6 сесії 23 скликання від 02.02.99 р.
52	Ботанічний заказник «Глибокий ліс»	29	Димерська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Димерське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 441 від 18.12.1984 р.

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
53	Ботанічний заказник «Горделешено»	9	Зеленополянська сільська рада, Поліський район	ДП «Поліське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 441 від 18.12.1984 р.
54	Ботанічний заказник «Діорова»	102	Жовтнева сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	ДП «Переяслав-Хмельницьке лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 441 від 18.12.1984 р.
55	Ботанічний заказник «Дмитрівський»	16,6	Любимівська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Димерське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 173 від 10.04.1978 р.
56	Ботанічний заказник «Дубина»	4	Семенівська сільська рада, Барішівський район	Семенівська сільська рада	Рішення Київського обл-виконкому № 191 від 26.11.1991 р.
57	Ботанічний заказник «Лісовичі»	9,7	Литвинівська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Димерське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 441 від 18.12.1984 р.
58	Ботанічний заказник «Лобачівський ліс»	82	Лобачівська сільська рада, Володарський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
59	Ботанічний заказник «Любимівський»	23,2	Любимівська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Димерське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 441 від 18.12.1984 р.
60	Ботанічний заказник «Маслівський»	942,9	Маслівська сільська рада, Миронівський район	ДП «Ржищівське лісове господарство»	Рішення тринадцятої сесії Київської обласної ради ХХІІІ скликання від 5.10.2000 р. № 232-ІЗ-ХХІІІ
61	Ботанічний заказник «Сині дубки»	30	Яхнівська сільська рада, Миронівська міська рада, Миронівський район	Миронівська РДА	Рішення Київської обласної ради від 21.06.2012 р. № 365-19-VI

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
62	Ботанічний заказник «Астрагал»	14,6	Миронівська міська рада, Миронівський район	Миронівська РДА	Рішення Київської обласної ради від 21.06.2012 р. № 365-19-VI
63	Ботанічний заказник «Оврамівсько-Івашківський»	19	Русанівська сільська рада, Броварський район	Русанівська сільська рада	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
64	Ботанічний заказник «Степовий»	10	Ташанська сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	Ташанська сільська рада	Рішення Київської обл-ради від 20.11.2003 р. №133-10-XXIV
65	Ботанічний заказник «Стрижавський ліс»	248	Стрижавська сільська рада, Ставищенський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р. № 30
66	Орнітологічний заказник «Урочище «В'язове»	336	Процівська сільська рада, Бориспільський район	ДП «Бориспільське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому №215 від 17.10.1988р.
67	Ботанічний заказник «Пірівський»	5	Пірівська сільська рада, Вишгородський район	Пірівська сільська рада	Рішення Київського обл-виконкому № 5 від 12.01.1987 р.
68	Ботанічний заказник «Саварка»	89	Ольпаницька сільська рада, Богуславський район	ДП «Богуславське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 5 від 12.01.1987 р.
69	Ботанічний заказник «Стадницький став»	71,6	Стадницька сільська рада, Тетіївський район	Стадницька сільська рада	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
70	Ботанічний заказник «Чапля»	1,3	Шпильківська сільська рада, Іванківський район	ДП «Іванківське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 5 від 12.01.1987 р.

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
71	Ботанічний заказник «Чорний делека»	3,2	Макарівська сільська рада, Іванківський район	ДП «Іванківське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
72	Іхтіологічний заказник «Процівський»	563	Процівська сільська рада, Бориспільський район	Процівська сільська рада	Рішення обласної ради 6 сесії 23 скликання від 02.02.99 р.
73	Гідрологічний заказник «Бабині лози»	20	Стадницька сільська рада, Тетіївський район	Стадницька сільська рада	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
74	Гідрологічний заказник «Болого Біле»	392,6	Сошняківська сільська рада, Бориспільський район	ДП «Ржищівський військовий лігосп»	Рішення обласної ради 6 сесії 23 скликання від 02.02.99 р.
75	Гідрологічний заказник «Веліківське болото»	773	Семиполківська, Богданівська сільські ради та Броварська міська рада, Броварський район	Державна резиденція «Залісся»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
76	Гідрологічний заказник «Урочище Гоців»	215	Нещерівська та Старобезрадицька сільські ради, Обухівський район	ДП «Київське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 215 від 17.10.1988 р.
77	Гідрологічний заказник «Димерський»	850	Ясногородська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Димерське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 441 від 18.12.1984 р.
78	Гідрологічний заказник «Катожанський»	291	Катожанська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Димерське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 441 від 18.12.1984р.
79	Гідрологічний заказник «Урочище «Кончаки»	72	Дідвилянська сільська рада, Фастівський район	ДП «Фастівське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
80	Гідрологічний заказник «Копачівський»	227,7	Копачівська сільська рада, Обухівський район	Копачівська сільська рада	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
81	Гідрологічний заказник «Подільський»	280	Подільська і Масківська сільські ради, Барнішівський район	Подільська і Масківська сільські ради	Рішення Київського облвиконкому № 191 від 26.11.1991 р.
82	Гідрологічний заказник «Дулицьке»	71,6	Шамраївська та Дулицька сільські ради, Сквирський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення Київської облради від 21.06.2012 р. № 365-19-VI
83	Ландшафтний заказник «Урочище Кирикове»	13	Лісниківська сільська рада, Києво-Святошинський район	Лісниківська сільська рада	Рішення Київської облради від 27.10.2005 р. № 310-26-IV
84	Ботанічний заказник «Урочище Гора Козинська»	2,8	Лісниківська сільська рада, Києво-Святошинський район	Лісниківська сільська рада	Рішення Київської облради від 27.10.2005 р. № 310-26-IV
85	Ботанічний заказник «Урочище Безодня»	3,35	Лісниківська сільська рада, Києво-Святошинський район	Лісниківська сільська рада	Рішення Київської облради від 27.10.2005 р. № 310-26-IV
86	Регіональний ландшафтний парк «Трахтемирів»	5148,7	Миронівський район	Аграрно-екологічне об'єднання «Трахтемирів»	Рішення Київської облради двадцять третього скликання від 17.02.2000 р. № 168-10-XXIII
87	Регіональний ландшафтний парк «Богуславль»	7,5	М. Богуславль, Богуславський район	Богуславський комбінат комунальних підприємств	Рішення Київської облради від 12.12.2008 №391-21-V
88	Комплексна пам'ятка природи «Вибла могила»	2	Семенівська сільська рада, Барнішівський район	Семенівська сільська рада	Рішення Київського облвиконкому № 191 від 26.11.1991 р.

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
89	Комплексна пам'ятка природи «Мохова»	0,3	Лук'янівська сільська рада, Таращанський район	Лук'янівська сільська рада	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
90	Ботанічна пам'ятка природи «Акація біла»	0,02	Переяслав-Хмельницька міська рада, Переяслав-Хмельницький район	Переяслав-Хмельницький краєзнавчий музей	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
91	Ботанічна пам'ятка природи «Віковий дуб черешчатий»	0,02	Борізька сільська рада, Макарівський район	ДП «Макарівське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
92	Ботанічна пам'ятка природи «Вікова сосна»	0,02	Дорогинська сільська рада, Фастівський район	ДП «Фастівське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
93	Ботанічна пам'ятка природи «Високо-продуктивні соснові насадження»	7,3	Логвинська селищна рада, Володарський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
94	Ботанічна пам'ятка природи «Гінкго дволопате»	0,02	Сквирська міська рада, Сквирський район	Сквирська міська рада	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
95	Ботанічна пам'ятка природи «Двоярусні насадження»	2,9	Розважівська сільська рада, Іванківський район	ДП «Іванківське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
96	Ботанічна пам'ятка природи «Двоярусні насадження»	6,2	Розважівська сільська рада, Іванківський район	ДП «Іванківське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
97	Ботанічна пам'ятка природи «Дуби»	0,8	Пісківська селищна рада, Бородянський район	ДП «Тетерівське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 524, 1968 р.

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
98	Ботанічна пам'ятка природи «Дубові насадження»	2,3	Пісківська селищна рада, Бородянський район	ДП «Тетерівське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 524, 1968 р.
99	Ботанічна пам'ятка природи «Дуб черешчатий»	0,02	Волицька сільська рада, Фастівський район	ДП «Фастівське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 524, 1968 р.
100	Ботанічна пам'ятка природи «Змішані насадження»	3,1	Розважівська сільська рада, Іванківський район	ДП «Іванківське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.72 р.
101	Ботанічна пам'ятка природи «Смерека»	0,02	Загальцівська сільська рада, Бородянський район	ДП «Тетерівське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.72 р.
102	Ботанічна пам'ятка природи «Сосново-дубові насадження»	7,1	Пісківська селищна рада, Бородянський район	ДП «Тетерівське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 524, 1968 р.
103	Ботанічна пам'ятка природи «Сосново-дубові насадження»	1	Пісківська селищна рада, Бородянський район	ДП «Тетерівське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 524, 1968 р.
104	Ботанічна пам'ятка природи «Сосново-дубові насадження»	3,8	Обуховицька сільська рада, Іванківський район	ДП «Іванківське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.72 р.
105	Ботанічна пам'ятка природи «Соснові насадження»	0,5	Пісківська селищна рада, Бородянський район	ДП «Тетерівське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.72 р.
106	Ботанічна пам'ятка природи «Соснові насадження»	5,5	Пісківська селищна рада, Бородянський район	ДП «Тетерівське лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.72 р.

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
107	Ботанічна пам'ятка природи «Соснові насадження»	4,5	Блідчанська сільська рада, Іванківський район	ДП «Іванківське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
108	Ботанічна пам'ятка природи «Соснові насадження»	3,8	Шпилівська сільська рада, Іванківський район	ДП «Іванківське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
109	Ботанічна пам'ятка природи «Соснові насадження»	10	Шпилівська сільська рада, Іванківський район	ДП «Іванківське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
110	Ботанічна пам'ятка природи «Соснові насадження»	7	Шпилівська сільська рада, Іванківський район	ДП «Іванківське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
111	Ботанічна пам'ятка природи «Гюльпа-нове дерево»	0,02	Ворзельська селищна рада, Києво-Святошинський район	Бучанська лісогосподарська установа	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
112	Ботанічна пам'ятка природи «Хвоць великий»	2	Вишгородська міська рада, Вишгородський район	Вишгородська міська рада	Рішення обласної ради 6 сесії 23 скликання від 02.02.99 р.
113	Ботанічна пам'ятка природи «Три брати»	0,5	Стовп'язька сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	Стовп'язька сільська рада	Рішення облради від 20.11.2003 р. № 133-10-XXIV
114	Ботанічна пам'ятка природи «Роблена мотила»	0,3	Козлівська сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	Козлівська сільська рада	Рішення облради від 20.11.2003 р. № 133-10-XXIV
115	Ботанічна пам'ятка природи «Омелькова гора»	3	Великосалтанівська сільська рада, Васильківський район	Великосалтанівська сільська рада	Рішення четвертої сесії Київської обласної ради XXIV від 24.10.02 р. № 045-04-XXIV

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
116	Геологічна пам'ятка природи «Білогородський горб»	2	Білогородська сільська рада, Києво-Святошинський район	Білогородська сільська рада	Рішення Київського обласного виконкому № 510 від 29.10.79 р.
117	Геологічна пам'ятка природи «Відслонення богуславських гранітів»	4	Богуславська міська рада, Богуславський район	Богуславська міська рада	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
118	Геологічна пам'ятка природи «Ново-Петрівський геологічний розріз»	2	Новопетрівська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Київська лісова науково-дослідна станція»	Рішення Київського обласного виконкому № 510 від 29.10.79 р.
119	Геологічна пам'ятка природи «Щербакки»	2	Фесюрівська сільська рада, Білоцерківський район	Фесюрівська сільська рада	Рішення Київського обласного виконкому № 510 від 29.10.79 р.
120	Геологічна пам'ятка природи «Змієві вали»	15,75	Юрівська, Борівська та Ніжловицька сільські ради, Макарівський район	ДП «Макарівське лісове господарство»	Рішення двадцятій сесії Київської обласної ради XXIII скликання від 05.03.02 р. № 327-20-XXIII
121	Гідрологічна пам'ятка природи «Дзвінкова криниця»	2,5	Новопетрівська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Київська лісова науково-дослідна станція»	Рішення тринадцятої сесії Київської обласної ради XXIII скликання від 5.10.2000 р. № 231-13-XXIII
122	Ботанічна пам'ятка природи «Гюльпа-нові дерева»	0,02	Сквирська міська рада, Сквирський район	Сквирська дослідна станція	Рішення тринадцятої сесії Київської обласної ради XXIII скликання від 5.10.2000 р. № 231-13-XXIII

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
123	Комплексна пам'ятка природи «Городище»	5	Адміністрація зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення	Державне спеціалізоване виробниче комплексне підприємство «Чорнобильська Пуца»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.68 р.
124	Ботанічна пам'ятка природи «Вікові дубові насадження»	12	Адміністрація зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення	Державне спеціалізоване виробниче комплексне підприємство «Чорнобильська Пуца»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.68 р.
125	Ботанічна пам'ятка природи «Вільхові насадження проф. Товстоліса»	4,8	Адміністрація зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення	Державне спеціалізоване виробниче комплексне підприємство «Чорнобильська Пуца»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.68 р.
126	Ботанічна пам'ятка природи «Делянка сосни звичайної»	5,8	Адміністрація зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення	Державне спеціалізоване виробниче комплексне підприємство «Чорнобильська Пуца»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.68 р.
127	Ботанічна пам'ятка природи «Дуб»	0,02	Адміністрація зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення	Державне спеціалізоване виробниче комплексне підприємство «Чорнобильська Пуца»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.68 р.
128	Ботанічна пам'ятка природи «Чорнольхові насадження понад р. Прип'ять»	10	Адміністрація зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення	Державне спеціалізоване виробниче комплексне підприємство «Чорнобильська Пуца»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.68 р.
129	Ботанічна пам'ятка природи «Чорнольхові насадження понад р. Прип'ять»	16	Адміністрація зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення	Державне спеціалізоване виробниче комплексне підприємство «Чорнобильська Пуца»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.68 р.

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
130	Ботанічна пам'ятка природи «Насадження дуба черешчатого»	11	Адміністрація зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення	Державне спеціалізоване виробниче комплексне підприємство «Чорнобильська Пуша»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.68 р.
131	Ботанічна пам'ятка природи «Ясен звичайний»	0,01	Лісниківська сільська рада, Києво-Святошинський район	Лісниківська сільська рада	Рішення Київської облради від 27.10.2005 р. № 310-26-IV
132	Ботанічна пам'ятка природи «Соболева могила»	0,3	Виповзьська сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	Виповзьська сільська рада	Рішення Київської облради від 27.10.2005 р. № 310-26-IV
133	Ботанічна пам'ятка природи «Два товариша»	0,2	Малокаратульська сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	Малокаратульська сільська рада	Рішення Київської облради від 27.10.2005 р. № 310-26-IV
134	Ботанічна пам'ятка природи «Урочище Гірка»	1,1	Денисівська сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	Денисівська сільська рада	Рішення Київської облради від 27.10.2005 р. № 310-26-IV
135	Ботанічна пам'ятка природи «Ходосівський дуб»	0,04	Ходосівська сільська рада, Києво-Святошинський район	ВП НАУ «Боярська лісова дослідна станція»	Рішення Київської облради від 12.12.2008 р. № 391-21-V
136	Ботанічна пам'ятка природи «Витоки струмка Дніпрік»	1,5	Чабанівська селищна рада, Києво-Святошинський район	ДП Дослідне господарство «Чабани» Інституту землеробства УААН	Рішення Київської облради від 12.12.2008 р. № 391-21-V
137	Ботанічна пам'ятка природи «Дуби княгині Ольги»	0,05	Новосілівська сільська рада, Вишгородський район	Новосілівська сільська рада	Рішення Київської облради від 21.06.2012 р. № 365-19-VI
138	Гідрологічна пам'ятка природи «Крилиця св. Георгія»	0,025	Горбанівська сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	Горбанівська сільська рада	Рішення Київської облради від 27.10.2005 р. № 310-26-IV

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
139	Комплексна пам'ятка природи «Дніпрово Яненковий вал»	5,6	Циблівська сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	Циблівська сільська рада	Рішення Київської обл-ради від 27.10.2005 р. № 310-26-IV
140	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Альга»	3	Подільська сільська рада, Барилівський район	Подільська середня школа	Рішення Київського обл-виконкому № 191 від 26.11.1991 р.
141	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Жорнівський»	5,2	Жорнівська сільська рада, Києво-Святошинський район	Боярська лісова дослідна станція	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
142	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Копилівський»	8	Копилівська сільська рада, Макарівський район	Копилівська сільська рада	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
143	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «П'ятигірський»	29,8	П'ятигірська сільська рада, Тетіївський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому № 128 від 26.02.73 р.
144	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Ставищанський»	14	Ставищанська селищна рада, Ставищеньський район	Ставищанське житлово-комунальне підприємство	Рішення Київського обл-виконкому № 118 від 28.02.72 р.
145	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Сулимівський»	17,4	Кіровська сільська рада, Бориспільський район	Кіровська сільська рада	Рішення Київського обл-виконкому №118 від 28.02.72р.
146	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Гомилівський»	2,8	Шкарівська сільська рада, Білоцерківський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому №118 від 28.02.72р.
147	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Фастівський»	33	Бортниківська сільська рада, Фастівський район	ДП «Фастівське лісове господарство»	Рішення Київського обл-виконкому №118 від 28.02.72р.

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
148	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Молодіжний»	14,2	Фастівська міська рада, Фастівський район	Міський відділ освіти	Рішення тринадцятої сесії Київської обласної ради XXIII скликання від 5.10.2000 р. № 231-13-XXIII
149	Заповідне урочище «Вепрове»	118	Небеліцька сільська рада, Макарівський район	ДП «Макарівське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
150	Заповідне урочище «Верем'я»	6,7	Копачівська сільська рада, Обухівський район	Копачівська сільська рада	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
151	Заповідне урочище «Галаганове»	170	Безуглівська та Шевченківська сільські ради, Згурівський район	ДП «Переяслав-Хмельницьке лісове господарство»	Рішення Київського облвиконкому № 118 від 28.02.72 р.
152	Заповідне урочище «Корчуватик»	41	Шпичківська сільська рада, Києво-Святошинський р-н	ДП «Київське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
153	Заповідне урочище «Первомайське»	82,1	Новопетрівська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Київська лісова науково-дослідна станція»	Рішення облради від 20.11.2003 р. № 134-10-XXIV
154	Заповідне урочище «Малишки»	142	Биковоградська сільська рада, Білоцерківський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
155	Заповідне урочище «Ревуха»	56,2	Розкішянська сільська рада, Ставищенський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення облвиконкому № 118, 1968 р.
156	Заповідне урочище «Старопетрівські сонові насадження»	102	Лютівська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Київська лісова науково-дослідна станція»	Рішення облвиконкому № 574 від 19.08.68 р.
157	Заповідне урочище «Болото в урочищі «Солонці»	50	Козлівська сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	Козлівська сільська рада	Рішення облвиконкому № 510 від 29.10.1979 р.

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
158	Заповідне урочище «Студенківські дубові насадження»	96	Жовтнева сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	ДП «Переяслав-Хмельницьке лісове господарство»	Рішення облвиконкому № 118, 1968 р.
159	Заповідне урочище «Таліжинецький ліс»	177	Теліжинецька сільська рада, Тетіївський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення 16 сесії 21 скликання від 10.03.94 р.
160	Заповідне урочище «Турчино»	327	Бранепільська сільська рада, Богуславський район	ДП «Богуславське лісове господарство»	Рішення облвиконкому № 574 від 19.08.68 р.
161	Заповідне урочище «Урочище «Пужа»	10	Клавдієвська селищна рада, Бородянський район	ДП «Київське лісове господарство»	Рішення сесії Київської обласної ради від 23.11.2000 р № 249-14-ХХІІІ
162	Заповідне урочище «Вікові дубові насадження»	17,5	Адміністрація зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення	Державне спеціалізоване виробниче комплексне підприємство «Чорнобильська Пуца»	Рішення облвиконкому № 118, 1968 р.
163	Заповідне урочище «Загір'я»	119	Адміністрація зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення	Державне спеціалізоване виробниче комплексне підприємство "Чорнобильська Пуца»	Рішення облвиконкому № 118 від 18.12.1984 р.
164	Заповідне урочище «Крутуха»	9,3	Стовп'язька сільська рада, Переяслав-Хмельницький район	Стовп'язька сільська рада	Рішення облради від 27.10.2005 р. № 310-26-IV
165	Ландшафтний заказник «Гайдамацьке болото»	751	Розважівська та Обуховецька сільські ради, Іванківський район	ДП «Іванківське лісове господарство»	Рішення Київської облради п'ятого скликання від 02.04.2009 р. № 447-24-V
166	Комплексна пам'ятка природи «Ревіна гора»	1	Германівська сільська рада, Обухівський район	Германівська сільська рада	Рішення Київської облради від 23.07.2009 р. № 490-25V

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
167	Ландшафтний заказник «Пролісок»	391	Григорівська сільська рада, Обухівський район	ДП «Київське лісове господарство», Обухівське лісництво	Рішення Київської обл-ради від 23.07.2009 р. № 490-25V
168	Комплексна пам'ятка природи «Городище»	1	Германівська сільська рада, Обухівський район	Германівська сільська рада	Рішення Київської обл-ради від 23.07.2009 р. № 490-25V
169	Ландшафтний заказник «Сторожівці»	47,9	Луб'янська сільська рада, Бородянський район	ДП «Кладівське лісове господарство», Луб'янське лісництво	Рішення Київської обл-ради від 23.07.2009 р. № 490-25V
170	Ландшафтний заказник «Бурковиця»	349	Загальцівська сільська рада, Бородянський район	ДП «Тетерівське лісове господарство», Поташанське та Мирчанське лісництва	Рішення Київської обл-ради від 23.07.2009 р. № 490-25V
171	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Чагарі»	33,9	Тетіївська міська рада, Тетіївський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство», Кайзерівське лісництво	Рішення Київської обл-ради від 23.07.2009 р. № 490-25V
172	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Дубовий гай»	29,8	Тетіївська міська рада, Тетіївський район	Київська обласна державна організація «Київагроліс», Тетіївське державне агролісництво	Рішення Київської обл-ради від 23.07.2009 р. № 490-25V
173	Ландшафтний заказник «Урочище Маезинці»	15	Тетіївська міська рада, Тетіївський район	Київська обласна державна організація «Київагроліс», Тетіївське державне агролісництво	Рішення Київської обл-ради від 23.07.2009 р. № 490-25V
174	Ландшафтний заказник «Урочище Кременз»	72	Тетіївська міська рада, Тетіївський район	Київська обласна державна організація «Київагроліс», Тетіївське державне агролісництво	Рішення Київської обл-ради від 23.07.2009 р. № 490-25V
175	Ландшафтний заказник «Яхнівський»	426	Кухарівська сільська рада, Іванківський район	ДП «Тетерівське лісове господарство», Кухарівське лісництво	Рішення Київської обл-ради від 23.07.2009 р. № 490-25V

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
176	Ландшафтний заказник «Березовське»	240,7	Димарська сільська рада, Іванківський район	Іванківське спеціалізоване державне агро лісогосподарське підприємство «Держагролісгосп»	Рішення Київської обл-ради від 23.07.2009 р. № 490-25-V
177	Ландшафтний заказник «Невідомщина»	16,5	Великосалтанівська сільська рада, Васильківський район	Васильківська РДА	Рішення Київської обл-ради від 17.06.2010 р. № 739-32-V
178	Ландшафтний заказник «Ковалівський яр»	15	Крушинська сільська рада, Васильківський район	Васильківська РДА	Рішення Київської обл-ради від 17.06.2010 р. № 739-32-V
179	ЗБМ «Сухопліський»	15,1	Рокитнянська селищна рада, Рокитнянський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення Київської обл-ради від 17.06.2010 р. № 739-32-V
180	Ботанічна пам'ятка природи «Городище Городок»	3,0	Південний захід від с. Старі Безрадиці, Обухівський район	Старобезрадицівська сільська рада	Рішення Київської обл-ради від 17.06.2010 р. № 739-32-V
181	Ботанічна пам'ятка природи «Дуб Прадуб»	0,01	м. Ірпінь, вул Мечнікова	Ірпінська міська рада	Рішення Київської обл-ради від 17.06.2010 р. № 739-32-V
182	Заповідне урочище «Урочище Чагарі»	47	Адмін. Межі Антонівської сільської ради, Сквирський район	ДП «Білоцерківське лісове господарство»	Рішення Київської обл-ради від 17.06.2010 р. № 739-32-V
183	Гідрологічна пам'ятка природи «Кошівські джерела»	178,9	Кошівська сільська рада, Тетіївський район	Тетіївська РДА	Рішення Київської обл-ради від 17.06.2010 р. № 739-32-V
184	Ландшафтний заказник «Нечайщина»	17,6	Іванківська сільська рада, Кагарлицький район	Іванківська сільська рада Кагарлицька РДА	Рішення Київської обл-ради від 21.10.2010 р. № 866-35-V

Продовження додатку 1

1	2	3	4	5	6
185	Ландшафтний заказник «Чернінський»	3134,3	Сувидська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Вищедубечанський лісгосп»	Рішення Київської облради від 21.10.2010 р. № 866-35-V
186	Ландшафтний заказник «Шевченківський ліс»	53,5	Абрамівська сільська рада, Вишгородський район	ДП «Димерське лісове господарство»	Рішення Київської облради від 21.10.2010 р. № 866-35-V
187	Ландшафтний заказник «Щербанівський»	67,2	Трипільська рада, Обухівський район	ДП «Ржищівський лісгосп»	Рішення Київської облради від 21.10.2010 р. № 866-35-V
188	Гідрологічний заказник «Криничка»	2	м. Ірпінь, вул. Новооскольська	Ірпінська міська рада	Рішення Київської облради від 21.10.2010 р. № 866-35-V
189	Орнітологічний заказник «Стайківські обрії»	212	Стайківська сільська рада, Кагарлицький район	Стайківська сільська рада	Рішення Київської облради від 21.10.2010 р. № 866-35-V
190	Ботанічна пам'ятка природи «Медвин дуб»	0,02	Медвинська сільська рада, Богуславський район	Медвинська сільська рада	Рішення Київської облради від 21.10.2010 р. № 866-35-V
191	Ландшафтний заказник «Кілов Рудяків»	800,15	В межах заглави р. Дніпро, що входить до адміністративних меж Головурівської сільської ради на північний захід та південь від с. Кийлів	Бориспільська РДА	Рішення Київської облради від 03.02.2011 р. № 043-04-VI
192	Ландшафтний заказник «Бориспільські острови»	6900,26	В межах акваторії та каскаду островів р. Дніпро на південний захід та на південь від с. Сошиників	Бориспільська РДА	Рішення Київської облради від 03.02.2011 р. № 043-04-VI
193	Ботанічна пам'ятка природи «Дуб Володар»	0,02	Лобачівська сільська рада, Володарський район	ДП «Білоцерківський лісгосп», Володарське лісництво	Рішення Київської облради від 03.02.2011 р. № 043-04-VI

ДОДАТОК 2
Перелік наявних пропозицій щодо організації нових (перспективних) територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території Київської області

№ п/п	Назва проєктованого об'єкта, категорія	Площа (га)	Місце знаходження заповідного об'єкта (адміністративні межі сільських рад)	Стислий опис	Примітки
1	2	3	4	5	6
Території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення					
1	Біосферний заповідник «Дніпровсько-Тетерівський»	30600	Вишгородський та Іванківський р-ни	Еталонні природні комплекси та екосистеми Київського Полісся	Створення передбачене Указом Президента України від 1.12.2008 р. № 1129/2008
2	Біосферний заповідник у зоні відчуження ЧАЕС	260000	Зона відчуження ЧАЕС	Еталонні природні комплекси та екосистеми Київського Полісся	
3	Національний природний парк «Дівички»	38000	Бориспільський та Переяслав-Хмельницький р-ни	Комплекс піщаних арен, борової тераси та притерасних боліт лівого берега Дніпра а також останній архіпелаг в акваторії Канівського водосховища	
4	Національний природний парк «Подесіння»	20000	Вишгородський та Броварський р-ни	Еталонні заплавні комплекси великої річки Десни на Поліссі	Створення передбачене Указом Президента України від 1.12.2008 р. № 1129/2008
5	Національний природний парк «Росичі»	1305	Богуславський район, в околицях сіл Бівіці, Дешки, Калинівка, Половецьке та Москаленки	Ділянки природного каньйону та заплави р.Рось та інших типових природних біотопів регіону	В межах цієї ж території пропонуються створення РЛП «Рось» та заказника «Бівецький»
6	Ботанічний заказник загальнодержавного значення «Коженицький»		Між с. Шарківка і Коженички Білоцерківського району	Відмічено локалітети 26 рідкісних видів	

Продовження додатку 2

1	2	3	4	5	6
Території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення					
Білоцерківський район					
7	Іхтіологічний заказник «Косівський»	82	Ділянка річки Рось від греблі в с. Косівка до с. Рачки	Ділянка природної течії р. Рось	
8	Іхтіологічний заказник «Білоцерківський»	60	Ділянка річки Рось від греблі в с. Глибичка до верхньої межі дендропарку «Олександрія»	Ділянка природної течії р. Рось	
9	Лісовий заказник «Макіївська дача»	135	Околиці с. Макіївка	Цінний еталонний фрагмент лісу, місце мешкання горностая, видри та інших занесених до Червоної книги України видів тварин	
10	Регіональний ландшафтний парк «Рось»		Богуславський район Київської області та суміжні території у Черкаській області	Територія, пропонується для створення парку охоплює гирло частину р. Росі, заплаву річки у пониззі, ділянку борової тераси долини Росі на перетині із боровою терасою Дніпра, а також частину лесової тераси лівобережної частини пониззя. На території, що пропонується для створення парку відмічені локалітети 56 рідкісних видів.	
11	Заказник «Вільшаницький»			Локалітети двох видів, що занесені до Червоної книги України (<i>Eripractis palustris</i> , <i>E. helleborine</i>).	

Продовження додатку 2

1	2	3	4	5	6
12	Ботанічний заказник «Томилівський»		Білоцерківський р-н, між селами Томилівка і Бірюки	Відмічені локалітети 8 рідкісних видів	
13	Ботанічний заказник «Половецький»		Околиці с. Половецьке	Знаходиться на лівому березі Росі (середня течія) в долині малої притоки Росі, яка пересихає.	
14	Ботанічний заказник в околицях с. Пугачівка	30	Околиці с. Пугачівка	Заплавні луки р. Рось з рідкісними видами рослин	
15	Заказник у Сухоліському лісництві	30	Кв. 18, 19, 28 Сухоліського лісництва Білоцерківського ДЛГ	Місце зростання рідкісного рябчика шахового в унікальному масиві природного дубового лісу	
Богуславський район					
16	Ботанічна пам'ятка природи «Дуб Синявський»	0,02	Кв 27 вид. 7 Бушівське лісництво, ДП «Богуславське лісове господарство»	Кремеznий віковий дуб, Висота дерева – 28 м, обхват – 380 см.	
17	Ландшафтний заказник «Бівецький»	830	Околиці с. Бівці	Кручі над р. Рось, місце мешкання зникаючих тварин та зростання ковила волосистої.	
Бориспільський район					
18	Ландшафтний заказник «Луки над річкою Павлівка»	145	Голоурівська сільська рада	Фрагмент лівобережної заплави Дніпра на південно-західній околиці земель Голоурівської сільради	
19	Ландшафтний заказник «Болога Кругла та Шапчине»	1100	Голоурівська сільська рада	Фрагмент лівобережної надзаплавної тераси в межах земель Голоурівської сільради	

Продовження додатку 2

1	2	3	4	5	6
20	Ландшафтний заказник «Болога Карань та Глуховщина»	1500	Голоурівська сільська рада,	Фрагмент лівобережної надзаплавної тераси в межах земель Голоурівської сільради	
21	Ландшафтний заказник «Процівські луки»	4000	Процівська сільська рада	Залишки природної заплави р. Дніпро, цінні природні комплекси, місця гніздування зникаючих птахів	
Бородянянський район					
22	Ландшафтний заказник «Тетерівський бір»	200	Тетерівський ДЛГ, кв. 57, 58, 72, 73.	Еталонні природні комплекси та екосистеми Київського Полісся	
23	Ландшафтний заказник «Мирчанський»	30	Мирчанська сільська рада,	Болотні луки та середньовікові листяні ліси. Зростають пальчатокорінник Фукса, пальчагокорінник м'ясо-червоний, коручка чемерниковидна	
24	Ландшафтний заказник «Клавдієвська діброва»	100	Клавдієвський ДЛГ, кв. 80, 88.	Цінне місцезростання булатки довголистої та черемші. Діброва віком понад 150 р.	
25	Ландшафтний заказник «Лубянські ліси»	1000	Між селами Лубянка та Здвиженка	Місце зростання зникаючої рослини зозулиних черевичків	
26	Ландшафтний заказник «Вільховий»	45	ДП «Тетерівське ЛГ» (83 кв. Тетерівського лісництва)	Ділянка цінних лісів природного походження, місце зростання рослини, занесених до Червоної книги України	
Броварський район					
27	Ландшафтний заказник «Урочище «Росоші»	15	Околиці с. Зазим'я	Заплавні луки біля р. Десни і оз. Хома	

Продовження додатку 2

1	2	3	4	5	6
28	Ландшафтний заказник «Калитянський»	5	Заворичанська сільська рада	Середньовіковий листяний ліс природного походження. Місцезростання виду, занесеного до ЧКУ — зозулиних сліз яйцевидних	
29	Ландшафтний заказник «Зачарована Десна»	2000	Береги Десни у Броварському районі	ДП «Вищедубечанський лігосл»	
30	Ландшафтний заказник «Богданівські багна»	70	Околиці с. Богданівка	Природні лучні комплекси з великою кількістю зникаючих орхідей.	
Васильківський район					
31	Ландшафтний заказник «Гайок у Глевахі»	16	Околиці смт Глевахі	Місцезростання 3-х видів орхідей	
32	Ботанічна пам'ятка природи «Ключ-Трава»	1500	Балка в околицях с. Велика Бугайка	Найбільше відоме місце зростання гронанки півмісяцевої в області	
33	Ландшафтний заказник місцевого значення «Змієві Вали»	7	м. Васильків	Природно-історичне урочище із залишками фортифікацій 13–16 ст., місце зростання ковили волосистої	
34	Ботанічний заказник «Здорівка»	3	м. Васильків	Кручі правого берега р.Здорівка, заплавний ліс в долині річки, місце зростання орхідних	
35	Ботанічний заказник «Річка Плиска»	1500	Околиці с. Плесецьке	Добре збережені соснові ліси по берегах р. Плиска	
36	Ландшафтний заказник «Кожухівський»	120	Околиці с. Кожухівка	Велика популяція орхідних в заплаві малої річки	

Продовження додатку 2

1	2	3	4	5	6
	Вишгородський район				
37	Ландшафтний заказник «Катожанський ліс»	1500	Околиці с.Катожанка та Абрамівка	Найбільші в області популяції плаунів і місце зростання гронажки півмісяцевої	
38	Ботанічна пам'ятка природи «Віковий дуб у с.Мощун»	0,02	Околиці с. Мощун	Дуб черешчатий віком понад 300 років, обхват 4,5 м., висота 20 м.	
39	Ландшафтний заказник «Острів Любичів»	2400	Острів між р. Десною та протокою Любич, Вишгородський та Броварський р-ни	Еталонні заплавні комплекси рівнинної України, місце мешкання зникаючих видів тварин	
40	Ботанічна пам'ятка природи «Хвоц великий»	14	м. Вишгород	Комплекс дніпровських круч та прилеглих до них лучних ділянок у м. Вишгород	Розширення існуючої пам'ятки природи
41	Комплексна пам'ятка природи «Орхидейна гірка»	1	Околиці м. Вишгорода	Ділянка зростання двох видів орхідних, занесених до Червоної книги України	
42	Ботанічний заказник «Сувидські луки»	50	Сувидська сільська рада	Природні заплавні луки, місцезростання 4 видів рослин, занесених до ЧКУ – півники сибірські, плодороджа болотна, пальчатокорінник м'ясо-червоний, плодоніжка лолицна	
43	Ботанічний заказник «Вишгородський»	714,7	Околиці м. Вишгорода	Ділянка зростання трьох видів орхідних, занесених до Червоної книги України	

Продовження додатку 2

1	2	3	4	5	6
Згурівський район					
Іванківський район					
44	Ландшафтний заказник «Болото Перевід»			Місце поширення зникаючого виду очеретянки прудкої	Пропозиція Українського товариства охорони птахів
45	Заказник «Городове»	150	Димарська сільська рада	Цінні лісові насадження природного походження	Пропозиція ДП «Іванківське спеціальне державне агролісництво», лист № 6 від 20.01.2004 р
46	Ландшафтний заказник «Терехівські луки»	100	Дитятківська сільська рада	Природні заболочені луки, характерні для Київського Полісся	
47	Ландшафтний заказник «Оранський»	760	Оранська сільська рада	Заболочені луки р.Тетерев	
48	Ландшафтний заказник «Тальський»	800	Пісківська, Мирчанська, Блідчанська, Бородинський та Іванківський райони	Водоохоронна зона вздовж р.Таль, яка поєднує в собі старовікові мішані та листяні ліси, а також болота. Зустрічаються такі види рослин та тварин, що занесені до ЧКУ – любка дволиста, коручка чемерицька, гніздівка звичайна, пальчатокорінник м'ясо-червоний, сон розкритий, плаун колючий, лелека чорний, змієїд	
49	Ландшафтний заказник «Коблицький ліс»	500	Леонівська сільська рада	Неосушені евтрофні болота, оточені листяним та мішаним лісом востаном. Місце гніздування сірого журавля. Зростає пальчатокорінник м'ясо-червоний	

Продовження додатку 2

1	2	3	4	5	6
50	Ландшафтний заказник «Леонівський»	50	Леонівська сільська рада	Евтрофні осокові та вільхові бочота, старовікові мішані ліси. Зростають три види рослин, занесених до ЧКУ – любка дволиста, пальчатокорінники Фукса та мясочервоний.	
51	Ландшафтний заказник «Тетерівський»	10000	Пісківська, Зарудницька, Кухарська та Тетерівська сільради на території Іванківського та Бородянського районів	Незарегульована частину р. Тетерів у нижній течії з прилеглої заплавою та лісами в Іванківському та Бородянському районах	
Києво-Святошинський район					
52	Ботанічний заказник «Гора Козинська»	0,8	с. Лісники		Розширення існуючого ПЗФ
53	Ботанічний заказник «Урочище «Безодня»	2,25	с. Лісники		Розширення існуючого ПЗФ
54	Дендропарк місцевого значення ім. Олексієнко М. В.	1,5	с. Лісники	Закладений жителями села дендропарк, присвячений пам'яті сільської голови Олексієнко М. В.	
55	Комплексна пам'ятка природи «Замкова гора»	0,35	с. Лісники	Ділянка ступу, колишнє місце розміщення єдиного в області замку родини Корецьких	
56	Ботанічна пам'ятка природи «Урочище «Панське»	2,25	с. Лісники	Заболочене урочище з фрагментами заплавних луків. Зростають занесені до Червоної книги України види орхідних	

Продовження додатку 2

1	2	3	4	5	6
57	Лісовий заказник «Чернечий ліс»	718,14	Околиці с. Лісники, с. Хотів, с. Ходосівка	Лісове урочище, в якому зростають червонокнижні види рослин, мешкають борсуки та інші зникаючі види тварини.	
58	Заповідне урочище «Селище»	100	Околиці с. Новосілки та смт Чабани	Лісове урочище з добре збереженими природними комплексами та зникаючими видами рослин	
59	Ландшафтний заказник «Мужеловський»	13.74	м. Ірпінь	Стиглі насадження дубу віком понад 100 років з цінними природними комплексами	
60	Комплексна пам'ятка природи «Білогород»	10	Білогородська сільська рада	Природне урочище поряд з с. Білогородка	
Макарівський район					
61	Ландшафтний заказник «Великий ліс»	25	На землях Кривоцької сільської ради	Діброва надає прихисток рідкісним видам рослин та комах	
62	Ландшафтний заказник «Тайтові ділянки»	15	На землях Кодрянської сільської ради	Старовіковий ялиновий ліс	
Миронівський район					
63	Ландшафтний заказник «Надніпринський степовий»	3900	Околиці сс. Македонни, Тулиць, Шандра, Потік, Кліячка та Горобівка	Найбільший в області комплекс степових балок, місце мешкання зникаючих видів хижих птахів та комах	

Продовження додатку 2

1	2	3	4	5	6
64	Ботанічний заказник «Миронівський»	12	Околиці с. Центральне	Унікальне степове урочище, місце зростання мигдалю степового, ковила пірчастаї	
65	Ботанічний заказник «Шандрівський ліс»	40	Околиці с. Шандра	Цінний лісостеповий комплекс, місце зростання кльох видів, занесених до Червоної книги України	
Обухівський район					
66	Регіональний ландшафтний парк «Стугненський»	500	Околиці с. Безрадиці	Лісове урочище, місце зростання зникаючих видів рослин	
67	Ентомологічний заказник «Новгород-Святополч»	27	Витачівська сільська рада	Місце поширення комах, занесених до Червоної книги України	
68	Памятка природи «Гацинтова гора»	167,7	Жуківецька сільська рада	Природні степові схили, місце зростання рідкісного виду — гіацинтника блідого	
69	Лісовий заказник «Обухівський»	1537	Обухівський р-н	Лісовий масив із популяцією сону чорнічного	Розширення існуючого об'єкту
70	Ландшафтний заказник «Надстугнянський»	16	поблизу с. Тарасівка	Місце зростання видів, занесених до Червоної Книги України: сон лучний та ліля лісова.	
Перяслав-Хмельницький район					
71	Гідрологічний заказник «Болото Трубайло»	16	Гланишівська сільська рада	Малопорушений фрагмент в межах суцільно меліорованої заплави р. Трубіж на схід від с. Гланишів	

Продовження додатку 2

1	2	3	4	5	6
72	Ландшафтний заказник «Сошниківський»	400	Околиці села Сошників	Ділянка в межах військового полігону. Природні болота, піщані арени та заплавні ліси	
Поліський район					
73	Іхтіологічний заказник у верхів'ях Київського водосховища	Біля 30 000	Північна частина Київського водосховища	Цічне нерестовище та місце масового гніздування водно-болотних птахів	Пропозиція Державного комітету рибного господарства, лист № 1-14-5/2007 від 16.05.2008, частково увійшов до заказника Чорнобильський Спеціальний
Рокитнянський район					
74	Ландшафтний заказник в ок.с. Синява	5	Околиці с. Синява	Ділянка лучної рослинності з участю рідкісного рябчика шахового	
Ставищанський район					
75	Ландшафтний заказник «Безодній брід»	86	Василинська сільська рада	Потребує дослідження	Пропозиція Ставищанської РДА
76	Ландшафтний заказник «Журавлинний хутір»	33,1	Журавлинська сільська рада	Потребує дослідження	Пропозиція Ставищанської РДА
77	Ландшафтний заказник «Красилівська волость»	120,7	Красилівська сільська рада	Потребує дослідження	Пропозиція Ставищанської РДА
78	Ландшафтний заказник «Бесівська дубина»	30	Землі Ставищанської РДА	Потребує дослідження	Пропозиція Ставищанської РДА
79	Ландшафтний заказник «Любомир»	27,1	Ставищанська сільська рада	Потребує дослідження	Пропозиція Ставищанської РДА

Продовження додатку 2

1	2	3	4	5	6
Тарашанський район					
80	Заповідне урочище «Лиса Гора»	50	Околиці с. Бушеве, Богуславський ДЛГ, кв. 20	Залишки парку графині Броніцкої, з екзотичними деревами	
81	Ландшафтний заказник «Байрачні комплекси річки Боярка»	2000	Околиці с. В. Березянка, Круті Горби, Кішшевага	Заплава річки із збереженими природними комплексами, місце мешкання зникаючих видів тварин. А також комплекс прилеглих до річки балок. В межах об'єкту містяться археологічні пам'ятки і найвища точка Київської області	
82	Орнітологічний заказник «Попова левада»	100	Околиці с. Чапайка	Чапайська сільська рада	
83	Ботанічний заказник «Ліс біля села Потоки»	50	Біля с. Потоки	ДП «Богуславський лісгосп»	
84	Комплексна пам'ятка природи «Огруд»	7	Околиці с. Володимирівка	Володимирівська сільська рада	
85	Гідрологічний заказник «Урочище Степкове»	7	Околиці с. Степок	Степківська сільська рада	
Фастівський район					
86	Ландшафтний заказник «Великосолтанівський»	16	Великосолтанівська сільська рада	Пічний острівний листяний ліс з добре збереженими екосистемами	

Продовження додатку 2

1	2	3	4	5	6
87	Лісовий заказник «Діброва з черешнями»	2,4	Виділ 8 кварталу 49 Дмитрівського лісництва ДП «Фастівське лісове господарство».	Старовікова діброва з унікальними віковими черешнями в I ярусі	
88	Ландшафтний заказник «Виток річки Стугна»	200	Великоснітинська сільська рада	Ділянка природного витоку р. Стугна, місце поширення рідкісних видів.	
89	Ландшафтний заказник «Рай Ханенків – Оленівка»	200	Оленівська сільська рада	Комплекс степових балок та заплавного лісу в долині малої річки, місце поширення видів, занесених до Червоної книги України	
Яготинський район					
90	Яготинський гідрологічний заказник імені Кирила Розумовського	1848	Околиці м. Яготин	Комплекс акваторії ставка та заплавлених урочищ р. Суупі у м. Яготин	Погоджений рішенням Яготинської районної ради від 27.10.2006 р. № 76-05-V

ДОДАТОК 3

Перелік рішень державних органів влади, якими створені існуючі ПЗФ Київщини

1. Розпорядження Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих від 18.11.1963 р. № 374 (втратило чинність).
2. Розпорядження Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих від 15.06.1964 р. № 156 (втратило чинність).
3. Розпорядження Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих від 06.07.1964 р. № 242 (втратило чинність).
4. Рішення Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих від 01.07.1968 р. № 460 «Про передачу Сулимівській середній школі ділянки лісопарку в с. Сулимівка Барішівського району» (втратило чинність).
5. Рішення Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих від 19.08.1968 р. № 574 «Про встановлення пам'яток природи, які розташовані на території області» (втратило чинність).
6. Постанова Ради Міністрів УРСР від 23.01.1972 р. № 43 «Про заходи по розширенню мережі державних заповідників і поліпшення заповідної справи».
7. Рішення Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих № 118 від 28.02.1972 р. «Про віднесення пам'яток природи місцевого значення за категоріями, згідно нової класифікації, та затвердження нововиявлених заповідних територій і природних об'єктів області» (втратило чинність).
8. Постанова колегії Держкомітету Ради Міністрів УРСР по охороні природи № 22 від 26.07.1972 р. «Про віднесення пам'яток природи республіканського значення до категорії заповідних парків-пам'яток садово-паркового мистецтва згідно нової класифікації».
9. Рішення Виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих № 128 від 26.02.1973 р. «Про затвердження Пятигірського старовинного ландшафтного лісопарку пам'яткою садово-паркового мистецтва місцевого значення» (втратило чинність).
10. Постанова Ради Міністрів Української РСР № 500 від 28.10.1974 р. «Про створення державних заказників в Українській РСР».
11. Розпорядження Ради Міністрів Української РСР № 780-р від 14.10.1975 р. «Про доповнення списку пам'яток природи республіканського значення, що беруться під охорону держави».
12. Рішення Київського облвиконкому № 173 від 10.04.1978 р.
13. Рішення Київського облвиконкому № 510 від 29.10.1979 р.

14. Постанова Колегії Держкомприроди УРСР від 29.01.1980 р. № 105.

15. Постанова Ради Міністрів УРСР від 25.02.1980 р. № 132 «Про доповнення переліку державних заказників Української РСР»

16. Постанова Ради Міністрів Української РСР № 263 від 4.06.1983 р. «Про заходи по підвищенню економічної ефективності і екологічної обґрунтованості осушувальних меліорацій в зоні Полісся Української РСР».

17. Постанова Ради Міністрів УРСР від 22.07.1983 р. № 311 «Про класифікацію і мережу територій та об'єктів природно-заповідного фонду Української РСР».

18. Постанова Ради Міністрів Української РСР від 17.12.1984 р. № 49 «Про затвердження переліку державних пам'яток садово-паркового мистецтва республіканського значення в зв'язку з упорядкуванням їх мережі у відповідності до нової класифікації територій та об'єктів природно-заповідного фонду Української РСР» (втратила чинність).

19. Рішення Виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів № 441 від 18.12.1984 р. «Про класифікацію і мережу територій та об'єктів природно-заповідного фонду області».

20. Постанова Ради Міністрів УРСР від 26.12.1985 р. № 451 «Про доповнення переліку державних заказників Української РСР».

21. Рішення Виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів № 5 від 12.01.1987 р. «Про затвердження нововиявлених природно-заповідних територій».

22. Постанова Державного комітету Української РСР по екології і раціональному природокористуванню № 18 від 30.08.1990 р. «Про затвердження переліку державних парків-пам'яток садово-паркового мистецтва республіканського значення».

23. Рішення Виконавчого комітету Київської обласної ради народних депутатів № 191 від 26.11.1991 р. «Про оголошення ново виявлених територій природно-заповідними територіями місцевого значення».

24. Рішення Київської обласної ради від 10.03.1994 р. № 30 «Про оголошення ново виявлених та резервування цінних для заповідання територій, об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення».

25. Указ Президента України «Про резервування для наступного заповідання цінних природних територій» від 10.03.1994 р. № 79/94.

26. Указ Президента України «Про створення заказників загальнодержавного значення» від 10.12.1994 р. № 750/94.

27. Указ Президента України від 20.08.1996 р. № 715/96 «Про

оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення».

28. Рішення Київської обласної ради від 2.02.1999 р. № 79-06-XXIII «Про території природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

29. Рішення Київської обласної ради від 13.02.2000 р. № 168-10-XXIII «Про оголошення об'єкту природно-заповідного фонду місцевого значення «Регіональний ландшафтний парк «Трахтемирів».

30. Рішення Київської обласної ради від 5.10.2000 р. № 231-13-XXIII «Про нововиявлені території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

31. Рішення Київської обласної ради від 5.10.2000 р. № 232-13-XXIII «Про зміну меж ботанічного заказника «Маслівський».

32. Рішення Київської обласної ради від 5.10.2000 р. № 233-13-XXIII «Про скасування статусу територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

33. Рішення Київської обласної ради від 23.10.2000 р. № 249-14-XXIII «Про нововиявлені території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

34. Рішення Київської обласної ради від 5.03.2002 р. № 327-20-XXIII «Про нововиявлені території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

35. Рішення Київської обласної ради від 5.03.2002 р. № 326-20-XXIII «Про скасування статусу території природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

36. Рішення Київської обласної ради від 24.10.2002 р. № 045-04-XXIII «Про нововиявлені території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

37. Рішення Київської обласної ради від 1.04.2003 р. № 89-07-XXIV «Про нововиявлені території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

38. Рішення Київської обласної ради від 20.10.2003 р. № 133-10-XXIV «Про нововиявлені території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

39. Рішення Київської обласної ради від 20.11.2003 р. № 134-10-XXIV «Про зміну меж територій природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

40. Рішення Київської обласної ради від 19.02.2004 р. № 161-12-XXIV «Про зміну меж об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

41. Указ Президента України № 838/2005 від 23.05.2005 р. «Про заходи щодо дальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні».

42. Рішення Київської обласної ради від 27.10.2005 р. № 310-26-IV «Про нововиявлені території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

43. Указ Президента України № 700/2007 від 13.08.2007 р. «Про оголошення природної території загальнозоологічним заказником загальнодержавного значення «Чорнобильський спеціальний».

44. Рішення Київської обласної ради від 29.11.2007 р. № 230-14-V «Про розширення меж дендрологічного парку загальнодержавного значення «Олександрія».

45. Указ Президента України № 1129/2008 від 1.12.2008 р. «Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів».

46. Рішення Київської обласної ради від 12.12.2008 р. № 391-21-V «Про оголошення нововиявлених територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

47. Рішення Київської обласної ради від 1.04.2009 р. № 447-24-V «Про оголошення нововиявлених територій та зміну меж існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

48. Розпорядження голови Київської обласної державної адміністрації № 375 від 15.05.2009 р. «Про деякі питання створення національних природних парків у Київській області».

49. Рішення Київської обласної ради від 23.07.2009 р. № 490-25-V «Про оголошення нововиявлених територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

50. Указ Президента України № 611/2009 від 14.08.2009 р. «Про додаткові заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні».

51. Указ Президента України № 1048/2009 від 11.12.2009 р. «Про створення національного природного парку «Білоозерський».

50. Указ Президента України № 1049/2009 від 11.12.2009 р. «Про створення національного природного парку «Залісся».

50. Розпорядження голови Київської обласної державної адміністрації № 904 від 19.08.2010 р. «Про внесення змін у Розпорядження голови Київської обласної державної адміністрації «про деякі питання створення національних природних парків у Київській області».

50. Рішення Київської обласної ради від 17.07.2010 р. № 739-32-V «Про оголошення нововиявлених територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

50. Рішення Київської обласної ради від 21.10.2010 р. № 866-35-V «Про оголошення нововиявлених територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення Київської області».

50. Рішення Київської обласної ради від 24.10.2011 р. № 234-12-VI «Про оголошення нововиявлених територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення в Київській області».

50. Рішення Київської обласної ради від 21.06.2012 р. № 365-19-VI «Про оголошення ново виявлених територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення в Київській області».

ДОДАТОК 4*ПРОЕКТ***РОЗПОРЯДЖЕННЯ
Голови Київської обласної державної адміністрації**

Від _____ 2012 року

№ _____

м.Київ

**Про розвиток мережі природно-заповідного
фонду та дотримання законодавства
у галузі заповідної справи
на території Київської області**

З метою забезпечення якісної реалізації державних пріоритетів у галузі охорони навколишнього природного середовища, створення умов для прийняття доцільних управлінських рішень у галузі заповідної справи та виконання Указів Президента України «Про заходи щодо дальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні» № 838/2005 від 23.05.2005 року, «Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів» № 1129/2008 від 01.12.2008 року, «Про додаткові заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні» № 611/2009 від 14.08.2009 року, Розпорядження Голови Київської обласної державної адміністрації «Про деякі питання створення національних природних парків у Київській області» № 375 від 15.05.2009 року та рішень Комітетських слухань на тему «Природно-заповідний фонд України: стан та перспективи розвитку», які відбулись у Комітеті Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи 12 травня 2008 року, керуючись пунктом 7 статті 13 Закону України «Про місцеві державні адміністрації»:

1. Обласній державній адміністрації:

— з метою покращення роботи органів державної влади, громадських та наукових організацій у галузі розвитку мережі природно-

заповідного фонду області, створити територіальну Міжвідомчу комісію з питань розвитку заповідної справи та мережі природно-заповідного фонду в Київській області, до якої включити керівників структурних підрозділів облдержадміністрації, Державного управління охорони навколишнього природного середовища у Київській області, Обласного управління лісового та мисливського господарства, Державної екологічної інспекції в Київській області, Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена, Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного, Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України, Національного екологічного центру України та інших зацікавлених громадських екологічних організацій;

– проводити засідання територіальної Міжвідомчої комісії щоквартально;

2. Голові територіальної Міжвідомчої комісії щороку, до 20 січня інформувати Першого заступника голови облдержадміністрації про роботу робочої групи.

3. Державному управлінню охорони навколишнього природного середовища у Київській області:

– забезпечити постійну взаємодію з районними державними адміністраціями та міськвиконкомом з питань реалізації завдань, спрямованих на перспективний розвиток заповідної справи в області, відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну програму формування національної екомережі України на 2000-2015 роки»;

– у співпраці з райдержадміністраціями до _____ підготувати запити щодо фінансування робіт з виготовлення землепорядної документації із встановлення меж територій природно-заповідного фонду з державного фонду охорони навколишнього природного середовища;

– надати Державній екологічній інспекції в області перелік суб'єктів господарської діяльності, які знаходяться на землях природно-заповідного фонду області, для перевірки дотримання ними вимог охоронного режиму відповідних територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

– завершити погодження із первинними власниками та користувачами земельних ділянок включення земель до складу національних природних парків зазначених в Указі Президента України «Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів» від 1 грудня 2008 року № 1129/2008.

4. Головам райдержадміністрацій рекомендувати міським головам:
- у 2012–2013 роках замовити розробку землевпорядної документації із встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду і отримати правовстановлюючі документи на земельні ділянки природно-заповідного фонду;
 - опрацювати питання щодо створення нових територій природно-заповідного фонду, зокрема:
 - у співпраці із профільними науковими інститутами Національної Академії Наук України та зацікавленими громадськими природоохоронними організаціями обговорити можливість виявлення нових перспективних для заповідання територій;
 - провести погодження територій, запропонованих для заповідання науковими установами та громадськими організаціями;
 - не допускати зміни цільового призначення, вилучення та надання в оренду земельних ділянок, передбачених до включення у склад національних природних парків, зазначених в Указі Президента України «Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів» від 1 грудня 2008 року № 1129/2008.

5. Головному фінансовому управлінню облдержадміністрації, райдержадміністраціям та міським головам рекомендувати:

- під час формування бюджету на 2013 рік передбачити видатки на проведення робіт із винесення меж у природу (на місцевість) територій природно-заповідного фонду області та на проведення робіт з наукових обстежень територій для подальшого заповідання нових об'єктів природно-заповідного фонду та розширення існуючих;
- у міру затвердження бюджетів усіх рівнів надавати головному управлінню Держкомзему в області інформацію щодо наявності, розмірів та джерел фінансування на проведення робіт із землеустрою щодо складання правовстановлюючих документів на землі природно-заповідного фонду.

6. Обласному управлінню лісового та мисливського господарства:

- подати _____ до природоохоронних органів клопотання щодо резервування цінних лісових територій (пріоритетно — старовікових лісів природного походження) для їх наступного обстеження та заповідання;
- під час подальшого планування лісгосподарських заходів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і на

територіях, що зарезервовані для подальшого заповідання, залучати фахівців Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена, Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного, Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України, Національного екологічного центру України та інших зацікавлених громадських екологічних організацій для з'ясування наявності на ділянках видів, занесених до Червоної книги України та врахування їх при веденні лісового господарства.

7. Головному управлінню Держкомзему в області:

— протягом 2012–2013 років надавати Державному управлінню охорони навколишнього природного середовища в області дані про земельні ділянки, які не передані у власність, непридатні для потреб сільського господарства, землі, що надавалися для потреб Міністерства оборони для проведення наукового обстеження і подальшого заповідання;

— утримуватися від надання погоджень щодо зміни цільового призначення, вилучення та надання в оренду земельних ділянок, передбачених до включення у склад національних природних парків, зазначених в Указі Президента України «Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів» від 1 грудня 2008 року № 1129/2008.

8. Державній екологічній інспекції в Київській області:

— посилити державний контроль за дотриманням природоохоронного законодавства на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду області та щороку до 20 січня інформувати Державне управління охорони навколишнього природного середовища у Київській області про результати здійснення контролю;

— включити до графіку планових перевірок держекоінспекції щорічну перевірку стану дотримання природоохоронного законодавства на територіях природно-заповідного фонду області, а також перевірку виконання суб'єктами господарської діяльності, що працюють на землях природно-заповідного фонду області, вимог охоронного режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

9. Керівникам структурних підрозділів облдержадміністрації, територіальних органів центральних органів виконавчої влади, головам райдержадміністрацій, міським головам щороку до 20 січня інформувати Державне управління охорони навколишнього природного середовища в області про стан виконання цього розпорядження.

10. Державному управлінню охорони навколишнього природного середовища в області щороку до 10 лютого надавати узагальнену інформацію про стан виконання цього розпорядження першому заступнику голови облдержадміністрації.

Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на Першого заступника голови облдержадміністрації.

Голова обласної
Державної адміністрації

ДОДАТОК 5

Карти існуючих територій та об'єктів ПЗФ Київщини

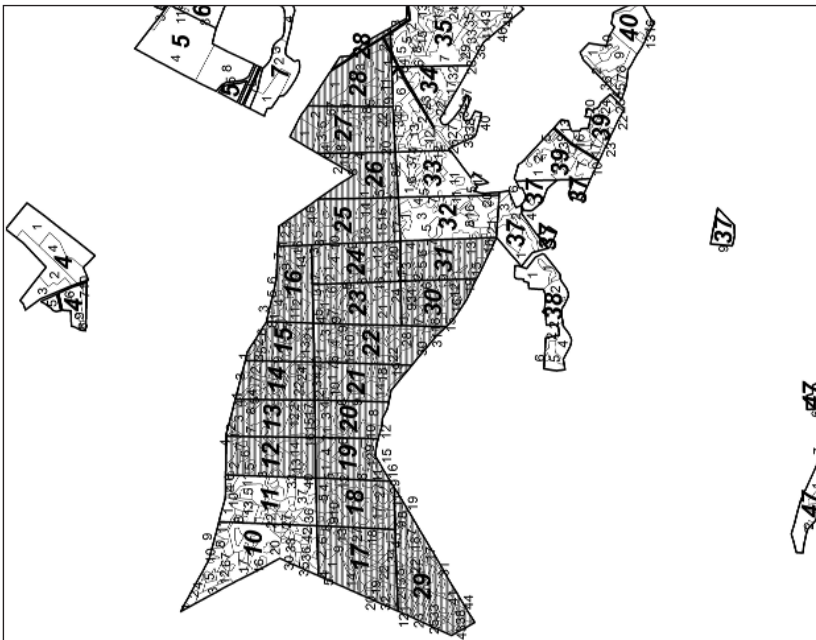
(В дужках подано номер опису об'єкту в тексті та в таблиці Додатку 1)

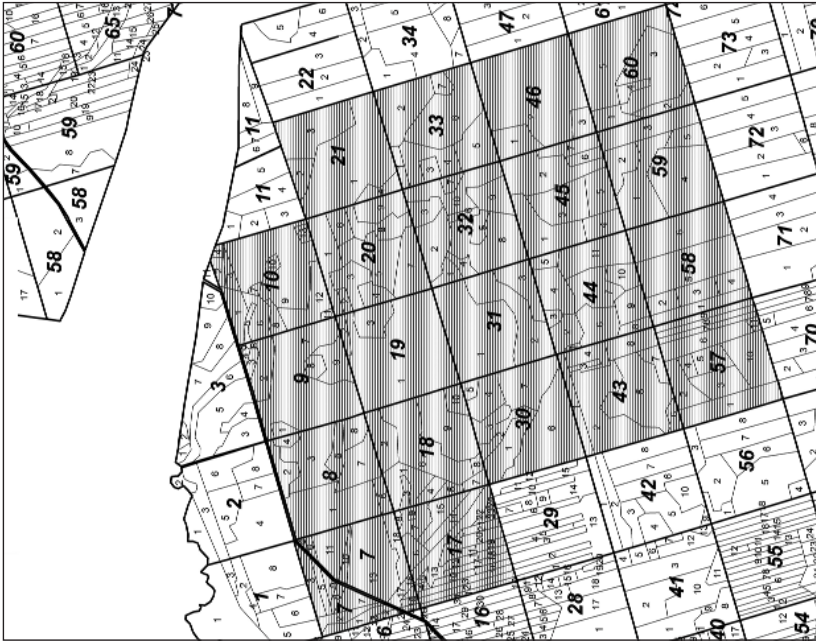
Ландшафтний заказник «Дніпровсько-деснянський» (1), орнітологічний заказник «Журавлиний» (11), ландшафтний заказник «Чернінський» (185).

Ландшафтний заказник «Козинський» (3).

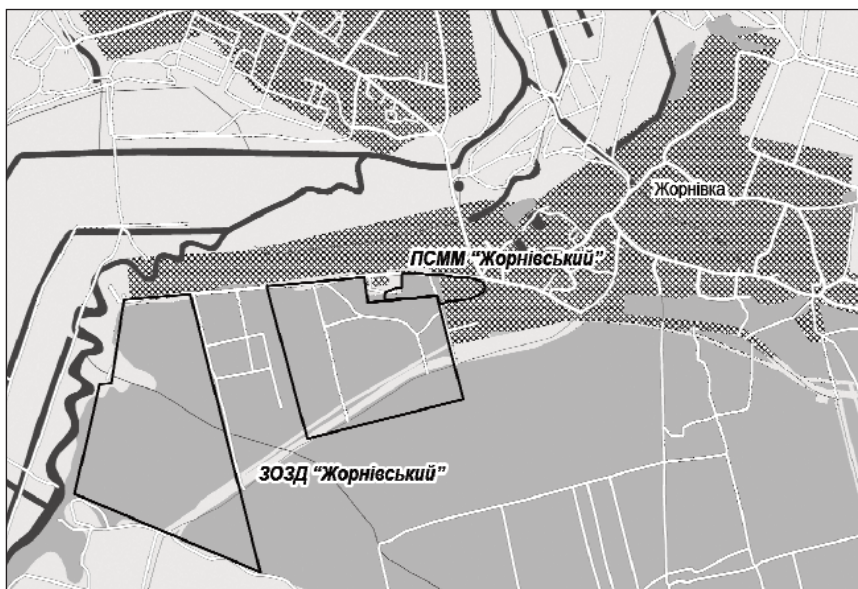
Ландшафтний заказник «Калитянська дача» (2).

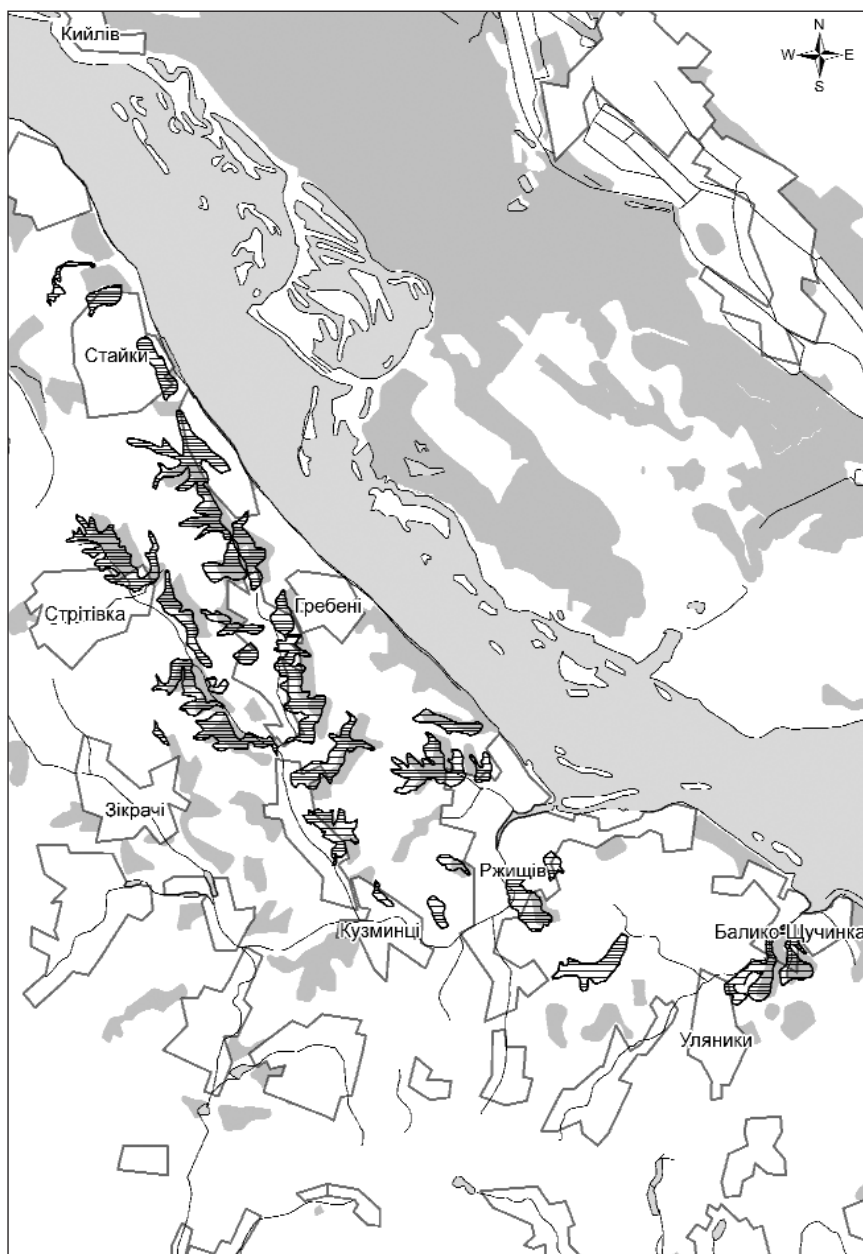
Лісовий заказник «Дзвінківський» (5).

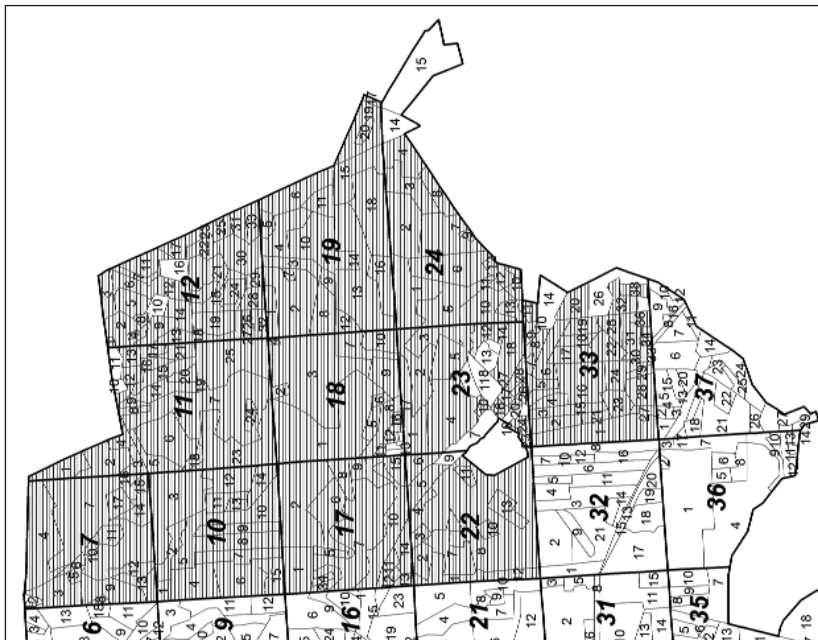
Ландшафтний заказник «Хутір Чубинського» (4).

Орнітологічний заказник «Жорнівський» (10), парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Жорнівський» (141).

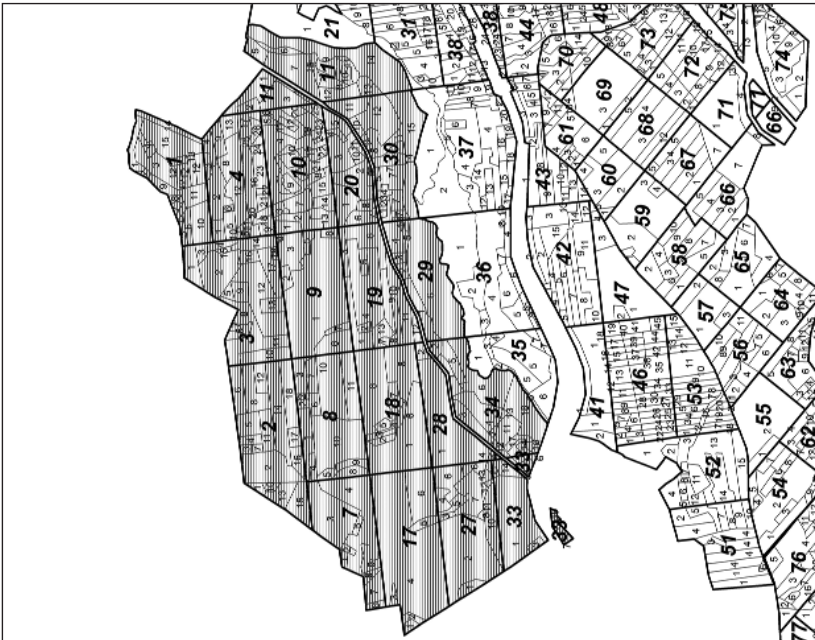
Ландшафтний заказник «Ржищівський» (7).

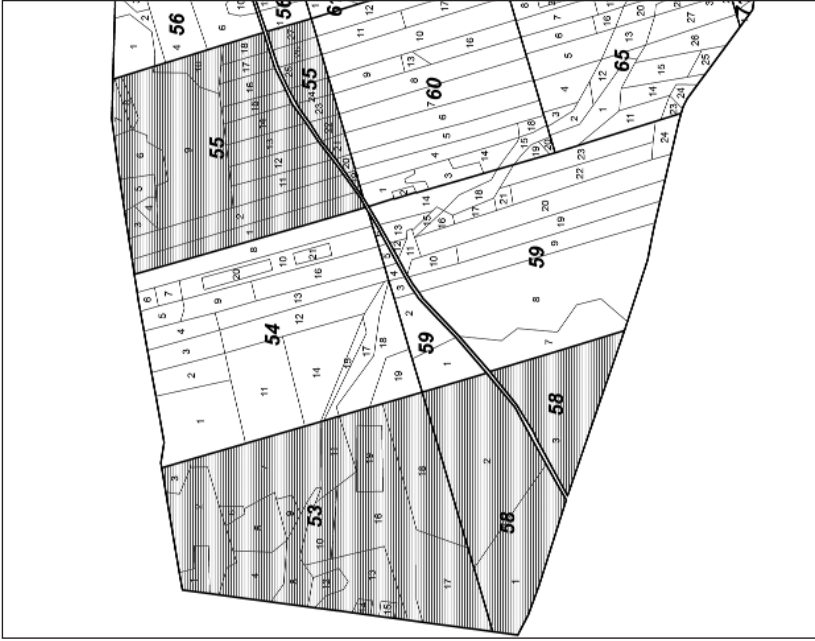
Лісовий заказник «Жуків хутір» (6).

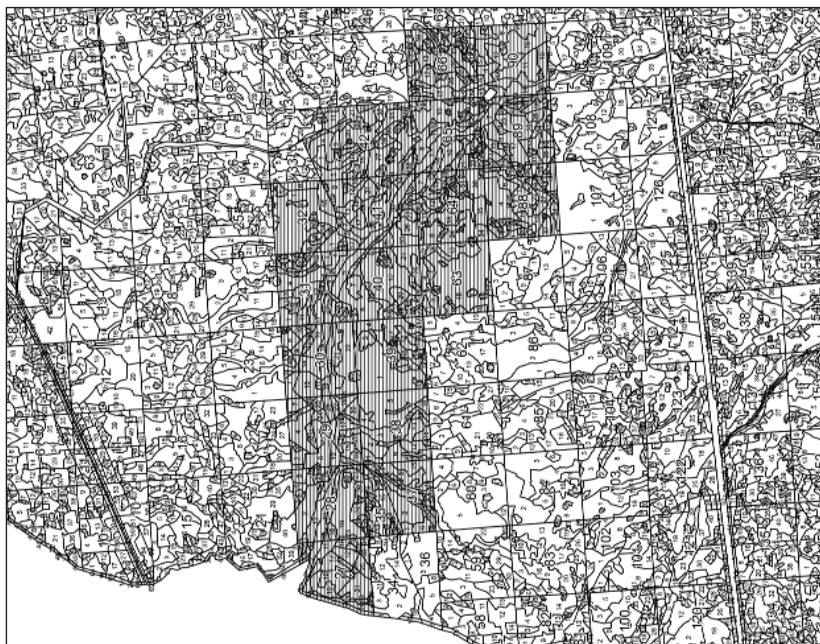
Лісовий заказник «Мутвицьке» (8).

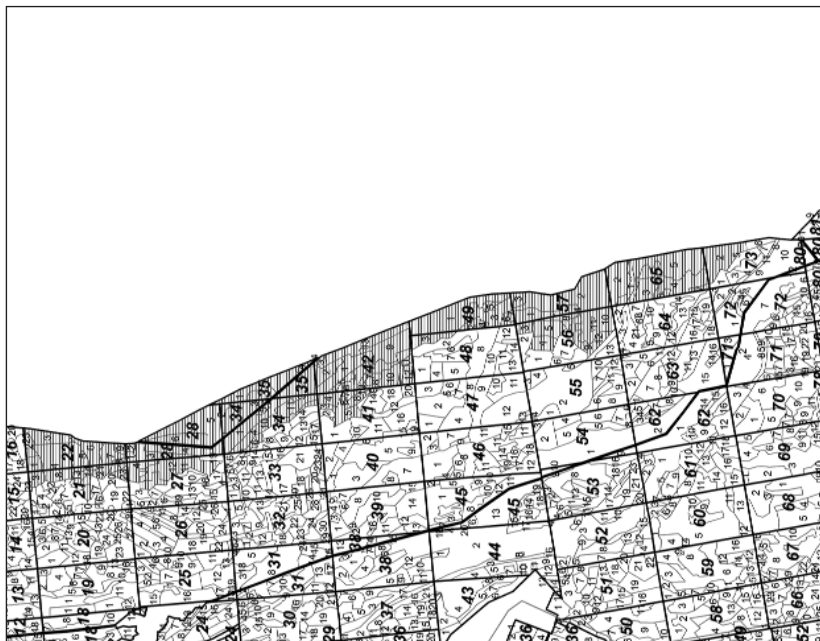
Лісовий заказник «Урочище «Унава»» (9).

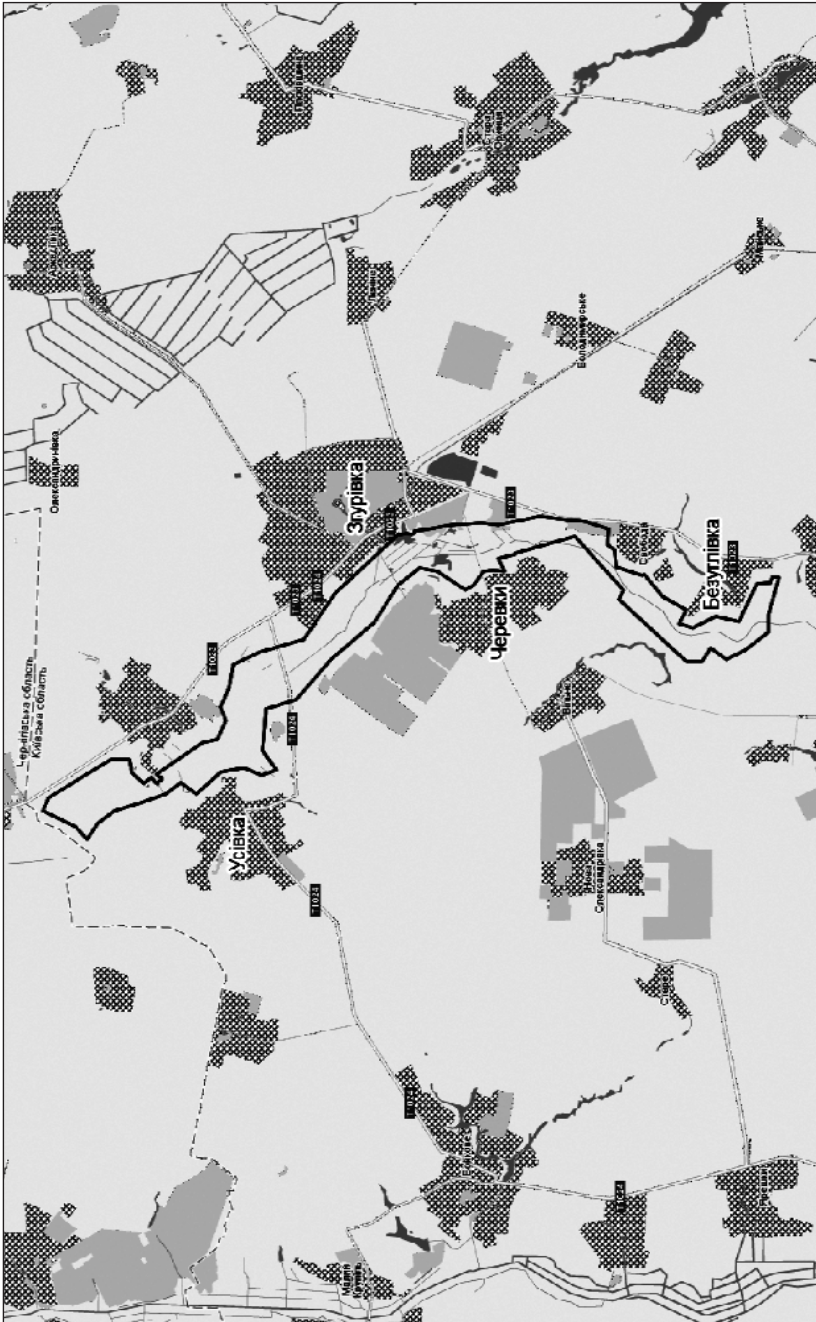
Орнітологічний заказник «Жорнівський» (10).

Гідрологічний заказник «Іглінський» (14).

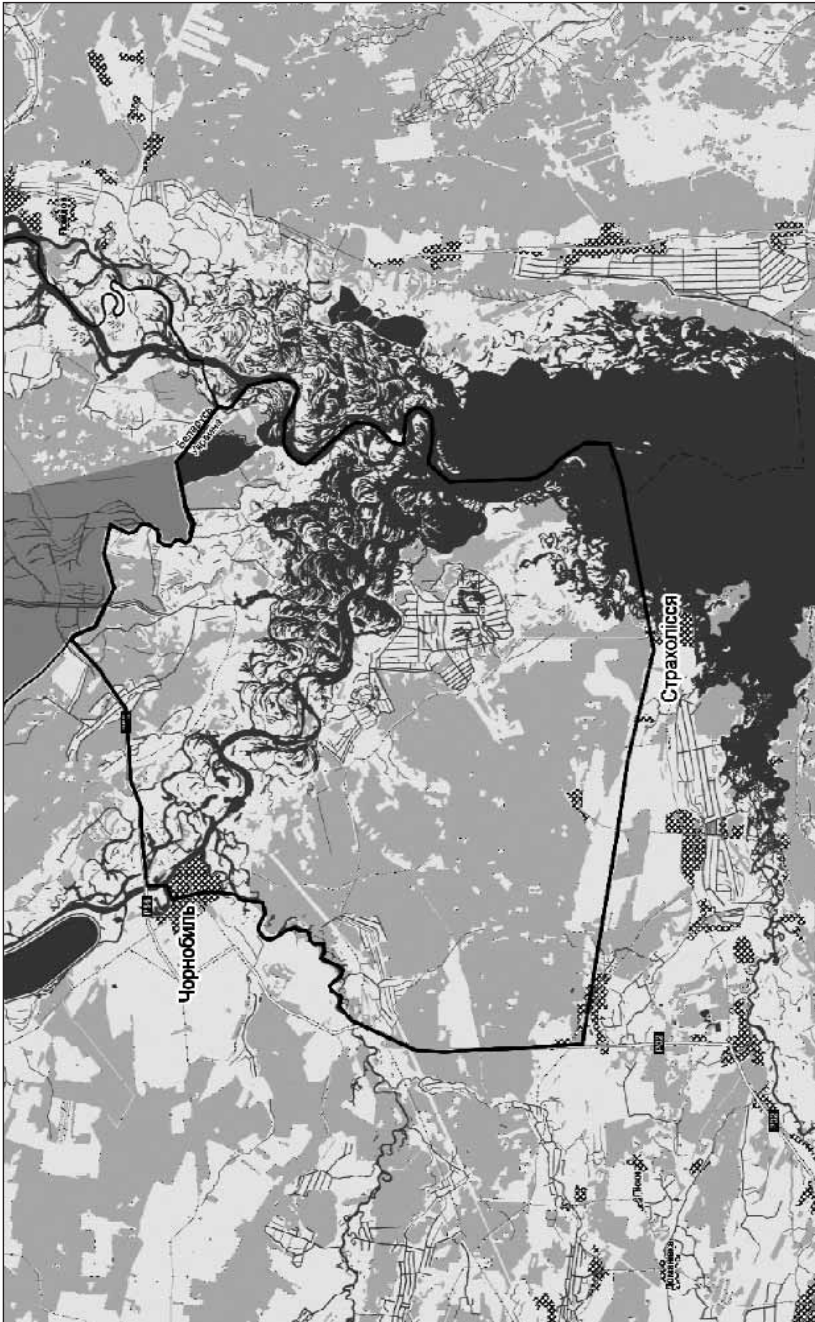
Орнітологічний заказник «Журавлинний» (11).

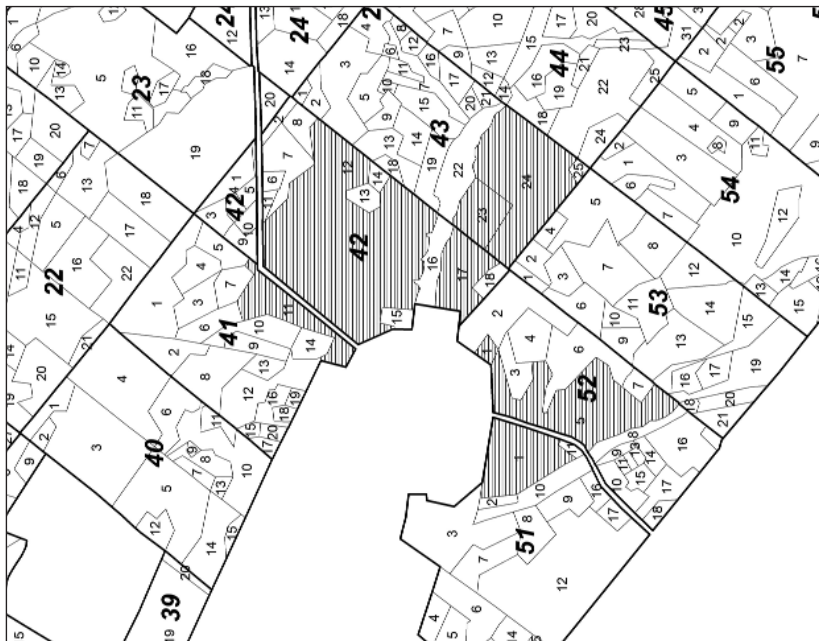
«Гідрологічний заказник «Усівський-1» (12).

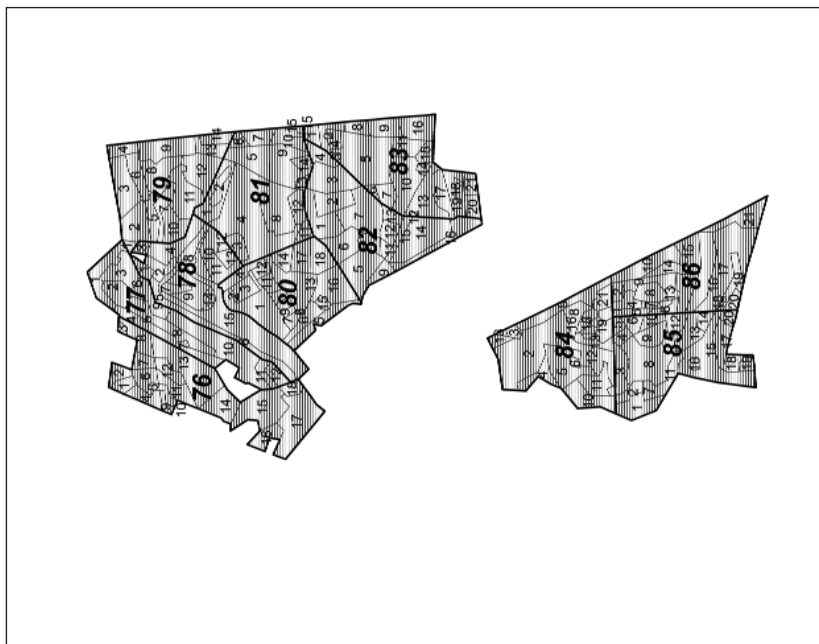
«Гідрологічний заказник «Усівський-2» (12).

Загальнозоологічний заказник «Чорнобильський спеціальний» (15).

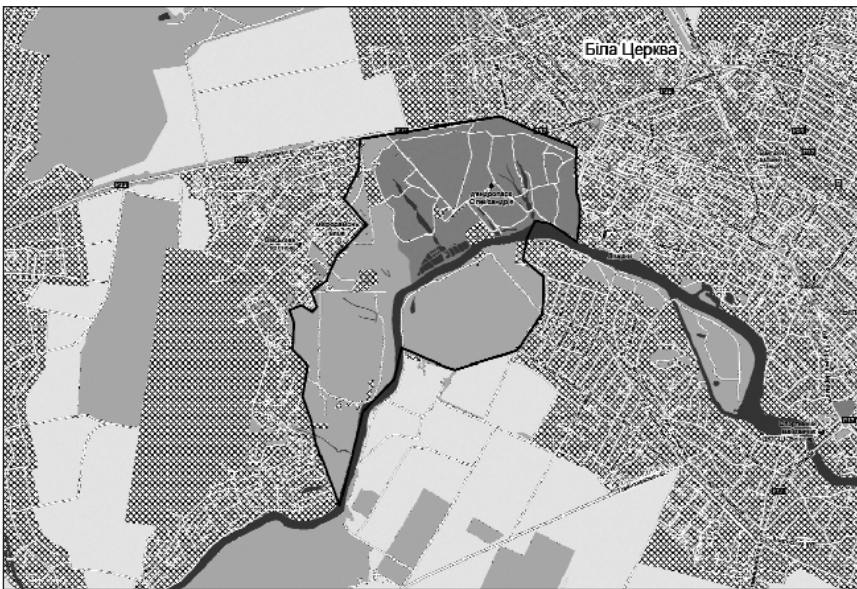
Ботанічна пам'ятка природи «Уроцище Бабка» (16).

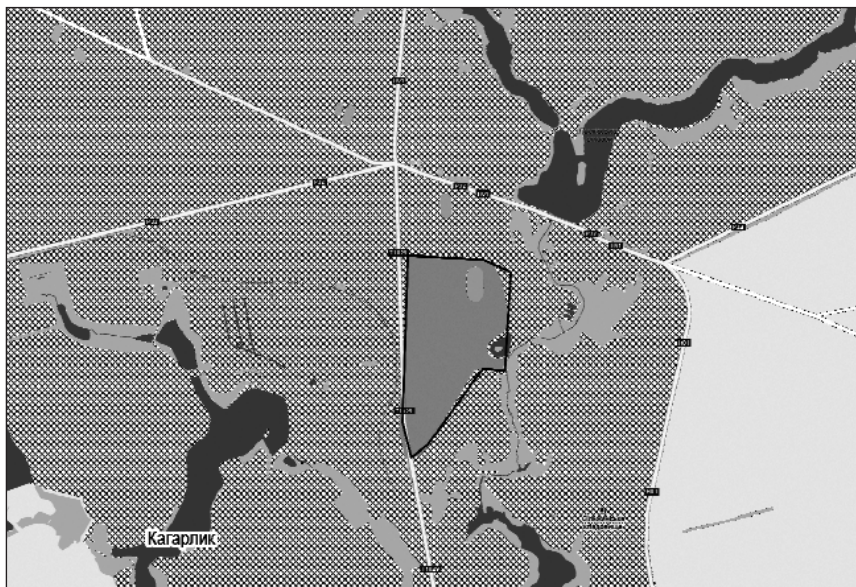
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Згурівський» (19).

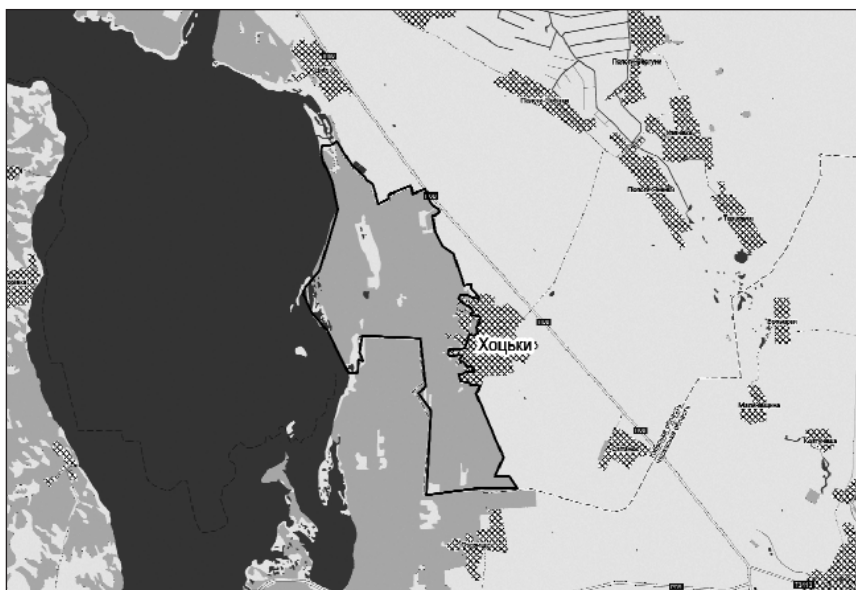
Ботанічна пам'ятка природи «Круглик» (17).

Дендрологічний парк загальнодержавного значення «Олександрія» (18).

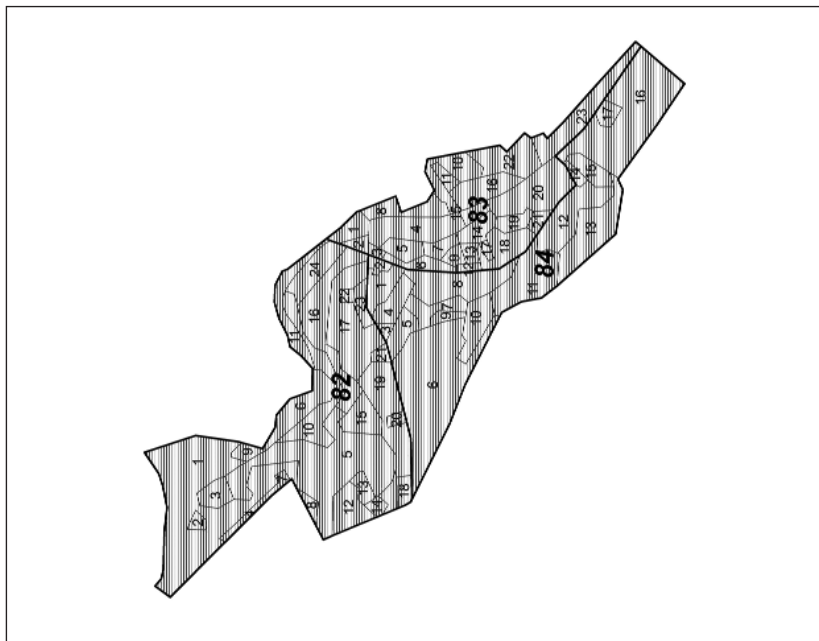
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Кагарлицький» (20).

Національний природний парк «Білозерський» (23).

Національний природний парк «Залісся» (22).

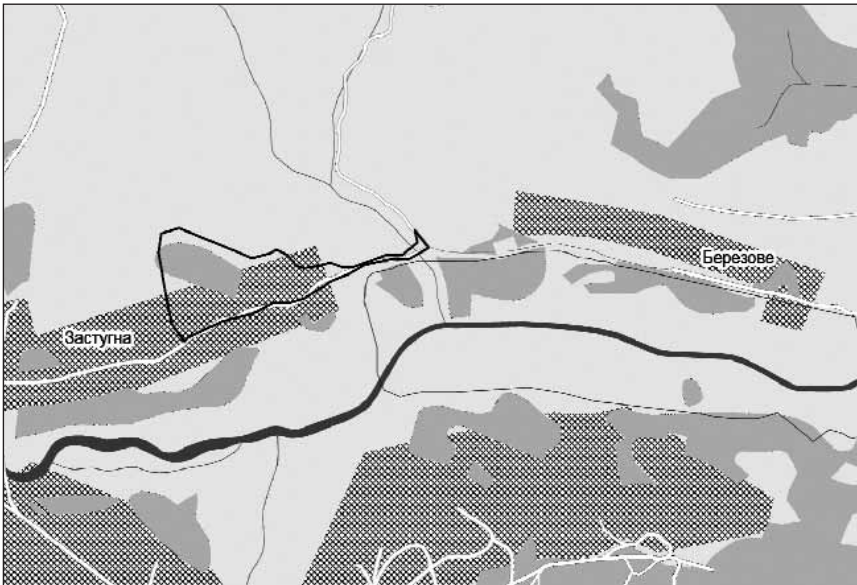
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Гашанський» (21).

Ландшафтний заказник «Урочище «Калинове»» (25).

Ландшафтний заказник «Васильківські Карпати» (24).

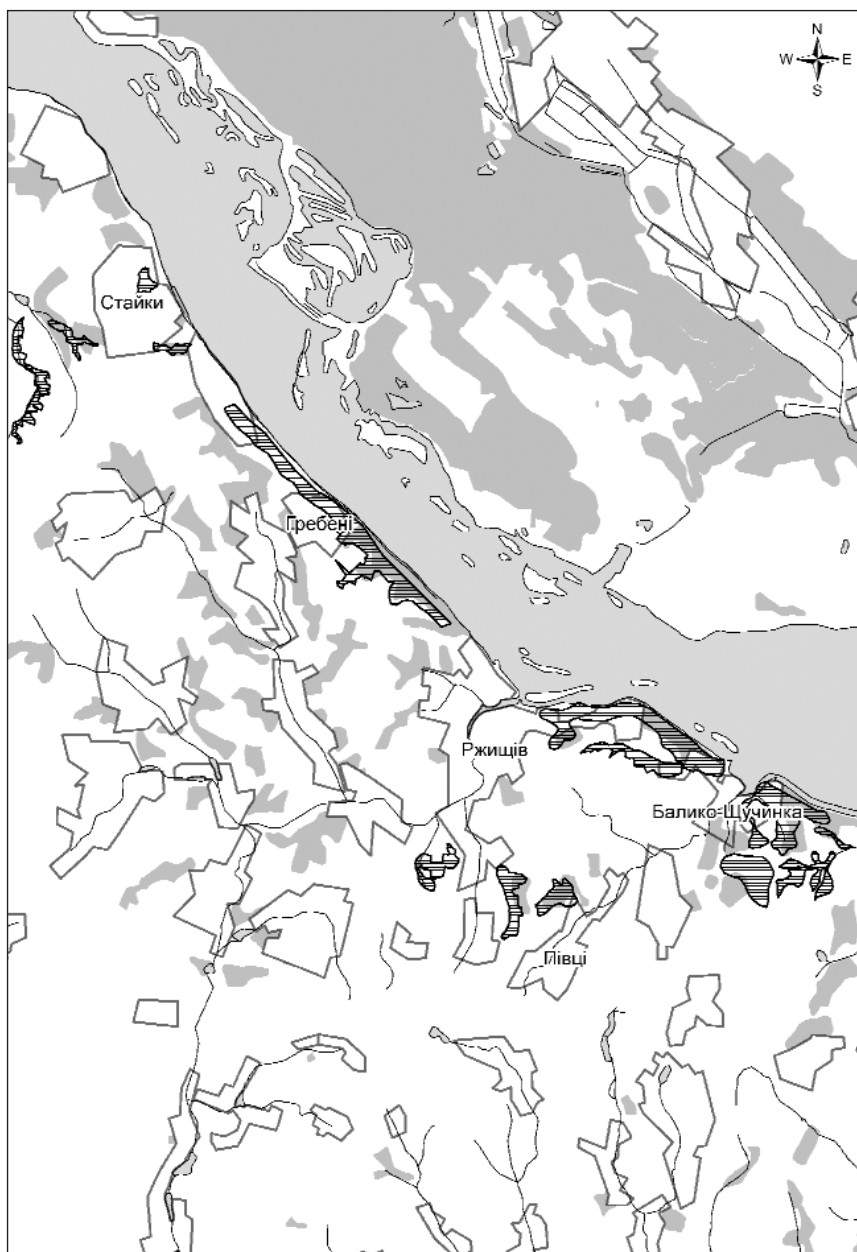
Ландшафтний заказник «Копачівські схили» (26).

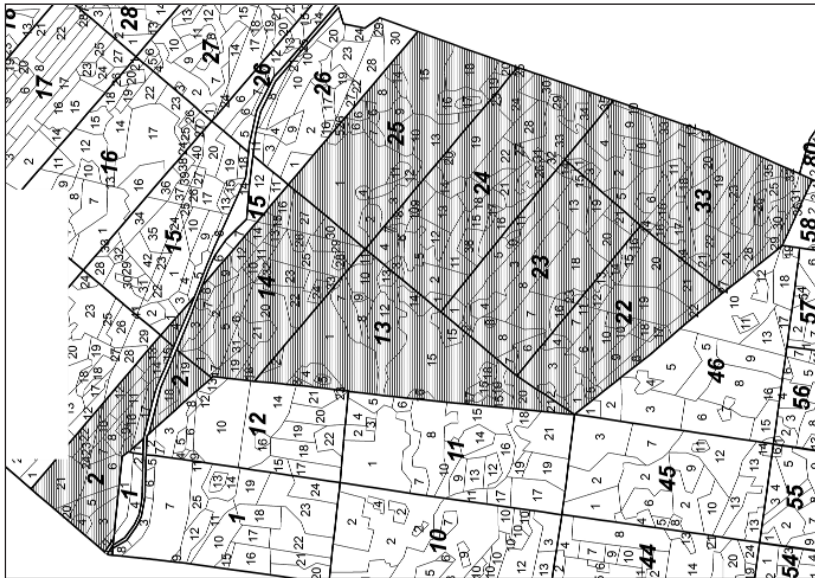
Ландшафтний заказник «Кожанська балка» (27).

Ландшафтний заказник «Попів хутір» (28).

Ландшафтний заказник «Ржищівський» (30).

Ландшафтний заказник «Цесарівський» (32).

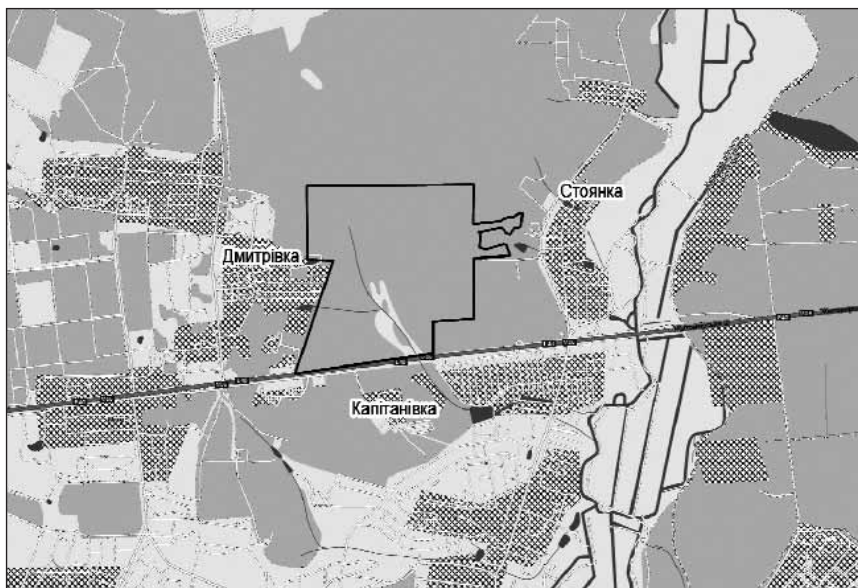
Ландшафтний заказник «Обухівський» (29).

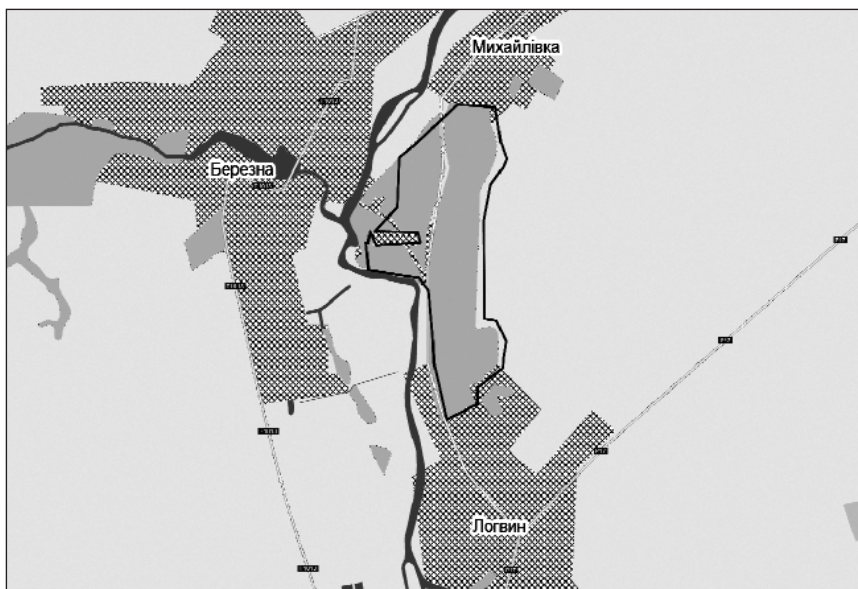
Ландшафтний заказник «Заплавний» (31).

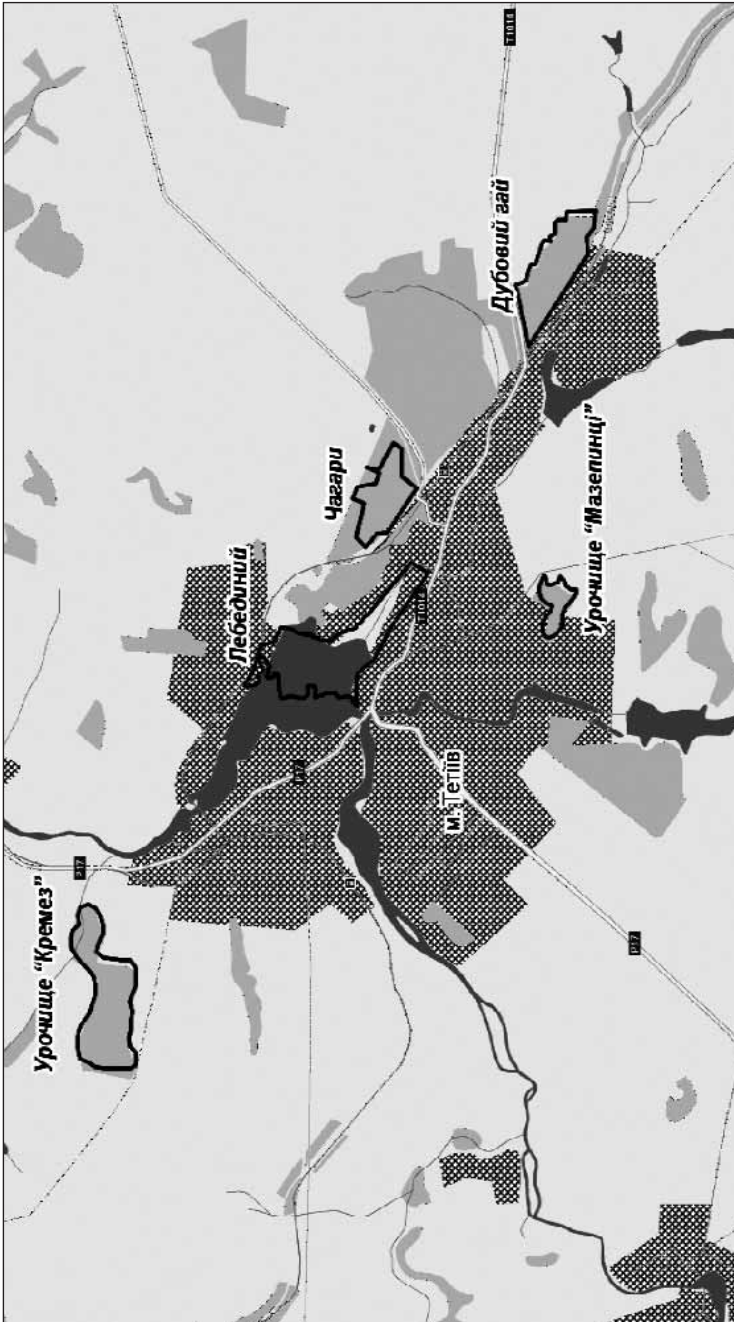
Ландшафтний заказник «Юрівський» (33).

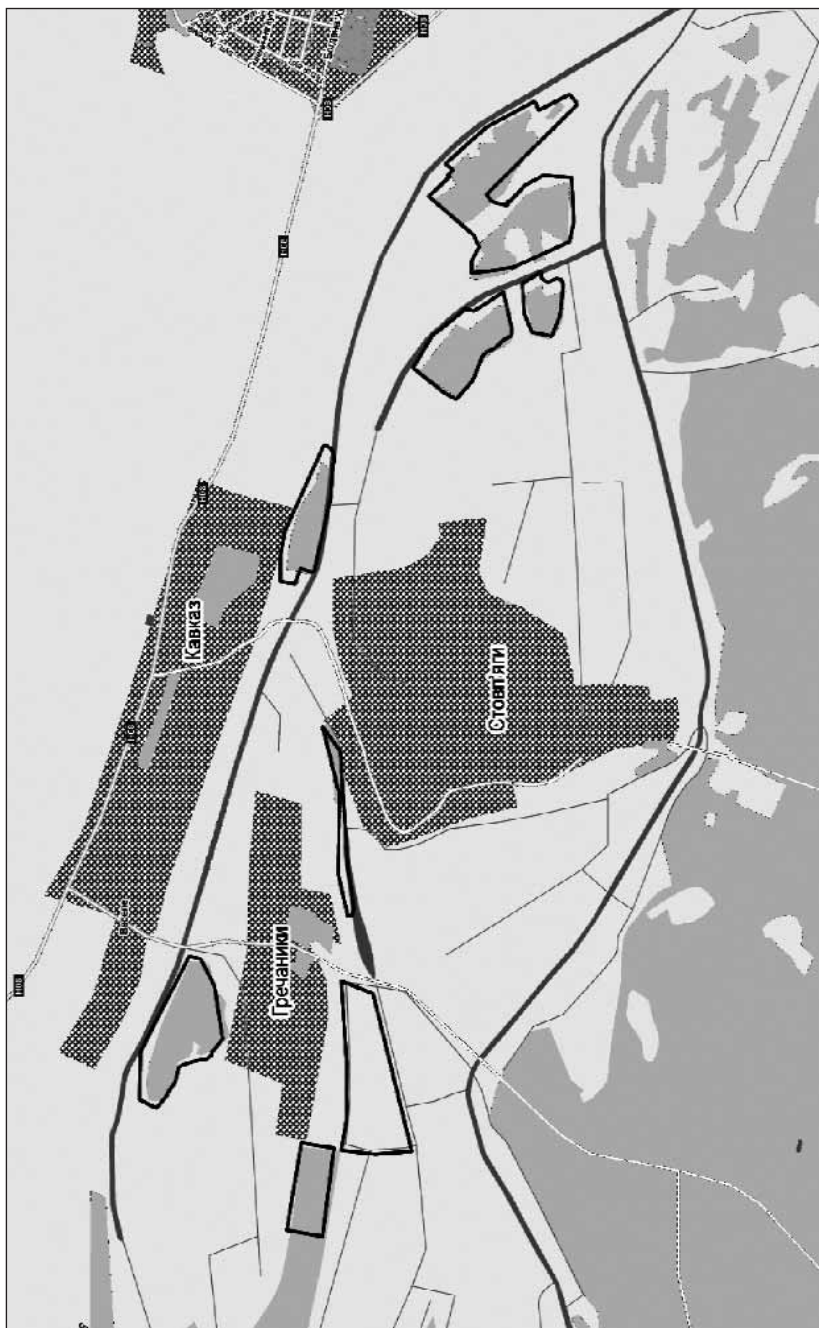
Лісовий заказник «Гореницький» (36).

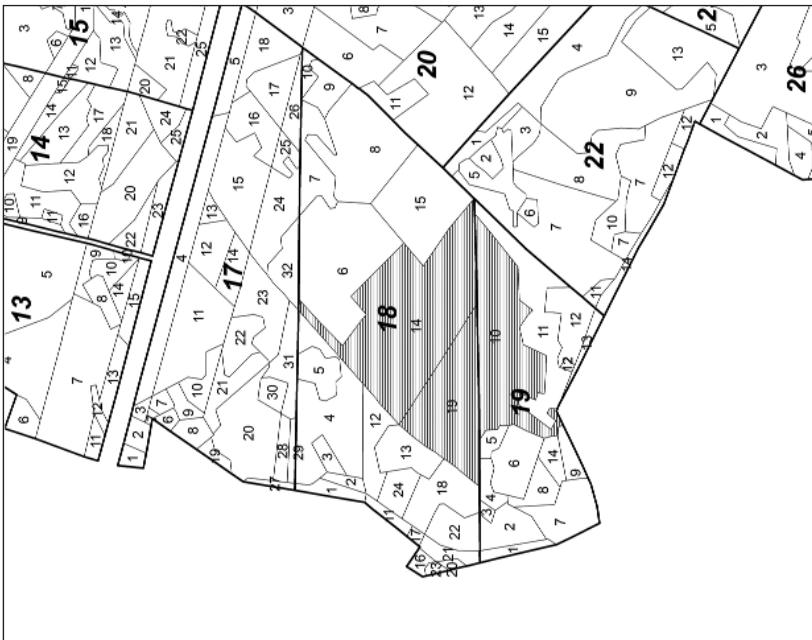
Лісовий заказник «Михайлівська дача» (41).

Ландшафтний заказник «Лебединий» (34), парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Чагари» (171), парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Дубовий гай» (172), ландшафтний заказник «Урочище Мазелинці» (173), ландшафтний заказник «Урочище Кремез» (174).

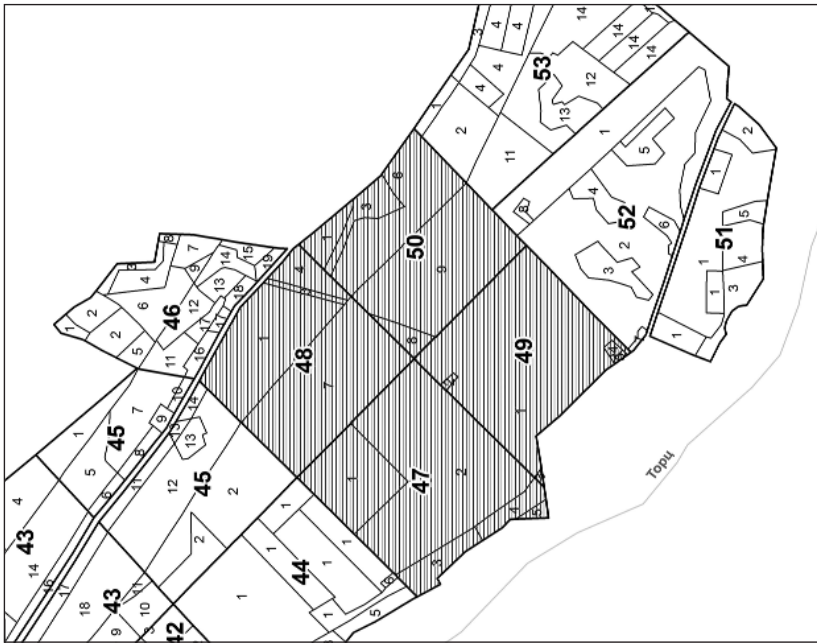
Ландшафтний заказник «Стовп'язкі краєвиди» (35).

Лісовий заказник «Борщівський» (37).

Лісовий заказник «Борів ділянки» (38).

Лісовий заказник «Володарська дача» (40).

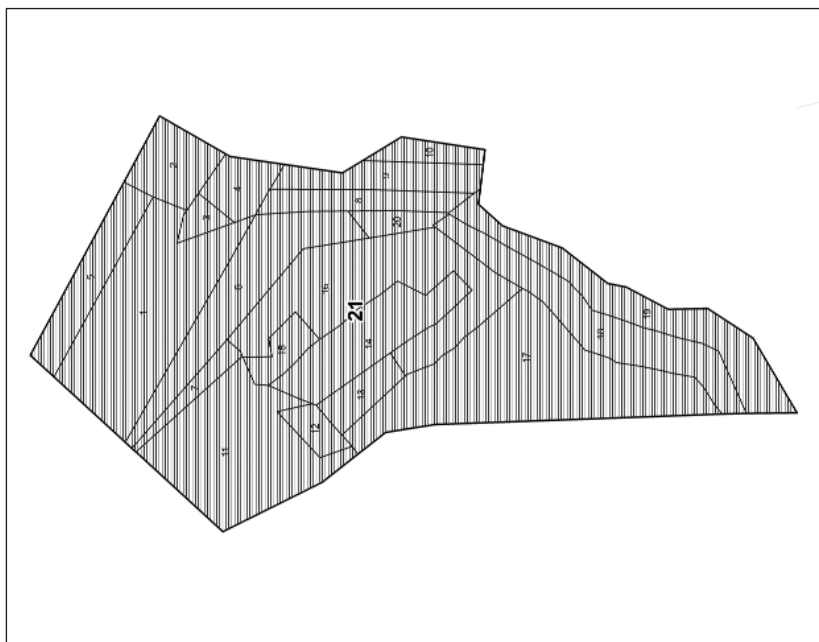
Лісовий заказник «Бушівський» (39).

Лісовий заказник «Пустоварівка» (42).

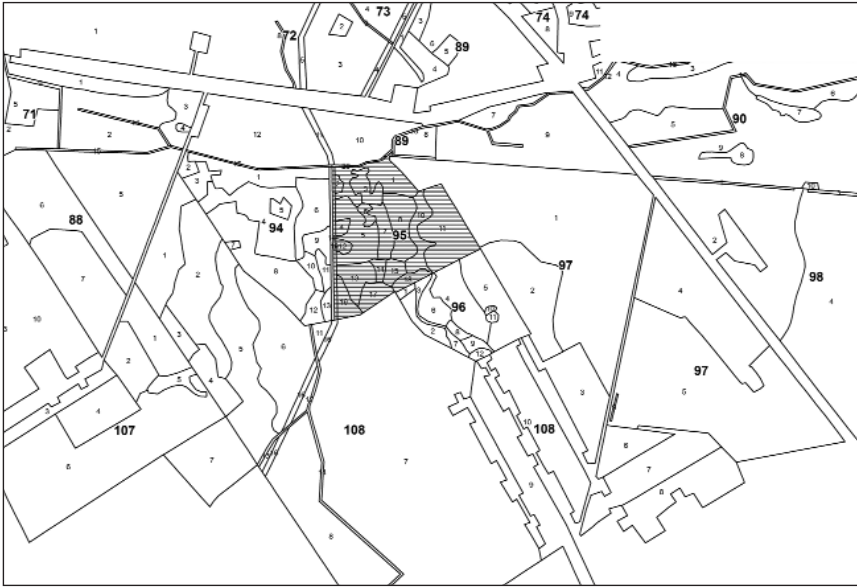
Лісовий заказник «Улашівська дача» (43).

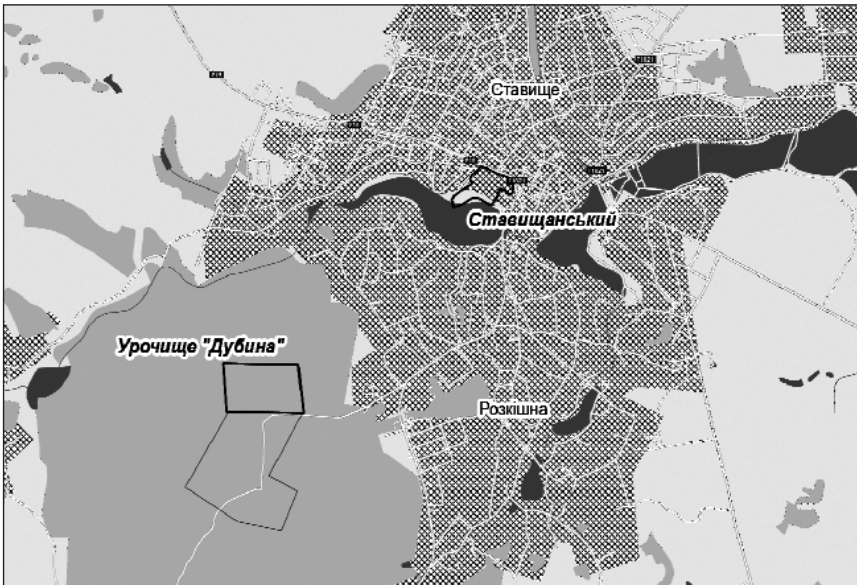
Лісовий заказник «Уютне» (45).

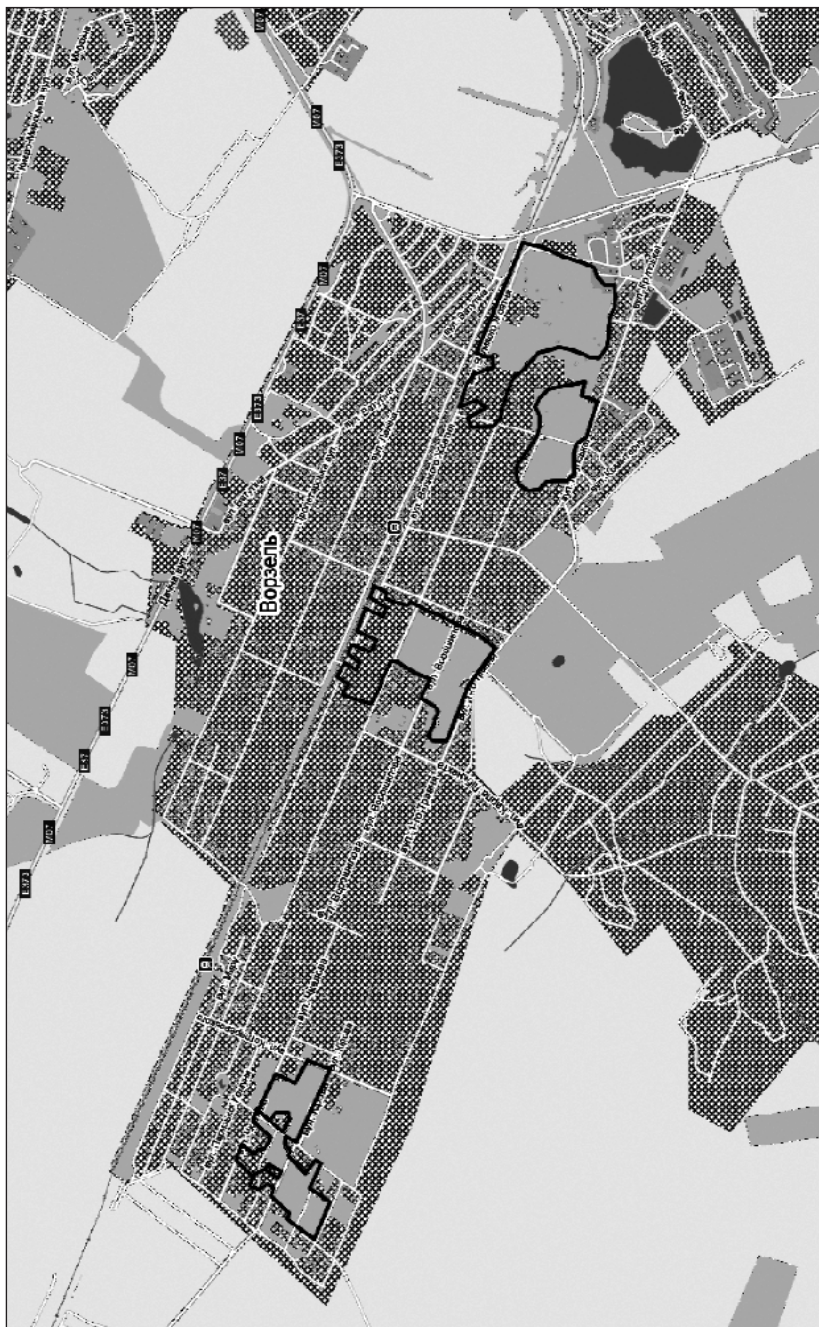
Лісовий заказник «Стугна» (47).

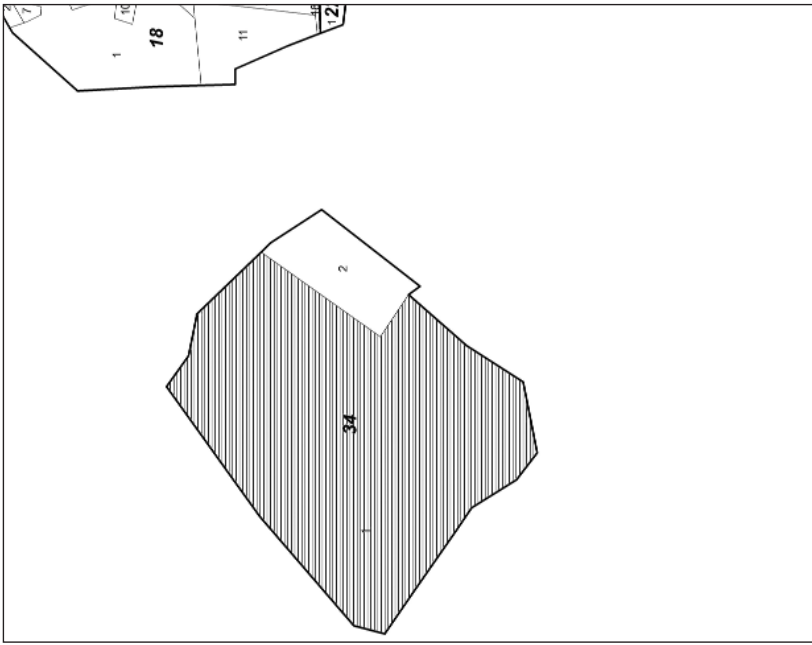
Лісовий заказник «Пухівський» (44).

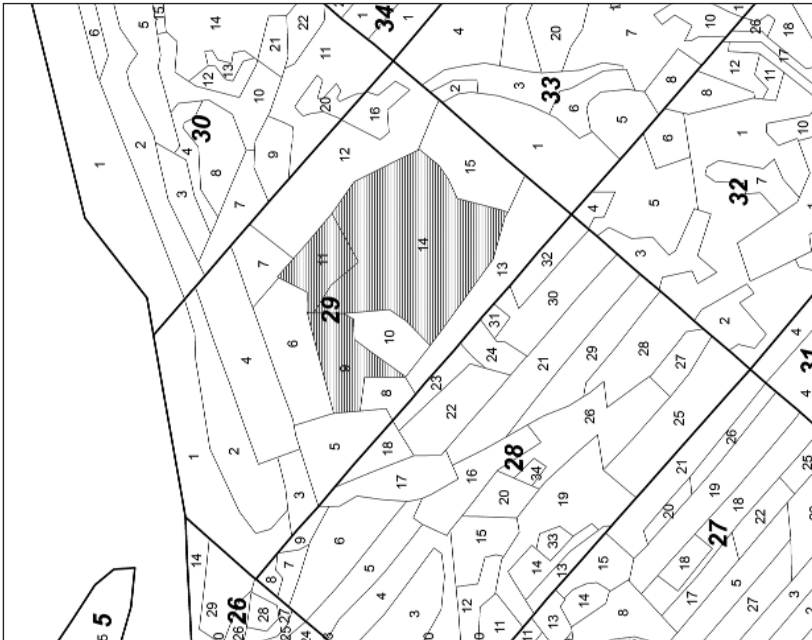
Ботанічний заказник «Урочище «Дубина» (48), парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Ставищанський» (144).

Лісовий заказник «Ворзельський» (46).

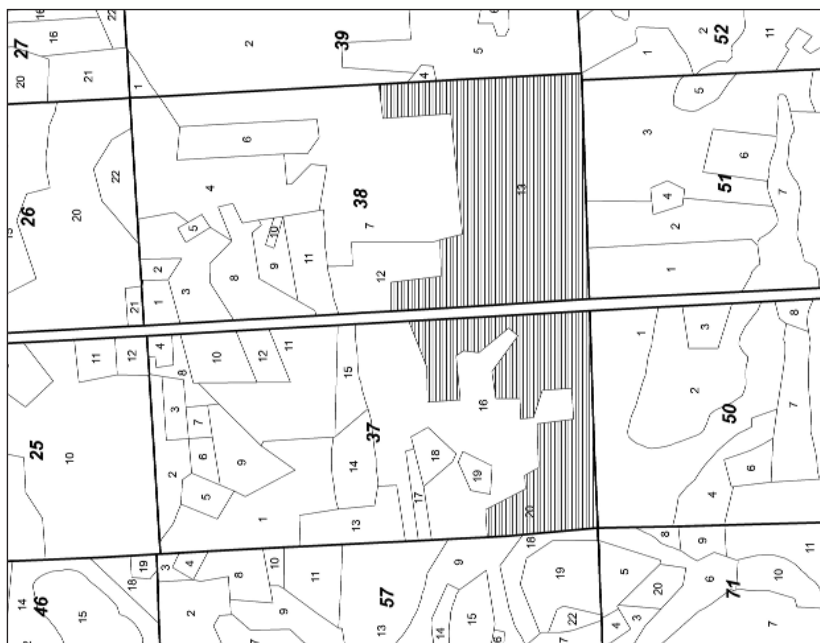
Ботанічний заказник «Бакумівський» (50).

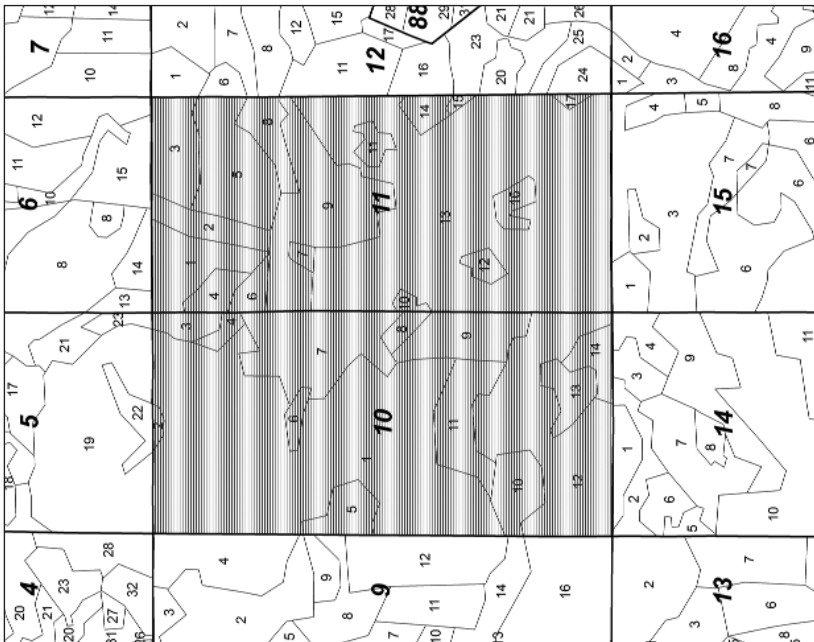
Ботанічний заказник «Атаманова роша» (49).

Ботанічний заказник «Городечено» (53).

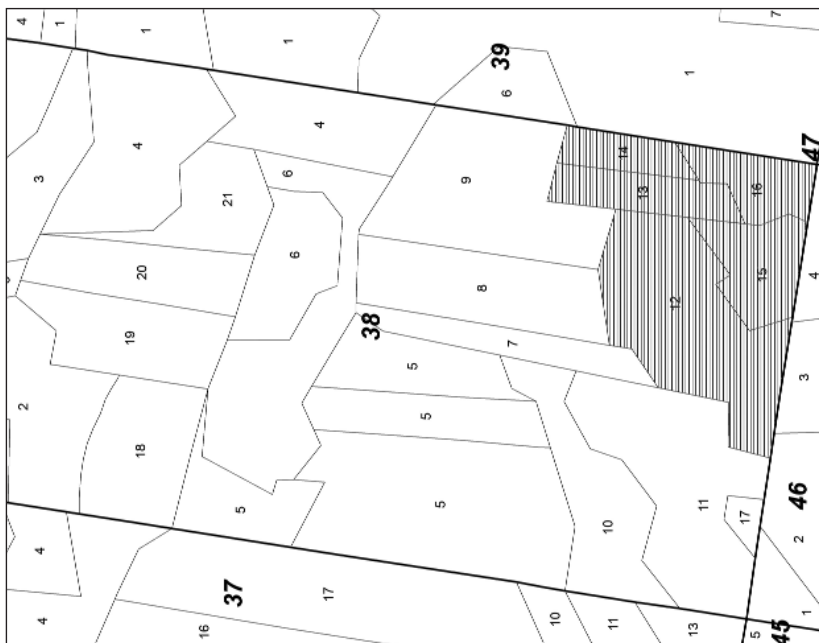
Ботанічний заказник «Глибокий ліс» (52).

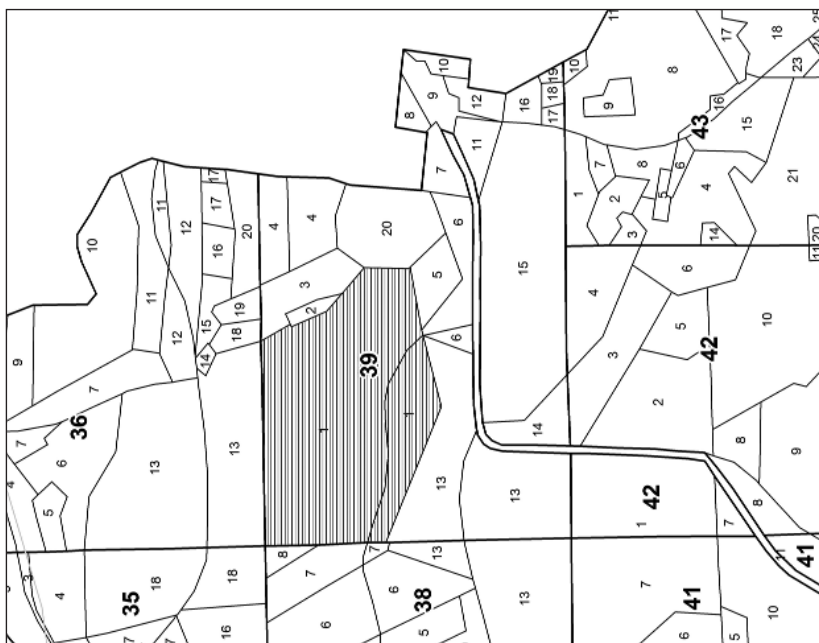
Ботанічний заказник «Діброва» (54).

Ботанічний заказник «Дмитрівський» (55).

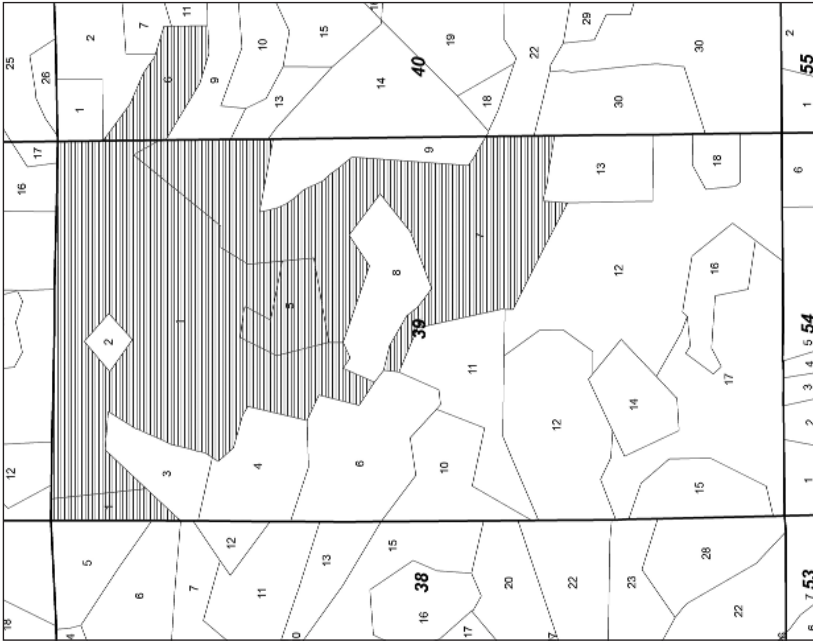
Ботанічний заказник «Лісовичі» (57).

Ботанічний заказник «Дубина» (56).

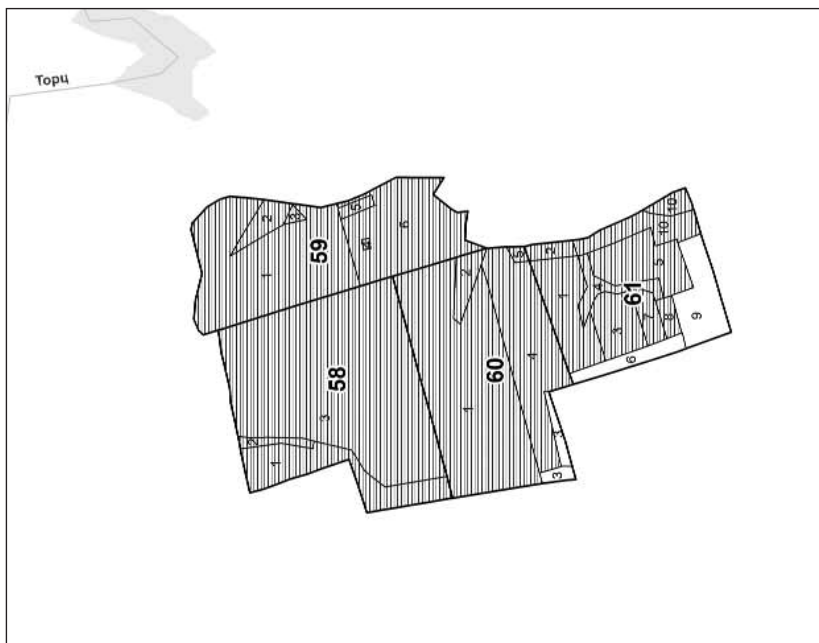
Ботанічний заказник «Лобачівський ліс» (58).

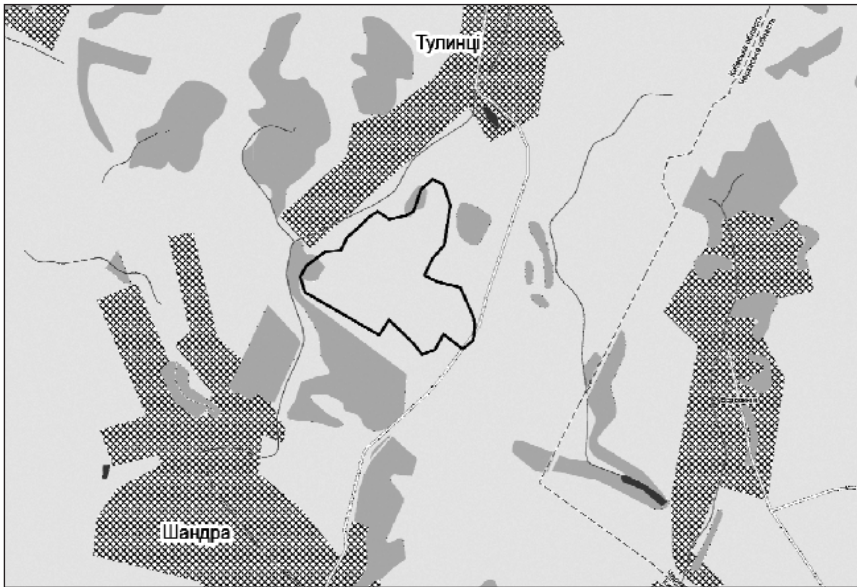
Ботанічний заказник «Любимівський» (59).

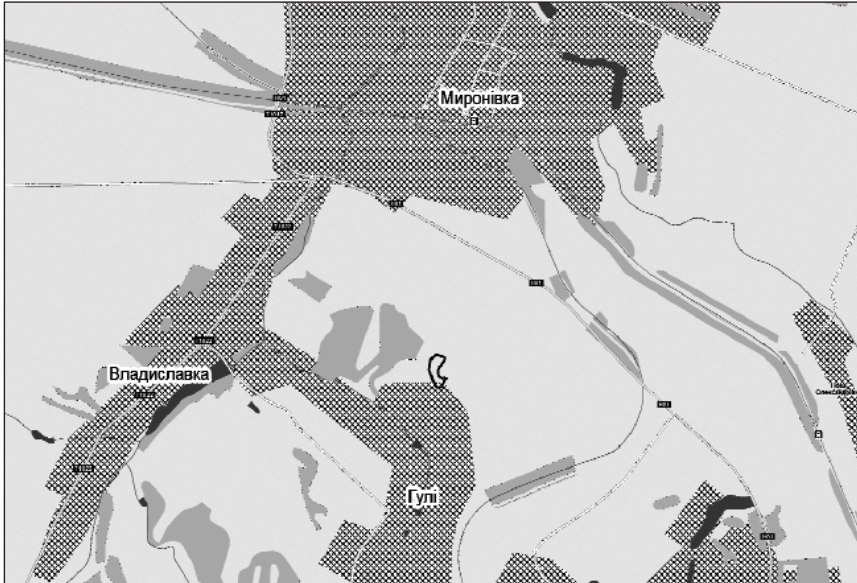
Ботанічний заказник «Маслівський» (60).

Ботанічний заказник «Стрижавський ліс» (65).

Ботанічний заказник «Сині дубки» (51).

Ботанічний заказник «Сині дубки» (61).

Ботанічний заказник «Астрагал» (62).

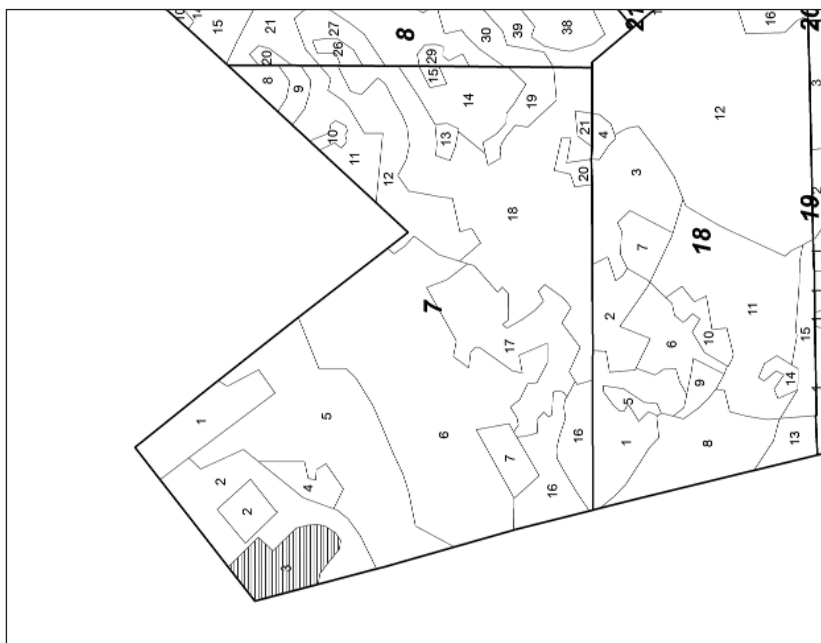
Ботанічний заказник «Оврамівсько-Івашківський» (63).

Орнітологічний заказник «В'язове» (66).

Ботанічний заказник «Саварка» (68).

Ботанічний заказник «Чашля» (70).

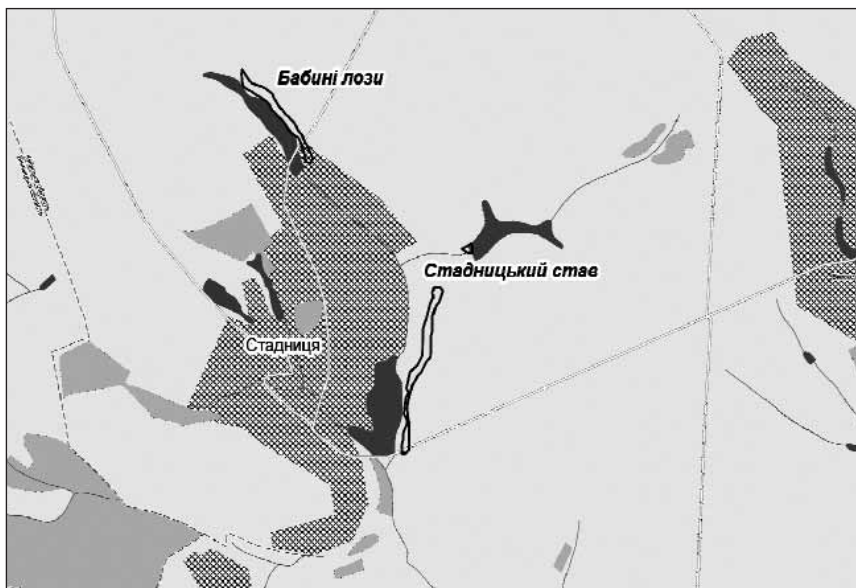
Ботанічний заказник «Чорний лелека» (71).

Ботанічний заказник «Степовий» (64).

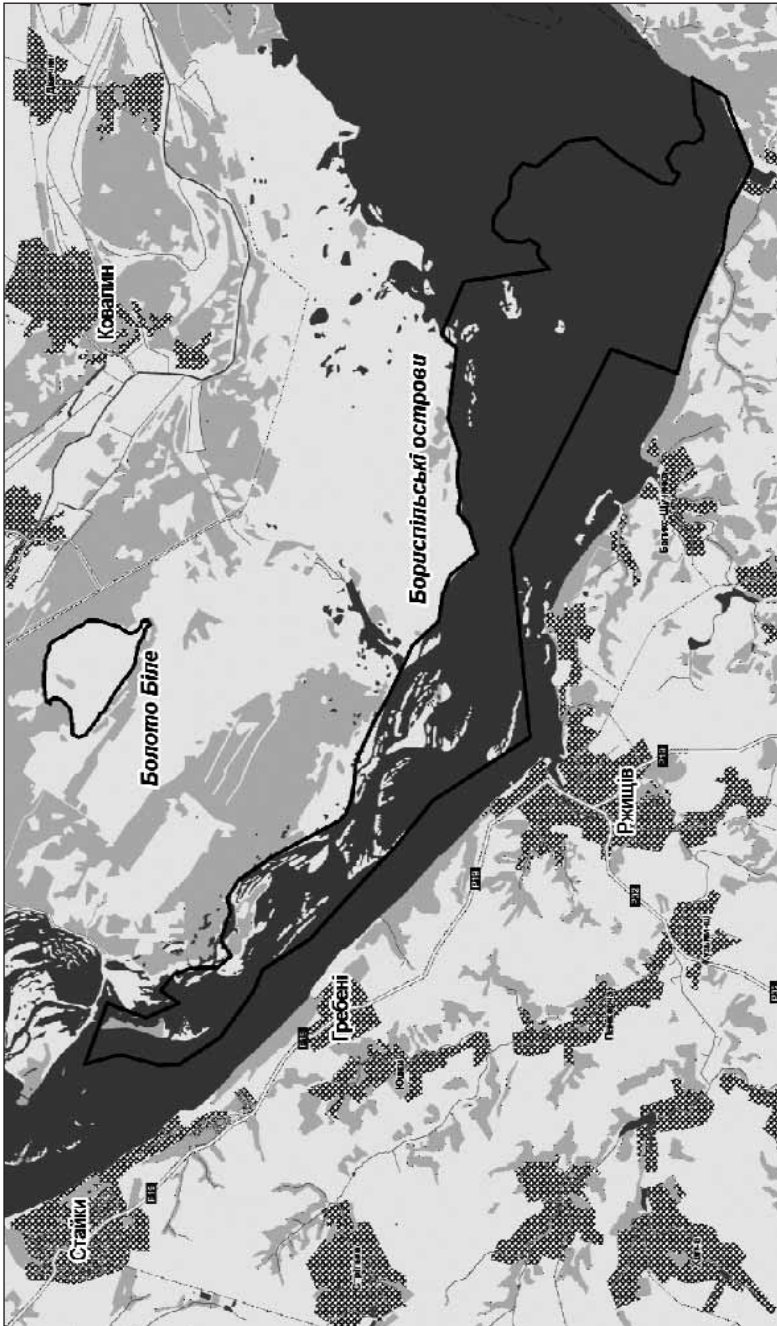
Ботанічний заказник «Пірівський» (67).

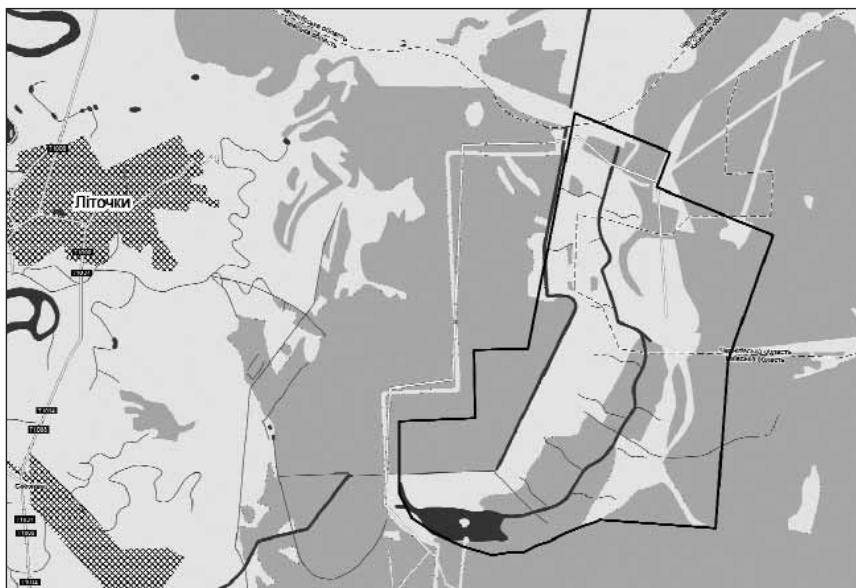
Ботанічний заказник «Стадницький став» (69), гідрологічний заказник «Бабині лози»(73).

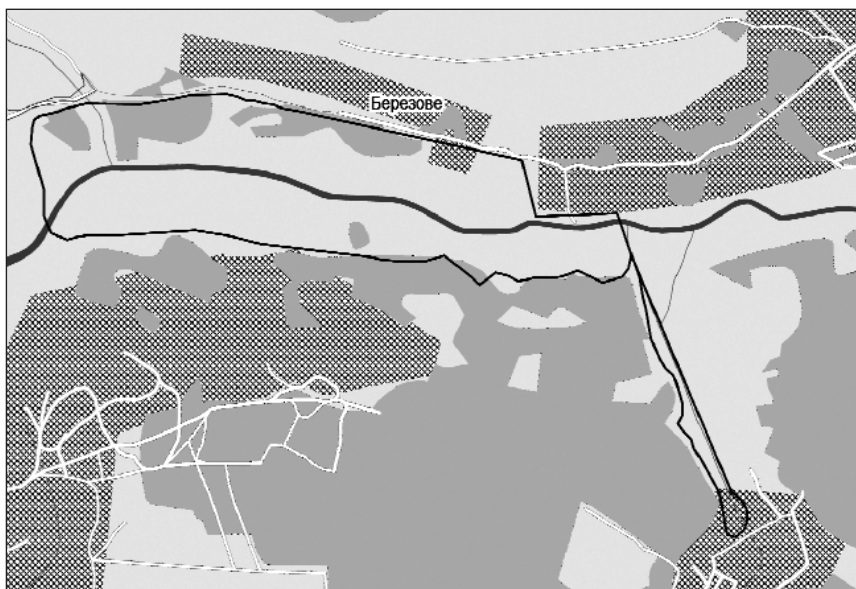
Іхтіологічний заказник «Процівський»(72).

Гідрологічний заказник «Болото Біле» (74), ландшафтний заказник «Бориспільські острови» (192).

Гідрологічний заказник «Велеківське болото» (75).

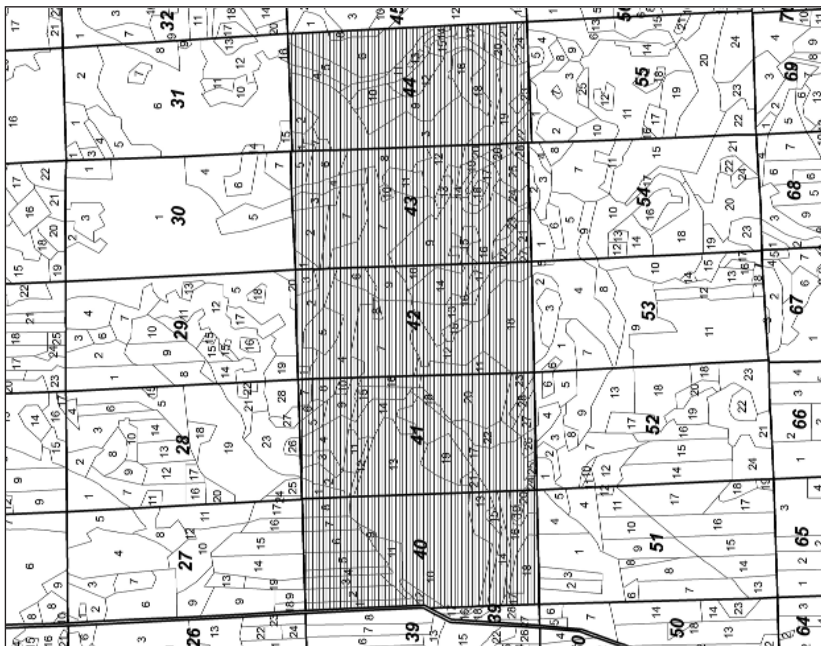
Гідрологічний заказник «Копачівський» (80).

Гідрологічний заказник «Димерський» (77).

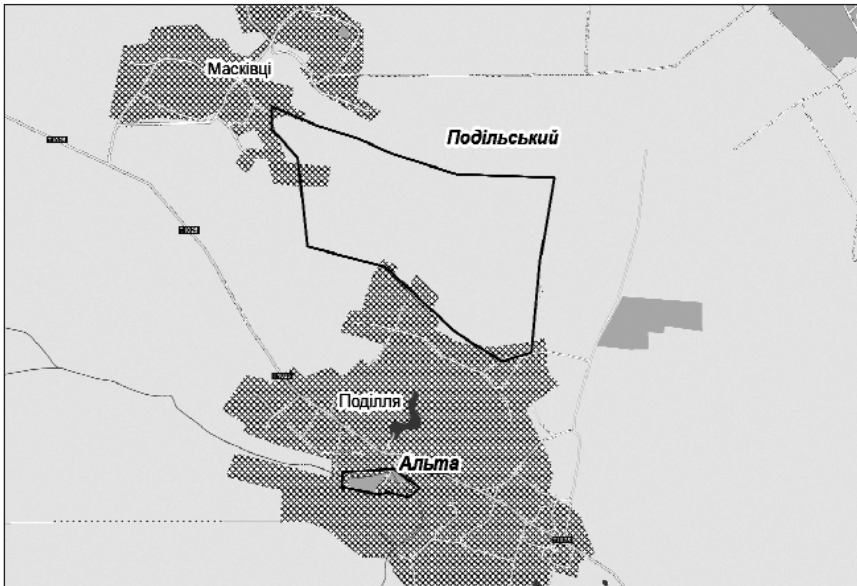
Гідрологічний заказник «Урочище Гошів» (76).

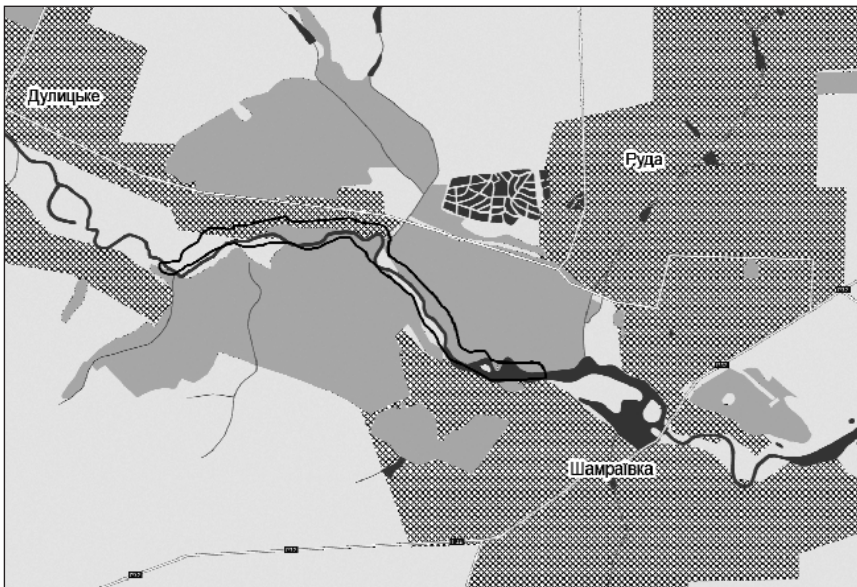
Гідрологічний заказник «Катюжанський» (78).

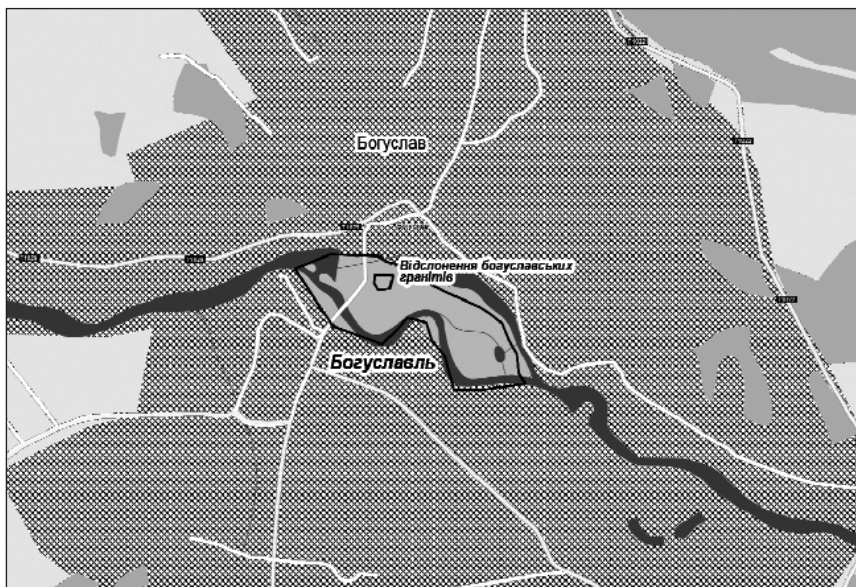
Гідрологічний заказник «Уроцище «Кончаки» (79).

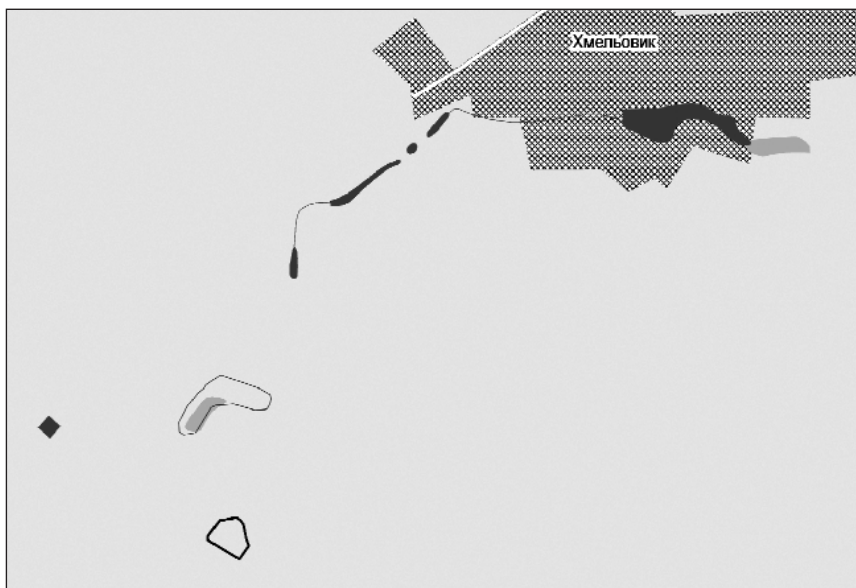
Гідрологічний заказник «Подільський» (81), парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Альта» (140).

Гідрологічний заказник «Дулицьке» (82).

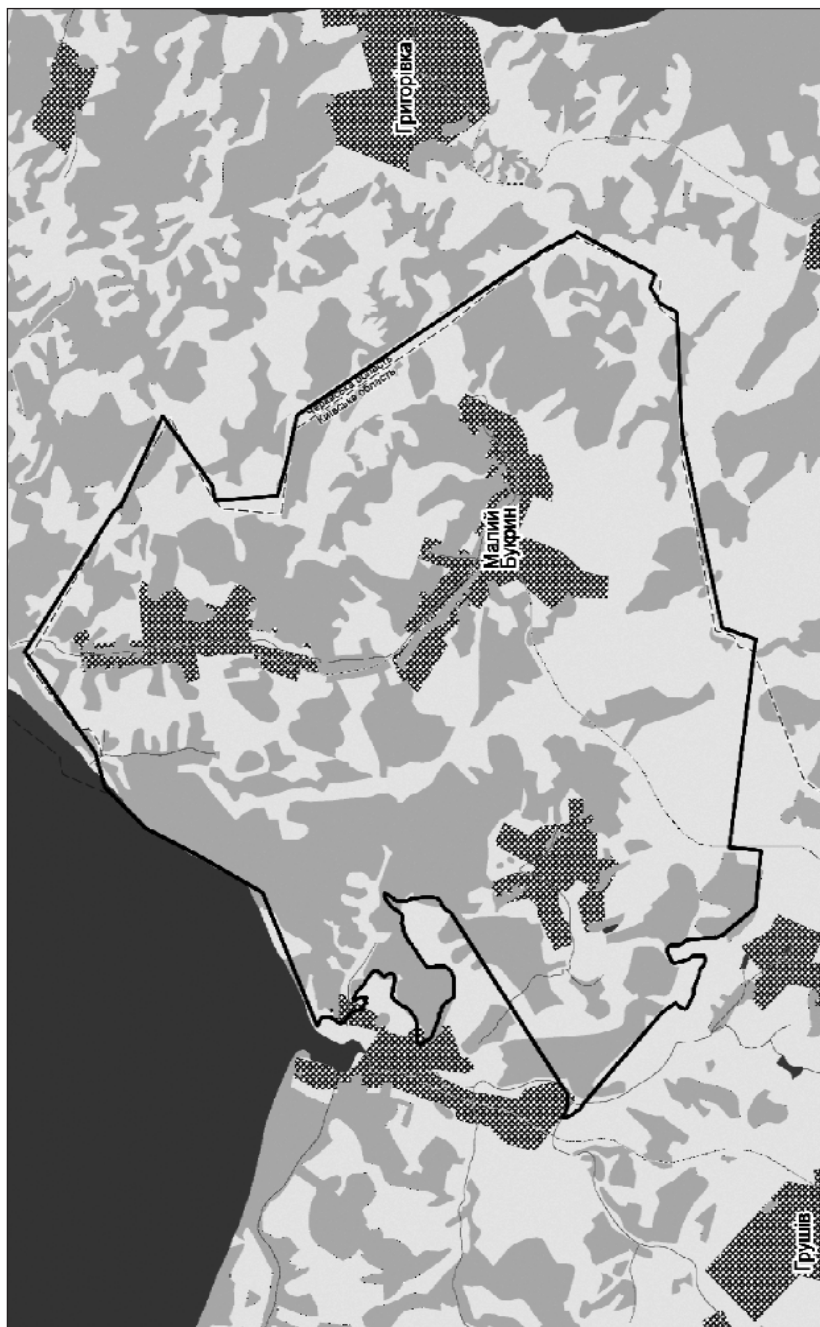
Регіональний ландшафтний парк «Богуславль» (87), геологічна пам'ятка природи «Відслонення богуславських гранітів» (117).

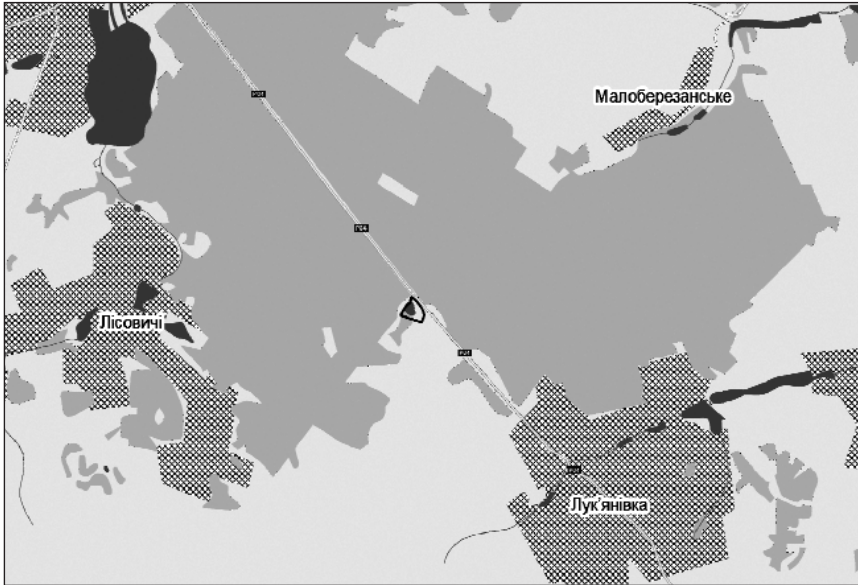
Комплексна пам'ятка природи «Вибла могила»(88).

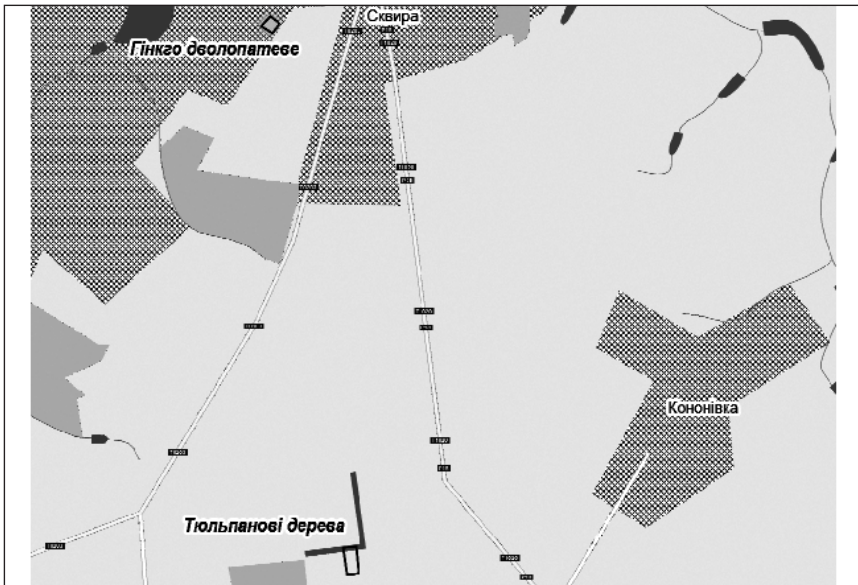
Ландшафтний заказник «Урочище Кирикове» (83), ботанічний заказник «Урочище Гора Козинська» (84), ботанічний заказник «Урочище Безодня» (85), ботанічна пам'ятка природи «Ясен зацвілий» (131).

Регіональний ландшафтний парк «Грахтемирів» (86).

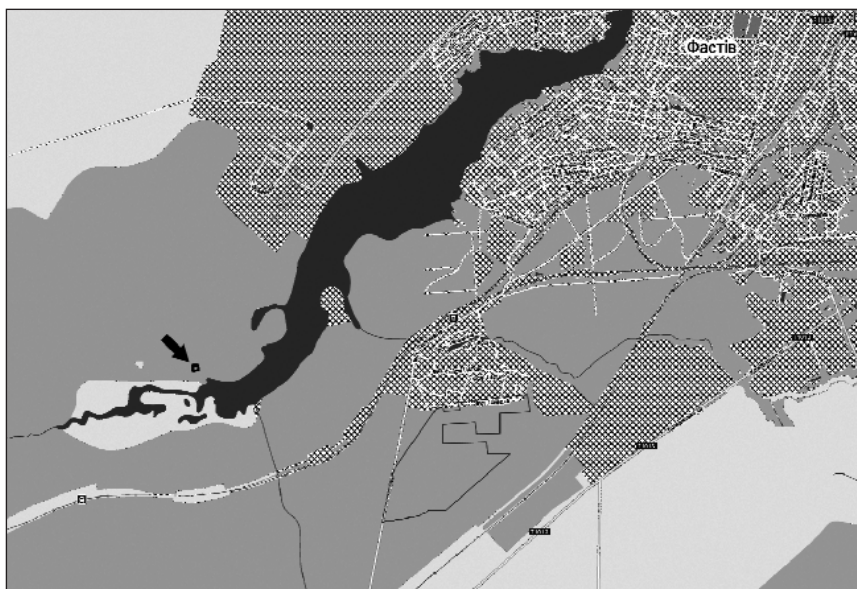
Комплексна пам'ятка природи «Мохове» (89).

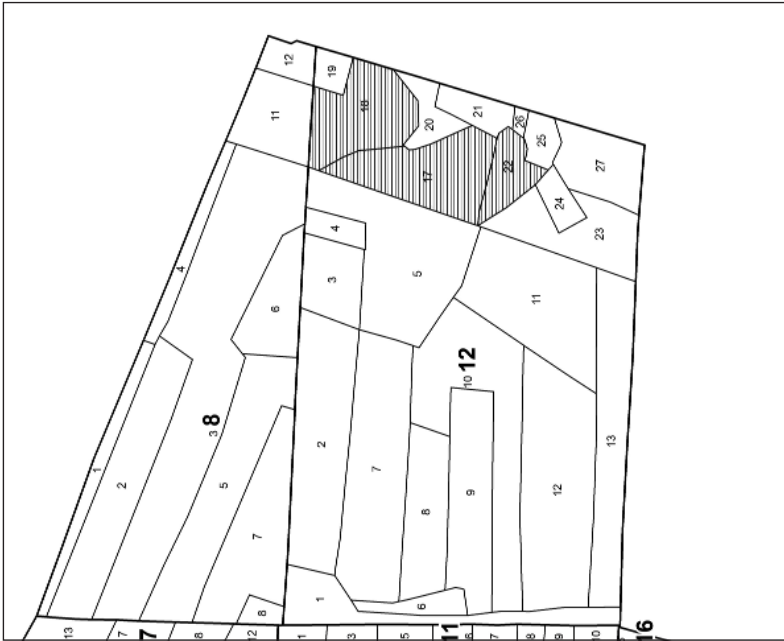
Ботанічна пам'ятка природи «Гінго дволопатеє» (94), ботанічна пам'ятка природи «Тюльпанові дерева» (122).

Ботанічна пам'ятка природи «Двоярусні насадження» (95).

Ботанічна пам'ятка природи «Дуб черешчатий» (99).

Ботанічна пам'ятка природи «Високопродуктивні соснові насадження» (93).

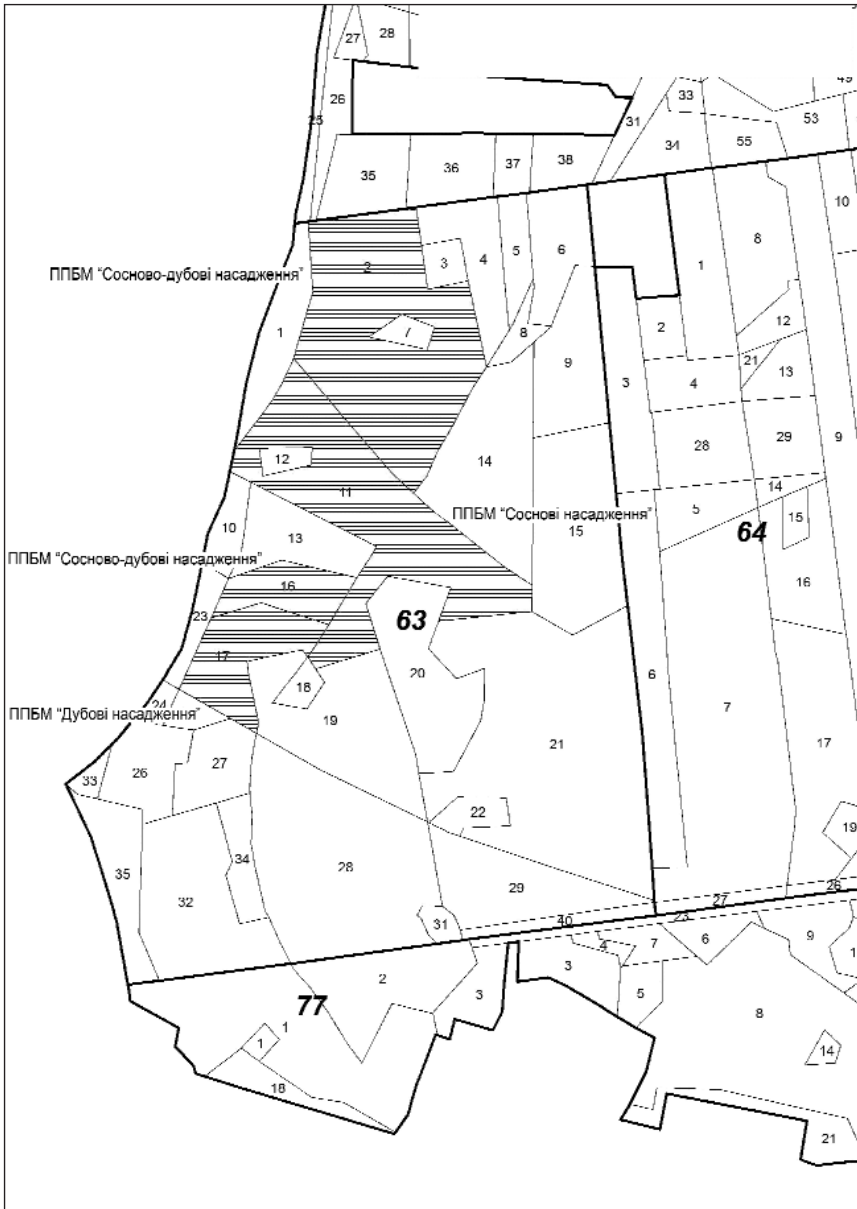
Ботанічна пам'ятка природи «Двоярусні насадження» (96), ботанічна пам'ятка природи «Змішані насадження» (100).

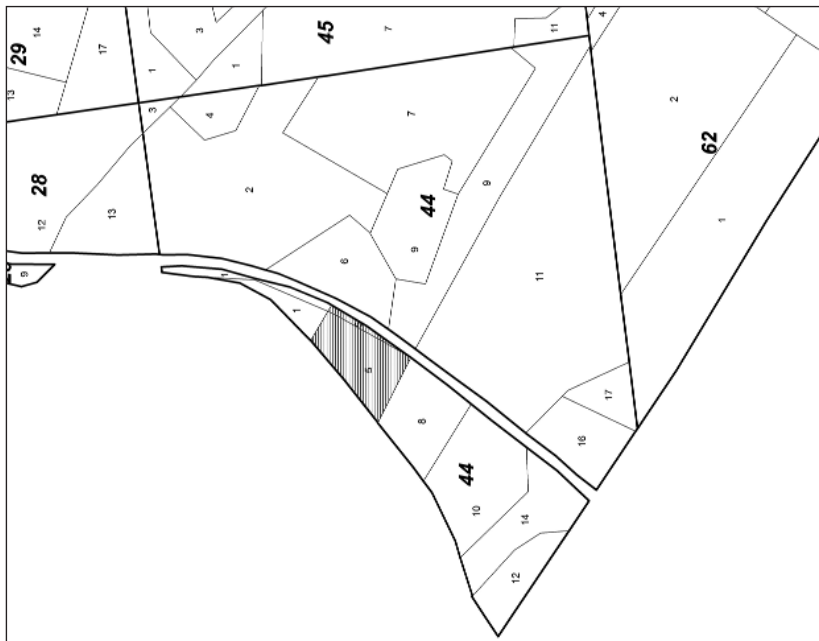
Ботанічна пам'ятка природи «Дуби» (97).

Ботанічна пам'ятка природи «Сосново-дубові насад-
ження» (104).

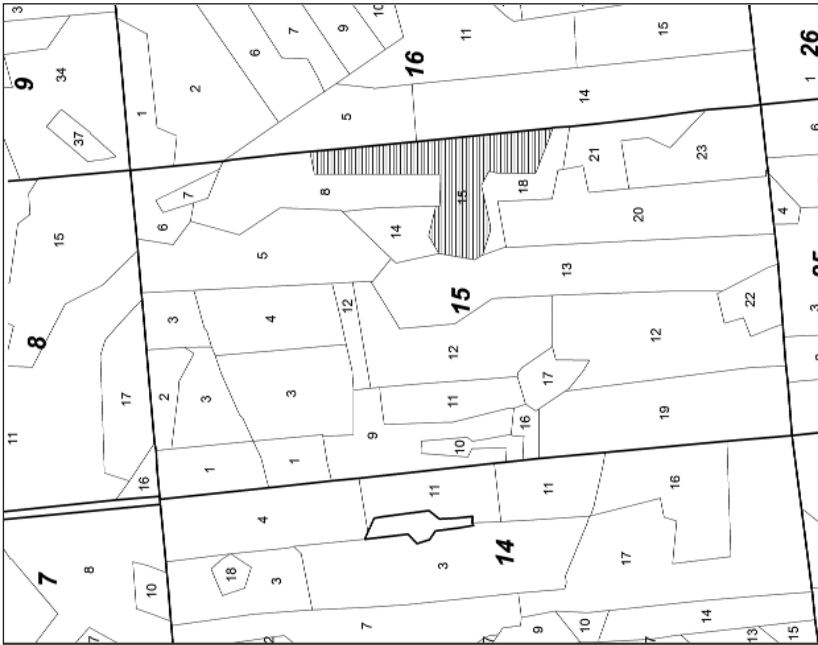
Ботанічна пам'ятка природи «Дубові насадження» (98), ботанічна пам'ятка природи «Сосново-дубові насадження» (102), ботанічна пам'ятка природи «Сосново-дубові насадження» (103), ботанічна пам'ятка природи «Соснові насадження»(106).

Ботанічна пам'ятка природи «Соснові насадження» (105).

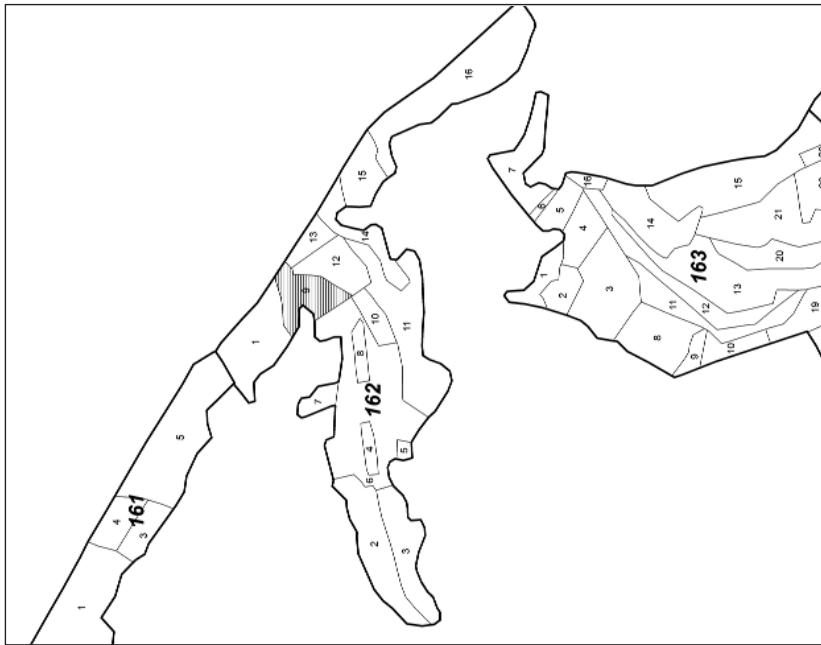
Ботанічна пам'ятка природи «Соснові насадження» (107).

Ботанічна пам'ятка природи «Соснові насадження» (108).

Ботанічна пам'ятка природи «Соснові насадження» (109).

Геологічна пам'ятка природи «Ново-Петрівський геологічний розріз» (118).

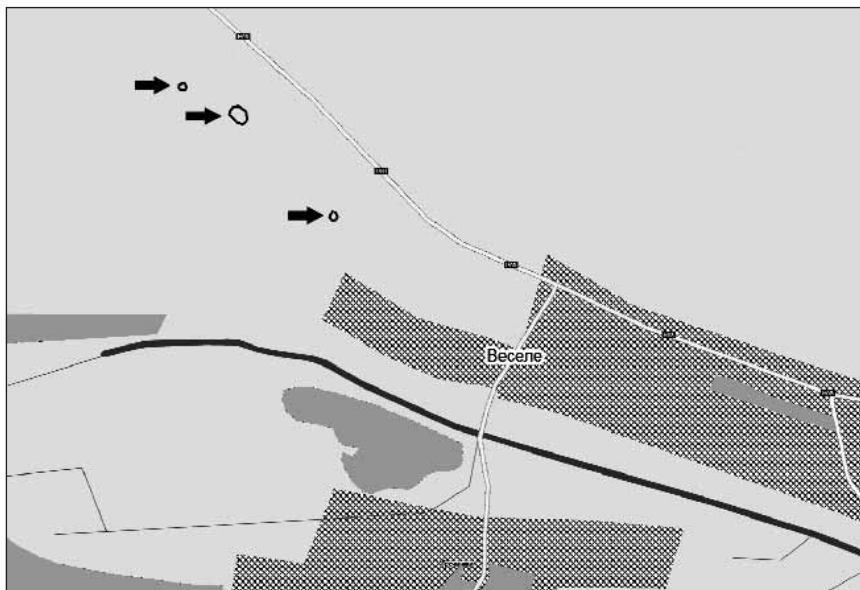
Ботанічна пам'ятка природи «Соснові насадження» (110).

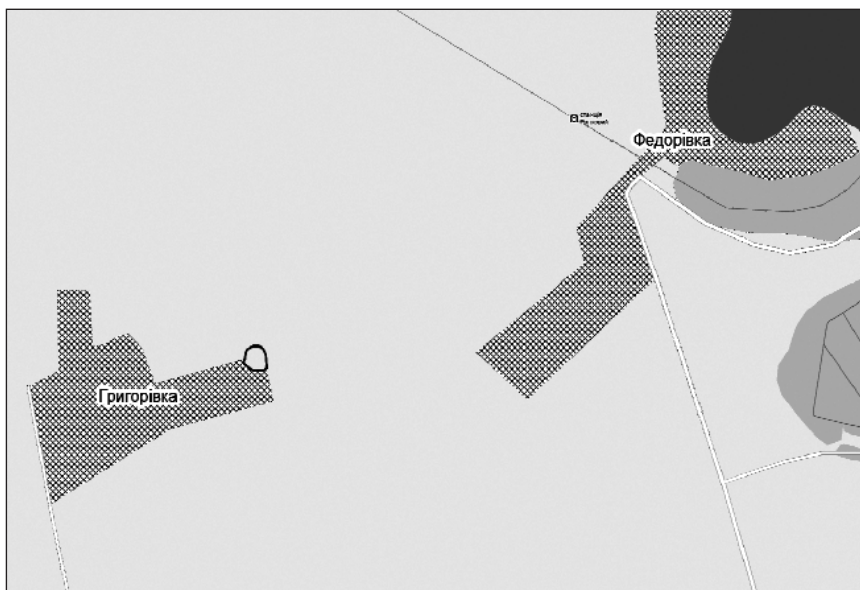
Ботанічна пам'ятка природи «Тюльпанове дерево» (111).

Ботанічна пам'ятка природи «Хвощ великий» (112).

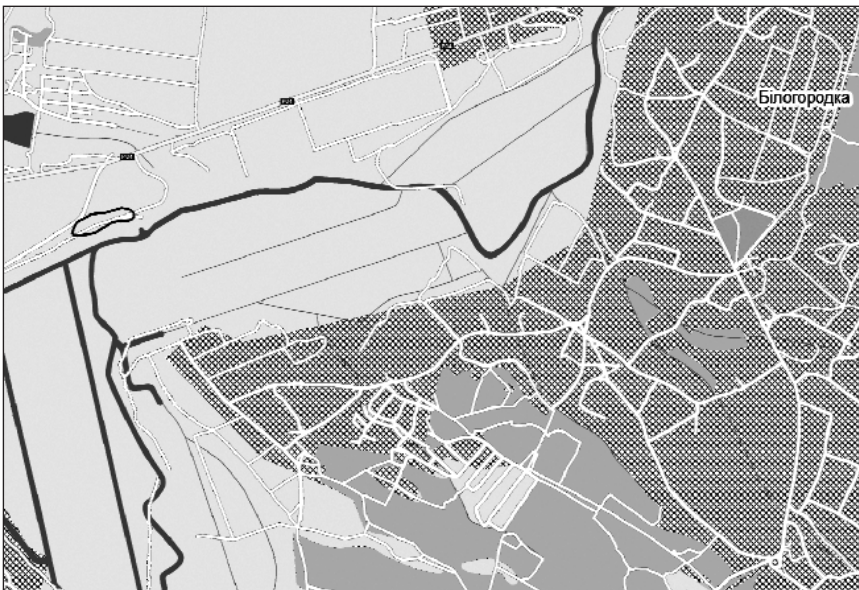
Ботанічна пам'ятка природи «Три брати» (113).

Ботанічна пам'ятка природи «Роблена могила» (114).

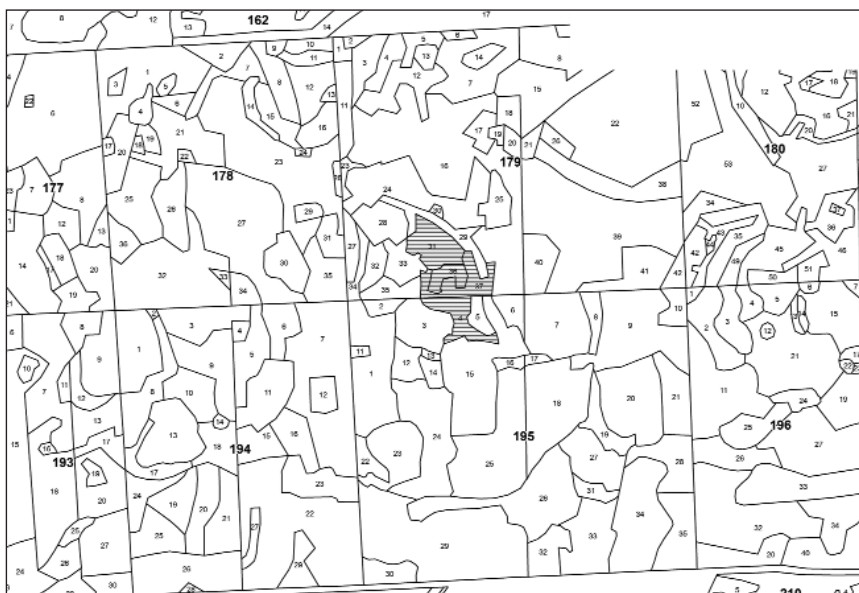
Ботанічна пам'ятка природи «Омелькова гора» (115).

Геологічна пам'ятка природи «Білогородський горб» (116).

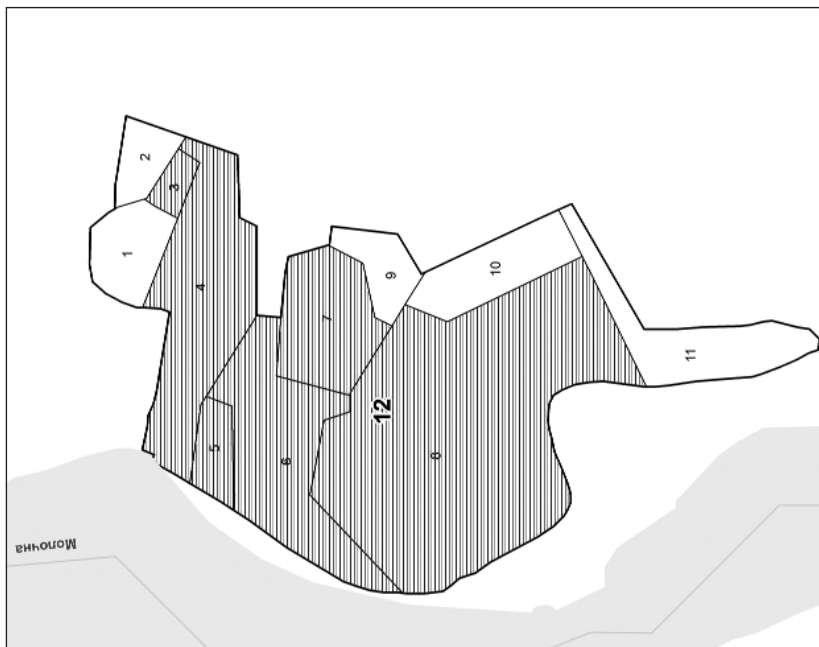
Геологічна пам'ятка природи «Щербакі» (119).

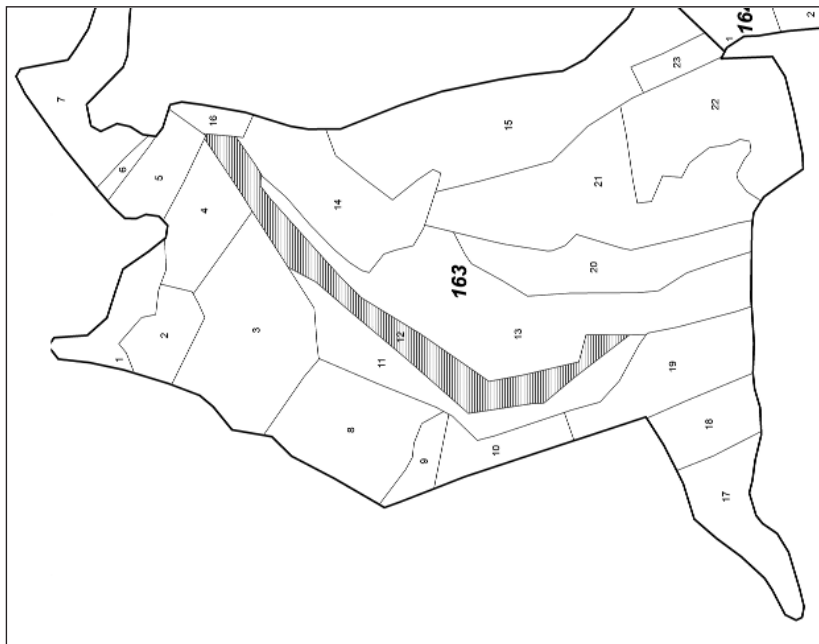
Комплексна пам'ятка природи «Городище» (123).

Геологічна пам'ятка природи «Змієві вали» (120).

Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «П'ятигірський» (143).

Гідрологічна пам'ятка природи «Дзвінкова криниця» (121).

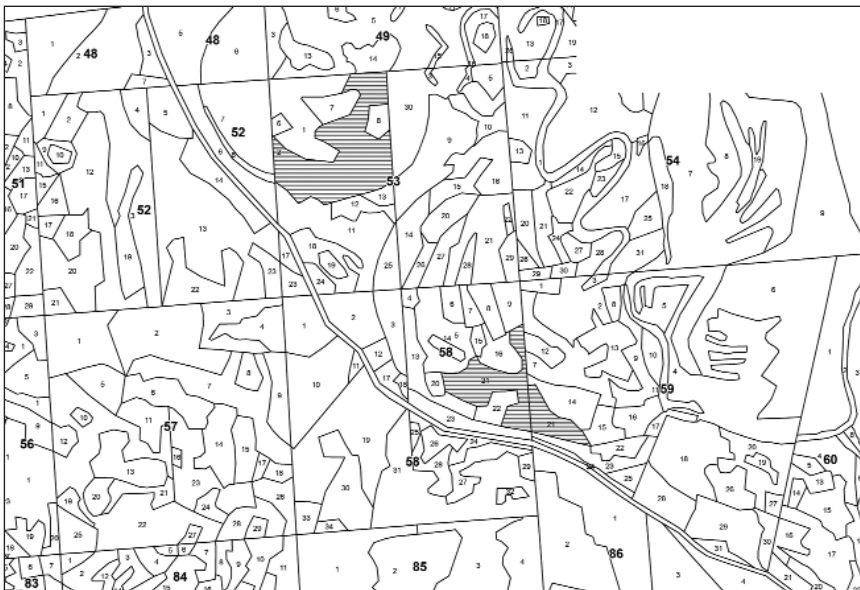
Ботанічна пам'ятка природи «Вікові дубові насадження» (124).

Ботанічна пам'ятка природи «Вільхові насадження проф. Товстоліса» (125).

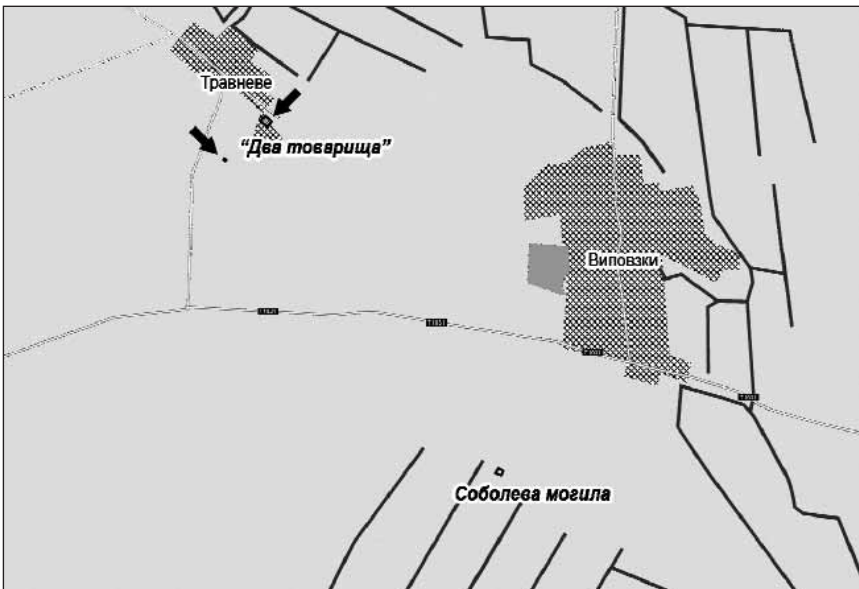
Ботанічна пам'ятка природи «Чорновільхові насадження понад р. Прип'ять»(128).

Ботанічна пам'ятка природи «Чорновільхові насадження понад р. Прип'ять» (129).

Ботанічна пам'ятка природи «Насадження дуба черешчатого» (130).

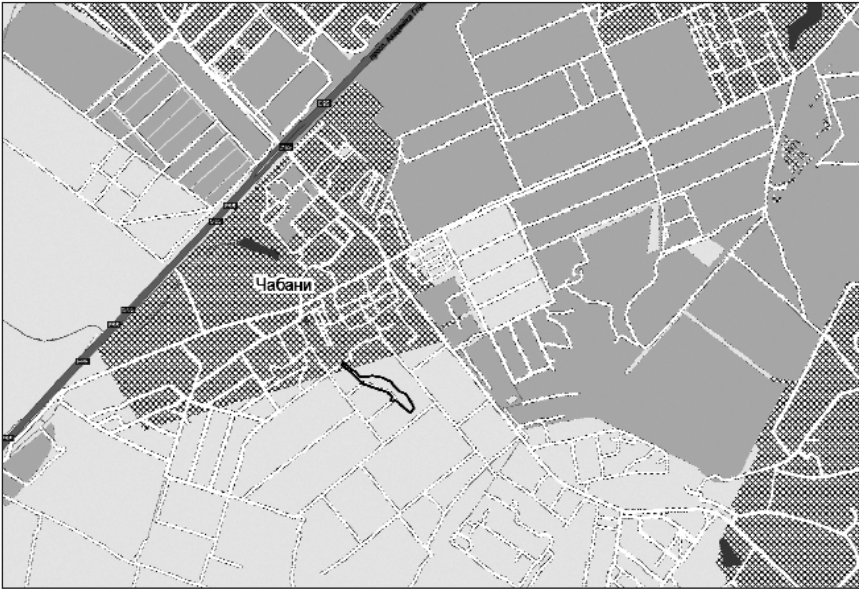
Ботанічна пам'ятка природи «Соболева могила» (132), ботанічна пам'ятка природи «Два товарища» (133).

Ботанічна пам'ятка природи «Урочище Гірка» (134).

Ботанічна пам'ятка природи «Ходосівський дуб» (135).

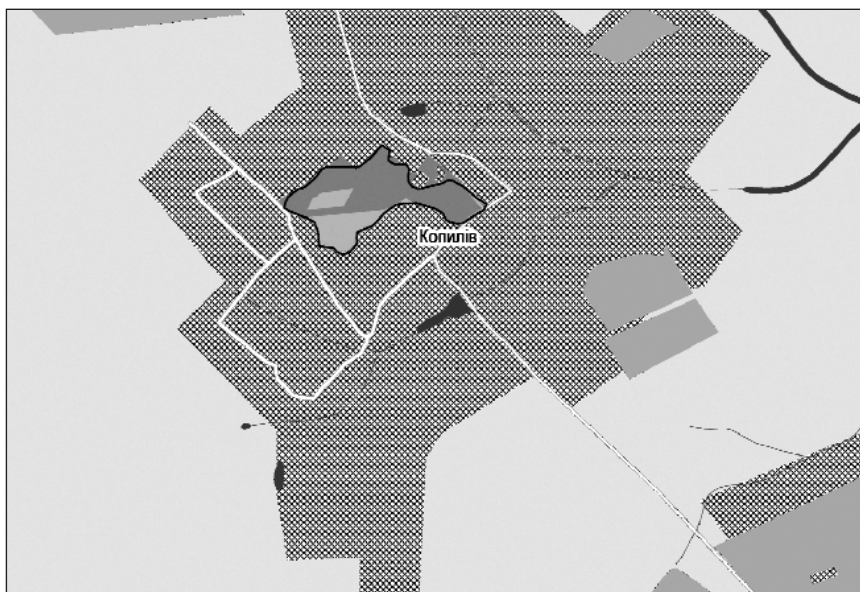
Ботанічна пам'ятка природи «Витоки струмка Дніприк» (136).

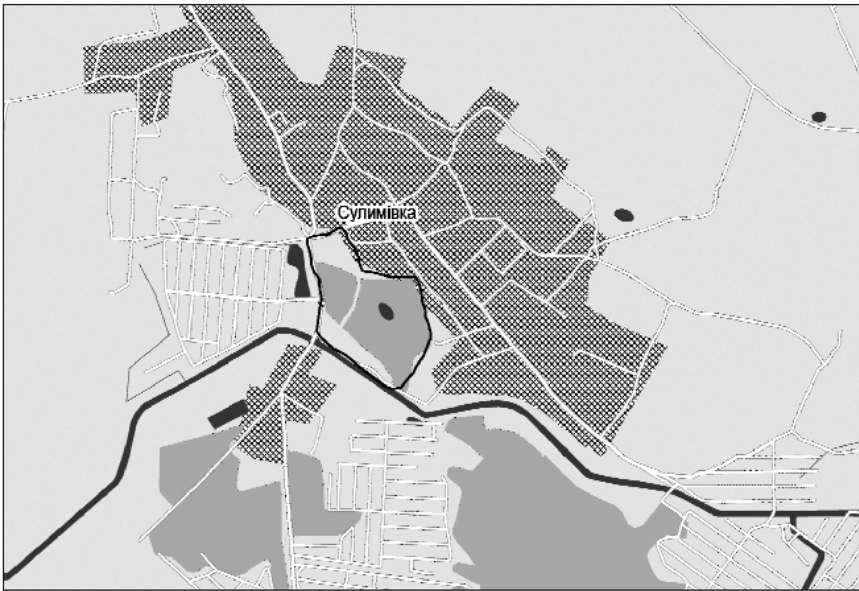
Гідрологічна пам'ятка природи «Криниця св. Георгія» (138).

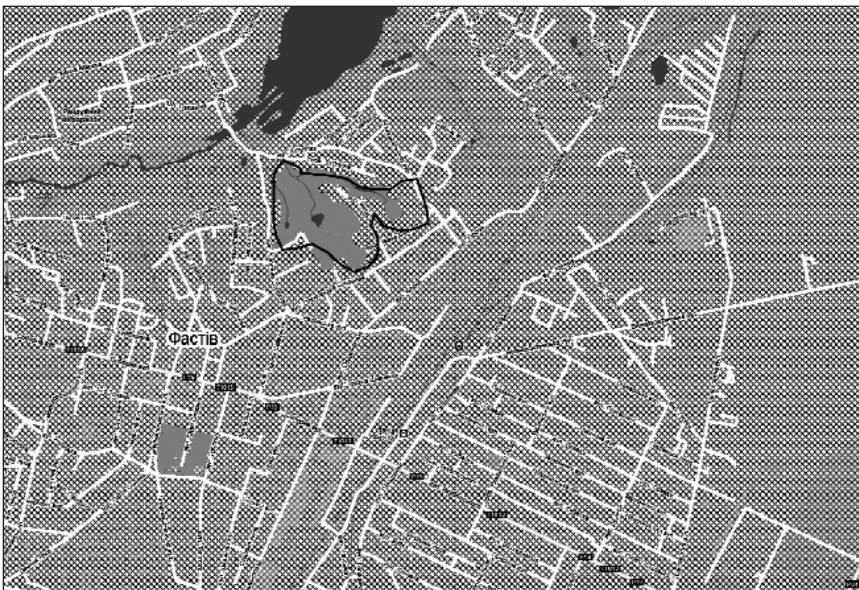
Комплексна пам'ятка природи «Дніпрово Яненковий вал» (139).

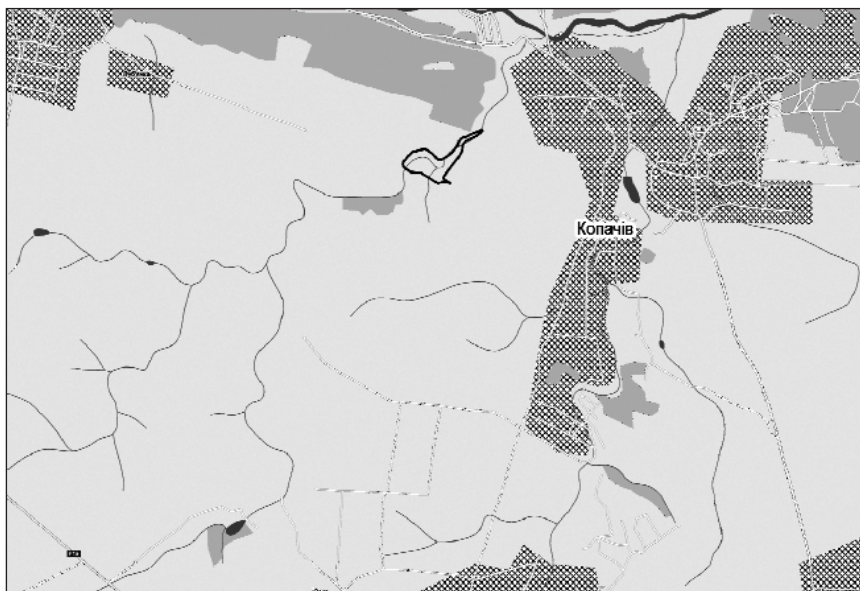
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Копилівський» (142).

Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Сулімівський» (145).

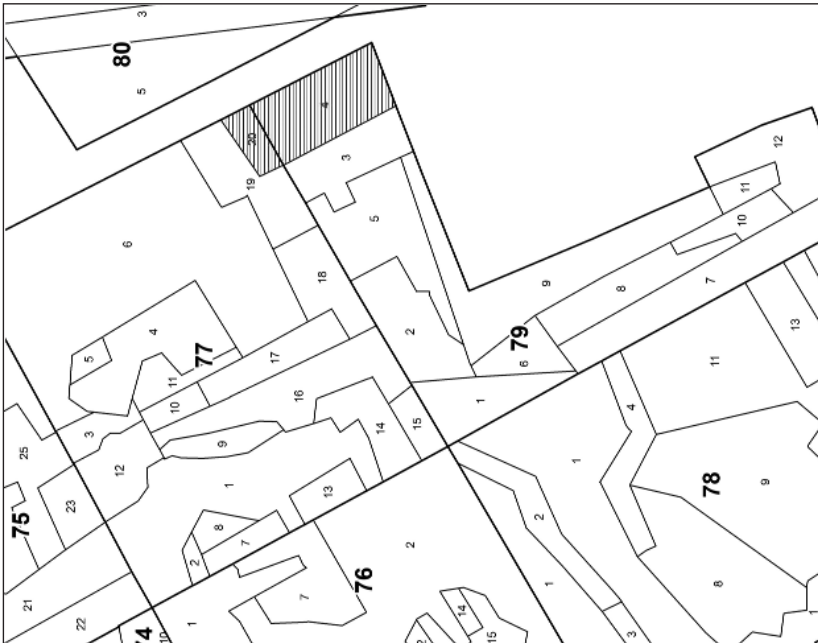
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Молодіжний» (148).

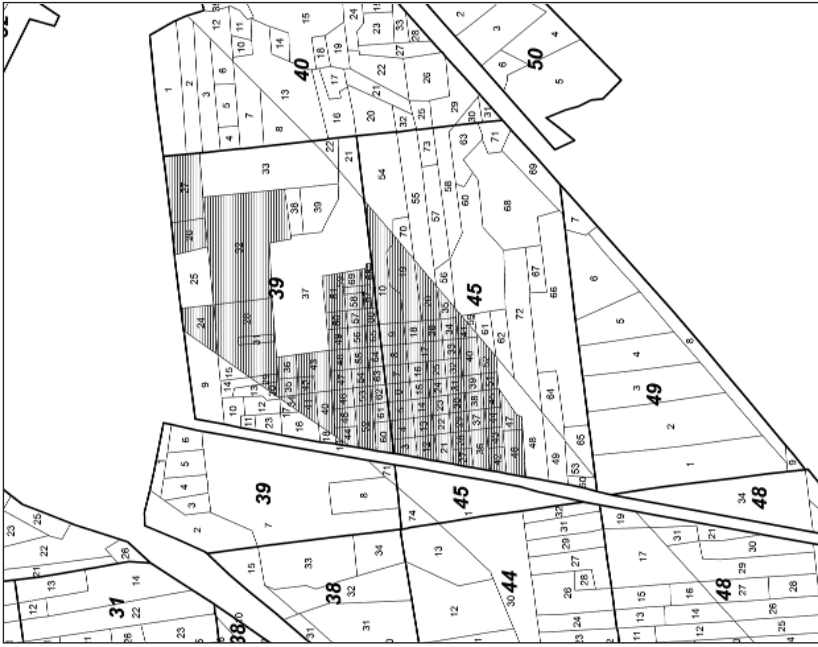
Заповідне урочище «Верем'я» (150).

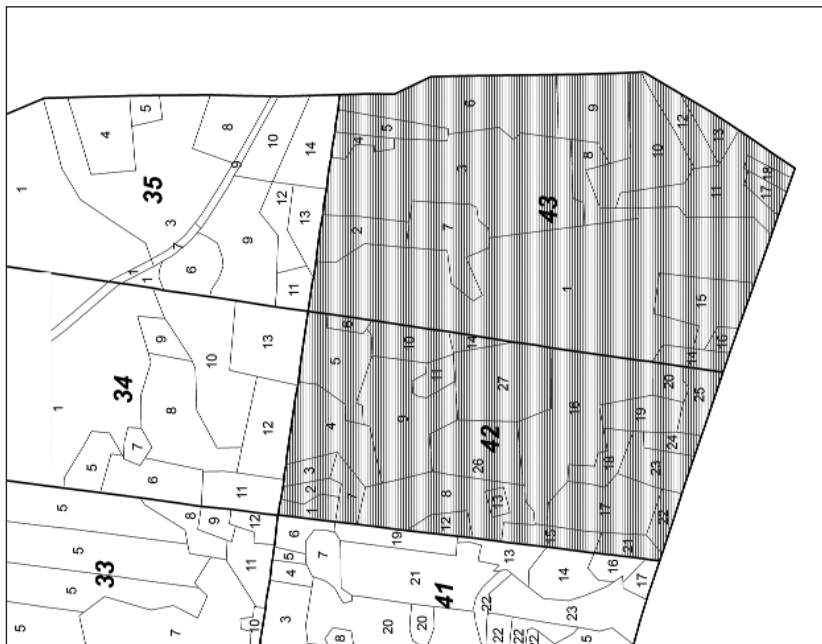
Заповідне урочище «Вікові дубові насадження» (162).

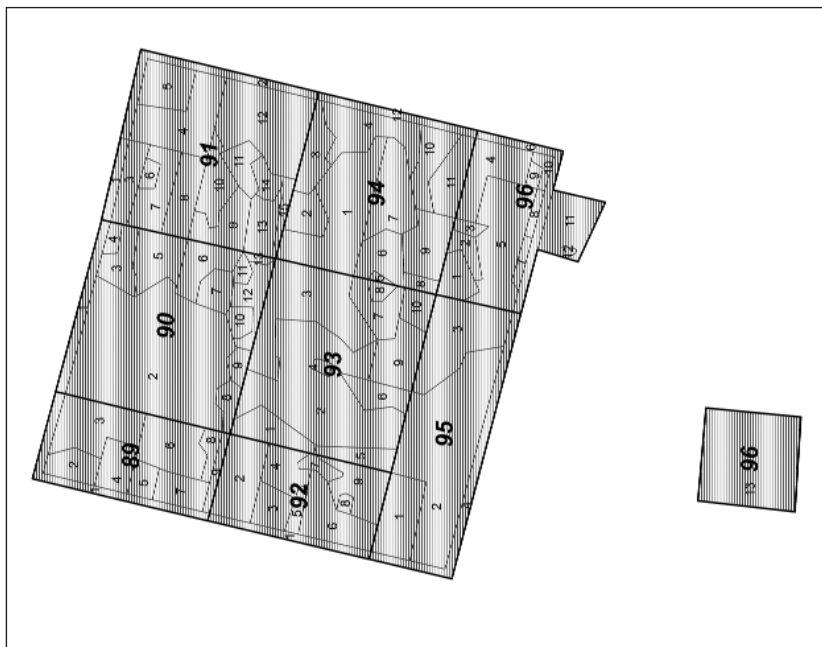
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Томирівський» (146).

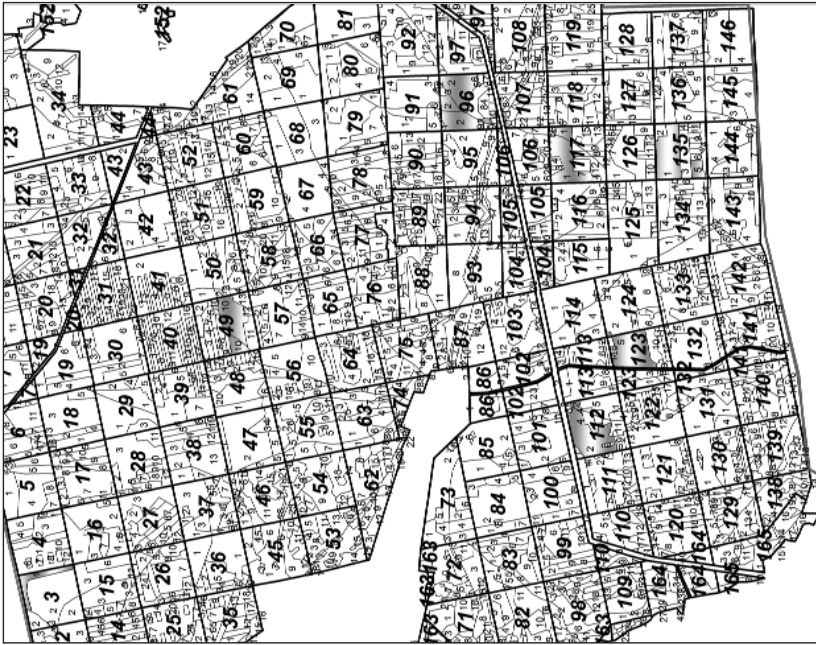
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Фастівський» (147).

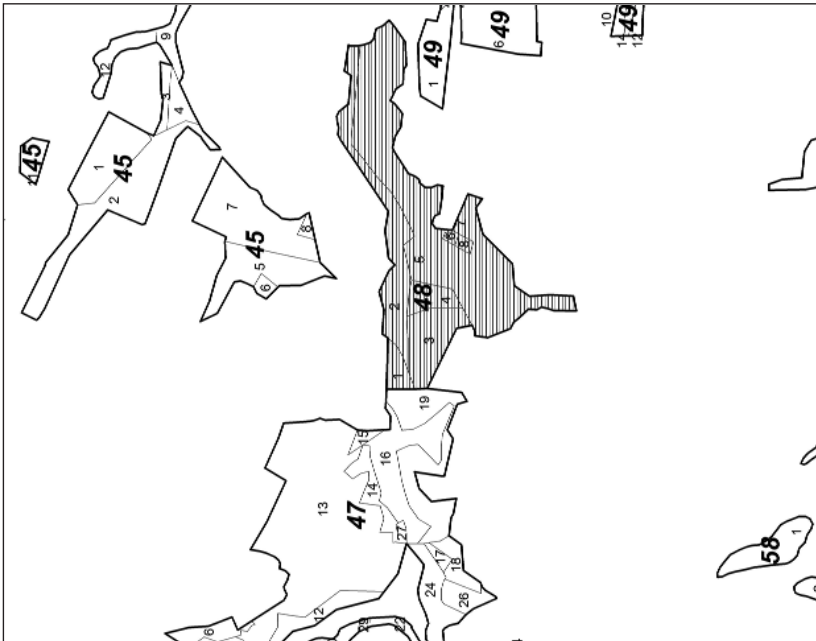
Заповідне урочище «Вепрове» (149).

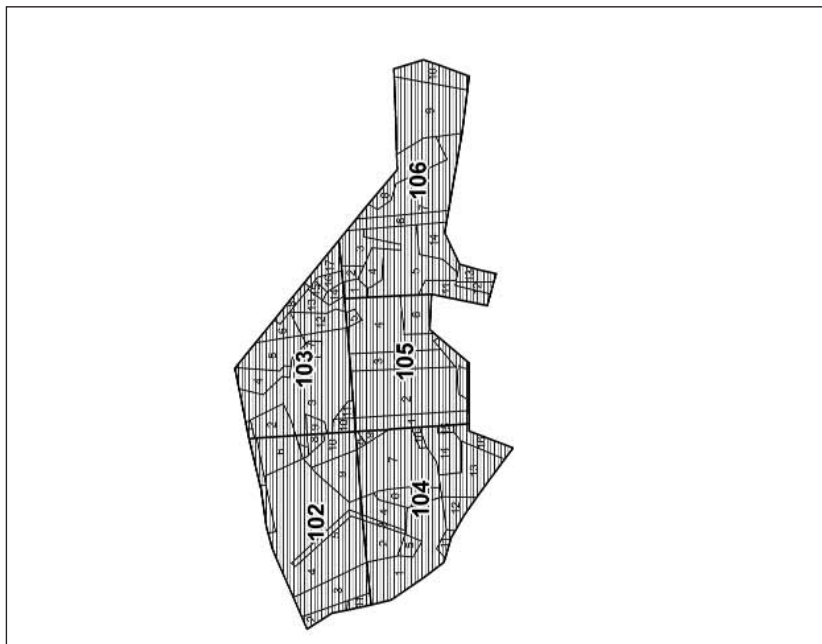
Заповідне урочище «Галаганове» (151).

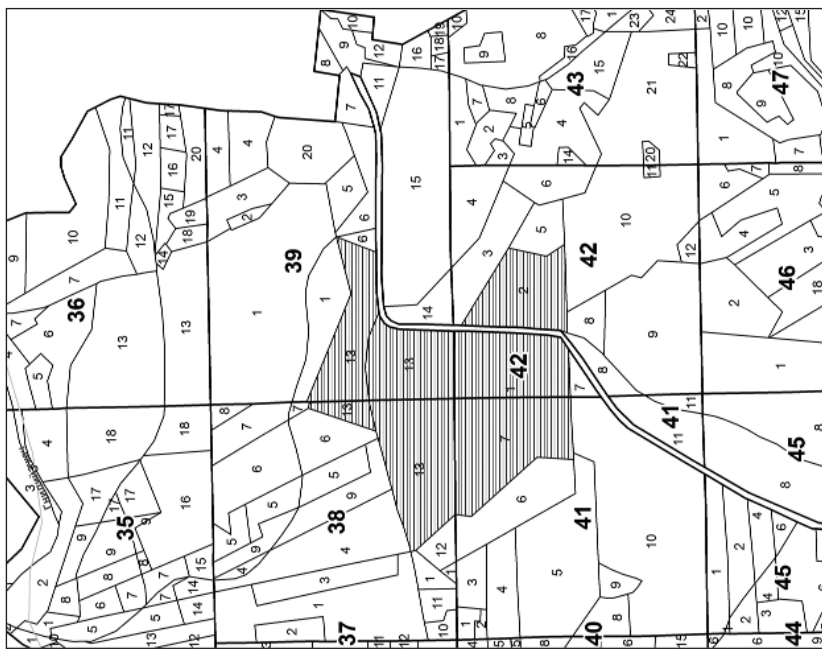
Заповідне урочище «Перемайське» (153).

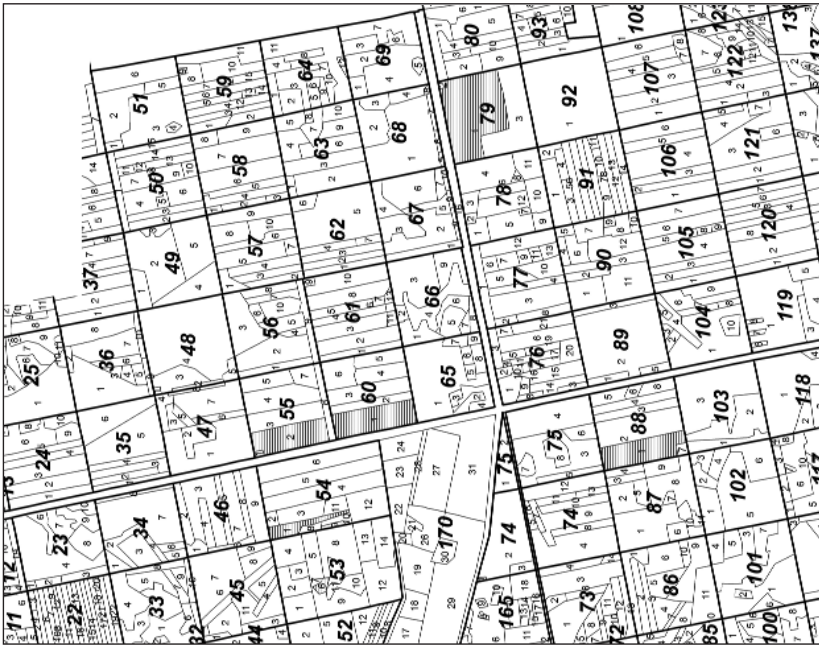
Заповідне урочище «Корчуватник» (152).

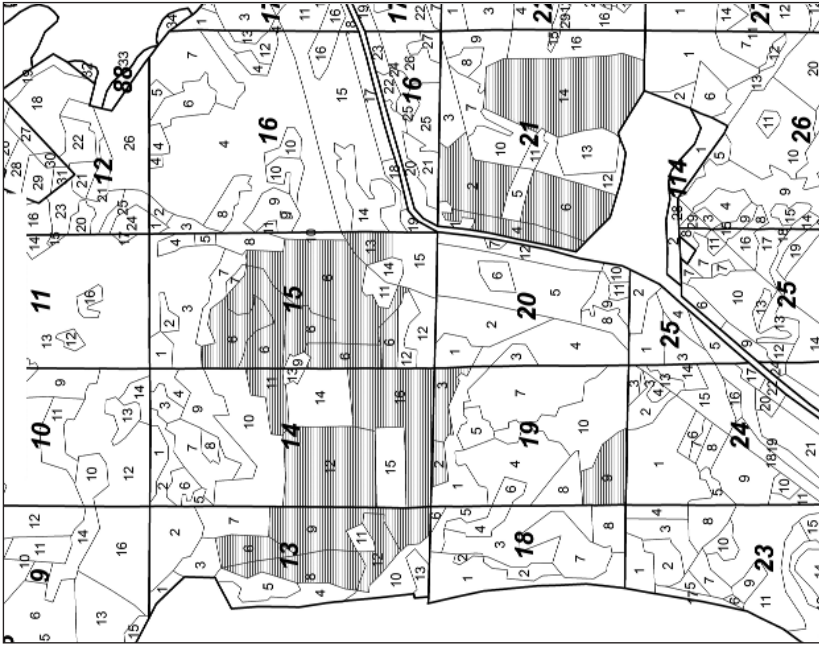
Заповідне урочище «Малишки» (154).

Заповідне урочище «Рехуа» (155).

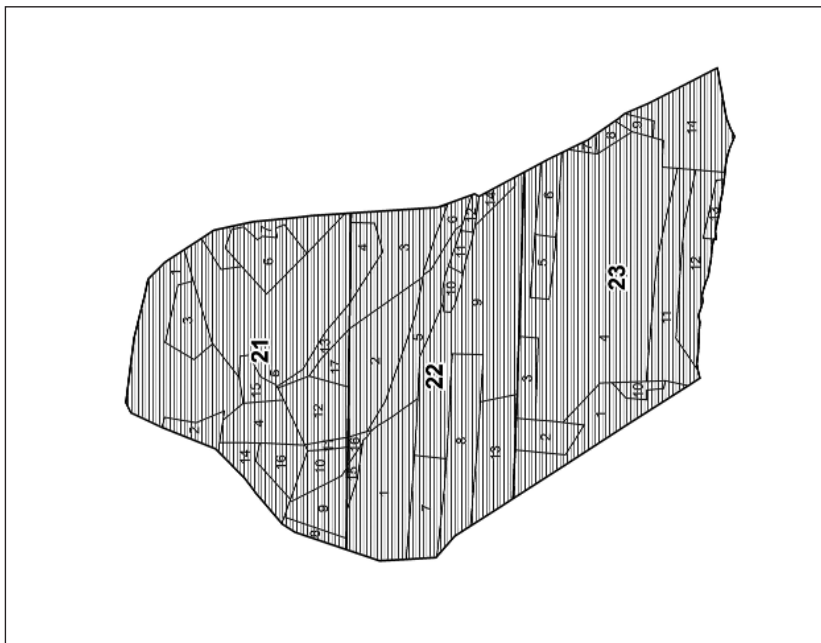
Заповідне урочище «Старопетрівські соснові насадження» (156).

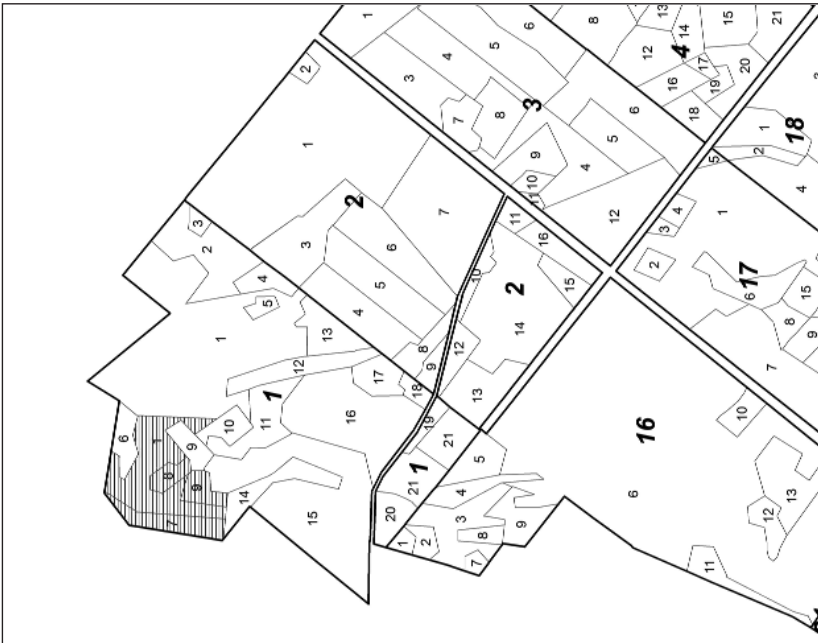
Заповідне урочище «Студенеківські дубові насадження» (158).

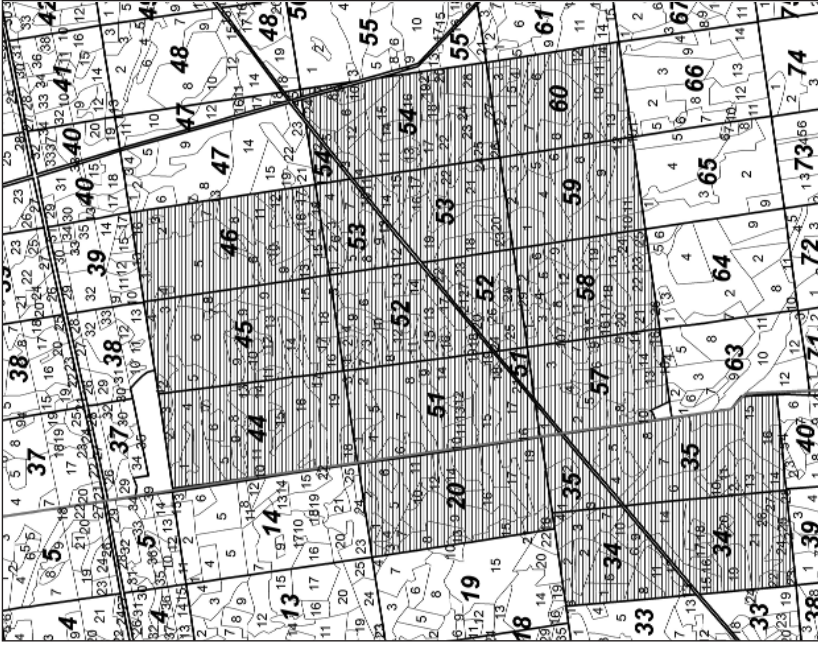
Заповідне урочище «Гурчино» (160).

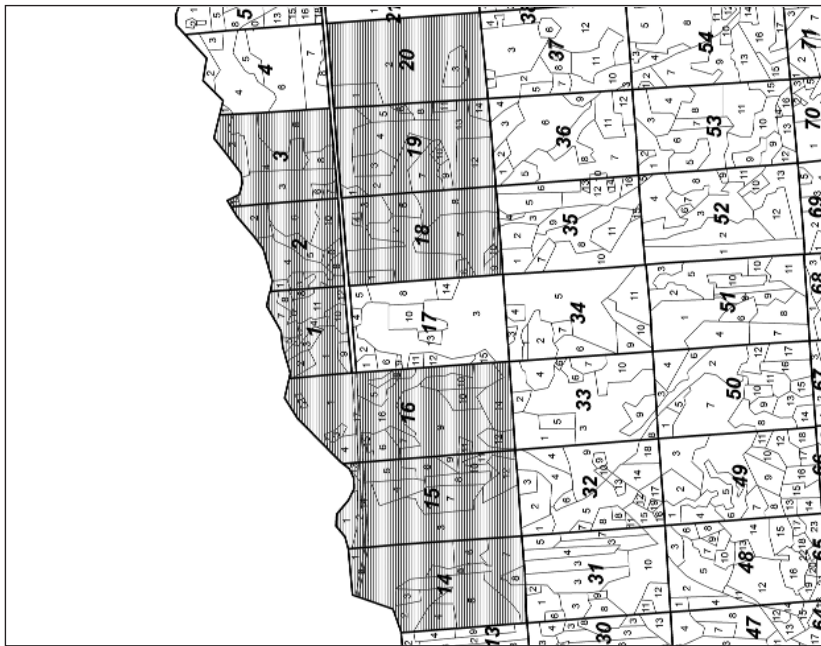
Заповідне урочище «Галіжинецький ліс» (159).

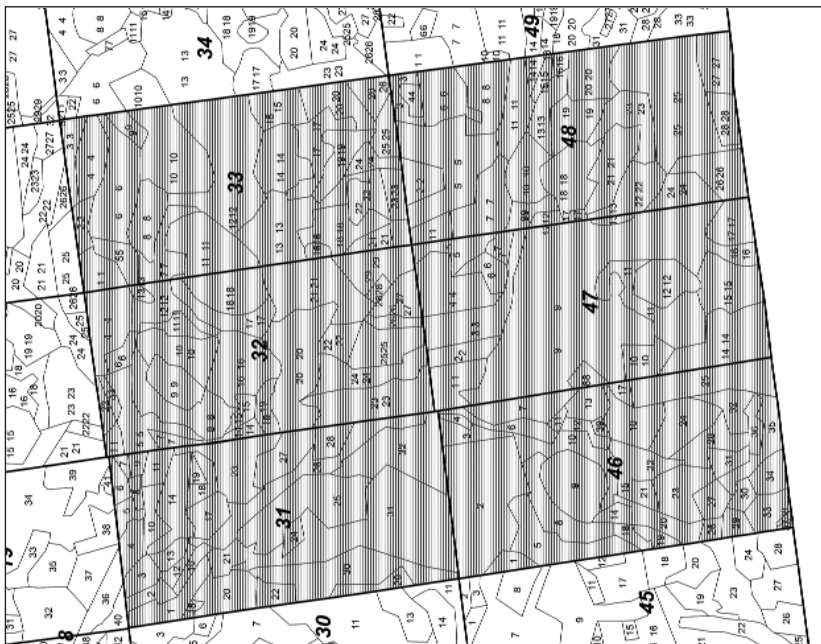
Заповідне урочище «Урочище «Пужа»» (161).

Ландшафтний заказник «Гайдамацьке болото» (165).

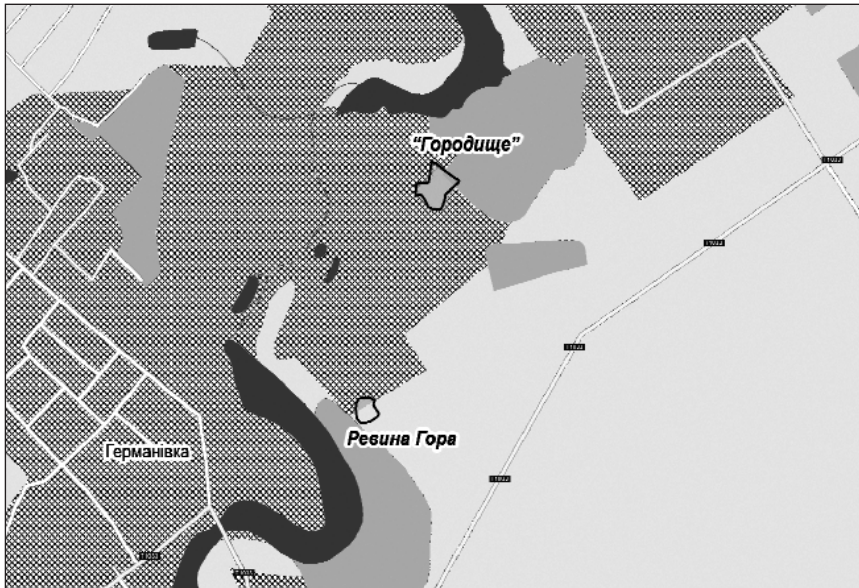
Ландшафтний заказник «Яхнівський» (175).

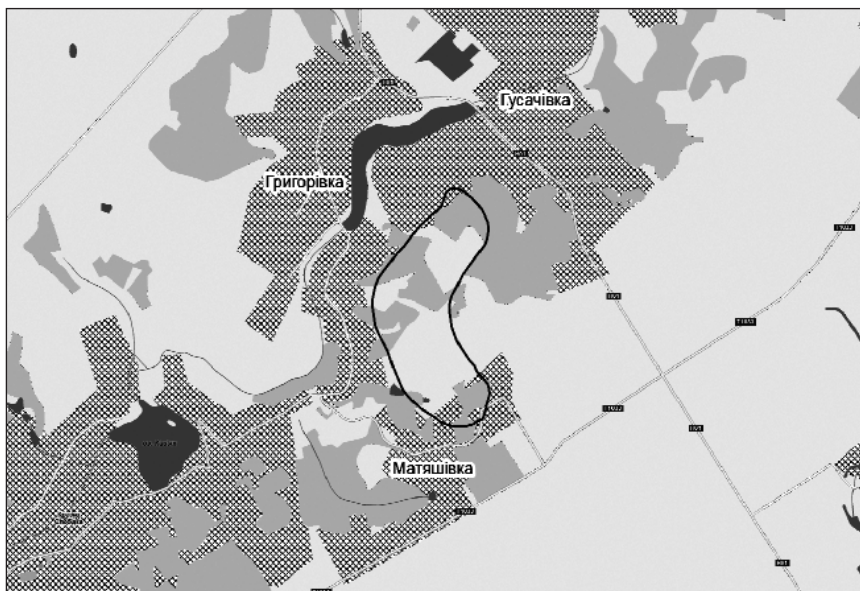
Ландшафтний заказник «Бурковиця» (170).

Заповідне урочище «Загір'я» (163).

Комплексна пам'ятка природи «Рівна гора» (166), комплексна пам'ятка природи «Городище»(168).

Ландшафтний заказник «Пролісок» (167).

Ландшафтний заказник «Сторожівці» (169).

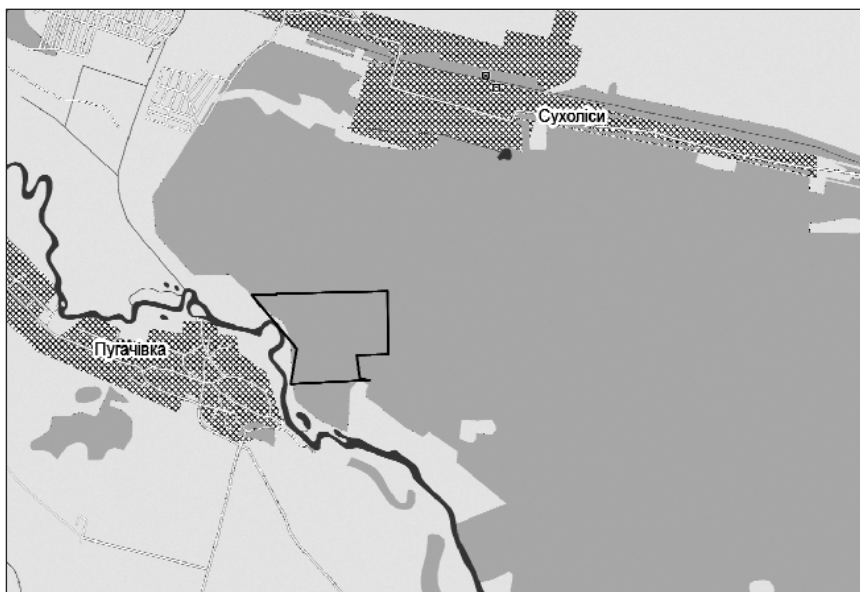
Ландшафтний заказник «Березовське» (176).

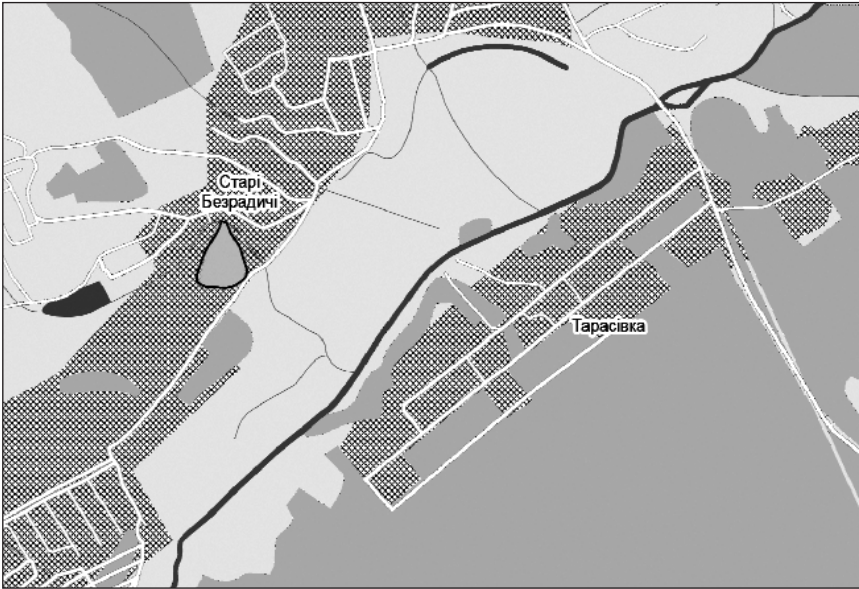
Ландшафтний заказник «Невідомщина» (177).

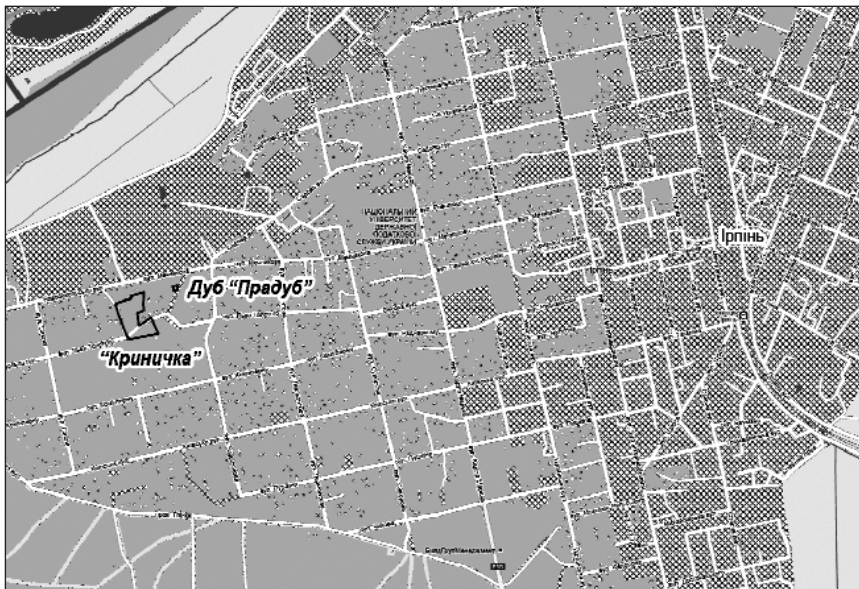
Ландшафтний заказник «Ковалівський яр» (178).

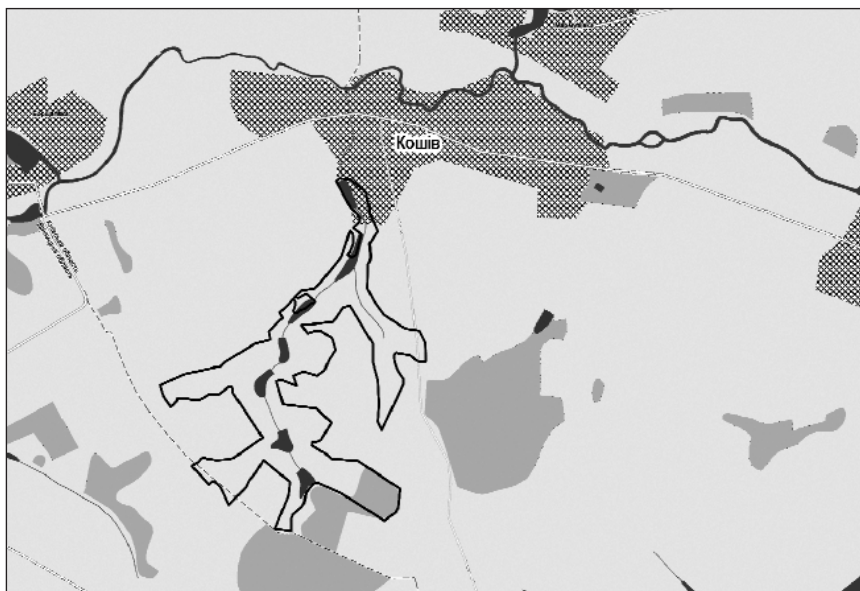
ЗБМ «Сухоліський» (179).

Ботанічна пам'ятка природи «Городище Городок» (180).

Ботанічна пам'ятка природи «Дуб Прадуб» (181), гідрологічний заказник «Криничка» (188).

Гідрологічна пам'ятка природи «Кошівські джерела» (183).

Ландшафтний заказник «Нечаївщина» (184).

Ландшафтний заказник «Шевченківський ліс» (186).

Ботанічна пам'ятка природи «Медвин дуб» (190).

Ландшафтний заказник «Кілов Рудяків» (191).

Ботанічна пам'ятка природи «Дуб Володар» (193).

Ландшафтний заказник «Щербанівський» (187), орнітологічний заказник «Стайківські обрії» (189).

Національний екологічний центр України
Інститут зоології імені І.І. Шмальгаузена НАНУ

**ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**Василюк О.
Костюшин В.
Норенко К.
Плига А.
Прекрасна Є.
Коломицев Г.
Фатікова М.**

Київ — 2012
338 с.

Лісові біотопи у заказнику «Студенківські дубові насадження»

Проектований національний природний парк «Подесіння»

Піщані степи у проєктованому національному природному парку «Дівички»

Ландшафтний заказник «Бориспільські острови»

Гадюка Нікольського

Ящірка зелена

Пірникоза велика на гнізді

Красик — типовий мешканець лучних біотопів

Жаба деревна

Синьошийка

Коручка болотна

Венерині черевички

Плаун річний

Півники сибірські

Найбільші сосни Київщини — заказник «Дзвінківський»

Польова робота. Обстеження заказника «Болото Біле»

Польова робота. Обстеження урочища «Бабка»

Польова робота. Обстеження заказника «Оврамівсько-Івашківський»

Ботанічна пам'ятка природи «Медвин дуб»

Комплексна пам'ятка природи «Вибла могила»

Національний
екологічний
центр України

Національний екологічний центр України (НЕЦУ) – неполітична громадська неприбуткова організація. НЕЦУ є громадським об'єднанням національного рівня і має відділення у різних регіонах України. НЕЦУ виник у 1991 році в складний для України час набуття незалежності.

НЕЦУ спонукає держслужбовців і політиків приймати рішення з урахуванням необхідності збереження довкілля та безпеки населення.

Одним з головних напрямків діяльності НЕЦУ є збереження біорізноманіття та заповідна справа. НЕЦУ активно захищає ділянки дикої природи, насамперед в місцях поширення зникаючих видів рослин і тварин. НЕЦУ також є лідером в обґрунтуванні методології та практики формування національної екомережі.

НЕЦУ, у співпраці із державними органами, веде підготовчу роботу для створення нових об'єктів природно-заповідного фонду, а також відслідковує дотримання природоохоронного законодавства на заповідних територіях.

Книга, яку ви тримаєте в руках, є результатом виконання проекту «Громадський контроль та підтримка мережі природно-заповідного фонду (ПЗФ) в Київській області, як основного напрямку розвитку національної екологічної мережі України», що виконаний Національним екологічним центром України за підтримки Посольства Королівства Нідерландів в Україні.

Книга містить описи та карти існуючих (станом на 1.09.2012) об'єктів та територій ПЗФ Київської області та пропозиції науковців і громадськості щодо організації нових територій ПЗФ у області. Також, книга включає іншу довідкову та аналітичну інформацію щодо стану заповідної справи Київщини та окреслює проблеми територій ПЗФ.

<http://pryroda.in.ua/kyiv-region>

<http://necu.org.ua>